

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

ΜΑΥΡΗ ΒΙΒΛΟΣ

ΔΙΩΓΜΩΝ ΚΑΙ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ

ΤΟΥ

ΕΝ ΤΟΥΡΚΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

(1914-1918)

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1919

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Α. ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΥΠΕΡ
ΤΩΝ ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΘΕΝΤΩΝ ΕΛΛΗΝ. ΠΑΘΟΥΣΜΩΝ

Σεβασμιώτατε,

Ἡ ἡμετέρα Ἐπιτροπὴ ὑποβάλλει τῇ Ὑμετέρᾳ Σεβασμιότητι ὅτι ἡ ἐκ τοῦ Πανοσιολ. Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱ. Συνόδου ἀρχιμ. κ. Διονυσίου Μηνᾶ καὶ τῶν ἀξιοτίμων κ.κ. Στ. Καραθεοδωρῆ καὶ Μ. Θεοτοκᾶ καταρτισθεῖσα εἰδικὴ Ἐπιτροπεία πρὸς σύνταξιν Μαύρης Βίβλου τῶν διωγμῶν καὶ τῶν μαρτυριῶν τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμοῦ ἀπεπεράτωσε τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῇ ἐντολὴν, τῇ συνεργασίᾳ τοῦ Ὑπογραμματέως τῆς Ἱ. Συνόδου ἱερολ. κ. Γερμανοῦ Ἀθανασιάδου. Ἐκδίδουσα δὲ νῦν τύποις, ἑλληνιστὶ καὶ γαλλιστὶ, τὴν Βίβλον ταύτην, συνταγεῖσαν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις ἐπισήμων ἐγγράφων προσφέρει αὐτὴν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ, ὅστις τόσον φιλόνητον ἐνδιαφέρον ἐπεδείξατο ὑπὲρ τῶν παθόντων ἀδελφῶν ἡμῶν.

Ἐπὶ τούτοις διατελῶ τῆς ὑμετέρας Σεβασμιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

Ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς

† Ὁ Αἵνου **ΙΩΑΚΕΙΜ**

Ἐν Πέραν τῇ 12 Ἀπριλίου 1919.

Τῷ Σεβασμιωτάτῳ
Ἀναπληρωτῇ Τοποτηρητῇ
τοῦ Οἴκουμ. Θρόνου
Μητροπολίτη Καισαρείας
κ. ΝΙΚΟΛΑΩ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τὸ σύνολον τῶν αἰσθημάτων, ιδεῶν, ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεων ἔθνους τινὸς καταρτίζει τὸν χαρακτήρα, ἀποκρυσταλλώνει τὴν νοοτροπίαν καὶ διακρίνει ἐν γένει τὸν ψυχολογικὸν αὐτοῦ βίον, πᾶσα δὲ καθόλου τοιαύτη ἢ τοιαύτη ἐκδήλωσις τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ εἶνε κατ' εὐθείαν ἀνάλογος πρὸς τὴν ἀποκρυσταλλωθείσαν ἤδη νοοτροπίαν καὶ τὸν καταρτισθέντα χαρακτήρα καὶ ἀποτελεῖ ἀπλοῦν ἀντικατόπτρισμα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς. «Ἡ ζωὴ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκδηλώσεις τοῦ πολιτισμοῦ λαοῦ τινος, λέγει ὁ Gustave le Bon, εἶνε ἀπλὴ ἀνταύγεια τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, εἶναι αἱ ὁραταὶ γραμμαὶ πράγματος τινος ἀοράτου μὲν, πλὴν πραγματικοῦ. Τὰ ἐξωτερικὰ γεγονότα δὲν εἶνε ἢ ἡ ἐξωτερικὴ ἐπιφάνεια τῆς ἐσωτερικῆς ὑποδείξεως, ἢ ὁποία καθορίζει αὐτά».

Τοῦτο ἀποτελεῖ λόγον σοβαρὸν καὶ ἀποχρῶντα ὥστε νὰ καθίσταται ἀπολύτως ἀδύνατος πᾶσα οὐσιώδης μεταβολὴ καὶ πᾶσα αἰσθητὴ ἀλλοίωσις τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτήρος καὶ τῆς ἐθνικῆς νοοτροπίας. Ἐὰν δὲ οὕτως ἢ ἄλλως ἤθελεν ἐπέλθῃ καὶ παρατηρηθῇ ποιά τις μεταβολὴ, αὕτη θὰ ἀφορᾷ πάντως ὄχι τὸ ἐσωτερικὸν ἀλλὰ τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς, ὄχι τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ἐσωτερικὴν φύσιν τοῦ ἔθνους ἀλλὰ μόνον τὰ μέσα καὶ τὸν

τρόπον τῆς ἐκδηλώσεως αὐτῆς. Μία ὁμοίως τοιαύτη μεταβολὴ εἶνε ὅλως ἀσήμαντος.

Τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀνωτέρω σκέψεων διαβλέπομεν καὶ ἐν τῷ τουρκισμῷ. Ὁ τουρκισμὸς ἀποτελεῖ ἔθνος διαπνεόμενον ὑπὸ ὀρισμένων πεποιθήσεων καὶ ἀρχῶν καὶ ἔχον ἰδίαν ἰδεολογίαν καὶ αἰσθηματολογία. Οἱ πρωτοπορήσαντες ἐν τῇ θρησκευτικῇ καὶ τῇ πολιτικῇ αὐτοῦ ἰστορία, δι' ὧν ἐσκέφθησαν καὶ ἐκήρυξαν καὶ ἐπραξαν, διεχάραξαν εἰς αὐτὸν βαθύτατα τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι καὶ ἐνεργεῖν, καθώρισαν τὸν βαθμὸν καὶ τὸ εἶδος τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως καὶ πολιτικοκοινωνικῆς μορφώσεως τῶν τούρκων καὶ ὑπέδειξαν εἰς αὐτοὺς τὰ μέσα τῆς περαιτέρω διαγωγῆς καὶ πολιτείας αὐτῶν. Οἱ τελευταῖοι δὲ οὗτοι, πιστοὶ θεματοφύλακες τῶν ὅσα παρέλαβον, ἐξηκολούθησαν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον σκεπτόμενοι καὶ ἐνεργοῦντες καὶ τοιουτοτρόπως κατηρτίσθη ὁ ψυχολογικὸς βίος καὶ ἀπεκρυσταλλώθη ἡ νοοτροπία καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ τουρκικοῦ ἔθνους. Ὁ λόκληρος οὗτος ὁ ψυχολογικὸς βίος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ μεταβληθῇ καὶ μάλιστα τόσον ἀποτόμως, ὅσον ἐφαντάσθησάν τινες, καὶ ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος, διότι ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ τουρκικοῦ ἔθνους καὶ ἐπομένως μένει κατ' οὐσίαν ἀμετάβλητος. Ἀποδεικνύεται τοῦτο ἐναργέστατα ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς γενομένων ἐγκεντρίσεων καὶ ἐμβολιασμῶν — ὑπὸ τὸ ὄνομα «**μεταρρυθμίσεις**» ἐν τῇ τουρκικῇ ἰστορίᾳ ἀναφερομένων —, τοὺς ὁποίους ὑπὸ τὸ κράτος τῆς βίας καὶ τὴν πίεσιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων ἐξηναγκάζετο ἡ Τουρκία νὰ ἀποδεχθῇ ὑπίσχυονμένη ἐκάστοτε τὴν εἰσαγωγὴν μεταρρυθμίσεων καὶ τὴν πρόσκλησιν ξένων διοργανωτῶν. Δὲν παρήρχετο ὁμοίως ὀλίγον διάστημα καὶ αἱ τόσον πανδήμως

διακηρυττόμεναι ὑποσχέσεις αὐτῆς ἐλησμονοῦντο. Ἦτο ἡ ἐπικράτησις μιᾶς ἀληθείας, ἡ ὁποία πρὸς στιγμὴν παρεωράτο: ὅτι δηλ. ἔθνος τι δὲν δύναται νὰ καταφύγῃ εἰς ἄλλα πρότυπα καὶ ζητήσῃ ξένους διοργανωτὰς, ἐφ' ὅσον δὲν κατέχει ἐν ἑαυτῷ τὰς ἀπαιτούμενας ἰκανότητας πρὸς ἀπομίμησιν τῶν προβαλλομένων προτύπων καὶ ἐφαρμογὴν τῶν διοργανουμένων σχεδίων. Ἄλλ' ἦτο κυρίως καὶ ἡ ἀντίδρασις, τὴν ὁποίαν ὁ χαρακτήρ καὶ ὁ καθόλου ψυχολογικὸς βίος τοῦ τούρκου ἀντέτασσεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐφαρμογῆς μεταρρυθμίσεων, προτιμῶντος μᾶλλον νὰ καταστραφῇ παρὰ νὰ ὑποστῇ μεταβολὴν, τὴν ὁποίαν ἐδικαιολογεῖ καὶ ἀπῆτει ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ πρόοδος.

Ἡ τελευταία μάλιστα ἀπόπειρα εἰς τοιαύτας μεταρρυθμίσεις, ἡ γενομένη διὰ τῆς ὑπὸ τῶν Νεοτούρκων ἀναστηλώσεως τοῦ Συντάγματος (1908), ἀπέδειξεν ὅτι δὲν εἶνε εὐκόλον πρᾶγμα νὰ μεταβάλλῃ τις ὀρισμένην ψυχολογίαν καὶ νοοτροπίαν λαοῦ, τὰς ὁποίας καὶ θρησκεία καὶ παράδοσις καὶ ἀγῶνες βαρεῖς καὶ πολλάκις αἱματηροὶ καὶ χρόνος καὶ τὰ πάντα ἐσφυρηλάτησαν, ἐστερέωσαν καὶ καθιέρωσαν. Οἱ Νεότουρκοι, εὐθαρσεῖς καὶ γνήσιοι ἀντιπρόσωποι τῆς τουρκικῆς ψυχολογίας καὶ νοοτροπίας καὶ ἐμπεποτισμένοι τὰς ἀρχὰς τοῦ Νιτζεϊσμοῦ, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀπεκάλυψαν τί ἐννοοῦσιν ὑπὸ τὸ ἀναστηλωθὲν σύνταγμα καὶ τί ὑποκρύπτουσιν ὑπὸ τὰς κατὰ κόρον καὶ ὅλως ἀναξίως κηρυττομένας ὑπ' αὐτῶν εὐγενεῖς ἀρχὰς τῆς ἰσότητος, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀδελφοποιήσεως. Ρίψαντες κάτω τὴν προσωπίδα ὁμολόγησαν παρρησίᾳ ὅτι τὸ πρόγραμμα αὐτῶν ἀπέβλεπεν εἰς τὴν βαθμιαίαν ἐξόντωσιν τῶν μὴ μουσουλμανικῶν στοιχείων καὶ εἰς τὴν ἰδρυσιν ἔπειτα καὶ στερέωσιν καθαρῶς τουρκικοῦ κράτους. Ἦτο ἡ φωνὴ τῆς τουρκικῆς αὐτῶν ψυχῆς, καὶ τὴν φωνὴν ταύτην ἦτο ἀδύνατον νὰ καταπνίξωσιν. Ἦτο ἡ ἐκδήλωσις τοῦ τουρκικοῦ αὐτῶν χαρα-

κτῆρας καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦτον δὲν ἠδύνατο νὰ περιφρο-
νήσῃσι. Καὶ τὸ σύνταγμα λοιπὸν ἀπέτυχε, διότι ὡς πολι-
τικῇ μεταρρυθμίσις ἀπέβλεπε μόνον εἰς μεταβολὴν τινὰ τῶν
ἑξωτερικῶν τύπων καὶ δὲν ἤπτετο αὐτῆς ταύτης τῆς ἐθνικῆς
ψυχῆς τοῦ τουρκισμοῦ.

Ἐν τῇ μεταξὺ ὁμως ὑπῆρξαν μεγάλα τὰ μαρτύρια,
ὅσα ὑπέστησαν τὰ ὑπὸ τὸν τουρκικὸν ζυγὸν ἐπὶ αἰῶνας
ἀλλοκλήρους. Ἔχσαντα μὴ μουσουλμανικὰ στοιχεῖα καὶ ἀπέ-
βησαν φοβεραὶ δι' αὐτὰ αἱ πιέσεις μιᾶς τοιαύτης νοοτρο-
πίας καὶ ψυχολογίας τοῦ τουρκισμοῦ. Ἰδιαζόντως δὲ τὸ
μαρτυρολόγιον τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς
πτώσεως τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ ἐξακολουθήσαν
ἀδιακόπως μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ὑπῆρξεν ὅλως ἀφάν-
ταστον. Αἱ φρικαλεαὶ σκηναὶ, αἱ ὁποῖαι διεδραματίσθη-
σαν κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας τῆς ἀλώσεως τῆς Κων-
σταντινουπόλεως, ἦσαν τὸ σκληρὸν προοίμιον τῆς μαύρης
καὶ τραγικῆς ἱστορίας τοῦ ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ ἐλ-
ληνικὸν αἷμα ἔρρευσε πλειστάκις ποταμηδὸν, ἡ τιμὴ τῆς
Ἑλληνίδος παρεβιάσθη ἀσυστόλως, ἡ θρησκεία τοῦ Ἑλ-
ληνος περιεφρονήθη, ἡ ἐθνικὴ καὶ ἀτομικὴ αὐτοῦ περιου-
σία ἐδωθή καὶ ἐληστεύθη. Καὶ ἡ κατάστασις αὕτη διήρ-
κεσε μέχρι τῆς ἀναστηλώσεως τοῦ συντάγματος, ὅποτε
οἱ Νεότουρκοι γνωρίζοντες ὅτι οἱ ἐν Τουρκίᾳ Ἕλληνες
ἀποτελοῦσι τὴν μᾶλλον προηγμένην καὶ ἐκπολιτιστικὴν
ἐθνότητα, πρὸς ἣν δυσκόλως ἠδύνατο νὰ συναγωνισθῶσι
καὶ φοβούμενοι ἐπομένως τὴν μεγάλην αὐτῆς ἐπιρροὴν καὶ ἐ-
πίδρασιν ἤρξαντο καὶ αὐτοὶ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς στρεφόμενοι
ἐναντίον αὐτῆς. Ἐδημιουργήθη ἐν πρώτοις καθ' ὅλην τὴν
αὐτοκρατορίαν ἀτμόσφαιρα μίσους καὶ περιφρονησεως
πρὸς τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον, συνέπεια τοῦ ὁποίου ὑπῆρ-
ξεν ἡ παραβίασις τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ καὶ δὴ καὶ τοῦ ἐκ-
κλησιαστικοῦ καθεστώτος τοῦ Οἴκου. Πατριαρχεῖον, ἡ

κατάστρατήγησις καὶ ἡ ἀυθαίρετος ἐρμηνεία καὶ ἐφαρ-
μογὴ τοῦ περὶ βουλευτικῶν ἐκλογῶν νόμου, ἡ ἐπιβολὴ
καταναγκαστικῶν φόρων καὶ εἰσφορῶν, ὁ ἀφοπλισμὸς τῶν
Ἑλλήνων καὶ ὁ ἐξοπλισμὸς τῶν τούρκων, ὁ καταρτισμὸς
τουρκικῶν συμμοριῶν, ὁ θρησκευτικὸς προσηλυτισμὸς
πρὸς παραπλάνησιν καὶ ἐξισλάμισιν τῶν ἀπλουστέρων,
ἡ ἀμείλικτος ἐφαρμογὴ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἡ ἐπί-
σημὸς διακήρυξις σεισαχθείας, δηλ. ἡ ἀπαγόρευσις ὅπως
οἱ τούρκοι πληρώνωσιν οἵανδήποτε πρὸς τοὺς χριστιαν-
νοὺς ὀφειλὴν αὐτῶν.

Ὁ ἐπισυμβὰς βαλκανικὸς πόλεμος παρέσχεν εἰς τοὺς
Νεοτούρκους καὶ καθόλου εἰς τὸ τουρκικὸν ἔθνος τὴν ἐπιζη-
τουμένην εὐκαιρίαν ὅπως ἐπεκτείνωσι τὸν κατὰ τῶν Ἑλ-
λήνων διωγμὸν. Τὰ ἐκ λαζῶν, κίρκασιῶν καὶ ἀράβων
ἐθελοντικὰ τάγματα ἠρήμωσαν τὴν Α. Θράκην ἰδίως, καὶ
αἱ χρηματικαὶ ἀφαιμάξεις ἀφήρσαν καὶ τὴν τελευταίαν
οἰκονομικὴν ἰκμάδα τῶν Ἑλλήνων τῆς αὐτοκρατορίας καὶ
ὡσεὶ μὴ ἤρκουν ταῦτα πάντα ἐπηκολούθησε τῷ 1914 κα-
ταναγκαστικὸς διωγμὸς. Καὶ ἐφηρμόσθη τότε σατανικώτα-
τον σχέδιον ἀγρίου διωγμοῦ καὶ ἐξετοπίσθησαν ἠβηδὸν
ὀλόκληροι ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Θράκης καὶ τῶν πα-
ραλείων τῆς Μ. Ἀσίας ἀνερχόμενοι εἰς 284172 ψυχῶν.
Πλείστοι τῶν κατοίκων ἐφονεύθησαν, πολλαὶ γυναῖκες καὶ
νεάνιδες παρεβιάσθησαν, οἰκίαι καὶ κτήματα ἐπυρπολή-
θησαν ἢ κατεσχέθησαν ὑπὸ τούρκων μεταναστῶν, ὀλό-
κληροι κληῖται περιουσίαι διηρπάγησαν.

Τὸ κακὸν ἐκορυφώθη κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον,
ὅτε πλείσται ἑλληνικαὶ ἐπαρχίαι τῆς αὐτοκρατορίας ἐ-
κλονίσθησαν ἐκ θεμελίων ἢ καὶ ἐντελῶς κατεστράφησαν.
Ἐἶνε ἀνεκδιήγητα τὰ δεινοπαθήματα, τὰ ὁποῖα ὑπέστη-
σαν οἱ ἐκδιωχθέντες ἐκ τῶν ἐστιῶν αὐτῶν Ἕλληνες.
Διεσκορπίζοντο οἱ δυστυχεῖς οὗτοι εἰς χωρία καθαρῶς

τουρκικά: ἠμποδίζετο εἰς αὐτοὺς ἢ ἐκ μέρους τῶν Πα-
 τριαρχείων διανομὴ βοηθημάτων, ἐστεροῦντο ἐκκλησιῶν
 καὶ ἱερέων καὶ πάσης καθόλου ἀπὸ τῆς θρησκείας ἀ-
 πορρεούσης παραμυθίας καὶ ἐξηναγκάζοντο διὰ τοιούτων
 καὶ ἄλλων μέσων εἰς ἐξισλάμισιν. Τοιουτοτρόπως δὲ πλη-
 θυσμὸς ὁμογενῆς ἐκ 490063 ψυχῶν, διασπαρείς ἀνὰ τὰ
 ὄρη, τὰς χαράδρας καὶ τὰ τουρκικὰ χωρία, ὑπέστη ἐν τοῖς
 πλείστοις τὸν ἐξ ἀσιτίας, τοῦ ψύχους καὶ τῶν στερή-
 σεων ἐν γένει θάνατον.

Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ φρικώδης τραγωδία τοῦ ἐν Τουρκίᾳ
 Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τοῦ βαλκανικοῦ κυρίως πολέμου καὶ ἐφε-
 ξῆς, καὶ τῆς τραγωδίας ταύτης τὴν Μαύρην Βίβλον, περι-
 γράφουσιν διὰ ζοφερῶν χρωμάτων τὰ μαρτύρια, τὰ βιά-
 σανα καὶ τοὺς διωγμοὺς τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου, παρα-
 δίδει τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν
 κρίσιν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου μετὰ τῆς σαφοῦς καὶ
 ρητῆς δηλώσεως ὅτι, χωρὶς οὐδὲν νὰ διαστρέψῃ, οὔτε νὰ
 ἐπινοήσῃ, οὔτε νὰ μεγαλοποιήσῃ, ἀντιγράφει ἀπλούστατα
 μίαν εἰκόνα, τὴν ὁποίαν τουρκικὴ κυβέρνησις καὶ τουρκι-
 κὸς λαὸς ἀπαίσιως ζωγραφίσαντες προέβαλον ἔπειτα ἐν
 περιόπτῳ θέσει τῆς ἐρυθρᾶς τοῦ ἔθνους αὐτῶν πινακο-
 θήκης. Οἱ ἀναγνώσοντες τὰς κατωτέρω σελίδας τῆς πα-
 ρούσης Μαύρης Βίβλου θέλουσι συνομολογήσῃ μίαν ἀλή-
 θειαν, ὅτι λαὸς ἐμπνεόμενος ὑπὸ τοιούτων ἀγρίων ἐνστίκτων
 καὶ ἔχων χαρακτῆρα ἀπαίσιον δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ δια-
 νοίξῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν ὁδὸν τῆς προόδου, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον
 νὰ ἀποβῇ εἰς τοὺς ἄλλους διδάσκαλος καὶ ἀρχηγός.

ἡμεῖς οὐκ ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐπισημάνωμεν τὴν ἀποτυχίαν τῆς
 ἡμετέρας προσπάθειας νὰ ἐπισημάνωμεν ὅτι ἀπὸ τῆς ἐκείνης
 ἐπιτυχίας καὶ τῆς ἀποτυχίας καὶ τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς ἀποτυχίας
 ἐκείνης καὶ τῆς ἀποτυχίας καὶ τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς ἀποτυχίας

ΜΕΡΟΣ Β'.

ΟΙ ΔΙΩΓΜΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

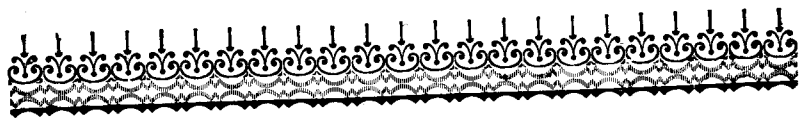
ΤΟΥ

ΕΝ ΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ

ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ:

ΟΜΟΓΕΝΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΙΣΤ'.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ

Λήγοντος τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου ἀπεφασίσθη παρὰ τῶν τούρκων, ἐπισήμων τε καὶ μὴ, ὅπως παντοιοτρόπως ἐπιδιωχθῆ ἢ καταστροφή τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, (ἀριθμούση κοινότητος 34 καὶ πληθυσμὸν ὁμογενῆ 63557), μὴ μουσουλμανικῶν στοιχείων. Συνεπεία τούτου ἐκηρύχθη αὐστηρότατος **ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς** εἰς ἀπάσας τὰς κοινότητας τῆς ἐπαρχίας καὶ ἰδίως ἐναντίον τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου, γνωστοῦ ὄντος ὅτι τὸ ἐμπόριον καὶ αἱ τέχναι εὐρίσκονται εἰς χεῖρας αὐτοῦ. Διὰ διαφόρων ἀπειλῶν καὶ ἐκβιασμῶν ἐξηναγκάζοντο οἱ χριστιανοὶ ἔμποροι ὅπως προμηθεύωνται τὰ ἐμπορεύματα αὐτῶν παρὰ τῶν ἀποθηκῶν τοῦ Κομιτάτου εἰς τιμὰς ὑπ' αὐτοῦ ὀριζομένας, πᾶς δὲ ὁ μὴ συμμορφούμενος, ἐκτὸς τῶν ἀνηλεῶν δαρμῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀστυνομικοῖς σταθμοῖς, ὄφειλεν ἀμέσως ὅπως κλείσῃ τὸ κατάστημα αὐτοῦ. Πλησίον ἐνὸς ἐκάστου ἑλληνικοῦ καταστήματος ἰδρύετο ἐν τουρκικὸν τοιοῦτον, συγχρόνως δὲ ἐνώπιον ἐκείνου ἴσταντο εἰς ἢ πλείονες ἐγκάθετοι ἢ καὶ ἀστυνόμοι ἐμποδίζοντες τὴν εἴσοδον τῶν πελατῶν. Οὕτως ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος τὸ ἐμπόριον

τῶν χριστιανῶν ἐμαράνθη καὶ πλείστα καταστήματα ἐκλείσθησαν καὶ ἰδίως ἐν Χαλκηδόνι, Σκουτάρει, Κουζγουν-δζουκίφ, Βοσπόρφ καὶ Χαρταλιμῆ.

Καὶ ὁ κατὰ τῶν σχολῶν διωγμὸς δὲν καθυστέρησεν. Ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν ἐπαύοντο καὶ ἐξεδιόκοντο διδάσκαλοι, τούρκοι δὲ τοιοῦτοι, παντελῶς ἀγράμματοι, διωρίζοντο, πλείστα σχολεῖα ἑλληνικὰ ἐκλείοντο ἵνα ἐξαναγκασθῶσιν οἱ μαθηταὶ καὶ φοιτῶσιν εἰς μουσουλμανικὰς σχολὰς, ὡς συνέβη τοῦτο ἐν Ζογκουλδάκ, Ποντοηρακλεία καὶ Δούστσα, ἀκολούθως δὲ κηρυχθείσης τῆς ἐπιστρατεύσεως σχεδὸν πᾶσαι αἱ σχολαὶ τῆς ἐπαρχίας κατελήφθησαν πρὸς στρατωνισμὸν δῆθεν στρατοῦ. Ἄμα τῇ κηρύξει τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου οἱ τούρκοι ἐνέτειναν τὰς δυνάμεις αὐτῶν ἐναντίον τῶν ἡμετέρων. Πᾶσα πνευματικὴ καὶ οἰκονομικὴ κίνησις τῶν τελευταίων τούτων κατεπολεμήθη συστηματικώτερον, αἱ δὲ διαρπαγαὶ τῶν χριστιανικῶν περιουσιῶν ὑπερέβαινον πάντας ὑπολογισμοὺς. Ἐν Χαλκηδόνι, Σκουτάρει, Χαρταλιμῆ, Παντειχίφ, Δούστσα, Μπακάλ κιοῦ, Τσεγκέλ κιοῦ, Πασᾶ-Βαζέ, Βέϊκος καὶ Ποντοηρακλεία, ὡς καὶ ἀλλαγῆ τῆς ἐπαρχίας, ἑκατομμυρίων λίρων περιουσίας ἀφήρσαν παρὰ τῶν χριστιανῶν εἴτε δι' ἀπειλητικῶν ἐπιστολῶν, εἴτε δι' εὐσχήμεων ἐπιτάξεων. Τούρκοι τῆς Γκέβζης ἀπέστειλαν κατὰ καιροὺς δέκα πέντε ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς Νεχωρίτας ποιμένας, διατασσομένους ἐπ' ἀπειλῇ σφαγῆς, ὅπως ἀφήσωσι τὰ πρόβατα αὐτῶν καὶ ἀπέλθωσι. Ποιμὴν τις, Ἄριστείδης ὀνόματι, ἀπειθήσας ἐτιμωρήθη διὰ τῆς ἀποκοπῆς ὄλων τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς αὐτοῦ. Οἱ χριστιανοὶ παραλαμβάνοντες τὰ ποιμνία αὐτῶν ἠναγκάζοντο ἢ νὰ μετασταθμεύσωσιν εἰς ἄλλας περιφερείας, ἐν αἷς ἐπανελαμβάνετο ἢ αὐτῇ ἀπειλητικῇ στάσει τῶν τούρκων, ἢ νὰ ἐπιστρέψωσι μετὰ τῶν ποιμνίων εἰς τὰ χωρία αὐτῶν. Μόνον κατόπιν ἀποφάσεως τῶν ἡμετέρων πρὸς ἄμυναν ἐπαυσάν πως οἱ περίοικοι τούρκοι

ἀπειλοῦντες καὶ τοιουτοτρόπως ἔμειναν ἡσυχοὶ οἱ χριστιανοὶ κεχαγιάδες τῶν περιφερειῶν Γκέβζες, Χιλῆς, Κάνδρης καὶ Τὰς-κιοπροῦ. Καίτοι δὲ ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν Ταλαὰτ μεταβὰς αὐτοπροσώπως εἰς Λάζ-κιοῖ (ἀπέχον 7 ὥρας ἀπὸ Σκουτάρως) καὶ προσκαλέσας ἐκεῖ τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς χωροφυλακῆς Σκουτάρως, Χαρταλιμῆς, Χιλῆς καὶ Γκέβζες ὡς καὶ τοὺς τούρκους προκρίτους καὶ ἀρχισυμμορίτας, προέτρεπεν αὐτοὺς εἰς πόλεμον σκληρὸν κατὰ τῶν ἡμετέρων, ἰδίᾳ τῶν Νεχωριτῶν, ὅμως ἠρνήθησαν πάντες ἰσχυριζόμενοι ὅτι ἦτο ἀδύνατον ὅπως ἀντιστῶσι κατὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς ἀμύνης τῶν Νεχωριτῶν.

Ἡ στρατολογία τῶν χριστιανῶν ἐμάρανε πολλὰς κοινότητας τῆς ἐπαρχίας. Πολλοὶ τῶν στρατολογηθέντων καὶ ἰδίως τῶν ἐργαζομένων ἐν Ἄγκύρα πρὸς κατασκευὴν ὁδῶν ἀπέθανον, ἰδίως ἐκ πείνης. Τὸ σιτηρέσιον αὐτῶν κατεκρατεῖτο ὑπὸ ἀξιωματικῶν, πᾶσα δὲ διαμαρτυρία τῶν ἀδικουμένων ἐτιμωρεῖτο διὰ ραβδισμῶν καὶ δὴ καὶ διὰ θανάτου. Ἐν Ἄγκύρα στρατιώτης τις ἐκ Πριγκήπου, ὀνόματι Ἰωάννης Χρήστου, παραπονεθεὶς διότι κατεκρατεῖτο τὸ σιτηρέσιον αὐτοῦ ἐδικαιώθη μὲν αὐθωρεῖ, τὴν ἐπιούσαν ὅμως ἐκρεμάσθη ἐνώπιον τοῦ στρατοῦ ἐν Ἄσῃ Γιοζκάτ.

Ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τὰ μέσα ταῦτα τῆς καταστροφῆς τῶν χριστιανῶν ἀπεφάσισε διὰ τοιούτων ὀξυτέρων νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν αὐτῆς. Αἱ φυλακαὶ τῆς πόλεως ὑπερεπληρώθησαν χριστιανῶν. Ἐν Ρυσίφ, Μάλτεπε, Παντειχίφ, Χαρταλιμῆ καὶ ταῖς νήσοις συνελήφθησαν οἱ πρόκριτοι χριστιανοὶ ριφθέντες εἰς τὰς φυλακὰς κατόπιν δαρμῶν ἀνηλεῶν, καὶ μόλις μετὰ πολύμηνον δοκιμασίαν ἀπεφυλακίσθησαν.

Μετ' ἐξάντλησιν ὄλων τῶν ἐξοντωτικῶν μέσων ἐναντίον τοῦ ἡμετέρου στοιχείου ἢ κυβέρνησις ἤρξατο ἀπελαύνουσα ὠρισμένας κοινότητας.

Ἡ Ἀρβανιτοχώριον. Κατὰ Μάρτιον τοῦ 1915, Μ. Τετ

τάρτην, κατέφθασαν εἰς τὸ χωρίον δύο Γερμανοὶ ἀξιωματικοί, οἱ ὁποῖοι συνεννοηθέντες προηγουμένως μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς Δαβούτ καὶ τοῦ ὑποδιοικητοῦ Βεΐκος διέταξαν τὴν ἐντὸς τεσσάρων ὥρων ἐκκένωσιν τοῦ χωρίου, μεθ' ὃ ἀναχωρήσαντες ἀνέθηκαν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀποφάσεως εἰς τὸν ὡς ἄνω Δαβούτ. Παρελθούσης τῆς προθεσμίας, τριάκοντα ἐν ὄλῳ χωροφύλακες ἤρξαντο δι' ἀπειλῶν καὶ κατὰ τρόπον σκαιότατον ἐκδιώκοντες τὰ γυναικόπαιδα καὶ τοὺς ἄνδρας, οἱ ὁποῖοι οὐδὲ κἂν αὐτὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα δυνηθέντες νὰ συμπαραλάβωσιν ἐξήναγκάσθησαν ὅπως κατέλθωσιν εἰς τὴν κοινότητα Βεΐκος. Τὴν Μ. Παρασκευὴν ἐπιβιβασθέντες βία ἀτμοπλοίου ἀπεστάλησαν εἰς Ρύσιον, τὴν δὲ Κυριακὴν τοῦ Πάσχα ἤρξατο ἡ στρατολογία τῶν νέων, δείγμα καὶ τοῦτο προφανῶς τῆς ἀναλήτου καὶ ὑστεροβούλου πολιτικῆς τῶν νεοτούρκων. Μετὰ τὴν ἐξωσιν τῶν χριστιανῶν ἡ κυβέρνησις μετωνόμασε τὸ χωρίον εἰς **Μαχμούτ Σεφκέτ πασά** ἀποστείλασα συγχρόνως εἰς αὐτὸ βοσνίους μετανάστας, οἱ ὁποῖοι τῇ συνεργασίᾳ χωροφυλάκων καὶ περιοίκων τούρκων ἀπεγύμνωσαν καθ' ὅλοκληρίαν τὰς οἰκίας τῶν χριστιανῶν, παρεβίασαν τὴν Ἐκκλησίαν διαρπάσαντες σχεδὸν πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἀσφαλισθέντα ἐπιπλα καὶ ἐνδύματα αὐτῶν, ἐβεβήλωσαν τὰ ἱερά, διενεμήθησαν τὰ κτήματα, τὰ δὲ μεγάλα καὶ πλούσια τῆς κοινότητος δάση κατέλαβεν ἡ Ἐρυθρὰ ἡμισέληνος καὶ ὁ νῦν πρ. Χεδίβης τῆς Αἰγύπτου.

2 Ἄνω καὶ 3 Κάτω Νεοχώριον. Κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1916 διετάχθη ἡ ἐκκένωσις τῶν χωρίων τούτων, ματαιωθείσα ὅμως κατόπιν συντόνων ἐνεργειῶν τῆς Μητροπόλεως. Μετὰ δύο μῆνας ἐπαναληφθεῖσα ἡ ἀπόπειρα ἀπέτυχε μὲν καὶ πάλιν, ἐπήνεγκεν ὅμως τὴν σύλληψιν ἐξήκοντα προκρίτων καὶ γυναικῶν ἐκ Χιλῆς καὶ τῶν δύο Νεοχωρίων, ἐξορισθέντων εἰς τουρκικὸν τι χωρίον τῆς περιφερείας Ἀγκύρας. Μετὰ

παρέλευσιν μηνὸς καὶ ἐκ τρίτου ἐπαναληφθεῖσα ἡ ἀπόπειρα ἐπέτυχεν. Οἱ χριστιανοὶ διαταχθέντες καὶ ἐξαναγκασθέντες ὠδηγήθησαν, μὲ δεδεμένας τὰς χεῖρας καὶ ὑπὸ τὰ φρικώδη πλήγματα τῶν χωροφυλάκων, πρὸς τὴν Χαρταλίμην, ἐνῶ ἀφ' ἐτέρου ἡ κυβέρνησις διήρπαξε 95 χιλ. προβάτων, ἀνηκόντων εἰς τοὺς ἐκδιωχθέντας. Γηραλέοι ἱερεῖς συνεπείᾳ τῶν δαρμῶν ἀπέθανον καθ' ὁδόν, ὁ ἐξ ἄνω Νεοχωρίου Ἡλίας Φουρνιάρης καὶ ἡ Ἑλένη Χ' Στόλη ὑπέκνυψαν εἰς τὰ τραύματα, γυναικες παρεβιάσθησαν, τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ὑπὸ τοὺς καυχασμοὺς τῶν βασανιστῶν ἀπεβίωσαν μὴ δυνηθεῖσαι νὰ ὑπομείνωσι τὴν προσβολήν. Ἐκ τῶν ἐκδιωχθέντων ἄλλοι ὠδηγήθησαν βία πρὸς τὰ Τοῦζλα, Γκέβζε καὶ Ἀδά-Παζάρ, Ἐσκι Σεχίρ καὶ Κιουτάχια. Διαρκούσης τῆς ἐξορίας διηρπάγησαν ὅλα τὰ ἐπιπλα καὶ σκευὴ τῶν χριστιανῶν, πωληθέντα ἀργότερον ἐν τῇ Μ. Ἀγορᾷ τῆς Πόλεως ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ ὑποδιοικητοῦ καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς Χιλῆς. Ὁ διωγμὸς οὗτος ἐμπλήσας θάρρους πρὸς ἄμυναν πολλοὺς νέους τῶν χωρίων τούτων ἠνάγκασεν αὐτοὺς ὅπως καταφύγωσιν εἰς τὰ ὄρη, ἐναντίον δὲ αὐτῶν ἀπεστάλησαν καταδιωκτικὰ ἀποσπάσματα. Ἐν τῷ μεταξῦ ἡ κυβέρνησις ἐκρέμασεν ἐν Χιλῇ τὸν Βασίλειον Κουλῆ Ἀγγελῆ καὶ τὸν Δημήτριον Τράκον κατὰ Μάϊον 1917 ἐτυφέκισαν τὸν Νικόλαον Κρασσᾶν, τὸν Χρήστον Σταύρου Φίλιζογλου καὶ τὸν Πέτρον Ν. Ἀσήκην ἐκ Νεοχωρίων, ἔκαυσαν ζῶντα ἐν Τεπέ-τσιοὶ τὸν Νικόλαον Τσιγγάκη, ἐτυφέκισαν καθ' ὁδόν ἐν Γκέβζε τὸν Ἰωάννην Μπαλάση καὶ Σταύρον Τιτήκην πάντες οὗτοι οὐδεμίαν εἶχον σχέσιν πρὸς τοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀντάρτας.

Συγχρόνως τῇ ἐκδιώξει τῶν Νεοχωριτῶν διενηργήθη καὶ ἡ ἐξωσις τῆς κοινότητος **Ρυδίου**. Ἀφορμὴ ἐδόθη ἡ ἐμφάνισις τῶν συνεννοητικῶν ὑποβρυχίων. Οἱ τούρκοι ὅλως συκοφαντικῶς διατεινόμενοι ὅτι οἱ χριστιανοὶ ὑποβοηθοῦσι

τὸ ἔργον τῶν ὑποβρυχίων, ἔλαβον αὐστηρὰ μέτρα, ἐξυλοκώπησαν προκρίτους καὶ μεταξὺ αὐτῶν συλλαβόντες πολλούς, ἐν οἷς τὸν Γρηγόριον Βαφειάδην, Παναγιώτην Τσορπατσην καὶ Ν. Νάκον ᾠδήγησαν περὶ εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοδικείου, ὁπόθεν μετὰ πολίμηνον φυλάκισιν ἀπελευθερώθησαν. Οἱ κάτοικοι διετάχθησαν ὅπως ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀναχωρήσωσι κατόπιν ὁμως ἐνεργείας τῆς Μητροπόλεως ἀπεσοβήθη ὁ κίνδυνος· ἀλλ' ἡ μανία τῶν τούρκων ζητοῦσα ἱκανοποίησιν ἐστράφη ἀλλαχοῦ: συλληφθέντες ἀπαγχονίζονται κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1916 ὁ Γεώργιος Βασιλείου, ὁ Βασιλάκη Ρεῖς, οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Ασμά καὶ ὁ Χρηστίδης, ἄνθρωποι φιλήσυχοι καὶ ἀθῶοι, ἐξ αὐτῶν δὲ εἰς φρενοβλαβῆς.

4 Μικρὸ Βακάλ-κιοῖ. Κατὰ 7)βριον 1917 διετάχθη τὸ χωρίον τοῦτο ὅπως ἐντὸς 24 ὥρῶν ἐκκενωθῆ πρὸς ἐγκατάστασιν στρατοῦ, Παρὰ τὴν ταχθεῖσαν ὁμως προθεσμίαν ὁ ἐκεῖ διαμένων ἀξιωματικὸς ἐξηνάγκασε τοὺς κατοίκους νὰ σπεύσωσι καὶ παραλάβωσι ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ὅσα ἤθελον δυνηθῆ καὶ ἐντὸς 6 ὥρῶν ἐγκαταλίπωσι τὸ χωρίον. Οἱ κάτοικοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀντείπωσι διεσκορπίσθησαν ἀνὰ τὰ πέριξ χωρία, ἐξαναγκασθέντες πρότερον νὰ ὑπογράψωσι ἐγγραφον ὅτι οἰκειοθελῶς ἐξεπατρίσθησαν.

Κατὰ 8)βριον τοῦ 1917 διετάχθη καὶ ὁ ἐκπατρισμὸς τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τῶν νήσων τῆς Πριγκήπου, Χάλκης, Ἀντιγόνης καὶ Πρώτης. Ἡ σχετικὴ διαταγὴ μάλιστα, ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ, ἐτοιχοκολλήθη εἰς αὐτὰς καὶ ὤφειλε νὰ ἐκτελεσθῆ ἐντὸς τριῶν τὸ πολὺ ἡμερῶν· ἀπαίσιοι δὲ τυμπανοκροῦσται διελάου ἀνὰ τὰς συνοικίας ὅτι πᾶς ὅστις ἤθελε μείνη ἐν ταῖς νήσοις πέραν τῆς προθεσμίας ἤθελε διὰ τῆς λόγχης ριφθῆ εἰς τὴν θάλασσαν. Μόνον καὶ πάλιν ἀρμοδίῳ ἐνεργειῶν ἀπεσο-

βήθη ὁ κίνδυνος οὗτος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπαύοντο ὁ τε ὑποδιοικητὴς καὶ ὁ ἀρχιαστυνόμος Πριγκήπου ὡς μὴ κατορθώσαντες νὰ ἐκτελέσωσιν ἐγκαίρως τὴν διαταγὴν.

Διωγμοὶ ἄλλοι μετὰ σχετικῶς ἡπιωτέρου χαρακτῆρος διενηργήθησαν καὶ εἰς τὰς λοιπὰς κοινότητας τῆς ἐπαρχίας.

ΙΖ΄.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

*Εμακάριζον έαυτούς οί τής έπαρχίας ταύτης (αριθμοί-
σης κοινότητας 67 και όμογενή πληθυσμόν 54031), χριστι-
ανοί έφ' ης άπήλαυον σχετικής ήσυχίας και ασφαλείας·
άλλ' ή έπιδιωχθείσα υπό τής κυβερνήσεως άνοχή και
άτιμωρησία τών έν Θράκη και Μ. Άσία άρξαμένων διαγ-
μών τοϋ 1914, ή κατά τρόπον μάλιστα άσύστολον συμ-
μετοχή αύτης είς τās βιαιοπραγίας, ή έν τή γλώσση ά-
κολασία τοϋ τουρκικού τύπου, ή προκαλούσα και διε-
γείρουσα τόν φανατισμόν αύτοϋ, και τó μίσος τοϋ μουσουλ-
μανικού λαοϋ έναντίον τών ήμετέρων, ταϋτα και τά τοιαϋ-
τα συνέβαλον ώστε τó μικρόβιον και ή όρεξις τοϋ κα-
κουργείν νά μεταδοθῆ και είς τούς τούρκους τής έπαρ-
χίας ταύτης. Τούρκοι ιεροδιδάσκαλοι άποστελλόμενοι
ανά τά χωρία κατήχουν τούς όμοθρήσκους αύτων όπως διε-
νεργώσι φανερά τόν μέχρι τότε έν στενωφύ κύκλω και όλως
άφανώς διενεργούμενον έμπορικόν άποκλεισμόν και νά προ-
βαίνωσιν είς βιαιοπραγίας μιμούμενοι τούς άλλαχού ό-
μοφύλους αύτων.

Τά χωρία Καρά-τεπέ, Έσμές και Νεοχώριον άπό
τοϋ Μαΐου μηνός 1914 ήρξαντο συστηματικώς πιεζόμε-
να και λεηλατούμενα, οί δέ κάτοικοι αύτων δερόμενοι ά-

νηλεώς ήμποδίζοντο όπως μεταβώσιν είς τās έργασίας
αύτων. Πρός τόν έν Άδά παζάρ άρχιερατικόν έπίτροπον
έπεδόθη άπειλητική έπιστολή καλούσα αύτον όπως επί
ποινή θανάτου άναχωρήσωσιν άμέσως εκείθεν οί όμογενείς.
Τήν έπιστολήν ταύτην έπηκολούθησε μετά τινας ήμέρας
τοιχοκόλλησις επί τών θυρών τών Έκκλησιών είδοποι-
ούσα και συνιστώσα τοίς ήμετέροις όπως άπέλθωσιν
όσον τάχιστα. Άλλ' ή κοινότης δέν άπήλθε παρά τās ά-
πειλās ταύτας.

Τά είς τήν ύποδιοίκησιν Καραμουσάλ ύπαγόμενα χω-
ρία, υπό λαζών χριστιανών κατοικούμενα, ύφίσταντο πολ-
λās ζυφοκλοπās και κακώσεις. Τῆ 19 'Ιουνίου 1914 οί έκ
των κατοίκων Χαδζή-Όσμάν αύτάδελφοι 'Ιωάννης και Ά-
ναστάσιος Κυριακού εύρέθησαν φρικωδώς κατακρεουργη-
μένοι, έξορυχθέντων τών όφθαλμών και άποκοπέντων τών
ώτων, τής ρινός και τών χειρών αύτων. Τό γεγονός τοϋτο
προξενήσαν φρίκην και τρόμον είς άπαντας τούς κα-
τοίκους τών χωρίων ένίσχυσε τήν ιδέαν τής μεταναστεύ-
σεως.

Τά χωρία Κιουπλιά, Άκ-τάς, Άρμουτλή και Άρβανι-
τοχώριον ήπειλοϋντο συχνάκις υπό τούρκων έπιδρομέων. Η
έξ Άρβανιτοχωρίου 17έτις Δέσποινα Γεωργίου καταδιωχθεί-
σα υπό τούρκων έσώθη μόν, έπαθεν όμως τās φρένας. Ό
μουχτάρης τοϋ χωρίου Βασίλειος Μαργαρίτης πληγωθείς
σοβαρώς παρά τούρκων άπεβίωσε μετ' όλίγας ήμέρας έν
τῷ Γαλλικῷ νοσοκομείῳ ύποκύψας είς τά τραύματα αύτοϋ.
Τούρκοι πειραταί έπιτιθέμενοι διαρκώς κατά τής Καλολί-
μνου έζήτουν έπιμόνως όπως οί κάτοικοι έγκαταλείψωσι
τήν νῆσον αύτων. Αί έπιτόπιοι άρχαί είδοποιηθείσαι έγ-
καίρως ουδεμίαν προσοχήν έδιδον. Έν γένει πάντα τά
χωρία τής έπαρχίας έδοκιμάσθησαν δεινώς.

*Όλως όμως ιδιαιτέρως έδοκιμάσθη σκληρώς τó τμη-

μα τῆς Ἀπολλωνιάδος, τοῦ ὁποίου τὰ πλεῖστα χωρία, κατόπιν ἐπανειλημμένων ἀπειλῶν καὶ πιέσεων, ἐξηναγκάσθησαν εἰς ἐκπατρισμόν. Τὰ παθόντα χωρία τοῦ τμήματος τούτου εἶναι τὰ ἑξῆς:

1 Πάσ-κιοί. Τῇ 1 Ἰουνίου 1914 λησται εἰσελθόντες εἰς τὸ χωρίον διέταξαν τοὺς κατοίκους ὅπως ἀναχωρήσωσιν· οἱ χωρικοὶ ἔντρομοι κατέφυγον εἰς τὰ ὄρη καὶ ἐκείθεν εἰς Μουδανιά καὶ Προῦσαν, καθ' ὃν χρόνον τοῦρκοι περίοικοι ἤρξαντο νὰ διαρπάζωσι τὰ κτήνη αὐτῶν. Φθάσαντες εἰς τὴν θέσιν Δουβῆ-Τσιφλικ συνήντησαν χωροφύλακας, οἵτινες καὶ συνέστησαν αὐτοῖς ὅπως ἐπέλθωσιν εἰς τὰ ἴδια. Κατὰ τὴν ἐπιστροφήν ὁμως αὐτῶν ἐκυκλώθησαν ὑπὸ πλήθους ὀθωμανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν χωροφυλάκων ἐπυροβόλουν αὐτοὺς φεύγοντας πρὸς τὸν σταθμὸν Σουλουκλή, ἔνθα εὐρεθέντες ἀπέναντι ἄλλων χωροφυλάκων ἔτρεχον ἕκαστος πρὸς διάφορον διεύθυνσιν. Κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦτον ἐφονεύθησαν οἱ: Μανώλης Σπινόγλου, Θεολόγος Βερβέρογλου, Γ. Ἀγγέλογλου, Ἀθανάσιος Χατζούδης, Ἀθ. Γιαννούλας, τὸν ὁποῖον συλλαβόντες οἱ κακοῦργοι ἀγρίως ἐβασάνισαν κατασυντρίψαντες τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, ὥστε πρὸς ἀπαλλαγὴν ἐρπίφθη πιγιεῖς εἰς παρατυχὸν φρέαρ, Ν. Σοφιάνογλου, Σωτ. Κυριαζόγλου, Ἀθ. Κουμάνογλου, Ἀθ. Χατζήογλου Β. καὶ Ἰσίδωρος Σεργιάνογλου, Α. Ζαχάρογλου, Φωτεινὴ Ἀνδρειόγλου, Συρματένια Σωτήρογλου, ἣτις πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀτιμώσεως ἠτύοκτόνησε ριφθεῖσα μετὰ τοῦ ὡς ἄνω Α. Γιαννούλα εἰς φρέαρ, Μαρία Δ. Μαστοραγιάννογλου, Χρυσάνθη Ἀνδρειόγλου καὶ Γ. Γιάννουγλου.

Ἐπληρώθησαν βαρέως πολλοὶ, μετὰξὺ δὲ αὐτῶν οἱ Ν. Νάσογλου, Ζαχαρένια Χατζούδη, Ι. Χιωνᾶς, Θ. Σουλόγλου, Παρασκευὴ Τσακάλογλου καὶ Β. Παπαθανασίου, τοῦ ὁποίου μόλις διαφυγόντος τὴν θανάτωσιν ἔθραυσαν

τὴν ἀριστερὰν χεῖρα. Ἐδάρησαν ἀναρίθμητοι, ἐν οἷς καὶ οἱ ἱερεῖς Νικόλαος καὶ Πολυχρόνιος, ὁ τελευταῖος οὗτος πληγωθεὶς τὴν δεξιὰν παρεῖαν. Ἀπήχθησαν ἐκβιασθέντες εἰς ἀρνησιθρησκείαν ὁ Εὐστράτιος Τσακίρογλου οἰκογενειακῶς, ἡ παιδίσκη Φωτεινὴ Στάντισογλου καὶ δύο μικρὰ παιδιά παραδοθέντα ὑπὸ τούρκων ἀμαξηλατῶν εἰς ὀμοθρήσκους αὐτῶν τροφούς. Ἠτιμάσθησαν πολλοὶ, ἐν αἷς ἡ Μενεξιά Θύμου, ἡ Δέσποινα Μύρτογλου, ἡ Ἀργυρῶ Κυριαζόγλου καὶ ἡ δωδεκαετής Σοφία Καγιόγλου.

2 Ἀγινάτοι. Τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦρκοι περίοικοι ἐπιτέθεντες κατὰ τοῦ χωρίου τούτου ἐξηνάγκασαν αὐτὸ εἰς ἐκπατρισμόν. Τοῦρκοι ἐκ τοῦ χωρίου Πατρικιάς ἔρριψαν εἰς τὸ φρέαρ τοῦ ἁγ. Γεωργίου τὸν Σιριγιάννην Βασίλογλου, ὁ δὲ ἐξ Ἀναχωρίου Χουσεῖν εἰς ποταμὸν τὸν Εὐστράτιον Δ. Καγιόγλου. Ἐσφάξαν τὸν Κωνσταντῖνον Ἀλιάτογλου καὶ Πέτρον Σισμάνογλου, τοῦ ὁποίου ἡ σύζυγος Παναγιωτίτσα ἠτύοκτόνησε ριφθεῖσα εἰς τὴν λίμνην Ἀπολλωνιάδος. Πολλοὶ γυναῖκες ἠτιμάσθησαν.

3 Χωροῦδα. Τὸν αὐτὸν καὶ τὸ Πάσ-κιοῖ χρόνον κινκάσιοι ἔνοπλοι καὶ ἔφιπποι λησται εἰσελθόντες εἰς τὸ χωρίον ἐξηνάγκασαν αὐτὸ ὅπως ἐκπατρισθῆ, ἤρξαντο δὲ συγχρόνως διαρπάζοντες καὶ ληστεύοντες τὰ πάντα. Οἱ χωρικοὶ πανικόβλητοι ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ δάση, εἰς ἃ ἔσπευσαν ἀργότερον καὶ οἱ κακοῦργοι πρὸς ἀναζήτησιν αὐτῶν. Τί ἐπηκολούθησεν, εἶνε ἀπερίγραφτον. Τῇ ἐπομένῃ (2 Ἰουνίου) οἰκογένειαι τινες φεύγουσαι εἰς Προῦσαν ἀπεστάλησαν βία εἰς τὸ χωρίον Τσατάλαγα, εἰσαχθεῖσαι δὲ εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ἀμαξωτῆς ὁδοῦ χάνιον περιεκυκλώθησαν ὑπὸ βασιβοζούκων τούρκων βασανισθεῖσαι παντοιοτρόπως ἐπὶ πολλὰς ὥρας καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα χωροφυλάκων. Κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦτον οἱ ἐπιδρομεῖς ἀπέκοψαν τὴν ρίνα τοῦ Ἀν. Κιοσέογλου, ὡς μὴ δυναμένου νὰ καταβάλλῃ τὰ ζητηθέντα

λύτρα, ἔδειραν τὸν 70τούτη Κ. Κιοσέογλου, πληγωθέντα εἰς τὰ στήθη δι' ἀκτηρίδος ὄπλου καὶ ἐτραυμάτισαν τὴν γραΐαν Χ" Σαββάτη καὶ τὸν Νικ. Βασιλείου.

4 Τσατάλαγα. Συγχρόνως πρὸς τὰ ἀνωτέρω προσβληθέν ὑπὸ περιοίκων τούρκων καὶ τὸ χωρίον τοῦτο ἐδηλώθη καὶ ἐλεηλατήθη μεγάλως. Ἐφονεύθησαν ὁ Ἡλίας Μαλκογιάννης καὶ ὁ Τριαντάφυλλος Καρακώστογλους. Παρεφρένησεν ἐκ τοῦ φόβου ὁ Χαράλαμπος Κώστογλους. Πρὸς τούτους ἐβασανίσθη καὶ ἐδάρη ὁ ἱερεὺς Χ" Ἀθανάσιος, ὅστις ὑπέστη καὶ ἐγκαύματα εἰς τὸ πρόσωπον, διότι οἱ λησταὶ ἔθηκαν πῦρ εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ὁμως ἐγκαίρως κατεστάλη ὑπὸ τῶν προσδραμόντων χωρικῶν. Ἐπυρπολήθησαν αἱ οἰκίαι τοῦ Εὐστρατίου Οὐζούνουγλου καὶ Γεωργίου Οὐζούνουγλου καὶ ἐπληρώθη διὰ δρεπάνου εἰς τὸ μέτωπον ὁ κωφάλαλος Γεώργιος Γιοβαντζόγλους. Ἐνῶ διηρπάζετο ἡ Τσατάλαγα ἔφθασαν ἐφ' ἀμάξης ἐκ Προύσης 7 ἀπεσταλμένοι τοῦ Κομιτάτου, οἱ ὅποιοι κατετυράνησαν τοὺς χωρικοὺς καὶ τὸν ἱερέα.

5 Γούλιος. Ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ ἐδάρησαν ἀνηλεῶς ὁ Παναγιώτης Ζαφειρίου ὑπὸ τοῦ δεκανέως Χαφουζ διὰ ροπάλου φέροντος ἤλους, ὁ Ἀθ. Παπαζαφειρίδης βαρέως, ὁ Μανώλης Χ" Παπᾶ, ὁ Εὐστρ. Λαζάρου, διότι δῆθεν εἶχον ὄπλα, οἱ δὲ κάτοικοι ἐξηναγκάσθησαν ὑπὸ τοῦ ἑκατοντάρχου Μιχαλητσίου νὰ πληρώσωσιν 20 λίρ. ἵνα δώσῃ αὐτοῖς συνοδοὺς χωροφύλακάς τινας πρὸς ἀσφάλειαν μέχρι Μιχαλητσίου. Ἀλλ' οὗτοι ὀδηγήσαντες τοὺς δυστυχεῖς παρὰ τοὺς Ἀπελλαδάτους ἀπεγύμνωσαν αὐτοὺς τελείως. Ὁ ἑκατόνταρχος καὶ ὁ ὑποδιοικητὴς Μιχαλητσίου πρὸς τοὺς κλαίοντας διὰ τὰ δεινοπαθήματα αὐτῶν ἀπήντων εἰρωνικῶς.

6 Κίδια, 7 Ἀπελλαδάτοι (Σοῦ Μπασή). Τῇ 1 Ἰουνίου τοῦρκοὶ ἐνοπλοὶ λησταὶ ἐφθασαν ἔξω τοῦ χωρίου, ὅπου συμπλακέντες πρὸς τοὺς διὰ κυνηγετικῶν ὄπλων ἀμυνομέ-

νοὺς χωρικοὺς ἀπεκρούσθησαν. Συνεπεία τῆς ἀποτυχίας αὐτῶν ταύτης διεμήνυσαν οἱ κακούργοι εἰς τοὺς χωρικοὺς περὶ τὴν μεσημβρίαν ὅτι θὰ ἐξοντώσωσιν αὐτοὺς Οἱ χωρικοὶ πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου παραλαβόντες τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα διηυθύνθησαν πρὸς τὸ χωρίον Κίδιαν, ἀλλ' εὔροι καὶ τοὺς κατοίκους τοῦ χωρίου τούτου διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους συνηθροισμένους εἰς τὸ ὕψωμα τοῦ Ἀγίου Πέτρου. Ἡδελφωμένα τὰ δύο χωρία ἠκολούθησαν τὴν ὁδὸν Τριγλίας, ἀλλὰ περιέπεσαν εἰς τὰς χεῖρας κατ' ἀρχὰς τοῦ ἑκατοντάρχου Μιχαλιτσίου, ὅστις μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνδρῶν ἐλήστευσε τοὺς κατεπτοημένους χωρικοὺς, καὶ ἔπειτα τοῦ τσερκέζου Ἰσμαήλ, ὁ ὁποῖος ἀνέμενε τὴν συνοδείαν τῶν προσφύγων παρὰ τὴν γέφυραν Χαϊδάρ καὶ Ρεγκοὺς ὅπως ἀπογυμνώσῃ αὐτοὺς. Οὗτος ὡς γείτων γνωρίζων τίνες εἶνε οἱ πλουσιώτεροι ἐχώρισεν 8—10 ἄτομα ἀπὸ τῶν λοιπῶν συμπληρώσας οὕτω τὴν ἀπογύμνωσιν. Ἐπὶ τοῦ Ἰσμαήλ καὶ τῆς συντροφίας αὐτοῦ ἐπληρώθη σὺν ἄλλοις καὶ ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου Ἀπελλαδάτοι Παπᾶ Ἀθανάσιος.

8 Ἁγία Κυριακή. Τὸ χωρίον τοῦτο ἀπεγυμνώθη καθ' ὀλοκληρίαν ὑπὸ τῶν περιοίκων τούρκων.

9 Τσάμουρτζα. 10 Τσεδνεϊρίον. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον διηρπάγησαν τὰ κτήνη καὶ ἡ λοιπὴ περιουσία τῶν χωρίων τούτων. Ἐν τῷ πρώτῳ οἱ ἐπιδρομεῖς ἐφόνευσαν τὸν Γιαννάκου Ἀντώνουγλου, ἔδειραν ἀνηλεῶς τὸν γέροντα Τάσον Χαϊδάκην καὶ ἠτίμασαν τὴν παράλυτον Βασιλικὴν Καλπάκογλου. Ἐν τῷ δευτέρῳ ἐπλήγωσαν μὲ μάουζερ εἰς τὸν ἀριστερὸν μηρὸν τὸν Βασίλ. Καραγεώργουγλου καὶ μὲ κυνηγητικὸν ὄπλον εἰς τὴν κεφαλὴν τὴν Οὐρανίαν Παπαδοπούλου, ἐβίαζον δὲ εἰς ἀρνησιθρησκείαν καὶ τὸν ἱερέα Χρήστον, ἀφεθέντα ὁμως κατόπιν ἐλεύθερον.

11 Δερέκιοϊ. Τὸ χωρίον τοῦτο προσεβλήθη ὑπὸ τῶν περιοίκων μουσουλμανικῶν χωρίων. Ἀπήχθη ἡ 14έτις Ἀ-

ναστασία Β. Παπαγιάννη, ἥς τὸν ἀδελφὸν ἀγρίως δείραντες ἐλήστευσαν.

12 Βελετλέριον. Τῷ 2 Ἰουνίου μετέβησαν εἰς τὸ χωρίον πεζοὶ καὶ ἔφιπποι χωροφύλακες μεθ' ὑπαξιωματικῶν. Οὗτοι διέταξαν τὸν ἱερέα καὶ τὸν διδάσκαλον νὰ παρουσιάσωσι τὰς διαμονάς, τὰς ὁποίας καὶ λαβόντες ἐξέσχισαν. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην οἱ περίοικοι τούρκοι ἐπιτεθέντες ἐπεδόθησαν εἰς τὴν λεηλασίαν τοῦ χωρίου, τοῦ ὁποίου οἱ κάτοικοι πανικόβλητοι ἔφευγον, ἐν ᾧ οἱ χωροφύλακες ἀταράχως ἐθεῶντο τὰ γενόμενα. Ἐκ τῶν χωρικῶν πολλοὶ ἐδάρισαν.

13 Ἀναχώριον. Τῇ 2 Ἰουνίου ὀθωμανὸς κάτοικος τοῦ ἰδίου χωρίου, Ταλίπ ἀγᾶς καλούμενος, προσεκάλεσε τὸν χριστιανὸν μουχτάρην καὶ τῷ ἀνεκοίνωσε αὐστηρῶς καὶ ἀπειλητικῶς διαταγὴν τοῦ ἀρχικομιτατζή, καθ' ἣν ὄφειλον οἱ χριστιανοὶ ἀφήνοντας ὅλην ἐν γένει τὴν περιουσίαν αὐτῶν νὰ καταλίπωσι τὸ χωρίον πανοικεί. Οἱ χριστιανοὶ πρὸς ἀποφυγὴν μεγαλειτέρας ζημίας ἀνεχώρουν, ὅτε συνήντησαν τούρκους οἱ ὁποῖοι συλλαβόντες καὶ ληστεύσαντες τὸν ἱερέα Π' Γεώργιον, ἠρεύνησαν ἀκολούθως ἕνα πρὸς ἕνα ἄνδρας, γυναῖκας καὶ κοράσια καὶ ἀφοῦ τοῖς ἀφήρεσαν ὅ,τι πολυτίμιον ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ἐξαπέστειλαν αὐτούς.

14 Ἀπολλωνιάς. Ἡ κοινότης αὕτη διέφυγε τὴν καταστροφὴν χάρις εἰς τὴν καταβολὴν λύτρων, εὐρίσκειτο ὅμως ἐν διαρκεί ἀποκλεισμῷ. Τῇ 27 Ἰουνίου ἰ. ἔ. τρία ἀλιευτικὰ πλοιάρια τολμήσαντα νὰ ἐξέλθωσιν εἰς ἀλιεῖαν ἐν τῇ λίμνῃ ἐπυροβολήθησαν ὑπὸ τούρκων. Ἐφονεύθη ὁ Ἄνδρέας Πασχαλίδης καὶ ἐπληρώθησαν βαρέως ὁ Κυριακὸς Παναγιώτου καὶ ὁ Κυριακὸς Καπούλης.

15 Κουβούκλια. Ἐσώθη ἀμννόμενον ἐπὶ 4 ἡμέρας κατὰ τῶν ἐπιδραμόντων τούρκων τῶν χωρίων Χασὰν ἀγᾶ Καγιαπά, Κίτας, Ράκιθας καὶ Κιοπελιά. Ὁ δεκανεὺς Σου-

λουκλῆ Χαλέτ βέης μετὰ 12 ἐφίππων χωροφυλάκων, ἐλθὼν εἰς τὸ χωρίον ἀνεκοίνωσε διαταγὴν κυβερνητικὴν, καθ' ἣν ὄφειλον οἱ κάτοικοι νὰ καταλίπωσι τὴν πατρίδα αὐτῶν τῇ ἐπομένῃ. Λαβόντες τὴν ἀπόφασιν οἱ χωρικοὶ νὰ μεταναστεύσωσιν, ἠτοίμασαν τὰ ἀπαραίτητα ἐνδύματα καὶ τροφίμα. Τῇ ἐπιούσῃ ὅμως, ἀναιρεθείσης τῆς πρώτης διαταγῆς καὶ ἀπαγορευθείσης τῆς ἐξ' ἴδου, παρέμειναν ἐν τῷ χωρίῳ ἀμννόμενοι πάντοτε ἐναντίον τῶν ἐπιτιθεμένων περιόικων τούρκων, καὶ σώσαντες τοιουτοτρόπως ἑαυτοὺς καθὼς καὶ τοὺς εἰς τὸ χωρίον καταφυγόντας Δανξαριώτας καὶ τινὰς τοῦ Πάσκιου.

16 Ἐϊνεσί καὶ 17 Πριμικήριον. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων τούτων, κατόπιν ἐπανειλημμένων ἐπιθέσεων καὶ λεηλασιῶν, κατέφυγον εἰς Πάνορμον. Δύο χωρικοὶ ἐξ Ἐϊνεσί ἐφονεύθησαν ὑπὸ ὑπαλλήλων τῆς ἐταιρείας τοῦ σιδηροδρόμου Μουδανίων—Προύσης.

18 Σεργιάνη, 19 Τσαμπάζη, 20 Ταχταλί, 21 Γιαϊλαδζίκιον, καὶ 22 Γιαλι-τιφλίκιον. Τὰ χωρία ταῦτα παρὰ τὰς ποικίλας αὐτῶν βασάνους καὶ πιέσεις δὲν μετηνάστευσαν.

23 Ἀχτιδὲ-Μπουναρ. Μετὰ τὴν ἐρήμωσιν τοῦ χωρίου καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ἐγκατάστασιν Ἀλβανῶν προσφύγων, ἐδάρισαν πλείστοι τῶν κατοίκων ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων, οἷτινες κατήγοντο ἐκ τῶν περίξ τουρκικῶν χωρίων.

Ἐκ τῶν κακώσεων καὶ τῶν κακουχιῶν ἀπέθανον ἐν τῷ χωρίῳ Ἀχτιδὲ-Μπουναρ ὁ Κων)τίνος Ι. Τσολάκης ὁ Βασιλ. Μητρούδης καὶ τὸ τέκνον τοῦ Βασιλ. Μιχαλιτσιλῆ.

24 Δάνξαρι. Οἱ κάτοικοι ἀφέντες τὸ χωρίον αὐτῶν, τὸ ὁποῖον διηρπάγη, κατέφυγον εἰς τὸ πλησιόχωρον Κουβούκλια καὶ ἐσώθησαν.

Τὰ ἐκπατρισθέντα ὅμως χωρία ταῦτα, ἐνθαρρυνθέντα ἀρμοδίως, ἐπανεκάμψαν εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν, τὰς ὁποίας ἐν

ὁ μεταξὺ οἱ περίοικοι τούρκοι εἶχον λεηλατήσῃ καὶ ἀπόγνωση κατὰ τρόπον ἀφίνταστον. Δὲν ἠδυνήθησαν ὅμως ν' ἀποφύγῃσι τὸν διωγμὸν τὰ χωρία **Ἄκ τὰς** καὶ **Κιουπλὴ** ἐκπατρισθέντα εἰς Ἑλλάδα.

Κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν πόλεμον ἡ κυβέρνησις ἐξεδίωξε κατὰ Ἰούνιον 1915 τὴν νῆσον **Καλόλιμνον**, καὶ συγχρόνως τὰ χωρία **Ἀρβανιτοχώριον** καὶ **Ἀρμουτλὴ** τοῦ τμήματος **Μάλοβας**, καὶ τὰ **Γιαλὴ Τσιφλίκ**, **Τσάμουτζα** καὶ **Τσεσεφειριον** τοῦ τμήματος Ἀπολλωνιάδος, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῶν ἀπογυμνωθέντες τελείως τῶν περιουσιῶν αὐτῶν διεσκορπίθησαν ἀνὰ τὴν νομαρχίαν Προύσης. Πρὸς δικαιολογίαν τοῦ διωγμοῦ τούτου ἡ κυβέρνησις ἰσχυρίσθη ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων προέβαινον εἰς λαθρεμπόριον βενζίνης πρὸς ὄφελος τῶν ἀγγλικῶν ὑποβρυχίων, ὅπερ ἀπετέλει ἰσχυρισμὸν ὅλως ἀσύστατον καὶ συκοφαντικώτατον.

ΙΗ'.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΙΚΑΙΑΣ

Ἐκεῖνο ὅπερ ἐπηρέασεν ἐμπορικῶς καὶ ἐμάρανεν οἰκονομικῶς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην (κοινότη. 26 πληθυσμ. 33470) ἦτο κυρίως ὁ ἄγριος ἐμπορικὸς ἀποκλεισμός, ὁ ἐφαρμοσθεὶς ἔν τε τῇ Κίῳ, τῇ ἔδρᾳ αὐτῆς, καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς κοινότησιν. Ἰδίως ἀπὸ τῶν δύο βαλκανικῶν πολέμων τὸ πρὸς τοὺς Ἕλληνας μίσος ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναπτυσσόμενον ἤρξατο νὰ καλλιεργῆται ἐμπράκτως διὰ διαφόρων πιέσεων καὶ ἀπαιτήσεων ἐράνων παντοίας φύσεως, καὶ οὕτως ἡ οἰκονομικὴ εὐπραγία ὑφίστατο δεινὰς δοκιμασίας, ἐπιτετανομένης καὶ ὑπὸ ἀφορίας καὶ ἄλλων καιρικῶν περιστάσεων. Ἐξηκολούθει ὅμως ἐπιτεινόμενον ὑπὸ τῶν σωβινιστῶν τὸ κατὰ τῆς πόλεως Κίου μίσος διὰ τὸν οὐσιωδῶς ἐλληνικὸν αὐτῆς χαρακτήρα.

Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Μαΐου τοῦ 1914 ἤρξατο συστηματικὸς διωγμὸς τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ διαφόροις προφάσεσιν, ἀρχῆς κυρίως γενομένης ἀπὸ τοῦ φόνου ὑπαστυνόμου ἐνόχου εἰς κλοπὰς καὶ ἄλλας κακουργίας, ὑπό τινος τῶν κακοποιῶν στοιχείων τῆς Κ' ου. Ἐντεῦθεν ἤρξατο ἡ σύλληψις καὶ φυλάκισις πλείστων ὁμογενῶν ἐκ τῶν διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων, ἡ ἐπὶ μακρὸν ταλαιπωρία αὐτῶν

ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς Κίου, καὶ εἶτα ἀπαγωγῇ σιδηροδεσμίων εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοδικείου τῆς Πρωτευούσης. Συγχρόνως δὲ ἐσκευωρήθη ἐκμέρους ἐντοπίων τούρκων ἐναντίον φιλησύχων καὶ τιμίων πολιτῶν κατηγορία ἐπὶ συνωμοσίᾳ κατὰ τοῦ καθεστῶτος. Οἱ συκοφάνται δὲν ἐδίστασαν ὅπως καὶ διὰ πλαστῆς ἐπιστολῆς καταγγείλωσιν εἰς τὰς ἐκεῖ ἀρχὰς ἡμετέρους ὡς καταρτίσαντας δῆθεν ἐλληνικὸν ἐπαναστατικὸν κομιτάτον. Τοιοῦτοτρόπως ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοδικείου οἱ ἐκ τῶν κατοίκων Ἀναστάσιος Πινάτσης, Ἀχιλλεὺς Καρακάσης, Ἡλίας Πολίτης καὶ ἄλλοι τινές. Ἀργότερον ὁμως ἀποδειχθέντος ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἦτο πλαστὴ, νέα ἐσκευωρήθη κατ' αὐτῶν σοβαρὰ καταγγελία ἐκ μέρους ψευδομαρτύρων τούρκων, ἵνα διὰ τῆς τιμωρίας τῶν χριστιανῶν, ὡς ἐνόχων, δικαιολογηθῇ ὁ ὀσημέραι ἀπηνέστερος ἀποβαίνων ἐν Κίῳ διωγμός.

Πολλαὶ ἐλληνικαὶ οἰκίαι παρεβιάσθησαν ὑπὸ τῶν ἀρχῶν καὶ ἐξητάσθησαν καὶ ἀπήχθησαν πλείστοι τῶν ἐν αὐταῖς, ἰδίᾳ ἐπιστολαὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, ἵνα δημιουργηθῇ σῶμα κατηγορίας κατὰ τῶν δῆθεν ἐνόχων. Συγχρόνως κακοποιὰ στοιχεῖα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν πολλαπλασιαζόμενα ἐν Κίῳ καὶ τοῖς πέριξ, καθίστων τὸν βίον ἀβίωτον καὶ ἐπηύξανον τὸν κίνδυνον τῆς πανωλεθρίας.

Οἱ ἄνθρωποι ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἦσαν ἄγρυπνοι, φοβούμενοι ἐπιδρομὰς καὶ φόρους καὶ ἐμπρησμούς, τῶν ἀρχῶν μηδαμῶς τι ὑπὲρ τῆς ἐπανόδου τῆς τάξεως ἐνεργούντων. Τοῦναντίον ἐφαίνοντο αἱ ἀρχαὶ εὐνοοῦσαι τὴν τοιαύτην οἰκτρὰν κατάστασιν, ἥτις λίαν ἐνωρὶς ἤρξατο ἐπιδεινουμενὴ διὰ πρωτοφανοῦς ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ. Εἰς οὐδένα, οὔτε μωαμεθανὸν, οὔτε ἀρμένιον, ἐπετρέπετο νὰ συναλλάσσῃται μετὰ τῶν ὁμογενῶν.

Καὶ ὡς εἰ μὴ ἦρκει ὁ τοιοῦτος ἄγριος ἐμπορικὸς διωγμός, ὁ καταστρέψας πᾶσαν τὴν ἐμπορικὴν ἐν Κίῳ ζωὴν

καὶ κίνησιν, ἀνεπτύχθη καὶ νέον εἶδος αὐτοῦ : πλήρης δηλ. καταστροφὴ τῶν ὑπὸ Ἑλλήνων εἰσαγομένων διαφόρων ἐμπορευμάτων, καὶ δὴ καὶ λαχανικῶν καὶ ὀπωρῶν, καὶ αὐτῶν ἐτι τῶν κήπων τῆς Κίου, ἐκ μέρους θηριωδῶν καὶ βαρβάρων ὀρδῶν : Κούρδων, Κιρκασίων, Ἀλβανῶν, Ἀθιγγάνων, Λαζῶν καὶ ἄλλων στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐκ τῶν πέριξ καὶ μακρόθεν συναθροιζόμενα καὶ ὀσημέραι πληθυνόμενα προέβαινον εἰς διαφόρους βιαιότητας. Οὕτως οἱ ὁμογενεῖς λεμβοῦχοι ἀπεκλείσθησαν, νέοι δὲ τούρκοι κατέλαβον τὸ ἔργον αὐτῶν. Οἱ ἀλιεῖς, ἀποτελοῦντες μέρος μέγα τῶν κατωτέρων τάξεων καὶ περὶ τοὺς πεντακοσίους ὄντες, ἠναγκάσθησαν νὰ παύσωσι τὸ ἔργον αὐτῶν, ἐπειδὴ τινες ἐξ αὐτῶν ἀλιεῦντες ἐπυροβολήθησαν καὶ σοβαρῶς ἐπληγώθησαν.

Ἐπεὶ τὰς δύο χιλιάδας ἐργάται τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν ἐλαιῶνων ἔμενον ἀργοί, μὴ δυνάμενοι νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν, ὅπου πολυειδῶς ἐκακοποιοῦντο, ἐγυμνοῦντο, κλεπτομένων καὶ τῶν ζῴων αὐτῶν. Τὰ δὲ καταστήματα τῶν ἡμετέρων ἐμπόρων, μικρῶν καὶ μεγάλων, ἠπράκτων, ἕκαστος δὲ ἔμπορος, ἐργάτης, λεμβοῦχος, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐμπειρότεροι, βλέποντες ὅτι ὁ διωγμὸς εὐνοούμενος ἐπιτηδείως ὑπὸ τῶν ἀρχῶν ἔτεινεν εἰς γενικὴν καταστροφὴν ἐσκέπτοντο νὰ ἐκπατρισθῶσιν.

Τῇ 9ῃ Ἰουλίου ἰ. ἔ. ἐργάται τινὲς ἐργαζόμενοι εἰς τοὺς ἐλαιῶνας, προσεβλήθησαν ὑπὸ Κούρδων καὶ περιοίκων τούρκων διὰ πυροβολισμῶν, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἀναχωρήσωσιν. Εἰς ὁμως ἐργάτης ὀνόματι Γεώργιος Χρήστου Τσοῦκλα θέλων νὰ παραλάβῃ καὶ τὸ ζῶον αὐτοῦ ἐφονεύθη διὰ τεσσάρων σφαιρῶν. Τῇ ἐπομένῃ τούρκοι ἔνοπλοι ἐπιτεθέντες ἐκ νέου ἐναντίον ἐργατῶν, ἐπλήγωσαν ἕνα εἰς τὸν βραχίονα καὶ τοὺς μηρούς.

Ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρος ἡ ἐπαρχία Νικαίας ἐπηρεάσθη

καὶ ἐκλονίσθη συνεπεία τοῦ ἐμπορικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ ἀποκλεισμοῦ. Εἶνε ἀληθές ὅτι ὁ τελευταῖος οὗτος ἐξεδηλοῦτο ἐπίσης πολλαχού ἀπὸ τῆς ἀνακηρύξεως τοῦ συντάγματος, ἐπετάθη ὁμως μετὰ τὸν βαλκανικὸν πόλεμον ἐξαγριωθείς καὶ συστηματικώτερον ἐφαρμοσθεὶς κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν τοιοῦτον. Ἐκτοτε ἐμπαθῆς εἰμάνετο πᾶσα καθόλου ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἀντίδρασις ἐναντίον τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου, προξενήσασα μεγάλας ζημίας ἐν Κιουπλίοις, Βεζιρχανίῳ, Δεύκῃ, Ὀρτάκιοι, Χονδίῳ, Μιχαλησίῳ καὶ Κερμαστήῳ.

Ἐντεῦθεν δὲ προήλθε καὶ ἡ παντελῆς διάλυσις ἀκμαίων νεωτέρων συνοικισμῶν ἐν Βιλετισκίῳ, Γενί-σεχίρ, Κάρακλισε, Μπόζ-Γιούκ, Σασλή καὶ Κιούπι, διατηρούντων ἐκκλησίας καὶ σχολεῖα. Τὸ δὲ Μιχαλήτσιον καὶ ἡ Κερμαστή μετὰ τῶν πλησιοχώρων χωρίων Κούμ-κιοῖ, Ἀζατλή καὶ Λοπάδι ὑπέστησαν σοβαρὰς ζημίας ἐκ διωγμοῦ ἀγρίου, καὶ κυρίως τὸ Κούμκιοῖ ἐκπατρισθὲν ἐπὶ τινα καιρὸν καθ' ὁλοκληρίαν καὶ εἰς ὃ ἐγένοντο διάφορα κακουργήματα καὶ ὁ ἀκρωτηριασμὸς τοῦ ἱερέως Χρήστου ἐκ μέρους τούρκων φεδαήδων.

ΙΘ΄.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΡΟΥΞΗΣ

Ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμός, κατ' ἀρχὰς μὲν ὑποκώφως, εἶτα δὲ ἀναφανδὸν καὶ ἀγρίως ἐφαρμοζόμενος ὑπῆρξεν ἡ κυριώτερα μάλιστα καὶ συμφορὰ καὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης (κοινότητ. 14 καὶ πληθυσμ. 27524) πρὸ τοῦ ἔτους 1914, κατ' αὐτὸ καὶ μετ' αὐτό. Ἐγκάθετοι ροπαλοφόροι περιερχόμενοι καθ' ὀμάδας τὰ καταστήματα τῶν ὁμογενῶν, ἀπῆτουν μετ' ἀπειλῶν τὸ ἄμεσον κλείσιμον αὐτῶν. Καθ' ἐκάστην κακοποιὰ στοιχεῖα μουσουλμάνων, συλλαμβάνοντα καθ' ὁδὸν τοὺς χωρικοὺς τῶν πέριξ εὐρισκομένων χωρίων, ἐρχομένους εἰς Προῦσαν πρὸς πώλησιν τῶν προϊόντων αὐτῶν, ἀπεγύμνουσαν αὐτούς, κατέστρεφον τὰ ἐμπορεύματα καὶ ἐξηνάγκαζον ὅπως ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰ ἴδια. Τὰ αὐτὰ συνέβαινον ἐν Τριγλία, Σιγῇ καὶ Μουδανίοις, ἐνθα οὐδέποτε διέλειπον ἔκτροπα διαφόρου φύσεως καὶ μορφῆς, ζφοκλοπαί, δαρμοὶ ἀνηλεεῖς, ἀθαιρεσίαι μπουκοταδζήδων.

Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐκράτουν ἀνάστατον τὸν ἐμπορικὸν ἰδίως κόσμον τῆς ἐπαρχίας, οἱ δὲ σποραδικῶς ἐπισυμβάντες φόνοι κατετρόμαξαν ὀλόκληρον αὐτῆς τὸν ὁμογενῆ πληθυσμόν. Τῇ 8ῃ Ἰουλίου 1914 εὐρέθη ἐσφαγμένος ὡς ἀρνίον πλησίον τοῦ τουρκικοῦ χωρίου Γκιόργελη ὁ ἐκ Μου-

δανίων καταγόμενος Παναγιώτης Ναφιλούδης. Τῇ 18ῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἡ κοινότης Ἐλιγμῶν ὑπέστη ἐπαναληπτικὴν ἐπίθεσιν ἐκ μέρους μουσουλμάνων, οἵτινες πολυπληθεῖς καὶ ἔνοπλοι εἰσελθόντες εἰς αὐτὴν ἐφόνευσαν τὸν Δ. Μπαρούτην, τὸν Ι. Μπεχλοῦ καὶ τὸν Α. Τσουλή καὶ ἐτραυμάτισαν θανάσιμως τὸν Α. Τσάγγαλον. Τὸν αὐτὸν χρόνον εὐρέθησαν φονευμένοι ἐν τῇ περιφερείᾳ μουσουλμανικοῦ χωρίου παρὰ τὸ Παλλαδάριον οἱ ἐκ Καλασανίου Ἀναστάσιος Σάββογλους καὶ Σάββας Χ' Σάββογλους. Ἡ κατάστασις ἐν γένει εἶχε φθάσῃ εἰς ὄξυ σημεῖον ἀπελπισίας, διὸ πολλοὶ τῶν εὐπορωτέρων κατοίκων τῆς Προύσης ἤρξαντο φεύγοντες ὅπου ἠδύνατο νὰ εὐρωσι σωτηρίαν. Ὁ ἀποκλεισμὸς ἐπεξετείνετο καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς σχέσεις τῶν χριστιανῶν μετὰ τοῦ Μητροπολίτου Προύσης, τὸν ὁποῖον αἱ ἀρχαὶ εἶχον περιορίσῃ ἐν αὐτῇ τῇ Μητροπόλει καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου ἀπηγορεύετο πᾶσα ἐπικοινωνία τῶν χριστιανῶν ὑπὸ στρατιωτῶν ἰσταμένων διαρκῶς πρὸ τῆς Μητροπόλεως.

Ὁ εὐρωπαϊκὸς πόλεμος μετέλλαξεν ἐν μέρει τὸ καταχθόνιον σχέδιον. Δὲν ἦτο κυρίως ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς ὁ ὁποῖος ἔπρεπε, κατὰ τὰς σκέψεις τοῦ κομιτάτου, σιγὰ καὶ κατ' ὀλίγον νὰ ἐξοντώσῃ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, ἦτο πλέον ὁ πόθος ὅπως αἱ ἀνθοῦσαι κοινότητες καταστραφῶσιν ἐκ θεμελίων, ὅπως διαλυόμεναι καὶ διασκορπιζόμεναι ἀνὰ τὰ μουσουλμανικὰ χωρία τῆς νομαρχίας Προύσης, ἀπολέσωσιν εἰς ὀλίγον διάστημα καὶ γλῶσσαν καὶ αἴσθημα καὶ φρόνημα καὶ θρησκείαν καὶ αἶμα καὶ συγγενεῖς καὶ ἐν ἀνάγκῃ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ζωὴν αὐτῶν. Καὶ πρὸς τοῦτο εὐρέθη ὁ ἀποχρῶν λόγος! ἦτο ὁ αὐτὸς καὶ διὰ τὰς ἐκδιωχθείσας κοινότητας τῆς ἐπαρχίας Νικομηδείας: ἡ προμήθεια δῆθεν βενζίνης εἰς τὰ συνεννοητικὰ ὑποβρύχια! Τοιοῦτοτρόπως περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου καὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου 1915 ἤρξατο ἡ ἐκκένωσις ἑξὶ κοινοτήτων.

1 Σιγί. Ἡ κοινότης αὕτη περικυκλωθεῖσα νύκτωρ ὑπὸ κυβερνητικῶν ὀργάνων καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἐπικοινωνῇ πρὸς τὰς πλησιοχώρους τοιαύτας διετάχθη ὅπως ἐσπευσμένως ἐκπατρισθῇ καὶ μεταβῇ εἰς τὸ χωρίον Δερὲ κιοῖ. Ἡ ἐκκένωσις τῆς κωμοπόλεως ταύτης, ὅπως καὶ τῶν λοιπῶν, ἐγένετο τόσον ἀποτόμως καὶ βιαίως, ὥστε οἱ κάτοικοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συμπαραλάβωσιν ἢ ἐλάχιστα μόνον ἐκ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων. Ὁ ἐν Μουδανίοις ἀρχιερατικὸς ἐπίτροπος θελήσας, ὅπως μεταβῇ εἰς Σιγίην πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμηλίων, ἠμποδίσθη ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν.

2 Τρίγλια. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐξεκενώθη καὶ ἡ κοινότης αὕτη. Οἱ κάτοικοι βλέποντες τὸ ἀδύνατον τῆς παρμονῆς αὐτῶν ἐκεῖ, — καθότι ἡ κυβερνητικὴ διαταγὴ περὶ ἐκπατρισμοῦ ἦτο αὐστηρὰ — ἤνοιξαν τὰς ἀποθήκας καὶ τὰ καταστήματα αὐτῶν καὶ διένεμον δωρεὰν εἰς τοὺς ἀπόρους ἐλαίας, ἔλαια, σακχάρεις κλπ., ἀλλ' οἱ παριστάμενοι κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι σκαιῶς ἀπέπεμπον τοὺς πτωχοὺς λέγοντες ὅτι ἡ περιουσία μέλλει νὰ ἐξασφαλισθῇ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως (!), καὶ δὲν πρέπει νὰ διανέμηται. Ἐκτῶν ἑξὶ ἐκκλησιῶν ἡ μία μετετράπη εἰς τέμενος ὑπὸ τῶν ἐγκατασταθέντων ἐκεῖ τούρκων, κυρίως Ἀθιγγάνων, οἱ ὁποῖοι διὰ τὸ ὀλιγάριθμον αὐτῶν μὴ δυνάμενοι νὰ καταλάβωσι καὶ χρησιμοποιήσωσιν ὅλας τὰς οἰκίας κατεδάφισαν αὐτάς, τὸ δὲ ὑλικὸν κομίσαντες διὰ πλοιαρίων εἰς βασιλεύουσαν ἐπώλησαν.

3 Ἀρβανιτοχώριον, 4 Νεοχώριον, 5 Ἐλιγμοὶ καὶ 6 Μεδαίπολις. Καὶ ἡ ἐκκένωσις τῶν κοινοτήτων τούτων ὑπῆρξεν ἀπότομος καὶ βιαιά, τῶν κατοίκων αὐτῆς μὴ δυνηθέντων νὰ συμπαραλάβωσι μεθ' ἐνυτῶν τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα.

* * *

Ὁ νομάρχης Προύσης Μιδάτ βέης—ὁ γνωστὸς ἀρχισυντάκτης τῆς «Σιλάχ»—διέταξεν ὅπως οἱ πρόσφυγες μὴ μετακινῶνται ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀπειλήσας ἐν ἐναντία περιπτώσει τιμωρίαν αὐστηράν καὶ τοῦτο παρὰ τὰς παραστάσεις καὶ παρακλήσεις τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Προύσης Δωροθέου, ἐξαιτησαμένου τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν δυστυχῶν προσφύγων πρὸς προσπορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν.

Κατὰ Ἰανουάριον ὁμῶς τοῦ 1916 διέταξεν αὐτὸς οὗτος ὅπως οἱ πρόσφυγες ἐγκατασταθῶσιν εἰς χωρία καθαρῶς μουσουλμανικὰ μετ' ἀναλογίας 10 ο)ο ἐπὶ τοῦ μουσουλμανικοῦ πληθυσμοῦ. Βεβαίως δὲν ἦτο ἡ συμπάθεια πρὸς τοὺς πρόσφυγας καὶ ἡ εὐκρινὴς διάθεσις περὶ ἐξασφάλισις καὶ εἰς αὐτοὺς ἀνθρωπίνου βίου τὰ κινήσαντα τὴν Νομαρχίαν Προύσης πρὸς λήψιν τοιοῦτου μέτρου· ἦτο ἡ τάσις αὐτῆς πρὸς ἐξισλάμισιν τῶν δυστυχῶν προσφύγων, τοὺς ὁποίους πολιτικὴ σωβινιστικὴ καὶ συκοφαντικὴ μυσαρὰ διεσκόρπισεν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Προκειμένου δὲ περὶ τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἐκκενωθεισῶν κοινοτήτων ἐξασφαλισθέντων ἐπίπλων καὶ λοιπῶν πραγμάτων τῶν χριστιανῶν ὁ νομάρχης δὲν ἐπέτρεψε κατ' ἀρχὰς τὴν παραλαβὴν λέγων ὅτι πᾶν ὅ,τι ἀφῆκαν οἱ χριστιανοί, ἐπομένως καὶ αἱ Ἐκκλησίαι, δὲν ἀνήκουσ' πλέον εἰς αὐτούς, ἀλλ' εἰς τὴν κυβέρνησιν καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπιτρέπει νὰ παραληφθῇ τι ἀνήκον εἴτε εἰς τὰς Ἐκκλησίας εἴτε εἰς ἄτομα. Κατὰ Δεκέμβριον ὁμῶς τοῦ 1915 ὑπεσχέθη ὅπως ἐπιτρέψῃ τὴν παραλαβὴν τούτων, ὑπὸ τὸν ὄρον ὁμῶς ὅπως ἀποσταλῇ ἐκ μέρους τοῦ Μητροπολίτου τηλεγράφημα ὄχι πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα, ἀλλὰ πρὸς τὸν τουρκικὸν τύπον, ἐκφράζον τὰς εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην

τῶν προσφύγων πρὸς τὴν κυβέρνησιν διὰ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἐκδηλωθεῖσαν φιλόστοργον μέριμναν. Τοῦτο βεβαίως δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ, διότι οἱ δυστυχεῖς πρόσφυγες καθ' ὁμάδας περιερχόμενοι τὰς οἰκίας καὶ τὰ καταστήματα τῶν ἐν Προύσῃ καὶ Μουδανίοις ὁμογενῶν ἐζήτουν ξηρὸν ἄρτον πρὸς κορεσμὸν τῆς πείνης αὐτῶν διαψεύδοντες τοιοιτοτρόπως ἐμπράκτως ἀσυστάτους ἰσχυρισμοὺς περὶ συντηρήσεως καὶ διατροφῆς αὐτῶν ἐκ μέρους τῶν κατὰ τόπους ἀρχῶν.

Κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1916 ἠνοίγησαν αἱ ἐκκλησίαι Νεοχωρίου καὶ Ἀλβανιτοχωρίου καὶ παρελήφθησαν πολλὰ τῶν ἐν αὐταῖς κατατεθειμένων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα πληρώσαντα 12 βαγόνια μετηνέχθησαν εἰς Προῦσαν. Ἐκ δὲ τῆς ἐν Σιγῆ ἱ. Ἐκκλησίας δύο κιβώτια, πλήρη ἱ. ἀντικειμένων καὶ ἰδίως ἀργυρῶν κανδυλῶν, παραληφθέντα ὑπὸ κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων ἀπεστάλησαν εἰς τὴν Νομαρχίαν. Εἰς σχετικὴν δὲ παρτήρησιν τῶν ἡμετέρων ἀπαντῶν ὁ Νομάρχης ἐδήλωσεν ὅτ' τὸ μέτρον τοῦτο ἀφορᾷ τὴν ἐξασφάλισιν τῶν ἱ. τούτων ἀντικειμένων, ἐκ τῶν ὁποίων τινὰ δύναται καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ ἡ κυβέρνησις καὶ κατόπιν νὰ ἀναπληρώσῃ! Ἡ εἰρωνικὴ αὕτη δήλωσις τοῦ Νομάρχου ἀπεδείκνυεν ἀπλούστατα τὸν φανατισμὸν αὐτοῦ ἀπέναντι παντὸς χριστιανικοῦ, τὸν ὁποῖον καὶ ἀπτότερον ἐξεδήλωσεν ἄλλοτε καταβιβάσας τοὺς κώδωνας τῆς ἀρμενοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ συστήσας τῷ ἡμέτερω Μητροπολίτῃ ὅπως **«μὴ χοροπηδοῦν αἱ καμπάναι τῶν ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μάλιστα κατὰ τὸ Βαϊράμιον».**

Κ'

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΥΖΙΚΟΥ

Και τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, ἀριθμοῦσαν κοινότητος 43 καὶ πληθυσμὸν 41331, δὲν ἀφῆκεν ἀνεπηρέαστον μῆτε ὁ διωγμὸς, μῆτε ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς. Ὅμαδες πολυαρίθμων τούρκων ἐπὶ τούτῳ ἐντεταλμένοι περιέτρεχον νυχθημερὸν τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίας καὶ ἐπεσκέπτοντο τὰ ὁμογενῆ καταστήματα ἐμποδίζουσαι δι' ὕβρεων καὶ ἀπειλῶν τὴν εἰς αὐτὰ εἴσοδον πελατῶν· ἱεροσπουδασταὶ τούρκοι ἐκήρυττον τακτικώτατα ἐντὸς τῶν τεμενῶν ἐκστομίζοντες πλείστα ὅσα ἐναντίον τοῦ ἡμετέρου στοιχείου πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ· ἐντυπα φυλλάδια διανεμόμενα εἰς τοὺς συνοίκοις μουσουλμάνους ἐνέσπειρον τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐχθρὰν κατὰ παντὸς ἑλληνικοῦ. Αἱ κοινότητες Βαλήκεσερ, Συκαμινεῶν, Γκέδζες, Γκιονέν, Διαβατῆς, Ἄνω καὶ Κάτω Νεοχωρίου καὶ Σμαύλου ἠσθάνθησαν τὰς συνεπείας τοῦ ἐμπορικοῦ τούτου ἀποκλεισμοῦ, ὑποστᾶσαι συγχρόνως καὶ ἀφαντάστους λεηλασίας καὶ δηώσεις ἐκ μέρους τῶν περιοίκων τούρκων, ὑπὸ τὰ ὄμματα καὶ τὰς ἐνθαρρύνσεις τῶν ἐκασταχοῦ κυβερνητικῶν ὀργάνων. Ἄλλα καὶ πάντα τὰ χωρία τῆς Κυζικηνῆς χερσονήσου καὶ ἐν γένει τῆς ἐπαρχίας, κατοι-

κούμενα ὑπὸ φιλησύχων καὶ νομοταγῶν πληθυσμῶν, ὑπέστησαν λεηλασίας οὐκ ὀλίγας. Ἰδιαιτέρως ὁμως ἐδοκιμάσθησαν αἱ κοινότητες Ἀρτάκης, Σινδιργί, Πανόρμου καὶ Βάλιας.

Ἄξιον σημειώσεως δύναται νὰ θεωρηθῆ τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ κωμοπόλει καὶ τῇ περιφερείᾳ Πανόρμου κατέστη ἀπηγέστερος καὶ αὐστηρότερος κατὰ τε τὴν εἰς Σμύρνην διὰ Πανόρμου μετάβασιν καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἔπειτα διὰ Πανόρμου καὶ πάλιν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐπιστροφήν τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν ἐσωτερικῶν Ταλαὰτ βέη. Καὶ παρὰ τὰς πομπωδῶς δοθείσας τότε ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἡμετέροις διαβεβαιώσεις περὶ ἀμέσου καταπαύσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀπεδείχθη διὰ μνηριοστὴν φορὰν ὅτι οἱ ἰθύνοντες τὰς τύχας τῆς Τουρκίας ἄλλα προφορικῶς ὑπισχνούντο καὶ ἄλλα διενήργουν διὰ τῶν πρακτόρων καὶ ὀργάνων αὐτῶν. Τοῦτο ἄλλως τε ἐνισχύετο καὶ ὑπὸ τῶν διαβεβαιώσεων πολλῶν ἐν Πανόρμῳ τούρκων πρὸς ἡμετέρους ἐμπόρους ὅπως μὴ προβαίνωσιν εἰς ἀγορὰς καὶ ἄλλας ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀλλὰ τὸνναντίον φροντίζωσι μόνον περὶ διαφυλάξεως τῶν χρημάτων αὐτῶν, διότι ταῦτα μόνον θὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τοὺς ἡμετέρους, μέλλοντας ἡμέραν τινὰ νὰ ἐκδιωχθῶσιν.

ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΟΥ 1914

Τὸ μέτρον τοῦ διωγμοῦ ἐφηρμόσθη κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ ἀνεξαρτήτῳ διοικήσει Καρασῆ. Παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τῶν κατοίκων οἱ ἀμιγεῖς πληθυσμοὶ τῶν χωρίων **Τὰς Κισέ, Κουπάση, Χ'' Πογόν, Μανδῆρι, Κιλίκ, Γενίκοϊ, Κοδζά**

μπουνάρο, Άλαδζά-μπαϊο, Τοϊπελέν, Σουγιούτ, Άλά-κλιστα, Καραϊδίν καὶ **Ίβριντι** ἐξηγαγκάζοντο εἰς ἐκπατρι-σμὸν κατ' Ἀπρίλιον τοῦ 1914, ἄλλοι μὲν ὁδηγηθέντες εἰς Βάλιαν καὶ τὸ ἐσωτερικόν, οἱ πλείονες δὲ διαπεραιωθέντες εἰς τὴν ἀντίπεραν εὐρωπαϊκὴν ὄχθην. Τὴν ἐκκένωσιν τῶν χω-ρίων τούτων διεδέχθη ἀμέσως ἡ ἐγκατάστασις ἐν αὐτοῖς Πο-μάκων μουσουλμάνων.

Ἄλλὰ καὶ ἡ κοινότης **Βάλιας** δὲν διέφυγε καθ' ὄλο-κληρίαν τὸν διωγμὸν. Μετὰ τὴν βιαίαν δὲ ἔξωσιν τῶν ἐλ-λήνων ὑπηκόων καὶ τῶν καταγομένων ἐκ τῶν νέων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας ὅμως ἐγκατεστημένων ἐκεῖ ὁμογενῶν, ἡ κυβέρνησις πρὸς ἀπομάκρυνσιν καὶ τῶν ἐναπολειφθεισῶν οἰκογενειῶν ἐγκατέστησεν εἰς πολλὰς οἰ-κίας μουσουλμάνους ἐκ τῶν περίξ χωρίων ἐπὶ προφάσει μὲν ἐκγυμνάσεως αὐτῶν ὡς ἔθνοφρουρῶν, πράγματι ὅμως πρὸς ἐκφοβισμὸν τῶν Χριστιανῶν. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι τὸ ἐξοντωτικὸν πρόγραμμα τῆς κυβερνήσεως, ἄγνωστον διὰ ποίους λόγους, ὑπεβोधῆται πως καὶ ἡ ἐκεῖ διεύθυνσις τῆς Ἐταιρείας τῶν Μεταλλείων. Ἀποτέλεσμα ἄμεσον τῆς τοιαύ-της ἐν Βάλια καταστάσεως ὑπήρξαν καὶ οἱ σημειωθέντες ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ φόνοι. Τῇ 5 Ἰουλίου 1914 εὐρέθη ἐστραγγαλισμένος ἐν τῷ οἰκίσκῳ τοῦ κτήματος αὐτοῦ, κειμέ-νου πλησίον τοῦ ὀθωμανικοῦ χωρίου Ἄκ τσαλί, (11]2 ὠραν ἀπέχοντος τῆς Βάλιας), ὁ ἐξ Ἑσκή-κιοῦ (ἐπαρχ. Κολωνίας) Κωνσταντῖνος Παρασκευᾶ Τσιφτισίλογλου. Οὗτος ἀπὸ εἰκοσι-πενταετίας μεταβὰς καὶ ἐγκαταστὰς ἐν Βάλια εἶχεν εἰδο-ποιηθῆ πρὸ μηνὸς ὑπὸ τῶν κατοίκων τοῦ ὡς ἄνω τουρκικοῦ χωρίου ὅπως ἐγκαταλείψῃ τὸ τουρκικὸν ἔδαφος καὶ ἀπέλθῃ πρὶν ἢ κακοποιηθῆ, πρὸ 15 δὲ ἡμερῶν τούρκοι φαυλόβιοι με-ταβάντες εἰς τὸν οἰκίσκον αὐτοῦ, ἀπουσιάζοντος εἰς Βάλια, ἔθραυσαν τὰ παράθυρα καὶ διαρπάσαντες πᾶν ὅ,τι εὗρον ἀπῆλθον. Τῇ 15 ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους τούρκοι ἐδολοφόνησαν

ἐν τῷ ὑδρομύλῳ αὐτοῦ, κειμένῳ ἐντὸς τοῦ τουρκικοῦ χω-ρίου Κοδζά Ἀβσάρ, τὸν ἐκ Βάλιας Δημήτριον Ἰωάννου Σπανὸν καὶ τὸν ἐξ Ἰβρινδι Σταῦρον Γεωργίου, ἀμφοτέρους ἐργαζομένους παρὰ τῇ ἐταιρείᾳ τῶν μεταλλείων.

Δολοφονικαὶ ἀπόπειραι καὶ φόνοι διεπράχθησαν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς ἐπαρχίας. Τῇ 22 Μαΐου 1914 δύο φαυλόβιοι τούρκοι ἐκ τοῦ χωρίου Πουσουμλέρ καὶ εἰς ἐκ τῶν μπου-κοταδζήδων Σινδιρλῆ μεταβάντες εἰς τὴν δεκάλεπτον τῆς κοινότητος Σινδιργι ἀπέχουσαν μάνδραν τοῦ Νικολάου Κε-λέμπελη ἐξήτησαν παρὰ τοῦ εἰκοσαετοῦς υἱοῦ αὐτοῦ Γιαννά-κου ἄρτον καὶ φαγητόν, ἵνα φάγωσι. Τούτου γενομένου οἱ τρεῖς κακοῦργοι ἤρξαντο διὰ ροπάλων καὶ μαχαιρίων νὰ κτυ-πῶσιν ἀνηλεῶς τὸν δυστυχή νέον λέγοντες συγχρόνως : **«ὄσον καὶ ἂν οἱ γκιαούρηδες γράψωσιν εἰς τὸν Πα-τριάρχην, ἡμεῖς θὰ σᾶς ἐξολοθρεύσωμεν»**. Ἀφέντες δὲ αὐτὸν ἡμιθανῆ καὶ τὰς χεῖρας δεδεμένον ἀπῆλθον ἀνενόχλη-τοι ἀπαγαγόντες καὶ 85 πρόβατα. Τὴν κοινότητα Σινδιργῆ κατεπτόησεν ἡ δολοφονικὴ αὕτη ἀπόπειρα, ἐνίσχυσε δὲ ἀρ-γότερον τὸν τρόπον αὐτῆς τὸ ἐξῆς γεγονός: Περὶ τὰς ἀρ-χὰς Ἰουλίου ἰ. ἔ. τούρκοι φοιτηταί, πιθανῶς ἐκ Βαλούκεσερ, περιῆλθον τὰς συνοικίας τῆς κοινότητος στρατιωτικῷ βήμα-τι καὶ ἄδοντες τὰ ἐξῆς περίπου τουρκιστί : **«Ἐμπρός! ἐκ-δίκησιν ἐναντίον τῶν καταστροφέων μας καὶ ἰδίως τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι μετέβαλον τὰ δξαμιά μας εἰς ἐκκλησίας καὶ τοὺς μιναρέδες εἰς καμπαναριά, ἠτίμα-σαν τὰς γυναῖκάς μας, ἔσφαξαν παιδιὰ, νέους καὶ γέ-ροντας. Μὴ καλημερίζετε καὶ μὴ συναναστρέφεσθε ταὺς ὁμοεθνεῖς των, διότι τί καλὸν εἶδομεν ἀπὸ τοὺς πατέρας των διὰ νὰ ἴδωμεν καὶ ἀπὸ αὐτούς; Αὐτοὶ σκάπτουν τὸν λάκκον μας· προσέξατε λοιπὸν τώρα ποσὸ ἀφυπνίσθημεν, νὰ τοὺς ἐξοντώσωμεν καὶ νὰ ἀνακτή-σωμεν τὰ μέρη τὰ ὅποια μᾶς ἐπῆραν»**.

Τῇ 2 Αὐγούστου ἰ. ἔ. ἐν τῇ δεκάλεπτον τῆς Ἀρτάκης ἀπεχούση ἀγροτικῇ θέσει «Μύλος» εὐρέθη κυριολεκτικῶς ἐσφαγμένος μείραξ 15ετῆς, ὀνόματι Χρῆστος Βασιλείου Σαρηγισβάννη, ἀντὶ δὲ τοῦ ἀσυλλήπτου, γνωστοῦ ὅμως, κακούργου ἐκρατέιτο ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐπὶ μῆνας ὀλοκλήρους ὁ πατὴρ τοῦ θύματος ὡς διαπράξας δῆθεν τὴν τραγωδίαν ταύτην. Περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου ἰ. ἔ. τοῦρκος 20ετῆς ἔδειρεν ἀνηλεῶς τὸν 85τούτῃ ἐφημέριον τοῦ χωρίου Ἐδιυδζικίου Π' Λουκᾶν θραύσας συγχρόνως τὸν ἕτερον τῶν βραχιόνων καὶ τὴν κνήμην αὐτοῦ. Ὁ ἱερεὺς ἀποσταλεῖς εἰς τὰ Ἐθν. Νοσοκομεῖα πρὸς νοσηλείαν ἀπέθανεν ὑποκύψας εἰς τὰς κακώσεις ταύτας. Τῇ 23 Ὀκτωβρίου ἰ. ἔ. εὐρέθησαν ἐσφαγμένοι διὰ τοῦ μᾶλλον σκληροῦ καὶ θηριώδους τρόπου ἐν τῷ ἡμίωρον τῇ Ἀρτάκης ἀπέχοντι μύλῳ αὐτῶν ὁ Παναγιώτης Γεωργίου καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Γεώργιος. Τῇ 22 Νοεμβρίου ἰ. ἔ. ἐσφάγη ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ὁ ἐξ Ἀρτάκης Ἰωάννης Τρούπογλους. Τῇ 8 Δεκεμβρίου ἰ. ἔ. μουσουλμάνοι μετημφιεσμένοι εἰς στρατιώτας, ἐπέδραμον τὸν πλησίον τῆς Ἀρτάκης μύλον καὶ δείραντες σκληρῶς καὶ μέχρι παραμορφώσεως τοῦ προσώπου τὸν μυλωθρὸν Παῦλον Α. Κόμνον καὶ τὸν παρ' αὐτῆς φιλοξενούμενον Γεώργιον, ἀπῆλθον συναποκομίζοντες καὶ τὸ ἐν τῷ μύλῳ εὐρεθὲν ἄλευρον.

ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1915

Ἡ ἐπαρχία δὲν ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ καθ' ὀλοκλήριαν τὰς μετατοπίσεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου. Διὰ διάφορους, ἀλλὰ καὶ δι' οὓς καὶ αἱ ἄλλαι ἐπαρχίαι συκοφαντικούς περὶ τροφοδοτήσεως ἐχθρικών ὑποβρυχίων λόγους, ἐξεκε-

νώθησαν κατὰ τρόπον βίαιον καὶ ἀπάνθρωπον κοινότητές τινες διασκορπισθεῖσαι εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

1 Βαλάτ, 2 Κεσσίτ. Ἐξεκενώθησαν κατὰ Μάϊον 1915. Τοῦρκοι ἐπιδραμόντες τὴν ἐκκλησίαν Κεσσίτ, ἐβεβήλωσαν τὰ ἱερά, ἔσχισαν τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία καὶ ἄμφια, καὶ ἐσύλησαν τὸ ταμεῖον.

3 Μουδάτσα, 4 Χαβουτσῆ. Ἐλεηλατήθησαν καὶ διηρπάγησαν πάντα τὰ ζῶα αὐτῶν. Τῇ 2 Ἰουνίου ἰ. ἔ. ὑπερπεντακόσιοι τοῦρκοι εἰσελθόντες εἰς Χαβουτσὶ προέβησαν εἰς πᾶν εἶδος βιαιοπραγίας πειραθέντες συγχρόνως νὰ φονεύσωσι τὸν ἱερέα Κωνσταντῖνον, διασωθέντα διὰ καταβολῆς λύτρων. Ἀμφότερα ἐξεκενώθησαν τῇ 17 Ἰουνίου ἰ. ἔ. ἀποσταλέντα εἰς Γκιζνέν.

5 Κουρδουλῆ. Ἄγρια στίφη ἐνόπλων τούρκων ἐπιπέσοντα κατὰ τοῦ χωρίου (Ἰούνιος 1914) ἔκαυσαν διὰ πετρελαίου δύο κατοίκους, τῶν ὁποίων τὰ πτώματα ἐφωτογράφησεν ἐπὶ τόπου μεταβάσα διεθνῆς ἀνακριτικῆ ἐπιτροπῆ. Κατὰ Ἰούλιον 1915 μετετοπίσθη εἰς Μιχαλήτσιον.

6 Καστέλι, 7 Μιχανιώνα. Κατόπιν πολλῶν πιέσεων καὶ ἀπειλῶν ἐξεκενώθησαν ἀμφότερα τὰ χωρία (κατὰ Ἰούλιον 1915) διασπαρέντα ἀνὰ τὰ τουρκικὰ χωρία τοῦ ἐσωτερικοῦ Πανόρμου.

8 Πέραμος. Κατεστράφη ἐκ πυρκαϊᾶς, κατὰ δὲ Σεπτέμβριον 1915 ἐξεκενώθη.

ΣΗΜ. Καὶ ἡ κοινότης Γωνιάς εἶχεν ἐκδιωχθῆ τῇ 23 Ἰουνίου 1915, φθάσασα ὅμως εἰς τὴν νησίδα Κυρᾶν διετάχθη καὶ πάλιν ὅπως ἐπιστρέψῃ καὶ ἐπέστρεψε.

ΚΑ΄.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΡΟΙΚΟΝΝΗΣΟΥ

Ἐρήμωσις καὶ παντελής σχεδὸν καταστροφή ἀνέμενε καὶ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην (κοινότη. 13 καὶ πληθυσμ. 31400) μετὰ τὰς ζημίας, ἃς ὑπέστη καὶ αὕτη κατὰ τὸν σεισμόν. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦ ἀνεφοδιασμοῦ ἐχθρικών ὑποβρυχίων ἐχρησιμοποιήθη τὸ πρῶτον ἤδη, συνέπεια δ' αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἐκκένωσις τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν καὶ ἄλλων κοινοτήτων πλησιοχώρων ἐπαρχιῶν. Ἐλησμονήθη ὅτι ἡ κερδομανὴς καὶ αὐτῇ ἀκόμη ἢ τυχὸν προδοτικὴ στάσις ὠρισμένων προσώπων δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ λόγος ἀποχρῶν πρὸς ἐκτοπισμὸν ὀλοκλήρων συνοικισμῶν, ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου διαφοροτρόπως ἐκδηλωσάντων τὴν πρὸς τὴν πατρίδα πίστιν, ἀγάπην καὶ νομοτάγειαν αὐτῶν. Ὁ σκοπὸς τῶν Νεοτούρκων ἦτο καὶ διὰ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ὁ γνωστός : ἡ καταστροφή καὶ ἡ ἐξόντωσις τοῦ ἔλλη. πληθυσμοῦ.

Ὀμογενὴς τις Πανόρμιος μεταβάς ποτε παρὰ τῷ ἐκεῖ στρατιωτικῷ διοικητῇ Μεχμέτ Ἀλλῇ βέη, ἤκουσε μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἐξῆς, ὀρκισθεὶς πρότερον ὅτι δὲν ἠθελεν ἐκμυστηρευθῆ αὐτὰ εἰς οὐδένα. «Κάμέ τὸν σταυρόν σου ὅτι δὲν θὰ τὰ πῆς σὲ κανένα : τὰ λεγόμενα ὅτι ἐγεινε τροφοδότῃ»

σις τῶν ὑποβρυχίων καὶ ἄλλα, ὅλα εἶνε προφάσεις· ἔχομεν διαταγὰς ἐξοντώσεως τῶν ρωμηῶν· εἰς τὰ μέρη, τὰ ὅποια θὰ ἐκκενώσωμεν θὰ φέρωμεν μουσουλμάνους πρόσφυγας· τοιοῦτους ἔχομεν πολλούς : ἀπὸ τὴν Σάμον, τὴν Ἴμβρον τὴν Δῆμνον, καὶ ὄλους αὐτοὺς θὰ ἐγκαταστήσωμεν εἰς τὰ χριστιανικὰ μέρη». Εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ ὁμογενοῦς τί θὰ γείνωσι τόσαι χιλιάδες χριστιανῶν ἀπήντησέ : «θὰ ἀποθάνωσι μέσα σ' τὴν Ἀνατολήν».

1 Κούταλις. Ἦδη κατὰ Φεβρουάριον 1915 ἐπὶ τῇ ἀβασίμφω κατηγορίᾳ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ἐξοπλίζονται, ἀπεστάλη ἐκεῖσε τορπιλικὸν, ἐφ' οὗ ἐπέβαινον ὁ ὑποδιοικητὴς Ἀρτάκης καὶ 100 χωροφύλακες. Ἀποβιβασθέντες εἰς τὴν νήσον ἀπηγόρευσαν ἐν πρώτοις πᾶσαν κίνησιν διατάξαντες ἐπὶ ποινῇ θανάτου τοὺς κατοίκους ὅπως παραμείνωσι εἰς ἡν ἕκαστος εὐρέθη θέσει· κατόπιν ἤρξαντο παραβιάζοντες τὰς οἰκίας, διαρρηγνύοντες τὰ κιβώτια καὶ ἀφαιροῦντες τὰ πολυτιμότερα κοσμήματα τῶν γυναικῶν καὶ ἄλλα οἰκιακὰ σκεύη καὶ πράγματα καὶ τέλος ἀπήγαγόν τινος τῶν παρευρεθέντων ἐκεῖ πλοιάρχων ζητοῦντες παρ' αὐτῶν ὄπλα. Κατὰ Μάϊον ἰ. ἔ. ἐκδιωχθεῖσα ἡ νήσος αὕτη ἀπεστάλη πρὸς τὴν περιφέρειαν Μιχαλητσίου πολλὰ ἐν τῷ μεταξὺ ὑποστάσα.

Κατὰ Ἰούνιον ἰ. ἔ. ἐξεκενώθησαν :

2 Μαρμαράς, 3 Κλαζάκη, 4 Παλάτια, 5 Ἀλῶνι, 6 Χουχλιά, 7 Προάστειον, 8 Ἀφθόνη, 9 Γαλιμή, 10 Παδᾶ-λιμάν, 11 Σκουπιὰ καὶ 12 Βόρι, ἐξαιρεθείσης μόνον τῆς κώμης Ἀφισιδᾶς, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἐχρησιμοποιοῦντο εἰς τὰ ἐκεῖ λατομεῖα.

Τὰ δεινοπαθήματα τῶν ἐκδιωχθέντων τούτων πληθυσμῶν εἶναι ἀνεκδιήγητα, καθόσον αἱ τουρκικαὶ ἀρχαὶ ὄχι μόνον ἠμέλουν παντάπασι τῆς περιθάλψεως καὶ διατροφῆς αὐτῶν, ἐγκλείουσαι αὐτοὺς ἐνίοτε εἰς σταύλους ἢ ἐγκατα-

λείπουνται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, εἰς τὸ ὑπαιθρον ριγῶντας καὶ πεινῶντας, ἀλλὰ συμπεριεφέροντο πρὸς αὐτοὺς μετὰ τῆς μεγαλειέρας σκληρότητος. Ἐν Πανόρμῳ, ἣτις ἦτο διάμεσος σταθμὸς πρὸς ἀποστολὴν προσφύγων εἰς τὸ ἐνδότερον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πατὴρ τις ἠναγκάσθη νὰ θάψῃ τὰ δύο αὐτοῦ τέκνα, θανόντα τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἐν διαστήματι δύο ἡμερῶν, φέρων αὐτὰ ὁ ἴδιος ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτοῦ ἄνευ ἰεπτωσι διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν χειρῶν τὴν γῆν, ὅπως θάψωσι τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. Ἐν γένει δὲ οὗτοι ὑπέφερον τὰ πάνδεινα πανταχοῦ, ὅπου μετέβαινον, περιπλανώμενοι ὡς φάσματα ἀνὰ τὰς ὁδοὺς. Αἱ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα κατὰ καιροὺς καταφθάσασαι σχετικαὶ ἐκθέσεις ἀποδεικνύουσι περιτρώως τὴν ἀμεριμνησίαν καὶ ἀπανθρωπίαν τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν πρὸς τὰ ἀτυχή ταῦτα πλάσματα, ἅτινα ἐθεώρουν ὡς ἀνάξια πάσης προσοχῆς καὶ προστασίας.

Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης ἀπανθρωπίας καὶ ἐλλείψεως προστασίας ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως ὑπῆρξαν ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν θανάτων, σημειωθέντων καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐξορίας καὶ τοῦ διωγμοῦ τῆς ἐν λόγῳ κοινότητος καὶ αἱ προτροπαὶ καὶ ἀπειλαὶ τῶν τούρκων πρὸς ἐξισλάμισιν αὐτῶν· «ἐσεῖς ἐτροφοδοτεῖσθε τὰ ὑποβρύχια, ἔλεγον τοῦρκοι εἰς τοὺς ἐπαιτοῦντας χριστιανούς, διὰ σὰς ψωμί δὲν ἔχει· θὰ ψοφήσῃτε εἰς τὸ πόδι, ἐκτὸς ἐὰν παραδίδεσθε εἰς ἡμᾶς καὶ ἐξισλαμισθεῖτε· τότε θὰ σὰς δώσωμεν ψωμί».

Προστασίας κυβερνητικῆς δὲν ἔτυχον καὶ αἱ ἐγκαταληφθεῖσαι περιουσίαι τῶν ἐκδιωχθέντων χριστιανῶν. Καίτοι, φροντίδι τῆς ἱ. Μητροπόλεως Κυζίκου, ἐσφραγίσθησαν αἱ Ἐκκλησίαι καὶ αἱ οἰκίαι αὐτῶν, τῇ 23 Ἰουνίου 1915 ὁ διοικητῆς Βαλούκεσερ συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ὑποδιοικητοῦ Ἀρτάκης καὶ τῶν ἐκ Βαλούκεσερ ἐλθόντων μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς προφύλαξιν τῶν περιουσιῶν τῶν ἐκκενωθέντων μερῶν

διεπεραιώθη διὰ τορπιλλικοῦ εἰς Μαρμαρᾶν καὶ δούς μὲν οὗτος τὰς δεούσας ὁδηγίας ἐπέστρεψεν, ἡ δὲ ἐπιτροπὴ ἤρξατο ἀποσφραγίζουσα τὰς οἰκίας καὶ τὰ καταστήματα καὶ περισυλλέγουσα τὰ πολύτιμα ἐπιπλα καὶ τὰ διάφορα ἐμπορεύματα. Τὸ δὲ δημαρχεῖον Ἀρτάκης πρὸ ἡμερῶν ἐδήλου ἐπισήμως ὅτι ὁ βουλόμενος δύναται, ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν ἐν Μαρμαρᾷ ἐπιτροπὴν, νὰ ἀγοράσῃ ὠρισμένα εἶδη ἐμπορευμάτων, ἰστιοφόρα δὲ πλήρη ἐπίπλων καὶ στρωμνῶν κατέφθανον διαρκῶς εἰς Ἀρτάκην. Ἡ ἱερὰ Μητρόπολις παρεβιάσθη, τὰ ἐν αὐτῇ ἐπιπλα ἐκλάπησαν, τὰ δὲ βιβλία καὶ ἀρχεῖα ἐπυρπολήθησαν.

Εἰς τὰς ἐκκενωθείσας κοινότητας ἐγκατεστάθησαν πρόσφυγες Πομάκοι ἐκ τῆς περιφερείας Βαλούκεσερ μεταφερόμενοι διὰ χριστιανικῶν ἰστιοφόρων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπῆρχον καὶ χριστιανοὶ ναῦται, σχόντες οὕτω τὸ ἀτύχημα ὅπως διὰ τῆς βίας καὶ ἀπειλῆς συντελέσωσι εἰς τὴν μεταφορὰν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν τῶν μουσουλμάνων Πομάκων ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτῶν οἴκοις.

ΚΒ'

ΕΠΑΡΧΙΑ ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΩΝ

Ἡ συνεχῆς καὶ δυσβάστακτος φορολογία καὶ ὁ αὐστηρὸς ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς ἐνωρὶς ἤδη ἤρξαντο κλονίζοντες καὶ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, ἀποτελουμένην ἐξ 27 κοινοτήτων καὶ 27257 ὁμογενοῦς πληθυσμοῦ. Ἡ ἐν Βίγα ἐν πρώτοις κατάστασις ὑπῆρξε κρισιμωτάτη συνεπεία τοῦ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ. Οἱ δυνάμενοι ἐκ τῶν κατοίκων ἤρξαντο κατὰ δεκάδας ἀναχωροῦντες εἰς Βασιλεύουσαν καὶ ἀλλαχοῦ, οἱ δὲ πτωχοὶ ἐπόλουν ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς, ἐπιπλα, σκεύη καὶ λοιπὰ οἰκιακὰ ἀντικείμενα πρὸς προμήθειαν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων. Ἡ κοινότης εἶχεν ἐξαρθρωθῆ, ὁ δὲ κίνδυνος τῆς μεταναστεύσεως ἐπεκρέματο πάντοτε ἀπειλητικὸς καὶ καθίστατο ὀδυνηρότερος ἕνεκα τῆς προσβολῆς τῶν πρὸς τὸ ζῆν μέσων καὶ τῆς ἐπὶ ποδὸς ἀποτελειώσεως τῶν χριστιανῶν. Ὁ αὐτὸς ἐμπορικὸς διαγωγμὸς παρατηρεῖτο καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἰδίᾳ ἐν Λαμψάκῳ, Βαϊραμισίῳ, Ἐζίνε καὶ ἐν αὐτοῖς ἀκόμη τοῖς Δαρδανελλίοις. Ὅργανα ἐκ τῆς κατωτάτης κοινωνικῆς τάξεως στρατολογηθέντα καὶ ἔξω τῆς πόλεως διαρκῶς περιδιαβάζοντα ἔδερν ἐκείνους ἐκ τῶν μουσουλμάνων, ὅσοι ἔκαμον τὰς ἀγορὰς αὐτῶν ἐκ τῶν ἐλληνικῶν καταστημάτων. Ὁ ἐκεῖ δήμαρχος Δζίζ, πρόεδρος τῆς ἰδρυθείσης ἐταιρείας ἀποικιακῶν πρὸς

καταπολέμησιν τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν ἐμπόρων, δὲν ἔπαυσεν ἐκδιώκων ἐκ τῶν καταστημάτων τοὺς ἡμετέρους ἐπαγγελματίας ἐπὶ σκοπῶ, ἵνα ἐγκαταστήσῃ μουσουλμάνους τοιούτους. Τῇ 11 Ἰουνίου 1914 ὁ βιαιότερος τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἐκεῖ κομιτάτου Μεχμέτ ἐφ., εἰς μουσουλμάνους ἀγοράζοντας ἄρτον ἐκ τοῦ ἀρτοποιείου τοῦ ὁμογενοῦς Π. Βουζῶτου, ἐν μέσῃ ἀγορᾷ, εἶπε: «τὰ χρήματα, τὰ ὅποια δίδετε εἰς τοὺς γκιαούρηδες, ἀποστέλλονται εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μεταβάλλονται εἰς σφαῖρας, αἱ ὅποια βάλουν τὰς καρδίας μας». Ὁ αὐτὸς δὲ μὲ φωνὴν διάτορον καὶ μὲ χειρονομίας διεκήρυττεν ἐνώπιον μουσουλμανικοῦ πλήθους: «Οἱ Ρωμηοὶ εἶνε οἱ θανάσιμοι ἐχθροὶ μας· εἶνε ἔθνος προδοτικόν· στέλλουν τὰ χρήματα εἰς τὴν Ἑλλάδα· μάθετε, ὦ μουσουλμάνοι, ὅτι ἢ αὐτοὶ πρέπει νὰ ἐκδιωχθῶσιν ἢ ἡμεῖς νὰ μὴ μείνωμεν ἐνταῦθα». Συνεπεία τῶν λόγων καὶ τῶν ἀμέσως ἐπακολουθησασῶν πράξεων τῶν ἀγρίων τούτων κομιτατικῶν ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς καθίστατο ὀσημέραι δεινότερος.

ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΟΥ 1914

Οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων **1 Τσατάλιπε**, **2 Ροθυτά** καὶ **3 Γενίκιοῖ** μὴ δυνάμενοι νὰ πληρῶνωσιν ἀδιαλείπτως δυσβαστάκτους φόρους καὶ ἐράνους, διὰ τῆς βίας ἐπιβαλλομένοις, μετηνάστευσαν κατὰ Μάρτιον 1914 διαπεραιωθέντες εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν παραλίαν. Ἀνεξαρτήτως ὅμως τῆς διὰ τοῦ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ τῆς ἐπιβολῆς φόρων ἐξοντώσεως τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου, ἤδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν

Μαΐου ἰ. ἔ. ἤρξαντο ἐκδηλούμενα συμπτώματα καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ, συμπτώματα ἀνάλογα πρὸς τὰ τῆς Θράκης, καταλήξαντα ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὴν κατὰ τὸ πλείστον διάλυσιν ταύτης καὶ τὴν εἰς Ἑλλάδα ἀπέλασιν χιλιάδων ὁμογενοῦς πληθυσμοῦ.

4 Γενί-δεξιρ, 5 Νεοχώριον καὶ 6 Καλαφατλι.

Τῇ 7ῃ Μαΐου ἰ. ἔ. 800 ἄλβανοὶ μουσουλμάνοι πρόσφυγες μετὰ 1000 ὑποζυγίων ἀποβιβασθέντες εἰς Κούμκαλε ἐγκατεστάθησαν διὰ τῆς βίας εἰς τὰ χωρία ταῦτα καὶ ἤρξαντο διὰ πελέκων, ροπάλων καὶ πυροβολισμῶν ἐκδιώκοντες τοὺς χριστιανούς. Ὀλόκληροι περιουσίαι διηρπάγησαν. Λί χιλιάδες τῶν προβάτων, τῶν βοῶν καὶ τῶν ἵππων κατελήφθησαν καὶ αὐτὰ τὰ ἀκόμη ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἀφῆρέθησαν. Τοιουτοτρόπως οἱ κάτοικοι ἔντρομοι καὶ γυμνοὶ κατέφθασαν εἰς Ρένκιοι. Ἄλλὰ καὶ καθ' ὁδὸν φεύγοντες ὑπέστησαν ἐπιθέσεις ἐκ μέρους καὶ τῶν περιοίκων τούρκων, οἷτινες μὲ πολὺκροτα εἰς τὰς χεῖρας ἀέσπων ὅτι εὕρισκον παρὰ τοῖς φεύγουσι χριστιανοῖς. Τὸ Νεοχώριον ἐπιβιβασθὲν ἀτμοπλοίων ἀνεχώρησεν εἰς Ἑλλάδα. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐξεδιώχθησαν ἐκεῖθεν καὶ τὰ ἕτερα δύο χωρία, ἀφοῦ πᾶσα προσπάθεια τοῦ Μητροπολίτου Δαρδανελλίων περὶ ἐπιστροφῆς τῶν προσφύγων εἰς τὰ ἴδια ἀπέτυχεν, ἡκούσθη δὲ καὶ ὁ διοικητὴς Δαρδανελλίων εἰπὼν ὅτι οἱ χριστιανοὶ Γενὴ σχετῆρ τῶν καὶ λοιπῶν χωρίων εἶνε ἀδύνατον πλέον νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰ χωρία αὐτῶν, διότι ἕνεκα στρατιωτικῶν λόγων τὸ ὑπουργεῖον τῶν στρατιωτικῶν ἀπαιτεῖ τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν χριστιανῶν ἀπὸ τὰ παράλια καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐγκατάστασιν καθαρῶς Μουσουλμάνων.

7 Καρὰ δὰγ καὶ 8 Ἐζίνε. Κατόπιν ἀπειλῶν καὶ πείνης ἐξεδιώχθησαν ἐντὸς ὀλίγων ὥρῶν ἀμφοτέρα πρὸς τὴν παραλίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἑλλάδα. Ὁ ὑποδιοικητὴς Ἐζίνης

εἰς τοὺς ζητήσαντας προστασίαν χριστιανούς εἶπεν ὅτι πρέπει νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα τῶν Νεοχωριτῶν.

9 Ναρλί, 10 Παπαζλι καὶ 11 Ἄδὰ τεπέ. Τῇ 25 Μαΐου ἰ. ἔ. ἐξεδιώχθησαν σκληρῶς ἐκ τῶν ἐστιῶν αὐτῶν τὰ χωρία ταῦτα σκορπισθέντα ἐπὶ τῆς παραλίας πεινῶντα καὶ ἀπέλπιδα, ζητοῦντα ἀτμόπλοια πρὸς μετανάστευσιν.

12 Μέγα Τσιπνί, 13 Μικρὸ Τσιπνί, 14 Μουδαρετλι, 15 Ἐρῖκλι, 16 Ἄκ δάζ, 17 Δεϊρμενδζικ, 18 Καμάραι, 19 Βαϊραμίτσιον, 20 Κιουτσούκ Κογιού, 21 Κιοδὲ-δερέ, 22 Ἰσκενδέρ-κιοῖ, καὶ 23 Ἰνδξέ-κιοῖ. Διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου ἐκδιωχθέντα τὰ χωρία ταῦτα ἐπεβιβάσθησαν ἀτμοπλοίων καὶ ἀπηλάθησαν εἰς Ἑλλάδα.

24 Ρέγκιοῖ Κατὰ Σεπτέμβριον ἰ. ἔ. ἀπηλάθη καὶ ἡ κοινοτῆς αὕτη.

«Τῇ 4ῃ τοῦ παρόντος μηνός, ἔγραφεν ὑπὸ ἡμερομ. 7 Σεπτεμβρίου 1914 ὁ Μητροπολίτης Δαρδανελλίων Εἰρηναῖος, ἐπιτροπὴ ἐκ τοῦ διοικητοῦ Δαρδανελλίων, δύο ἀξιωματικῶν καὶ δύο πολιτικῶν ὑπαλλήλων μετέβη εἰς Ρένκιοῖ, ὅπου προσεκλήθη ἡ δημογεροντία τῆς Κοινότητος καὶ ἱκανὸν μέρος τῶν προκρίτων.

Ὁ Διοικητὴς ἐν πρώτοις ἀνεκοίνωσεν εἰς αὐτοὺς ὅτι, ἀποφάσει τῆς Κυβερνήσεως, πρέπει νὰ φύγωσιν ἐκεῖθεν. Οἱ χριστιανοί, ὡς εἰκός, διεμαρτυρήθησαν διὰ τὴν σκληρὰν ταύτην ἀπόφασιν καὶ ἐζήτησαν τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ Κυβέρνησις μὲ τόσην ἀστοργίαν ἐκδιώκει τόσας χιλιάδας ἐκ τοῦ πατρίου ἐδάφους. Ἐὰν εἶναι λόγοι στρατιωτικοί, παρεκάλεσαν νὰ ἐπιτραπῇ νὰ ἀπομακρυνθῶσιν εἰς τὰ ἐνδότερα, μέχρις οὐ παρέλθη ἡ κρίσις, ἐτόνισαν τὴν ἀφοσίωσιν μετὰ τῆς ὁποίας ἀνέκαθεν προσηνέχθησαν πρὸς τὴν Βασιλείαν, ἠρίθμησαν τὰ βάρη καὶ τὰς θυσίας εἰς τὰς ὁποίας προθυμότετα ὑπεβλήθησαν διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Κράτους

καὶ παρεκάλεσαν μετὰ δακρύων νὰ φεισθῆ ἡ Κυβέρνησις τῆς κοινότητός των.

Καθ' ὃν χρόνον εὐρίσκοντο ἐν τῷ Διοικητηρίῳ οἱ δημογέροντες, παρὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τὴν ὁποίαν ὁ Διοικητὴς μοὶ ἐδήλωσε, μετέβην καὶ ἐγὼ εἰς Ρένκιοῖ καὶ παρουσιάσθην πρὸ αὐτῶν παραστήσας μετὰ τῶν χριστιανῶν καὶ αἰθις τὸ μέγεθος τῆς φρικτῆς καὶ ἀνυπολογίστου συμφορᾶς καὶ παρεκάλεσαμεν ἀπὸ κοινῆς ἵνα δοθῆ προθεσμία τοῦλάχιστον ὅπως γράψωμεν καὶ συνεννοηθῶμεν μετὰ τῶν Πατριαρχείων. Ὁ Διοικητὴς ἀπέβη ἀδύνατον νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ ἠξίου νὰ ἐνδώσωσιν οἱ χριστιανοὶ ἐντὸς μάλιστα μιᾶς ἡμέρας, ἀφοῦ, ὡς ἔλεγε, καὶ τὸ ἀτμόπλοιον τῆς μεταφορᾶς εἶχε προσεγγίσει εἰς τὴν παραλίαν τοῦ Ρένκιοῖ. Καὶ οὕτω ἀπεχωρήσαμεν ἀπὸ τὸ Διοικητήριον περίλυποι καὶ κατὰδυνοὶ τὴν ψυχὴν.

Ἡ κωμόπολις εἶχε περικυκλωθῆ τὴν προτεραίαν τῆς ἀφίξεως τοῦ Μουτσαρίφη ὑπὸ στρατοῦ, στήσαντος εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ χωρίου καὶ μυδραλλιοβόλα. Ὁ μόνος ἀτμόμυλος κατελήφθη ὑπὸ στρατιωτῶν, τὰ ἀρτοποιεῖα ἐπίσης, τὸ ἀνεπαρκὲς διὰ τὴν πόλιν ὕδωρ διὰ τῆς παρουσίας πολλοῦ στρατοῦ μετὰ ἵππικῶν ἠλαττώθη εἰς βαθμὸν, ὥστε ἡ ὕδρευσις νὰ εἶνε σχεδὸν ἀδύνατος. Τὰ ζῶα βία κατεσχέθησαν, δὲν ἐπετρέπετο δὲ ἐπὶ ποινῇ μαστιγώσεως καὶ φυλακισμοῦ ἀγοροπωλησία...

Περὶ τὴν 8ην μ. μ. εὐρωπαϊστὶ, ὁ μουνδύρης τῆς κωμοπόλεως, ἀπὸ μέρους τοῦ μουτσαρίφη, ἐδήλωσεν εἰς τοὺς χριστιανούς ὅτι ἐπειδὴ ἡ ἀπέλασις αὐτῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἑλλάδα εἶνε ἀπόφασις τῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐπειδὴ διὰ τῆς ἐρνήσεως τῶν προκρίτων ἐμπαίζεται ἡ θέλγησις τῆς Κυβερνήσεως, διὰ τοῦτο θὰ διατάξῃ τὸν ἀξιωματικὸν τῶν μυδραλλιοβόλων νὰ προσβάλῃ τὴν πόλιν καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὰ ἄτακτα πλήθη τῶν ἀλη-

τῶν, τὰ ἐκτὸς τῆς πόλεως ἀναμένοντα, νὰ προβῶσιν εἰς λεηλασίαν. Οἱ λόγοι οὗτοι διαδοθέντες ἤσκησαν θλιβερὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ. Βεβαίως θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ γίνῃ χρήσις τῶν μυδραλλιοβόλων πρὸς ἐκδίωξιν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο τιμὴ καὶ δόξα διὰ τοὺς ἀόπλους χριστιανούς, αἰσχος δὲ καὶ ὄνειδος καὶ ἀτιμία διὰ τοὺς δράστας. Ἀλλὰ τοσαύτη ἦτο ἡ ταραχὴ τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ ἐκ τῶν λόγων τοῦ διοικητοῦ, ἐκ τῆς πολιορκίας τῆς πόλεως ὑπὸ στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἐκ τῆς καταλήψεως τῶν ἀρτοποιείων καὶ τοῦ ἀτμομύλου, ἐκ τῆς κατασχέσεως τῶν ζώων, ὥστε πᾶσα περαιτέρω ἀντίστασις ἐθεωρήθη ματαία καὶ ἀνωφελής. Ἐφ' ἧ ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν προκρίτων μεταβάσα εἰς τὸν διοικητὴν ἐδήλωσεν αὐτῷ ὅτι ἡ κοινότης δὲν ἐννοεῖ νὰ θεωρηθῆ ὡς μεταναστεύουσα, μόνον ἀναχωρεῖ ἐπιφυλασσομένη ἐαυτῇ ὅλα τὰ δικαιώματά της ἐνταῦθα, ἀφοῦ ἡ παράκλησις αὐτῆς περὶ μὴ μετατοπίσεως δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ ἀφοῦ ἡ ἀναχώρησις εἶναι ἀδιάσειστος καὶ ἀνέκκλητος Κυβερνητικὴ ἀπόφασις. Καὶ οὕτως ἡ ἀνανδρος καὶ ἀτιμωτικὴ ἀπόφασις τῶν διωκτῶν ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῶν μυδραλλιοβόλων ἐξετελέσθη καὶ ἡ ὠραιότητι καὶ πλήρη χάριτος καὶ ζωῆς κοινότης Ρένκιοῖ, ἡ ἀριθμοῦσα πέντε χιλιάδων ψυχῶν ἀμιγῆ ἑλληνικὸν πληθυσμὸν, ἤρξατο ἀπὸ τῆς χθὲς ἐν μέσῳ δακρύων καὶ κοπετῶν διαλυομένη καὶ ἐπιβιβαζομένη εἰς ἀτμόπλοια πρὸς ἀπέλασιν εἰς ξένην γῆν.

25 Βίγα. Πλὴν ἄλλων οἰκογενειῶν, ἐκ φόβου πίεσεων καὶ συνεπειᾶ τοῦ ἀγρίου ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ διασκορπισθεισῶν εἰς διάφορα μέρη, κατὰ Ἰούλιον 1914 μετηνάστευσαν εἰς Τένεδον 20 οἰκογένειαι.

* *

Οί δαρμοὶ καὶ οἱ φόνοι καὶ αἱ ἀτιμώσεις δὲν ἐσπάνιζον καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ. Ἐν Ἄκ Σάζ, μεταξὺ 10—14 Μαΐου 1914, ἐφονεύθησαν ὁ Στρατῆς Τουλάκης, ὁ Νικόλαος Καλπάκης καὶ ὁ Μιχαὴλ Φωτεινῆς, ἠτιμάσθη δὲ καὶ ἡ Ἄναστασία Α. Τζουλί. Ἐν Λαμψάκῳ, περὶ τὰ μέσα Μαΐου ἰ. ἔ., ἐφονεύθησαν οἱ ποιμίαι Μαργαρίτης καὶ Βασίλειος, ἐδάρησαν μέχρι θανάτου βασανισθέντες φρικωδῶς ὁ κηπουρὸς Χριστόδουλος Μήτσου καὶ οἱ ἐξ Ἄρτάκης ναῦται Δημ. Ἐμμανουὴλ καὶ Σπύρος Σεληριάδης, ὡς καὶ ὁ Ἄναστάσιος Χαραλάμπους παραφρονήσας. Ἐν Δαρδανελλίοις ἐδάρη μέχρι αἱμοπτυσίας ὁ ποιμὴν Ἄθανάσιος Μιχαλόγλου, ἐτραυματίσθη διὰ μαχαίρας σοβαρῶς ὁ 17ετῆς ποιμὴν Νικόλαος Α. Τσολάκης ὑπὸ μουσουλμάνου θελήσαντος νὰ μετέλθῃ ἐπ' αὐτοῦ βίαν καὶ ἀπεκόπη τὸ οὖς τοῦ Ἀλεξίου Γ. Λούλη. Ἐν Καρὰ-Δὰγ ὁ Δημήτριος Ἰωάννου μεταβαίνων εἰς Ρέγκιοι ἐπληγώθη καὶ μόλις συρόμενος ἔφθασεν εἰς Δαρδανέλλια. Ἐν Νεοχωρίῳ ἠτιμάσθησαν 4 παρθένοι ὑπὸ χωροφυλάκων. Ἐν Ρέγκιοι ἐδάρη ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ ἀρχηγοῦ τῆς χωροφυλακῆς ὁ Γιαννάκης Γαβριήλ καὶ ὁ ἰατρὸς Γιαννάκης Κουρμούζη ἐπὶ γελοίας προφάσεσιν.

ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΕΙΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1915

Ἡ κυβέρνησις ἐπικαλουμένη λόγους στρατιωτικῆς φύσεως διέταξε κατὰ Φεβρουάριον 1915 τὴν ἄμεσον ἐκκένω-

σιν τῶν Δαρδανελλίων καὶ τὴν εἰς Ἄρτάκην μετάβασιν τῶν κατοίκων. Κατὰ Ἰούνιον ὅμως ἰ. ἔ., κατόπιν διαταγῆς τοῦ διοικητοῦ Βαλούκεσερ, οἱ πρόσφυγες Δαρδανελλίων ἐπιβασθέντες ἰστιοφόρων καὶ ἀτμοπλοίων ἀπεστάλησαν εἰς Πάνορμον, πολλὰ ὑποστάντες κατὰ τὸν πλοῦν καὶ ἄλλως καὶ διὰ τὸν μέγαν συνωστισμόν, μιᾶς μάλιστα διολισθησῆς εἰς τὴν θάλασσαν καὶ εὐρούσης τὸν διὰ πνιγμοῦ θάνατον. Οὐχὶ ὀλιγώτεροι ταλαιπωρίαὶ ἐπεφυλάσσοντο εἰς τοὺς πρόσφυγας κατὰ τὴν ἀποβίβασιν αὐτῶν εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν Πανόρμου. Ἐκεῖ διεσκορπίσθησαν ἐπὶ τῆς ἄμμου ὑπὸ τὰς καυστικὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου φρουροί, μὲνοι διαρκῶς, ἵνα μὴ τις διαφυγῶν ἐπικοινωνήσῃ μετὰ τῶν Πανορμίων. Μετὰ τριῶν ἡμερῶν ἐκεῖ διαμονὴν ἐπεβίβασθησαν ἐπὶ σιδηροδρομικῶν ἀμαξῶν μετενεχθέντες εἰς Βαλούκεσερ. Τὴν ἐξορίαν δὲν ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ καὶ μέγα μέρος τῆς Λαμψάκου, πολλὰ ἄλλως παθύσης καὶ κατὰ τὸν διωγμὸν τοῦ 1914.

ΚΓ'

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΥΔΩΝΙΩΝ

Ἦδη ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου ἐν τῇ πόλει καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ Κυδωνιῶν (κοινότη. 6, πληθυσμ. 26387) ἐξεδηλοῦντο ποικιλοτρόπως τάσεις πρὸς λεηλασίαν καὶ διαρπαγὴν καὶ ἐξεβιάζετο ὁ ὁμογενὴς κόσμος εἰς ἑκπατρισμόν. Πρὸς τοῦτο δὲ συνέτεινε καὶ ὁ ἐγκαίρως ἀρξάμενος καὶ καθ' ὅλην τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐπαρχίαν ἐφαρμοζόμενος ἐμπορικὸς ἀποκλεισμός. Τὸ προανάκρουσμα τοῦτο ἐπηκολούθησε μετ' οὐ πολὺ ὁ διωγμός. Τῇ 22—24 Μαΐου 1914 οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων **Γιαγιά-κιοϊ, Γκιουμετσίου, Κερέμ-κιοϊ** καὶ **Ἀγιασματίου** γυμνοί, ἀνυπόδητοι, μεμελωπισμένοι, φέροντες τὰ βρέφη αὐτῶν εἰς τὰς ἀγκάλας, κατέφθανον πανοικεῖ εἰς Κυδωνίας. Κατόπιν δηλ. τῆς δηλώσεως τοῦ μουδύρου Γκιουμετσίου ὅτι οὐδεμίαν εὐθύνην ἀναλαμβάνει καὶ ὅτι θεωρεῖ καλὸν ὅπως οἱ χωρικοὶ ἀπομακρυνθῶσι προσωρινῶς τῶν ἐστιῶν αὐτῶν μέχρι καθησυχάσεως τῶν πραγμάτων, οἱ κάτοικοι ἐγκαταλιπόντες τὰ πάντα ἐσπευδον νὰ σώσωσι τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν φεύγοντες εἰς Κυδωνίας. Καθ' ὁδὸν ὁμως ἄγριαι ὄρδαι τούρκων ἐνόπλων, ἐπιπεσοῦσαι κατ' αὐτῶν διήρπασαν τὰ χρήματα καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν, ἔδειραν πολλοὺς καὶ ἠτίμασαν τέσσαρας παρ-

θένους. Εἰς ἐπίμετρον τῆς συμφορᾶς ταύτης ἐπεβιβάσθησαν βία σωρηδὸν εἰς βευζινακάτους καὶ φορτηγίδας ἀποσταλέντες εἰς Μιτυλήνην.

Μετ' ὀλίγον τὸ κακὸν ἔφθασεν εἰς τὴν περιφέρειαν Κυδωνιῶν, ἔνθα διασπαρῆσαι αἱ ὡς ἄνω ὄρδαι προέβησαν εἰς ζφοκλοπὰς καὶ λεηλασίας, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἀνήρχετο εἰς χιλιάδας λιρῶν. Ὁ ἐκ τῶν προχόντων Κυδωνιῶν Μιχαὴλ Σέρρεσλης ἔχων τσιφλίκιον ἐν Καραγατσιῶ, λεηλατηθεὺς τελείως καὶ μεταβάς παρὰ τῷ ὑποδιοικητῇ ἵνα ἐκθέσῃ τὴν καταστροφὴν, ἦν ὑπέστη, ἐχαρακτηρίσθη ὡς ραδιοῦργος καὶ ἀπηλάθῃ ἀμέσως.

Μετὰ τὴν ἐκδίωξιν τῶν ὡς ἄνω τεσσάρων χωρίων καὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν πέριξ τῶν Κυδωνιῶν ἐπαύλεω οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου **Γεντισάροχωρίου** κατόπιν αἰφνιδιασμοῦ ἐπιδρομέων τούρκων (27 Μαΐου ἰ. ἔ.), καθ' ὃν ἐτέθη πῦρ εἰς ἑπτὰ σημεῖα αὐτοῦ, ἤρξαντο καθ' ὀμάδας νὰ κατέρχωνται πανικόβλητοι εἰς τὴν πόλιν, 1500 δὲ ἐξ αὐτῶν, μηδεμίαν ἐμπιστοσύνην τρέφοντες πρὸς τὰς κυβερνητικὰς διαβεβαιώσεις περὶ ἐξασφαλίσεως τῆς ζωῆς, τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν κατέφυγον, εἰς Μιτυλήνην.

Τὰ γεγονότα ταῦτα, ἀλλεπαλλήλως ἐπερχόμενα, κατέστησαν κρισιμωτάτην τὴν θέσιν αὐτῆς ταύτης τῆς πόλεως τῶν **Κυδωνιῶν**. Ἡ ἀσφάλεια ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρα πρὸ πολλοῦ εἶχε φυγαδευθῆ, οἱ δὲ τολμῶντες ὅπως μεταβῶσι καὶ εἰς τὰ πλησιέστατα τῇ πόλει κείμενα κτήματα αὐτῶν πρὸς συγκομιδὴν σιτηρῶν, ἐληστεύοντο, ἐδέροντο καὶ ἐξεδιόκοντο ὑπ' αὐτῶν τῶν χωροφυλάκων, οἱ ὁποῖοι τὸ πλεῖστον ἦσαν ὑποπτα στοιχεῖα ἐκ τῶν πέριξ χωρίων.

Ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀνεμένετο ἡ ἐξωσις τῆς πόλεως. Ὁ ἐκεῖ οἰκονομικὸς ἔφορος Ἴσμαήλ Χακκῆ, ἐκμυστηρευθεὶς τὸ κομιτατικὸν σχέδιον ἐδήλωσεν ὅτι ἐσώθη μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ πόλις ἀπὸ βεβαίας καταστροφῆς, ἀλλ'

οὐχὶ καὶ ὀριστικῶς, καθόσον, ἐὰν ἐκηρύσσεται ὁ πόλεμος μετὰ τῆς Ἑλλάδος, στρατιῶται καὶ περίοικοι τοῦρκοι, ἐπιτιθέμενοι θὰ κατέστρεφον τὴν πόλιν ὀλοσχερῶς. Ὁ δὲ ἀρχηγὸς τῆς χωροφυλακῆς Νουρῆ βέης εἶπε πρὸς τὸν μητροπολίτην Κυδωνιῶν Γρηγόριον τὰ ἐξῆς: «ἡ κυβερνήσις δὲν σὰς διώκει, ἀλλὰ τὸ ἔθνος· δὲν δυνάμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν θέλησίν του· ἄλλως τε δὲν βλέπετε ὅτι μόνον τὸ Ἀϊβαλὴ καὶ ἡ Σμύρνη ἔμεινε; κατ' ἀνάγκην καὶ σεῖς θὰ φύγητε».

Συνεπεία πάντων τούτων ὁ μητροπολίτης Κυδωνιῶν Γρηγόριος ἀπέστειλεν ὑπὸ ἡμερομ. 30 Μαΐου 1914 τὸ ἐξῆς ἐν μεταφράσει τακρίριον πρὸς τὸν ἐν Κυδωνίαις παρεπιδημοῦντα τότε ὑπουργὸν τῶν ἐσωτερικῶν Ταλαὰτ βέην:

Ἐξοχότατε,

Ὡς ἀρχηγὸς τῶν ἀποκλειστικῶς ἐκ χριστιανῶν Ἑλλήνων ἀποτελουμένων ἐν Κυδωνίαις πνευματικῶν τέκνων μου προάγομαι νὰ ἐκθέσω καὶ ὑποβάλω πρὸς τὴν ὑμετ. Ἐξοχότητα τὰ λυπηρὰ γεγονότα τῶν τελευταίων τούτων ἡμερῶν, ἅτινα συνεκίνησαν, ἐλύπησαν καὶ κατετρόμαξαν πάντας, καθὼς καὶ τὰ ἀληθῆ καὶ πραγματικὰ αὐτῶν αἷτια.

Τὴν παρελθούσαν Τετάρτην ὑπὸ τῆς Διοικήσεως, τῆ σφραγίδι τοῦ διοικητοῦ Νετζή·οὐλ λαχ ἐφένδη, ἐγένοντο πολλαὶ τοιχοκολλήσεις, ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ὁποίων ἠννοήθη, ὅτι ἡμποδίσθη ἡ μετανάστευσις καὶ ἐπομένως δέον ἔκαστος ν' ἀσχολῆται εἰς τὰ ἔργα του. Ἐπειδὴ δὲ ἐκ τῆς φράσεως ταύτης τῶν τοιχοκολλήσεων ὑπονοεῖται ὅτι, διὰ νὰ ἐμποδισθῆ ἡ μετανάστευσις, εἶχεν ἤδη ἀρχίσει τοιαύτη, πρὸς ἐπαγόρθωσιν τῆς οὕτως ἢ ἄλλως τοιαύτης εἰδοποιήσεως θέλῶ ἐκθέσει γυμνῆν τὴν ἀλήθειαν. Εἰς οὐδενὸς τῶν πολιτῶν, μικρῶν ἢ μεγάλων, εὐπόρων ἢ ἀπόρων οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον δι-

ἦλθε τὸν νοῦν ἢ ἰδέα τῆς μεταναστεύσεως, ὅπως ἐννοεῖ ἡ γενομένη εἰδοποιήσις τῆς Διοικήσεως. Ἄπαντες ἡσυχολοῦντο εἰς τὰ ἔργα των· τοῦτο δὲν θέλουσιν ἀρνηθῆ νὰ βεβαιώσωσιν αὐτὸς ὁ Διοικητὴς τῆς πόλεως, ὡς ἀνώτατος τῆς Σεβ. Κυβερνήσεως ὑπάλληλος, ὁ ἀρχηγὸς τοῦ στρατοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀξιωματικῶν, καὶ ἐκ τοῦ λοιποῦ ὑπαλληλιακοῦ σώματος: ὁ κύριος πρόεδρος τοῦ πρωτοδικείου, ὁ ἀντιστασιαγγελεὺς, ὁ τελῶνης καθὼς καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ Δημοσίου Χρέους· ἐπίσης καὶ οἱ προϊστάμενοι τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῆς ἀστυνομίας· διὰ τοῦτο πρὸς πίστωσιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ μου ἐπικαλοῦμαι τὴν ἐπ' ἀληθεία μαρτυρίαν ὄλων τῶν εἰρημένων.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα μέχρι πρὸ δέκα ἡμερῶν, ὅτε τὴν εἰκοστὴν πρώτην φθίνοντος διεδίδετο μετὰ φρίκης, ὅτι οἱ χριστιανοὶ κάτοικοι τοῦ χωρίου Καραγάτς καὶ τῶν πέριξ τῆς πόλεως μας ἐτέρων χωρίων Γκιουμέτς, Γιαγιά, Κερέμ καὶ Ἀγιασματ ἐξηναγκάζοντο πρὸς μετανάστευσιν ὑπὸ ἀγνώστων ἀτόμων, ἅτινα διήρπαζον τούτων καθὼς καὶ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις ἐκείνοις περιουσίας τῶν Κυδωνιατῶν. Τὰ ἐπιπλα, οἱ ἵπποι καὶ οἱ βόες ἀπὸ τὰς οἰκίας καὶ τοὺς ἀγροὺς διηρπάζοντο, οἱ τολμῶντες νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτοὺς καὶ τὰς περιουσίας των ἐδέροντο καὶ ἀπεγυμνοῦντο, ἀναχωροῦντες καθ' ὁδόν, καὶ τῶν χρημάτων, ἅτινα ἔφερον, καὶ τῶν ἐνδυμάτων των καὶ των ἐξ αὐτῶν ἀπήχθησαν καὶ αἱ παρθένοι κόραι. Οἱ πλείστοι τῶν ἐξαναγκασθέντων εἰς μετανάστευσιν κατέφυγον ἐρχόμενοι εἰς Κυδωνίας καθ' ὁμάδας. Προσελθόντες δὲ πολλοὶ τούτων εἰς τὴν Μητρόπολιν ἡμῶν ἐδήλουν, ὅτι ἀκουστικῶς ἀφειγον ἐκ τῶν χωρίων των καὶ ἐπεκαλοῦντο προστασίαν ἅπως ἐπανέλθωσιν εἰς τὰς ἐστίας των. Ἴνα ἐξαναγκάσωσι δὲ καὶ τοὺς Κυδωνιάτας πρὸς ἐκπατρισμόν, ἤρξαντο αἱ ἐπιθέσεις καὶ κατὰ τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῶν ἐργαζο-

μένων ἀγροτῶν. Τούτων ἄλλων μὲν οἱ ἵπποι καὶ οἱ βόες, ἄλλων δὲ τὰ ποίμνια τῶν προβάτων διηρπάγησαν. Οἱ τοιοῦτοι, ἀφοῦ ἀνεφέρθησαν καὶ εἰς τὴν Διοίκησιν, ἦλθον καὶ εἰς τὴν Μητρόπολιν, ἣτις ἐκράτησε, κατὰ τὴν ἀφήγησιν αὐτῶν, λεπτομερῆ κατάλογον τῶν ἀρπαγείσων περιουσιῶν.

Κατόπιν αἱ ἐπιθέσεις ἐπεξετάθησαν, καὶ ἡ ληστεία ἐπεξετάθη καὶ εἰς τὰς περὶ τὸ Ἁγιασμάτιον ἐπαύλεις (Τσιφλίκια) τῶν Κυδωνιατῶν, ὁπόθεν διηρπάγησαν χιλιάδες προβάτων καὶ μεγάλαι περιουσίαι. Συγχρόνως διηρπάγησαν Ἐκκλησῖαι καὶ ἐξυβρίσθησαν αἱ ἱεραὶ αὐτῶν εἰκόνες. Πλὴν τούτων καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει μουσουλμάνοι τινὲς ἴδιον ἔργον εἶχον νὰ συμβουλευώσι τοὺς φίλους των πρὸς ἐκπατρισμὸν ὑποδεικνύοντες τοῦτο ὡς μέσον σωτηρίας. Ἄλλ' οἱ Κυδωνιεῖς, καίπερ τοσαῦτα παθόντες, δὲν ἔπαυσαν ἐλπίζοντες ἐπὶ τὴν προστασίαν τῆς Κυβερνήσεως καὶ πεποιθότες ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ στερηθῶσι ταύτης, διὸ καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐσκέφθη νὰ μεταναστεύσῃ καὶ ἐκπατρισθῇ.

Ἄλλὰ καὶ τὸ γειτονικὸν χριστιανικὸν χωρίον Γενιταροχώριον, καίπερ ἀπέχον εἰκοσάλεπτον ἐντεῦθεν, εἶδεν ἀρπαζόμενα τὰ ποίμνια τῶν ποιμένων του, ἕως οὗ τὴν νύκτα τῆς παρελθούσης τετάρτης, 2α μετὰ τὸ μεσονύκτιον, πλῆθος Μουσουλμάνων τῶν πέριξ χωρίων, ἐπιτεθὲν διὰ πυροβολισμῶν κατὰ τοῦ χωρίου, ἀπεπειράθη νὰ κατακαύσῃ αὐτὸ θέσαν πῦρ εἰς τὰς θύρας οἰκιῶν τινων καὶ καταρρίψαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ράκη διὰ πετρελαίου βεβρεγμένα, τοῦθ' ὅπερ ἀπεσοβήθη μὲν ὑπὸ τῶν ἰδίων χωριανῶν, μόλις ὁμως ἐξημέρωσεν ἅπαντες οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν παιδων ἐγκαταλιπόντες τὸ χωρίον ἦλθον εἰς Κυδωνίας καὶ ὠδηγήθησαν ὑπὸ τῶν χωροφυλάκων καὶ τῆς ἀστυνομίας εἰς τὴν πλατείαν τῆς ἔξωθεν τῆς πόλεως πυρηνομηχανῆς, ἔνθα ἐκρατήθησαν φυλαττόμενοι, ἵνα ἐξαποσταλῶσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἐν τούτοις οἱ Κυδωνιεῖς, καίπερ ἔντρομοι καὶ πεφοβισμένοι ἐκ τῶν θλιβερῶν τούτων γεγονότων, καὶ πάλιν δὲν ἀποφασίζουσι νὰ μεταναστεύσωσιν ἐκ τοῦ τόπου των καὶ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς οἰκίας καὶ τοὺς ἐλαιῶνας, ἅτινα μετὰ τῆς φιλοπονίας ἀνέδειξαν. Δηλοῦσιν ἀπὸ καρδίας ὅτι δὲν δύνανται νὰ μεταναστεύσωσιν εἰς ξένην γῆν· καὶ ἐξαναγκαζόμενοι ἀκόμη δὲν διανοοῦνται νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς περιουσίας των, τοὺς τάφους τῶν πατέρων των καὶ τὰς Ἐκκλησίας των, ἀλλὰ θὰ ἐμμένωσιν εἰς τὸν τόπον των ἐν τῇ αὐτῇ πάντοτε πρὸς τὸ Κράτος πίστει καὶ ἀφοσιώσει. Τοῦτο δηλῶν ἐπ' ὀνόματι τῶν πολιτῶν ἐξαιτοῦμαι, ὅπως εὐαρεστούμενοι μεριμνήσητε ἵνα μὴ ἐπαναληφθῶσιν αἱ ἐκ μέρους τῶν μουσουλμάνων κατοίκων τῶν γειτονικῶν χωρίων, μεθ' ὧν μέχρι χθὲς συνέζων ἐν ἀδελφικῇ ὁμονοίᾳ καὶ ἀγάπῃ, αἱ ἐπιθέσεις καὶ βιασμοί, ἀποδοθῶσι τὰ ἀρπαγέντα, ἐπιστραφῶσιν αἱ ἀρπαγεῖσαι κόραι καὶ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς δράστας αὐστηρὰ ἢ κατὰ Νόμον τιμωρία».

Τὴν ἐπιούσαν ὁ ὑποδιοικητῆς Κυδωνιῶν ἀπαντητικῶς ἐδήλου πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι «εἶνε ἀνάγκη ὅπως ὁ λαὸς ἐπιδοθῇ εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ, καθόσον οὐδεὶς πλέον ὑπάρχει λόγος ὅπως οἱ Ἑλληνοθωμανοὶ ἐκ φόβου μεταναστεύωσι . . . καὶ ὅτι ἡ μετανάστευσις θὰ ἐμποδισθῇ αὐστηρῶς». Παρὰ τὰς διαβεβαιώσεις ὁμως ταύτας αἱ πράξεις τῆς κυβερνήσεως ἀπεδείκνυον τὸ ἐναντίον, ὑποπτα δὲ σημεῖα περὶ ἀμέσου ἐξώσεως τῆς πόλεως Κυδωνιῶν δὲν ἔλειπον.

Ἐν πρώτοις ἔθεσαν εἰς τὸν τράχηλον τῆς πόλεως ἀποπνικτικὸν κλοιὸν ἀποκλείσαντες αὐτὴν πανταχόθεν. Ἡ ἀσφάλεια ἔλειψε καθ' ὀλοκληρίαν ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρα. Ἐνοπλοὶ συμμορίαί, καταρτισθεῖσαι καὶ διευθυνόμεναι ὑπὸ τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀρχῶν, περιήρχοντο καὶ ἔτρομοκράτουν τὴν ὑπαίθρον, φονεύουσαι καὶ κατακρεουργοῦσαι, κατὰ τὸν ἀγριώτερον τρόπον, πάντα τὸν ἐξερχόμε-

νον τῆς πόλεως, ἀφοῦ πρότερον ἐλήστευον καὶ ἐβασάνιζον αὐτόν. Οἱ ἐντὸς τῶν ἐλαιῶνων, ἀμπελώνων καὶ ἀγρῶν ἐξοχι- κοὶ οἰκίσκοι ἐπυρπολήθησαν ἢ κατηρειπώθησαν καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς γεωργικὰ ἐργαλεῖα διηρπάγησαν.

Ἐντὸς τῆς πόλεως διεπράττοντο ἕτερα ἔκτροπα καὶ κα- κουργήματα καὶ ὄργια καὶ ταπεινώσεις καὶ ἐξευτελισμοί, ὧν εἰς ἦτο ὁ διαρκῆς στόχος: ἡ τρομοκράτησις τῶν Κυδω- νιῶν, ἡ ὑλικὴ καὶ ἠθικὴ ἐξάντλησις, ἡ δημιουργία δι' αὐτοὺς θέσεως καὶ ζωῆς οὕτω μαρτυρικῆς καὶ ἀβιώτου, ὥστε νὰ ἐ- ξαναγκασθῶσιν εἰς ἐκπατρισμόν.

Ἐκκλησῖαι ἐβεβηλώθησαν καὶ ἐξωκκλήσια μετεβλή- θησαν εἰς τζαμιά ἢ καφενεῖα ἢ σταύλους, ὅσα δὲν ἠρειπώ- θησαν, καὶ νεκροταφεῖα ἀνεσκάφησαν καὶ ὁστᾶ διεσκορ- πίσθησαν. Κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι συναντῶντες γνωστοὺς πολίτας προέτρεπον αὐτούς, κρυφίως δῆθεν καὶ φιλικῶς, νὰ ἀναχωρήσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐὰν θέλωσι νὰ περισώ- σωσι τὴν ζωὴν των.

Ἀξιωματικοὶ τῆς ἐνταῦθα φρουρᾶς ἀπεμάκρυνον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τὰς οἰκογενεῖας αὐτῶν κατὰ τοιοῦτον ἐσπευσμέ- νον καὶ πομπῶδη τρόπον, ὥστε νὰ ἐνσπείρωσι τὸν πα- νικόν.

Οἱ ἄνδρες τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῆς ἀστυνομίας ὡς μόνον καθῆκον εἶχον νὰ τρομοκρατῶσι φυλακίζοντες, ὑβρί- ζοντες καὶ ξυλοκοποῦντες ἐλευθέρως καὶ ἀνεξελέγκτως, κατ' ἀνωτέραν βεβαίως ἐντολήν, πάντα πολίτην, ἄνευ λόγου καὶ ἀφορμῆς. Πολίτας δέ τινας ἀπήλασαν βιαίως καὶ ἀνε- ξετάστως εἰς Μυτιλήνην.

Τὸ τοιοτοτρόπως δημιουργούμενον ἀφόρητον περιβάλλ- λον καὶ τὴν ἀγωνιώδη τρομοκρατίαν ἐπέτεινον τὰ καθημε- ρινὰ συνεχῆ ἀγγέλματα περὶ τῶν σχεδιασθεισῶν καὶ ἐπι- κειμένων εἰσβολῶν ἐντὸς τῆς πόλεως τῶν ἔξω αὐτῆς ὀργια- ζόντων ἀτάκτων καὶ αἰμοχαρῶν στιφῶν.

Εἰς ἐπίμετρον ἢ Διοίκησις, ὅπως ἐνσπείρη τὸν πανι- κὸν εἰς τὰς τάξεις τοῦ λαοῦ καὶ ἐντείνῃ τὴν κρατοῦσαν ἀγω- νίαν, διενήργησε τὴν σύλληψιν δώδεκα ἐκ τῶν ἐγκριτοτέ- ρων πολιτῶν, τοὺς ὁποίους καὶ ἀπέστειλεν εἰς Βαλήκεσερ.

Ἀνεξάντλητος ὁ ὑποδιοικητῆς εἰς σατανικὰς ἐφευρέ- σεις μετεκαλέσατο καὶ ἐγκαθίδρυσεν ἐν τῇ πόλει περὶ τοὺς εἴκοσι πέντε λαζοὺς ληστοπειρατάς, οἵτινες περιφερόμενοι εἰς τὰς ὁδοὺς καθ' ὀμάδας καὶ πάνοπλοι ἐλήστευον τοὺς πο- λίτας, ἐκακοποιοῦν αὐτοὺς διαφοροτρόπως καὶ ἀπεγύμνουσιν τὰς οἰκίας διανεμόμενοι μετὰ τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων τὰ κλοπιμαῖα.

Κατόπιν τῆς διὰ τοιούτων κυβερνητικῶν μεθόδων καὶ ἐνεργειῶν δημιουργηθείσης ἀφορήτου ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν κα- ταστάσεως καὶ κατόπιν τῆς διαταχθείσης γενικῆς ἐξουτω- τικῆς στρατολογίας ἐξηναγκάσθη μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἡμετέρας πόλεως νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἐστίαις, τὴν περιου- σίαν καὶ τὸ προσφιλὲς τῆς πατρίδος ἔδαφος. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οὕτως εἰς ἐκπατρισθέντων Κυδωνιατῶν ἀνέρχεται κατὰ προ- σέγγισιν εἰς ἑπτακισχιλίας περίπου ψυχάς.

Ἡ ἀγωνία καὶ τὸ μαρτύριον ἐξηκολούθησε φοβερὸν καὶ ἀτελεύτητον διὰ τοὺς παραμείναντας ἐν ταῖς ἐστίαις αὐτῶν κα- τοίκους, ὧν ἡ ζωή, τιμὴ καὶ περιουσία, τὰ τιμαλφέστερα καὶ ἱερώτερα ἀνθρώπινα ἀγαθὰ, εἶχον ἀποβῆ ἄθυρμα κοινὸν καὶ εὐτελέστατον εἰς χεῖρας καὶ τοῦ χειροτέρου ἔτι μουσουλμά- νου, ὁπότε ἤρξαντο αἱ **μετατοπίσεις**.

Καὶ τῇ 15ῃ Σεπτεμβρίου 1916 ἐγένετο ἀπόπειρα γενι- κῆς μετατοπίσεως, συλληφθέντων 272 πολιτῶν πάσης τά- ξεως μετὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου, τοῦ Πρωτοσυγκέλλου καὶ τριῶν ἱερέων, καὶ ἀπαχθέντων ἐν συνοδείᾳ στρατιωτικῆ ἐἰς ἄγνωστον κατεύθυνσιν.

Περιδεῆς καὶ ἀγωνιώδης ἡ μάρτυς πόλις ἀνέμενε τὸ τραγικὸν τέλος αὐτῆς, ὅτε μετὰ τινος ἡμέρας οἱ ἀπαχθέν-

τες μετεφέροντο ὀπίσω ἐκ Κλισέκιοῦ, μέχρι τοῦ ὁποίου εἶχον φθάσει.

Ἄλλ' αἱ Κυδωνίαι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διαφύγωσι μέχρι τέλους τὴν καταστροφήν. Οἱ ἐρυθροὶ δυνάσται αὐτῆς ἔπρεπε κατὰ τὸν χρόνον τῆς αὐθαιρέτου καὶ ἀχαλιώτου τυραννίας αὐτῶν, νὰ πλήξωσιν εἰς τὰ καίρια, νὰ ἐκριζώσωσιν ἐκ θέμελιῶν ἐν σοβαρὸν κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Δυτικῆς Μ. Ἀσίας. Πότε ἄλλοτε θὰ τοῖς παρείχето εὐκαιρία κατάλληλος ὅπως ἐκριζώσωσι μίαν τοιαύτην ἐστίαν τοῦ ἑλληνικοῦ πνεύματος καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ; Καὶ ἡ ἀποφρὰς ἡμέρα ἀνέτειλε, μελαγχολικὴ καὶ ζοφερά, μετὰ ἕξ ἀκριβῶς μῆνας ἀπὸ τῆς πρώτης ἀποπέρας, καταλήξασα εἰς τὸν θάνατον τῆς κοινότητος ταύτης.

Τῇ 15 Μαρτίου 1917 ἤρξατο ὁ διωγμὸς τῆς πόλεως Κυδωνιῶν. Ἡ πόλις διέτέλει ὑπὸ πλήρη στρατοκρατίαν, ἀφιχθέντων ἐσπευσμένως ἀπὸ τῆς προτεραίας τριῶν ταγμάτων μαχίμου στρατοῦ ἐκ Σόμα, καθ' ὑπόδειξιν τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ τῆς περιφερείας Βαχῆτ βέη. Ἰσχυραὶ στρατιωτικαὶ περίπολοι ἀπὸ βαθείας νυκτὸς προέβαινον εἰς συλλήψεις τῶν ἀρρένων ἀπὸ 15 ἐτῶν καὶ ἄνω, ρίπτοντες συγχρόνως εἰς τὰς ὁδοὺς τὰ γυναικόπαιδα διὰ τῆς ξιφολόγχης καὶ παρέχοντες προθεσμίαν πεντάλεπτον (!) πρὸς παραλαβὴν τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπίπλων καὶ φορεμάτων. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἐξηκολούθησεν ἡ τμηματικὴ τῆς πόλεως ἐκκένωσις περατωθεῖσα τῇ 30 Ἀπριλίου ἰ. ἔ. Οἱ κάτοικοι διεσκορπίσθησαν ἀνὰ τὸν νομὸν Προύσης, τὴν διοίκησιν Καρασῆ καὶ τὸν νομὸν Σμύρνης, πλὴν 256 περίπου ἀτόμων, κρατηθέντων ἀποκλειστικῶς διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ, δύο ἱερέων καὶ τοῦ σεβ. μητροπολίτου ὑποστάντος πολλά. Κατόπιν δηλ. πολυμήνου ἐπιτηρήσεως καὶ φυλακίσεως αὐτοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει, χρονολογουμένης ἀπὸ 23 Ἰανουαρίου 1917, συλληφθεὶς ἀπάγεται τῇ 1 Μαΐ-

ου ἰ. ἔ., ὑπὸ κουστωδιᾶν εἰς Σμύρνην καὶ τῇ 17 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς μεταφέρεται εἰς ἰδιαίτερον οἶκον ἐν Πούντα ἐγκλεισθεὶς ἐκεῖ καὶ ὑπὸ αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν 10 στρατιωτῶν διατελῶν καὶ μετ' οὐδενὸς ἐπικουρωνῶν μέχρι τῆς 16ης Ὀκτωβρίου ἰ. ἔ., ὅτε συνεπεία τῆς ἀνακωχῆς ἀπεφυλακίσθη.

Ἀφάνταστα εἶνε τὰ δεινοπαθήματα καὶ τὰ μαρτύρια τῶν διασκορπισθέντων Κυδωνιατῶν, ὑπὲρ ὧν ἐλαμβάνετο ἰδιαιτέρα φροντίς ἐκ μέρους τῶν ἀρχῶν ὅπως ἐγκαταθῶσιν εἰς ἄξενα καὶ ἐλεεινὰ τουρκικὰ χωρία ὅπου, ἐλλείψει ὁμογενοῦς πληθυσμοῦ καὶ παρουσίας δυσμενῶν κλιματολογικῶν συνθηκῶν, ὑπῆρχε πλήρης βεβαιότης περὶ ἐξοντώσεως αὐτῶν.

Ἡ κρυπτογραφικῶς διαβιβασθεῖσα πρὸς τὰς ἐπαρχιακὰς ἀρχὰς διαταγὴ τοῦ Ταλαὰτ περιωρίζετο εἰς τὰς δύο λέξεις: «**Φέφτι μεδενί**» (= πεπολιτισμένος θάνατος), ὡς δεβεβαίωσε τοῦτο ἀνώτερος τοῦρκος ὑπάλληλος. Ἡ ἀπαισία αὕτη διαταγὴ δὲν ἐφείσθη οὐδ' αὐτῶν τῶν 41 ὀρφανῶν, τὰ ὅποια παραλαβὼν ὁ πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως Ἀρσένιος Μενεξῆς ἐφθασε μετὰ πολυήμερον μαρτυρικὴν ὁδοιπορίαν εἰς Μπίλεδζικ. Καὶ τοιοιτοτρόπως διὰ τῶν δολοφονικῶν ὀργάνων τοῦ ἀπαισίου κομιτάτου καὶ διὰ τῶν σατανικῶς ἐφαρμοζομένων ὑπ' αὐτοῦ μεθόδων ἐπετεύχθη ἐν πολλοῖς ὁ ἀπαισιος πόθος αὐτοῦ, ἡ καταστροφή τῆς ἑλληνικωτάτης ταύτης πόλεως, τῆς ὁποίας οἱ ἱεροὶ ναοὶ ἐσυλλήθησαν, ἅπαντα τὰ ἐξωκλήσια κατεσκάφησαν ἢ μετεβλήθησαν εἰς σταύλους, αἱ δὲ οἰκίαι καὶ τὰ καταστήματα ἐληλατήθησαν καὶ κατεστράφησαν.

Ἡ λήστευσις τῆς πόλεως, ἔγραφεν ὁ Μητροπολίτης Κυδωνιῶν ὑπὸ ἡμερ. 24 Ἰουλίου 1917, καὶ ἀπογύμνωσις τῶν καταστημάτων καὶ οἰκιῶν μας καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ Ραμαζανίου ἐξακολουθεῖ καὶ ἤδη συστηματικῶς, δυστυχῶς παρὰ στρατιωτῶν καὶ παρ' ἀγνώστων δια-

φόρων προελεύσεων. Ἀθορύβως διὰ καμήλων καὶ ἄλλων μεταγωγικῶν μέσων γίνεται ἡ διαμετακόμισις τῶν διαρπαζομένων πραγμάτων μας, χωρὶς τις νὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ παρεμποδίσῃ τὰ διαπραττόμενα· καὶ οὕτω, μακροθυμία τῶν ἀρχῶν, διότι δὲν προσέχουσιν εἰς τὰ τοιαῦτα· τὰ ἔπιπλα καὶ σκευὴ καὶ λοιπὰ ἀντικείμενα τῶν πολιτῶν ἀλλάσσουνε τόπον καὶ ἰδιοκτήτην, μεταφερόμενα διὰ νυκτὸς μακρὰν τῆς πόλεως.

Τελευταῖον ἐπισήμως ἐκ μέρους τῆς Κυβερνήσεως παρελήφθησαν κατὰ χιλιάδας τὰ χάλκινα σκευὴ καὶ καζάνια τῶν πολιτῶν, ὡς καὶ στρώματα καὶ ἐφαπλώματα, τὰ φυλαττόμενα εἰς τὰς Ἐκκλησίας καὶ πολυθρόνες καὶ καναπέδες καὶ ἔπιπλα διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ στρατοῦ δὴθεν καὶ τὰ στρατιωτικὰ Νοσοκομεία. Φαίνεται προῶρισται τελείως νὰ ἀπογυμνωθῇ ἡ πόλις, καὶ ὅ,τι δὲν ἀπετελείωσαν οἱ συνήθως ἄγνωστοι διαμένοντες νυκτοκλέπται ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν πολιτῶν, καὶ διεσώθησάν τινα μεταφερθέντα εἰς τὰς Ἐκκλησίας, ἤδη ἐπισήμως συμπληροῦται τὸ ἔργον ὑπὸ τῆς στρατιωτικῆς ἀρχῆς, προστατευομένης ὑπὸ τοῦ Νόμου, διότι συνωδὰ αὐτῷ ἐκ τῶν «ἐμβάλι μετρουκὲ» (ἐγκαταλελειμμένη περιουσία), ὡς χαρακτηρίζονται τὰ πράγματά μας, (ἀδίκως, διότι δὲν εἴμεθα ματζήριδες ἀλλ' ἐξετοπίσθημεν διὰ λόγους στρατιωτικούς), παραλαμβάνει ὁ στρατὸς ὅ,τι χρειάζεται, ὅπερ εἰς εὐτελεστάτην ἀξίαν ἐκτιμᾶται ὑπὸ ἐπιτροπῆς τρομοκρατουμένης. Καὶ διερωτώμεθα, οἱ πολῖται ἐπιστρέφοντες ποῦ θὰ εὕρωσι σκεπάσματα καὶ λοιπὰ σκευὴ πρὸς παραμονὴν καὶ συντήρησίν των, ἀφοῦ αἱ μὲν οἰκίαι τῶν πλείστων ἀπεγυμνώθησαν, τὰ ὀλίγα δὲ πολιτῶν τινῶν ἐναπομείναντα πράγματα, τὰ φυλαττόμενα ἐν ταῖς ἀποθήκαις, ἐπισήμως νῦν παραλαμβάνονται;

Ἡ ἐκκένωσις καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς πόλεως ταύτης ἐπιθυμητὴ ἀπὸ πολλοῦ καταστάσα παρὰ τοῖς νεοτουρκι-

κοῖς κύκλοις ἐπραγματοποιήθη διὰ τοῦ Γερμανοῦ στρατάρχου Δίμαν φὸν Σάνδερς πασᾶ, ὅστις ἄλλως ἀπὸ πρώτης στιγμῆς τοῦ διορισμοῦ αὐτοῦ ὡς ἀρχηγοῦ τῆς διοργανωτικῆς στρατιωτικῆς ἀποστολῆς καὶ διοικητοῦ ἔπειτα τοῦ ἐστρατιωτικοῦ σώματος ἐπεδίωξε τὴν ἐξόντωσιν τῶν παραλιακῶν ἑλληνικῶν πληθυσμῶν τῆς Μικρασίας. Περὶ τῆς ἐξοντῶσεως τοῦ στρατάρχου τούτου ἐν τῇ μεταπολίσει καὶ τῇ ἐξοντῶσει τῶν Κυδωνιῶν οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπελείφθη. Ἐπαρχοῦσιν δηλώσεις θετικαὶ καὶ σαφεῖς ἀρμοδίων προσώπων καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ στρατάρχου, ἐπιχέουσαι φῶς ἀπλετον ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης. Περὶ πάντων τούτων ὁμιλεῖ ἐμπεριστατωμένως σοβαρὰ καὶ ἀμερόληπτος ἔκθεσις τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Κυδωνιῶν Γρηγορίου.

Ἐἶνε δύσκολος ἡ σύνταξις πλήρους καταλόγου προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐθανατώθησαν ἢ ὑπέστησαν δολοφονικὰς ἀποπειράς, βιαιότητας καὶ ἀτιμώσεις. Οὐχ ἦττον ὁ κατωτέρω παρατιθέμενος δύναται νὰ δώσῃ εἰκόνα τινὰ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀγριότητος καὶ ἀπανθρωπίας τῶν τούρκων καὶ τῶν μαρτυρίων καὶ βασάνων τῶν ἡμετέρων.

1) Κατὰ τὸ 1914.

Τῇ 20ῃ Μαρτίου ἐδολοφονήθη ὑπὸ τούρκων ἐν Τσακαλιᾷ ὁ Δημήτρ. Κοσμ. Βαξεβάνης. Τῇ 23 τοῦ αὐτοῦ, ἐφονεύθη ὁ Ἰωάννης Χαλβαδζής. Τῇ 2 Ἰουνίου ὁ Χαράλαμπος Κουμπάρκης μεταβαίνων εἰς τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἐφονεύθη παρὰ τὴν θέσιν Κουροῦ-τσεσμέ. Τῇ 3 ἰ. μ. 6 Τούρκοι ἀπήγαγον δολοφονήσαντες ἔπειτα τοὺς: Γεώργιον Σακκαλήν, Δημ. Βοῦ

γιατζήν και Κωνστ. Καραβουνάρην ἡ Ρουμελιώτην. Αὐθημερὸν ὁ ἐκ τῆς συνοικίας Ἁγίου Δημητρίου Π. Σαχάνας μεταβαίνων εἰς τὸν κήπον αὐτοῦ ὅπως φορτώσῃ λαχανικά, ἐξηφανίσθη καθ' ὁδόν. Τῆ 5 Ἰουνίου ὁ ἐκ τῆς συνοικίας Ἁγίου Δημητρίου Εὐστράτιος Μαρίνος μεταβὰς νὰ θερίσῃ χόρτον ἐξηφανίσθη. Αὐθημερὸν ὁ Ν. Καζακλῆς ἐξ Ἁγίας Τριάδος μεταβὰς εἰς τὸ κτήμα αὐτοῦ ἀπήχθη ὑπὸ τούρκων και ἔδολοφονήθη· εὐρέθη τὸ πτώμα αὐτοῦ ἀκέφαλον και ἄνευ χειρῶν και ποδῶν. Τῆ 11 Ἰουνίου ἐξαφανισθεῖς ὁ ἐκ τῆς συνοικίας Ἁγίου Βασιλείου Παναγ. Βουλγαρέλλης εὐρέθη δολοφονημένος ἐντὸς τοῦ φρέατος τοῦ κτήματος αὐτοῦ, τὸ δὲ σῶμά του ἔφερε πολλὰ τραύματα μαχαίρας. Αὐθημερὸν ὁ ἐκ τῆς συνοικίας Προφήτου Ἡλιοῦ Ἄθαν. Κουζαμάκης κατήγγειλεν ὅτι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Τριαντάφυλλος, ὁ Ζαχαρίας Λήμνιος και Εὐστρ. Καρδάρης ἀναχωρήσαντες πρὸ 29 ἡμερῶν δι' ἐργασίαν εἰς Σαλαχλὰρ ἐξηφανίσθησαν. Ὁ Χρήστος Γεωργ. Καραφωνιάς, νέος 18ετής, ἐξελλθὼν πρὸς σύναξιν χόρτου ἐφονεύθη τῆ 25 Ἰουνίου ὑπὸ τούρκων, τοῦ συντρόφου αὐτοῦ Γεωργίου Π. Κιρίκη διασωθέντος διὰ τῆς φυγῆς. Ὁ Κυριαζῆς Χατζῆ Τσομπάνης ἐργαζόμενος μετὰ τῶν δύο ἀδελφῶν αὐτοῦ Εὐστρατίου και Φωτίου ἐφονεύθη τῆ 8 Ἰουλίου ὑπὸ τούρκων. Ὁ Εὐστράτιος ἐπληγώθη, ὁ δὲ Φώτιος ἐπυροβολήθη ἀνεπιτυχῶς. Τῆ 20 Αὐγούστου ἐδολοφονήθη μετὰ τῶν Κυδωνιῶν—Γενι)χωρίου ὁ Κωνσταντῖνος Δουκαρῆς. Τῆ 23 Μαΐου ἐπυροβολήθη ἀνεπιτυχῶς ὁ Παρασκευᾶς Μπελλάλης και ἐδάρησαν ἀνηλεῶς ὁ Γεώργιος Λήμνιος, ὁ Παναγ. Χ' Κοσμᾶς και ὁ Ἐλ. Κράλλης Μιτυληναῖος. Τὴν 24 Μαΐου ἐδάρησαν ἀνηλεῶς μετὰ τῶν θειριστῶν αὐτοῦ καθ' ὁδόν ὁ Ἐμ. Μιλτιάδου Σάλτας και ὁ Εὐστράτιος Π. Δημητρίου. Τῆ 28 Ἰουνίου ὁ Στέφανος Μιθιελῆς ἐπυροβολήθη ἀνεπιτυχῶς ὑπὸ τούρκων ληστῶν. Τῆ 10η Ἰουλίου πολλοὶ χωροφύλακες συλλαβόντες και δέσαντες εἰς δένδρον τὸν Νικόλ. Μιχ. Μεταξᾶν ἔδειραν αὐτὸν κατακαύσαντες τὰς χεῖρας

αὐτοῦ. Ἐπίσης ἔδειραν τὸν Ἄθανάσιον Μαμουνᾶν. Τῆ 20 Ἰουλίου ὁ Μῆτρος Ι. Βαξεβανέλλης συλληφθεῖς ὑπὸ 8 ἐνόπλων τούρκων ἐβασανίσθη και ἀπεγυμνώθη· θὰ ἐφονεύετο δὲ ἐὰν δὲν ἔφθανεν ἐπὶ τόπου ὁ χριστιανὸς ἀγροφύλαξ και ἐπυροβόλει ἐναντίον τῶν δραστῶν. Τῆ 15 Αὐγούστου ὁ Μητροπολίτης Κυδωνιῶν Γρηγόριος ὑπέστη ἀπόπειραν δολοφονίας ἀποτυχοῦσαν ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἁγιασματίου Πετζατῆ υἱοῦ Ρεσιτ ἀγά, ἀπειλήσαντος ὅτι ἀργότερον θὰ ἐκτελέσῃ τὴν δολοφονίαν. Τῆ 5 Ὀκτωβρίου ἐδάρη ὑπὸ ἀλητῶν και θὰ ἐφονεύετο ὁ Παναγ. Καλαϊτζῆς. Τῆ 21 Νοεμβρίου ἐπληγώθη εἰς τὸν μηρὸν ὑπὸ τούρκων πλησίον τῶν Κυδωνιῶν ὁ Ἀπόστολος Βεκιάρης.

2) Μετὰ τὴν μετατόπισιν τῶν Κυδωνιῶν.

Ἡ Τασῆ ἐτῶν 7, ἡ Μαρία ἐτῶν 9 και ἑτέρα Μαρία ἐτῶν 22 διεκορεύθησαν ὑπὸ 3 τούρκων ἐν Μουράτσα. Ὁ Ἄθανάσιος Γεροντέλλης, ἐτῶν 55, ἀπέθανε δαρεῖς ἀνηλεῶς ὑπὸ τούρκων καθ' ὁδόν παρὰ τὸ χωρίον Μπογατίτς τὴν ἐπαύριον εὐρέθη κατεσπαραγμένος ὑπὸ κυνῶν. Ὁ Γεώργιος Γαμδούμης, ἐτῶν 60, ἐπνίγη ριφθεῖς ὑπὸ τῶν ἀμαξηλατῶν εἰς τὸν ποταμὸν Λομπάτσας. Ἡ Ἀγγελικὴ Ν. Κτίστου ἀνεσκολοπίσθη εἰς τὰ πέριξ τῆς Μουράτσας ὑπὸ 3 χανουμισῶν. Ἡ Ἀριστέα Μαρτίνη ἐκ Μοσχονησιῶν, ἐτῶν 50, γυμνὴ δαρεῖται ἀνηλεῶς ὑπὸ χωροφύλακος ἐν Ἀκ-κιοῖ τῆς περιφερείας Σονγιούτ, μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέθανε. Ὁ Δημήτριος Κάκαβρος, ἐτῶν 60, δαρεῖς ἀνηλεῶς ἐν Τουρκμέν ὑπὸ χωροφύλακος ἀπέθανε. Ἡ Χαρίκλεια Μαραγγέλλη, ἐτῶν 50, ἐτυφλώθη ἐν Κογιουνλοῦ ὑπὸ τούρκων και ἐμπαιζομένη ἐτρελλάθη και μετὰ τινος ἡμέρας ἀπέθανε. Ὁ Γεώργιος Ἀπαργιανὸς, ἐτῶν 45, ἐφονεύθη διὰ ροπάλου ὑπὸ τῶν ἀμαξηλατῶν ὡς ἀσθενὴς και μὴ δυνάμενος νὰ περιπα-

τῆ. Ὁ Κωνσταντῖνος Μανωλιᾶς Μοσχονήσιος ἐφονεύθη καθ' ὁδὸν διὰ ροπάλου. Ἡ Τασίτσα Ψευτοχρήστου, ἐτῶν 30, ἐπνίγη διὰ σχοινοῦ ὑπὸ τῶν ἀμαξηλατῶν κατὰ τὴν εἰς Τουρκμὲν μεταφορὰν αὐτῶν, ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ συνοδοῦ αὐτῶν δι' ἀσφάλειαν χωροφύλακος. Ὁ Γεώργιος Τσουκαλάς, ἐτῶν 4, δεθεῖς εἰς τὰ ὀπίσθια τοῦ ὄνου κατὰ τὴν εἰς Τουρκμὲν μεταφορὰν καὶ δερόμενος ὑπὸ τῶν ἀμαξηλατῶν ἀπέθανε καθ' ὁδόν. Ἡ Ἑλένη Κοντογεώργη, ἐτῶν 30, ἀπέθανε καθ' ὁδὸν δαρεῖσα ὑπὸ τῶν συνοδῶν τούρκων. Ὁ Στρατῆς Μομμουνῆς ἀπέθανε δαρεῖς ἀνηλεῶς ἐν Γενι Σεχίρ, διότι δὲν παρέδωκε τὰς δύο κόρας αὐτοῦ εἰς δύο κυβερνητικοὺς ὑπαλλήλους, ἵνα κορέσωσι τὰ κτηνώδη πάθη αὐτῶν. Ὁ Σωτήριος, ἐτῶν 7, καὶ Νικόλαος, ἐτῶν 5, ἀμφότεροι ἐκ Γενιτσαροχωρίου ἐφονεύθησαν καθ' ὁδὸν ὑπὸ τῶν τούρκων. Ἡ Μαρία Τσάκωνα ἐκ Γενιτσαροχωρίου δερομένη καθ' ὁδὸν ὑπὸ τῶν ἀμαξηλατῶν ἐτρελλάθη καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἀπέθανεν. Ἡ Ἑλένη Μαντούρογλου, ἐτῶν 50, δαρεῖσα καθ' ὁδὸν μέχρις αἱμοπτυσίας ἀπέθανε. Ἡ Χαρίκλεια Δημνιοῦ, ἐτῶν 23, ἀπέθανεν ἐν Σουγιουτ δαρεῖσα ἀνηλεῶς ὑπὸ τούρκων. Ἡ Ἀφροδίτη Ροῖσενα, ἐκ Μοσχονησίων, καὶ ὁ Ἀθανάσιος Βλάχος ἐφονεύθησαν καθ' ὁδόν.

ΚΔ'

ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΩΝ

Κατόπιν τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ γνωστοῦ ἐξοντωτικοῦ προγράμματος τῶν νεοτούρκων τὰ κυβερνητικὰ ὄργανα ἐν Μοσχονησίοις (κατοικουμένοις ὑπὸ καθαρῶς ὁμογενοῦς πληθυσμοῦ 6000) δι' ἀπροκαλύπτων αὐθαιρεσιῶν, ποικιλοτρόπων καταπιέσεων, παρανόμων φυλακίσεων, δαρμῶν, διαρπαγῶν, στυγερῶν κακουργημάτων καὶ ἐν γένει διὰ τυραννικῆς καταδυναστεύσεως ἐδημιούργησαν καὶ ἐν αὐτοῖς — ἀπὸ τοῦ Μαΐου 1914 — κατάστασιν τρομοκρατίας τόσοσ ἀφόρητον, ὥστε δὲν διέφερε τοῦ πραγματικοῦ διωγμοῦ. Ἐνεκα τῆς ἐκρύθμου ταύτης καὶ ἀπειλητικῆς καταστάσεως, ἣτις εἶχεν ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τῆς ἄλλοτε ἀνθηρᾶς, ἀκμαίας ἐμπορικῶς καὶ σφριγώσης οἰκονομικῶς νήσου ταύτης τοὺς στοιχειωδεστέρους πόρους τῆς συντηρήσεως καὶ κατέστησε τὸν βίον πραγματικῶς ἀβιώτον, ἐξηναγκάσθησαν πολλοὶ τῶν κατοίκων ὅπως μετὰ πόνου ψυχῆς ἀπέλθωσι τῆς πατρίου γῆς καὶ ζητήσωσιν ἀλλαχού τὴν σωτηρίαν αὐτῶν.

Οἱ ἐναπομείναντες ἐν τοῖς Μοσχονησίοις διήλθον τὸν μετέπειτα χρόνον ταλαιπωρούμενοι καὶ καταδυναστεύμενοι ἐκ μέρους τῶν ἐπὶ τόπου ἀρχῶν, τῶν ὁποίων ἡ λυσ-

σώδης ὀργῇ θὰ ἐξέσπα ὠρισμένως φοβερὰ καὶ ἀμείλικτος ἐναντίον ἐκείνων, κατὰ τὴν νύκτα τῆς 22 Νοεμβρίου 1915, ἐξ ἀφορμῆς ἀτυχοῦς τινος ἐπεισοδίου, ὀφειλομένου εἰς τὴν ἔξωθεν εἰσβολὴν ἐντὸς τῆς πόλεως ἄφρονος ὁμάδος ἀνταρτῶν, ἐὰν μὴ ἐπεμβάτετε ἔγκαιροι καὶ ἐνέργεια φρόνιμοι ἐκ μέρους τῶν ἐν Κυδωνίαις ἡμετέρων δὲν προελάμβανον τοῦτο. Μετὰ τὸ ὡς ἄνω ἐπεισόδιον ὠδηγήθησαν οἱ κάτοικοι εἰς Κυδωνίας χωρὶς οὐδὲν νὰ παραλάβωσιν ἐκ τῆς πλουσίας αὐτῶν περιουσίας.

Τὰ δεινὰ ὅμως τῶν Μοσχονησιῶν ἐξηκολούθησαν καὶ ἐν τῇ καταδυναστευομένῃ πόλει τῶν Κυδωνιῶν. Συνεμερίσθησαν καὶ οὗτοι τὴν τύχην αὐτῆς ὁμοῦ πιεζόμενοι καὶ ἀγωνιῶντες, μέχρι τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως ταύτης, ὅτε καὶ συναπεστάλησαν εἰς τὰ διάφορα μέρη τῶν νομῶν Σμύρνης καὶ Προύσης διασκορπισθέντες κυρίως εἰς τὰ πλέον ἄξενα μουσουλμανικὰ χωρία. Ἐκεῖ ἔζησαν ἐπὶ εἰκοσάμηνον ἐξευτελιζόμενοι καὶ ταλαιπωρούμενοι καὶ πᾶσχοντες ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς καὶ ἀποθνήσκοντες κατὰ δεκάδας.

Τὴν ἔξωσιν τῶν Μοσχονησιῶν ἐπηκολούθησεν ἀληθῆς βανδαλισμός. Οἱ καλλιμάρμαροι ναοὶ ἐβεβηλώθησαν μεταβληθέντες εἰς ἀποθήκας καὶ σταύλους· πολυέλαιοι καὶ εἰκόεες ἐθραύσθησαν καὶ εἰκονογραφίαι ἀρίστης τέχνης κατεστράφησαν, αἱ δὲ οἰκίαι κατέστησαν ἀκατοίκητοι.

ΚΕ΄.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΜΥΡΝΗΣ

Ἐὰν ὑπῆρχε κέντρον, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν ἑλληνικώτατον αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ τὴν ἑλληνοπρεπή καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς παράστασις εἶχε προσελκύσει ἐνωρὶς, ἀπὸ δεκαετηρίδων ἤδη, τὴν μῆνιν καὶ τὴν ἰδιαιτέραν προσοχὴν τῶν σωβινιστικῶν τούρκων, καὶ ἰδίως τῶν νεοτούρκων, ἦτο ὁ νομὸς Σμύρνης. Καὶ διὰ τοῦτο ἅμα τῇ εἰσπηδήσει τοῦ ἀγρίου ἐκείνου διωγμοῦ τῆς Θρακῆς εἰς τὴν ἀντίπεραν μικρασιατικὴν ὄχθην, ἤρξατο ἀπαισίως καὶ μοχθηρῶς νὰ κινῆται ἡ ἐρυθρὰ σπέιρα τῶν νεοτούρκων ζητοῦσα παντὶ σθένει τὴν διάλυσιν καὶ καταστροφὴν πασῶν τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθουσῶν καὶ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως εὐδαιμόνων κοινοτήτων. Συνεπεία τούτου καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ περιφέρεια Σμύρνης, περιλαμβάνουσα 24 κοινότη. καὶ 200570 ὁμογενοῦς πληθυσμοῦ δὲν ἠδύνατο νὰ μὴ αἰσθανθῇ τὸν πόνον καὶ νὰ μὴ ὑποστῇ ἀμεσώτερον τὸν ἀντίκτυπον τῆς τοιαύτης ἀγρίας καὶ ἀδυσωπήτου ἐφαρμογῆς τοῦ νεοτουρκικοῦ ἐξοντωτικοῦ προγράμματος. Ἐσπαράσσετο ἡ καρδιά αὐτῆς βλέπουσα ἐπὶ ἡμέρας, ἐβδομάδας καὶ μῆνας ὀλοκλήρους ὀλονὲν κατερχομένου εἰς Σμύρνην, ἐκ τῶν ἐνδοτέρων τοῦ νομοῦ, περιδεεῖς καὶ τρέμοντας τοὺς δυστυχεῖς ὁμογενεῖς, ἐγκαταλείποντας ἐκπαύλεις πλουσιωτάτας, ἀγροὺς ἑκατοντάδων καὶ χιλιάδων

στρεμμάτων και αθερίστους, καπνοφυτείας έρημους, εις την τύχην αυτών εγκαταλελειμμένους αμπελώνας μετα παραγωγής ανερχομένης εις πολλὰς χιλιάδας οκ. σταφίδος, και κτηνοτροφίαν πλουσιωτάτην, και σπεύδοντας μόνον ὅπως σώσωσι την τιμήν και την ζωήν αυτών. Και ὄχι μόνον τουτο εἶδε και έκλαυσε τον θάνατον πέντε εν ὄλῳ κοινοτήτων αυτης, έκδιωχθεισῶν κατα τρόπον σκληρόν και ἀπάνθρωπον.

1 Γκερέν-κιοϊ. Στίφη ἄγρια ενόπλων μουσουλμάνων, υπό τὰς διαταγὰς του εν Μαινεμένη ἀρχηγου της χωροφυλακής διατελούντα, επέπεσον νύκτωρ τη 29 Μαΐου 1914 κατα του χωρίου τουτου θέντες πῦρ εις αυτό. Οἱ κάτοικοι κατ' ἀρχὰς ἀμυνθέντες, ὕστερον δια τὸ ὀλιγάριθμον αυτών, ἠναγκάσθησαν ὅπως έκκενώσωσι τὸ χωρίον και μεταβῶσι πανοικει εις τὸ δύο ὥρας ἀπέχον χωρίον Σερέ-κιοϊ, ὀπόθεν οἱ μὲν ἡμίσεις τῶν κατοίκων λαβόντες την πρὸς την θάλασσαν ὁδὸν ἀνεχώρησαν εις Μιτυλήνην, οἱ δὲ ἔτεροι ἡμίσεις κατέφυγον εις Μαινεμένην και Σμύρνην. Ὁ σεβ. Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος μεταβὰς παρὰ τῷ Νομάρχη Σμύρνης Ραχμῆ βέη ἐζήτησε την εις τὰς ἐστίας αυτών ἐπάνοδον τῶν τελευταίων τουτων, συμφῶνως ἄλλως και πρὸς σχετικὰς δηλώσεις αυτου τουτου του νομάρχου· ἄλλ' οὔτος, ἀνειλικρινής και παράσπονδος, ἀπέστειλεν εις τὸ χωρίον μουσουλμάνους μετανάστας, τοὺς δὲ χριστιανοὺς κατοίκους Γκερένκιοϊ, θελήσαντας ὅπως ἐμφανισθῶσι πρὸ αυτου και ὑποβάλωσι τὰ αἰτήματα αυτών, οὐδὲ κἂν ἠθέλησε νὰ ἴδῃ, οὐδέ νὰ ἀκούσῃ. Και τοιουτοτρόπως και οἱ ὑπολειφθέντες κάτοικοι ἀπήλθον εις Μιτυλήνην.

Ἡ ἐκκλησία, τὸ σχολεῖον και τὸ ἡμισυ του χωρίου ἐγένοντο παρανάλωμα του πυρός, νεκροὶ δὲ ὑπῆρξαν οἱ : Εὐάγγελος Σπύρου Κεχαγιά, Νασέλος μετα του μικρου αυτου υἱου, Μανώλης Τσαλαπάσης, Ἰωάννης Σμυρνάδης, Πα

ναγιώτης Τσουλίος, Πέτρος Γ. Τσουγλας, Γεώργιος Μουγαράκη και Γ. Π. Καμπάκου, έκτος πληθύος ἄλλων ἀτόμων πληρωθέντων ἐπικινδύνως.

2 Σουγιουζούκ. Τῆ 31 Μαΐου ἰ. ἔ. περιεκυκλώθη και τὸ χωρίον τουτο ὑπὸ ενόπλων στιφῶν ανερχομένων εις ἄνω τῶν 500. Οἱ συμμορίται οὔτοι ἀλλαάζοντες ἤρξαντο πυροβολοῦντες κατα τῶν κατοίκων ἀμυνομένων. Ἀληθῆς μάχη τότε διεξαχθεῖσα διήρκεσεν ἐπὶ ἕξ ὥρας, ὅτε οἱ κάτοικοι κατιδόντες τὸ μὲν την λύσσαν τῶν ἐπιδρομέων, τὸ δὲ τὸ ἀνωφελὲς της ἀντιστάσεως ἐγκατέλιπον τὰ πάντα και διαπεραιωθέντες εις τὰς ἀπέναντι νησίδας ἐθεῶντο την διαρπαγὴν τῶν περιουσιῶν και τέλος τον ἐμπρησμόν του χωρίου αυτών. Μετ' οὐ πολὺ μετηνάστευσαν ἐκείθεν εις Ἑλλάδα.

3 Μπαγ-ἀρασι και 4 Μπαρές. Ὑπὸ τὰς αυτὰς συνθήκας και κατα τον αυτὸν χρόνον ἐξεδιώχθησαν και τὰ χωρία ταῦτα καταφυγόντα εις Ἑλλάδα.

5 Παλαιὰ Φώκαια. Τῆ 23 Μαΐου ἰ. ἔ. ὁ ἀρχηγὸς της χωροφυλακής Μαινεμένης Ταλαὰτ βέης μεταβὰς εις την κοινότητα ταύτην και συνεννοηθεὶς μετα του ὑποδιοικητου και ἄλλων βέηδων και καταστρώσας τὸ σχέδιον της καταστροφῆς ἐξῆλθεν εις περιοδείαν ἀνὰ τὰ παρακείμενα τουρκικὰ χωρία μνήσας αυτὰ εις τὸ καταστρεπτικὸν σχέδιον. Τῆ 31η Μαΐου ἰ. ἔ. στίφη ὀλόκληρα περιοίκων τουρκων κατελθόντα ἐκ τῶν ὀρέων περιέζωσαν νύκτωρ στενότατα την κωμόπολιν. Μετ' ὀλίγον ἤρχισαν οἱ πυροβολισμοὶ, οἱ ἀλλαγμοὶ, αἱ ἐφοδοὶ και αἱ λεηλασίαι και διαρπαγαὶ τῶν ενόπλων τουτων στιφῶν, τὰ ὀποια κατα μυρμηκίαν κατέκλυσαν την κοινότητα. Ἡ διαρπαγὴ ἐξηκολούθησε καθ' ὄλην την νύκτα μέχρι της μεσημβρίας της ἐπιούσης, κατα τὸ διάστημα δὲ τουτο δὲν ἠκούετο ἄλλο τι εἰμῆ ὁ κοπετός, ὁ θρήνος και ὁ κλαυθμὸς τῶν τραυματιζομένων και σφαζομένων.

Ἡ λύσσα τῶν ἐπιδρομέων και αυτῶν τῶν ἐντοπίων τουρ-

κων ἦτο μεγίστη. Αὐτὸς ὁ δήμαρχος Χασὰν βέης ἔσφαξε τὸν σύντροφον αὐτοῦ Δημήτριον μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν δύο αὐτοῦ τέκνων, ἐφόνευσε τὸν κεχαγιὰν Χ΄ Κεραμίδα μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τριῶν τέκνων αὐτοῦ, τὸν Ἀθ. Τουτου-δζήν, τὸν Δημ. Ταμβάκην καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ, ἔσφαξε τὴν θυγατέρα τοῦ Ἑμμ. Κυγιουμδζή ἀπαγαγὼν πρότερον καὶ ἀτιμάσας αὐτὴν καὶ τὴν Σοφίαν Γούναρη μετὰ τῶν τεσσάρων τέκνων αὐτῆς. Ὁ Ἀλτή Παρμάκ Χασὰν μὴ ἀρκεσθεὶς μόνον εἰς κλοπὰς ἐφόνευσε καὶ τὸν Σταῦρον Μανόλογ-λου καὶ τὸν Ἀθανάσιον Κουμαριανόν. Ὁ μουδὶρης τῶν ἀλάτων Φωκαίας Ἀλῆ βέης κατεκρεοῦργησε κυριολεκτικῶς τὸν φαρμακοποιὸν Παπακώσταν καὶ τὴν ἀνεψιὰν αὐτοῦ ἀσελήσας προηγουμένως ἐπ' αὐτῆς. Ὁ μουδὶρης τῶν καπνῶν Ἰβραήμ ἐφ. ἐφόνευσε τὸν Βασίλειον Θεοδωράκογλου καὶ τὸν ἀνεψιὸν αὐτοῦ Παναγιώτην καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Μονοπωλίου τῶν καπνῶν Τσερκέζ Ἀχμέτ, Σακῆρ Ἀρναούτ καὶ Ἀλῆ Μουμδζής ἐφόνευσαν τὸν Εὐάγγελον Γαλάνην, τὴν σύζυγον καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, τῆς δὲ Βαρβάρας Κουτσοδόνας ἀπέκοψαν τοὺς μαστοὺς ρίψαντες συγχρόνως εἰς τὸ φρέαρ καὶ τὸ τέκνον αὐτῆς. Ὁ κρητικὸς Ἀχμέτ ἀπηγχόνησεν ἐντὸς τῆς οἰκίας αὐτῆς τὴν Ἀθηνᾶν Παναγιώτου ἀσελήσας προηγουμένως ἐπ' αὐτῆς. Ἐπίσης ἐφονεύθησαν ὁ Χαράλαμπος Φραντσέσκου, ὁ Γιάγκος Λαμψόγλου, ὁ Μῆτσος Σπανός, ὁ Δήμος Παρπέρης, ὁ Χ΄ Δελάρδας, ἡ Μαρία Φαρμακένογλου, ὁ Ἰωάννης Μαλέας, ὁ Ἰωάννης Καραμπιμπέρης, ἡ ἀνάπηρος Βενετριά, ὁ Ἀθαν. Μιμῶνος καὶ πολλοὶ ἄλλοι. Μικρὰ παιδιά ἀποσπασθέντα ἀπὸ τῶν ἀγκαλιῶν τῶν μητέρων αὐτῶν καὶ στραγγαλισθέντα ἐρρίφθησαν ἐντὸς τῶν ἀποπᾶτων.

Ὁ κεντρικὸς ναὸς τῆς Ἁγίας Εἰρήνης τέλεον διηρπάγη καὶ τὸ θυσιαστήριον ἐβεβηλώθη. Οἱ ἄγριοι ἐπιδρομεῖς ἀναρριχηθέντες καὶ ἐπὶ τοῦ κωδωνοστασίου κατε-

κρήμνισαν ἐκεῖθεν τὸν σταυρὸν καὶ εἰς μουεζίνης πρόχειρος εὐρεθεὶς ἔψαλε δοξολογίαν ἰσλαμικὴν καὶ διάψαλμα διὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς κωμοπόλεως ταύτης!!!

Τὴν ἐπομένην τῆς καταστροφῆς φορτηγὸν ἀτμόπλοιον φέρον πολλὰς χιλιάδας Φωκαέων ἀπῆρε τοῦ λιμένος διευθυνόμενον πρὸς τὴν Θεσσαλονίκην. Το θέαμα ἦτο φρικαλέον διὰ τὰ μικρὰ ἰδίως παιδιά, τὰ ὅποια πλείω τῶν χιλίων ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ συσσωρευθέντα ἔκλαιον καὶ ὠλόλυζον τὰ μὲν ἐκ τῆς πείνης, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς νευρικῆς ταραχῆς, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν.

Τὰς λεπτομερείας τῆς τραγωδίας ταύτης δύναται νὰ διηγηθῶσιν αὐτόπται καὶ αὐτήκοοι μάρτυρες καὶ μεταξὺ ἄλλων ὁ κ. Lorentz, καθηγητῆς τοῦ ἀμερικανικοῦ κολλεγίου, ὁ κ. F. Sartiaux, ἀρχαιολόγος εὐρισκόμενος ἐπὶ ἀποστολῇ ἐν Φωκαίᾳ, ὁ κ. R. Carlier γάλλος μηχανικὸς, ὁ κ. καὶ ἡ κ. de Andria, διευθυντῆς τοῦ Δ. Ο. Χρέους, ὁ κ. Edward Whittal, ἄγγλος μεγαλέμπορος ἐν Σμύρνῃ, ὁ κ. I. Belhomme, ἀσφαλιστῆς, ὁ κ. Vedova καὶ ὁ κ. Manciet, γάλλος ἀρχαιολόγος, τοῦ ὁποίου ἔκθεσις, ὑπὸ ἡμερομ. 14 ἰουνίου 1914 καὶ ὑπὸ τὸν τίτλον **καὶ τελευταῖαι ἡμέραι τῆς Φωκαίας**, ἔχει ἐν μεταφράσει ὡδε:

«Τὴν 12ην Ἰουνίου περὶ τὴν 6 1)2 μ. μ. εἰργαζόμενη παρὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἄγουσαν ἀπὸ τῆς Π. Φωκαίας εἰς Μαινεμένην, ὅτε ἐκπληκτος εἶδον καταφθάνουσαν μακρὰν συνοδείαν ἀνθρώπων, φερόντων τὰς ἀποσκευὰς των καὶ ὡς ἐν φυγῇ φαινομένων. Ἐμαθον ὅτι προήρχοντο ἐκ Γερένκιοῖ καὶ προσέφευγον εἰς Φώκαιαν, ἀφοῦ ὑπέστησαν τὴν λεηλασίαν συμμορίας τούρκων. Τὴν ἐπαύριον περὶ τὴν 10 π. μ. ἠσχολούμην εἰς μελέτην ἐν μιᾷ τῶν ἀρχαιοτέρων ὁδῶν τῆς Φωκαίας. Ὁ πληθυσμὸς διετέλει ἐν ἀγωνίᾳ φόβου. Πάντες ἀνέμενον τὴν ἐπερχομένην συμφορὰν. Παρέστην μάρτυς μεγάλου πανικοῦ. Ἀπὸ στόματος εἰς στόμα

ἐπιπλαφόρει ἡ λέξις ἄ᾿ Ἐρχονται». Καὶ ἡ ὁδὸς, ἣν κατέκλυζον γυναικόπαιδα, ἀντήχησεν ἀπὸ κραυγᾶς τρόμου. Ὅλοι δὲ ἔσπευδον νὰ ἐγκλεισθῶσιν εἰς τὰς οἰκίας των, κλείοντες μὲ μοχλοὺς τὰς θύρας των καὶ ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἡ ὁδὸς κατέστη ἔρημος. Ὁ πανικὸς ἦτο τόσῳ μέγας, ὥστε παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ κύματος τῶν φευγόντων εἰς εἴκοσι βημάτων ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ τρίποδός μου.

Μετὰ μικρὸν ἐπανήλθεν ἡ ἡρεμία· ἀλλὰ τόσος ἦτο ὁ καταλαβὼν τὸν πληθυσμὸν φόβος, ὥστε τὴν μεσημβριάν χίλιοι περίπου τῶν κατοίκων ἐπέβησαν ἐπὶ ἀλιευτικῶν λέμβων ἰστιοφόρων καὶ κατέλιπον τὴν Φώκαιαν διὰ τὴν Μιτυλήνην. Ὁ κ. Σαρσιῶ καὶ ἐγὼ ἐξεπλάγημεν τὰ μέγιστα βλέποντες τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους καταλείποντας ὅλα τὰ ὑπάρχοντά των πρὶν ἢ εἶτι ἀναφανῆ ἔχθρός τις. Ἡ φήμη περὶ προσεγγίσεως πολυαριθμοῦ ἐνόπλου τουρκικῆς συμμορίας ἐνισχύετο ὀλονέν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀντελήφθημεν τὴν σοβαρότητα τῆς καταστάσεως. Ἡμεθα τέσσαρες Γάλλοι, ὁ κ. Σαρσιῶ, ὁ βοηθὸς του κ. Καρλιέ, ὁ Δάνδριαν καὶ ἐγὼ. Κατόπιν βραχείας μεταξύ μας συσκέψεως ἀπεφασίσσαμεν νὰ μεταβῶμεν παρὰ τῷ διοικητῇ (καϊμακάμη), ἵνα τῷ ζητήσωμεν τὴν λήψιν τῶν ἀναγκαίων μέτρων πρὸς προστασίαν μας. Ὁ καϊμακάμης νομίσας ὅτι ἐφοβούμεθα διὰ τὰ ἄτομά μας, προσεφέρθη νὰ μᾶς φιλοξενήσῃ ἐν τῷ διοικητηρίῳ. Ἡρνήθημεν διαρρηδὴν καὶ τῷ ἐδηλώσαμεν, ὅτι τὸν καθιστῶμεν ὑπεύθυνον παντὸς συμβησομένου. Πρὸ τῆς στάσεώς μας ταύτης μᾶς ἔδωκε τέσσαρας χωροφύλακας πρὸς προστασίαν τῶν τεσσάρων οἰκιῶν μας.

Ἐπιστρέψαντες εἰς αὐτὰς κατεσκευάσαμεν ἐκ τοῦ προχείρου γαλλικὰς σημαίας καὶ τὰς ὑψώσαμεν εἰς τὰς θύρας τῶν οἰκιῶν μας. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης αἱ θύραι μας ἠνοιχθήσαν διάπλατοι καὶ πλήθος χριστιανῶν κατέφευ-

γε παρ' ἡμῖν μὲ ὅ,τι πολύτιμον ἠδύναντο νὰ σώσωσι. Κατωρθώσαμεν οὕτω νὰ στεγᾶσωμεν 700—800 ψυχάς.

Περὶ τὴν 8ην μ. μ. διὰ πρισματικῶν διοπτρῶν διέκρινα εἰς ἀπόστασιν τριῶν περίπου χιλιομέτρων ἔνοπλον ὄμιλον διευθυνόμενον πρὸς τὴν πόλιν καὶ ἀποκρύπτοντα κατὰ τὸ δυνατόν τὰς κινήσεις του ὀπισθεν τῶν βράχων. Περὶ τὴν 8ην μ. μ. πυροβολισμοὶ τινες ἠκούοντο ἀπὸ τῶν βράχων τούτων. Ἦτο μέσον πρὸς ἐκφοβισμόν τῶν κατοίκων ἐπὶ τῇ ἐπικειμένῃ καθόδῳ τῆς συμμορίας πρὸς τὴν πόλιν. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἤρξαντο νέοι πυροβολισμοὶ δεξιόθεν τῆς Φωκαίας καὶ καθ' ὠρισμένα ἐπίσης χρονικὰ διαστήματα. Ἦσαν τὸ σύνθημα τῶν δύο ὀμίλων, διευεργούντων τὴν συνένωσίν των.

Τὴν νύκτα ἡ ὀργανωμένη αὕτη συμμορία ἤρξατο νὰ λεηλατῇ τὴν πόλιν. Μὲ τὰς πρώτας ἀνταυγείας τῆς ἡοῦς ἀθρόοι πυροβολισμοὶ ἐσύριττον πρὸ τῶν οἰκιῶν μας. Ὁ κ. Κάνδριαν, ὁ κ. Σαρσιῶ καὶ ἐγὼ ἐξεληθόντες ἀμέσως παρέστημεν μάρτυρες τοῦ φρικαλεωτέρου τῶν θεαμάτων. Ἡ ὀρδὴ ἐκείνη ἦτο ὀπλισμένη δι' ὄπλων Γκρᾶ καὶ δι' ὄπλων βραχυκράνων τοῦ ἵππικοῦ. Μία οἰκία περιεβάλλετο πανταχόθεν ὑπὸ φλογῶν. Οἱ χριστιανοὶ ἐρρίπτοντο πρὸς τὴν προκυμαίαν, ἀναζητοῦντες διὰ τῶν ὀφθαλμῶν λέμβους πρὸς ἀναχώρησιν. Ἄλλ' ἀπὸ τῆς προτεραίας ἤδη δὲν εἶχον ὑπολειφθῆ τοιαῦται ἐν τῷ λιμένι. Αἱ κραυγαὶ τοῦ τρόμου ἀνεμιγνύοντο μὲ τὰς ἐκπυρσοκροτήσεις. Ὁ πανικὸς ἦτο τοιοῦτος, ὥστε νεαρὰ γυνὴ μετὰ τοῦ τέκνου της ἠδυνήθη νὰ πιυγῇ εἰς μέρος, ὅπου τὸ βάθος τοῦ ὕδατος δὲν ἦτο περισσότερο τῶν ἐξήκοντα ἑκατ, τοῦ μέτρου! Ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κ. Καρλιέ ἐξελίσσεται φρικαλέον θέαμα. Χριστιανὸς τις εὔρηται ἐν τῷ οἴκῳ του μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς κόρης του. Οἱ κακοῦργοι θέλουσι νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῷ οἴκῳ του. Ὁ οἰκογενειάρχης ἀνοίγει τοὺς βραχίονας διὰ νὰ τοῖς ἐμποδίσῃ τὴν

εἰσοδον. Τοῦτο καὶ μόνον τῷ στοιχίζει μίαν σφαῖραν Γκρά εἰς τὴν κοιλίαν. Ὁ δυστυχὴς κλονίζεται καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν θάλασσαν. Μόλις ὅμως κάμνει βήματά τινα, δευτέρα σφαῖρα εἰς τὴν ράχην τὸν ἀποτελειώνει. Τὸ πτώμα ἔμεινεν ἐπὶ δύο ἡμέρας εἰς τὸν αἰγιαλόν. Ἡ κόρη του, βάλλουσα κραυγὰς φρίκης, καταφεύγει εἰς μίαν τῶν οἰκιῶν μας. Ἄγνοεὶ τὴν τύχην τῆς μητρὸς της, φονευθείσης ἐν τῷ οἴκῳ της ὑπὸ τῶν κακούργων.

Δύο μεγάλα ἀτμόπλοια εὔρηται τυχαίως ἐν τῷ λιμένι. Κατορθοῦμεν, λίαν βραδέως ἀτυχῶς, νὰ μεταφέρωμεν ἐπ' αὐτῶν τοὺς περισωθέντας κατὰ μικροὺς ὁμίλους. Τί θὰ ἐγίνετο, ἐὰν δὲν εὐρίσκοντο ἐκεῖ τὰ ἀτμόπλοια ἐκεῖνα; Τόση δ' εἶναι ἡ σπουδὴ τῶν κατοίκων ὅπως ἐπιβῶσιν, ὥστε πολλαὶ λέμβοι καταβυθίζονται ἕνεκα τοῦ συνωστισμοῦ ἐπ' αὐτῶν. Καὶ μία χαρακτηριστικὴ λεπτομέρεια: Οἱ κακοῦργοι ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἀνεζήτουν ἐπὶ τῶν φευγόντων ὅπλα τοὺς ἀπεγύμνουσαν κυνικώτατα παντὸς ὅ,τι ὑπελείπετο ἐπὶ τοῖς. Ἀπὸ γραιῶν βιαίως ἀποσπῶσι τὰς ἀποσκευὰς τῶν ἀκόμη καὶ τὰς στρωμνάς τῶν. Ἐξοργιζόμεθα βλέποντες νὰ ἐξελίσσωνται αἱ εἰδεχθεῖς αὐταὶ σκηναὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα ἀξιωματικοῦ τῆς χωροφυλακῆς, ἀπαθῶς θεωμένου τὰ τελούμενα. Τῷ δηλῶ κατηγορηματικῶς ὅτι δὲν ἐννοῶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τοῦτο καὶ ὅτι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει θὰ λάβω ἐν ὄπλον εἰς χεῖρας διὰ νὰ ξαπλώσω κατὰ γῆς τοὺς ληστὰς ἐκείνους. Ἡ δὴλωσίς μου αὕτη ἤρκεσεν ὅπως παύσῃ ἡ κλοπὴ, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει, ὅτι τὸ κίνημα εὐκόλως ἦτο δυνατὸν νὰ περιορισθῇ. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης οἱ πρόσφυγες ἀνεχώρουν ἀνενοχλήτως. Περαιτέρω ὅμως ἄλλαι σκηναὶ διεδραματίζοντο. Οἱ λησταὶ διερρήγνουσαν θύρας καὶ ἀπεκόμιζον τὴν λείαν τῶν ἐπὶ ἵππων καὶ ὄνων, οὓς εἶχον κλέψει παρέκει. Τοῦτο διήρκεσε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Περὶ τὴν ἕκτην μ. μ. εἶδον εἰς τὴν ἀκρολοφίαν περὶ τὰς 100 καμήλους ἀποκομιζούσας τὴν

λείαν. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην τρισχίλιοι ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιβῶσιν ἐπὶ τῶν δύο ἀτμοπλοίων, ἅτινα καὶ ἀπέπλευσαν διὰ τὴν Μιτυλήνην. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ μένει ἀκόμη.

Ἡ νύξ διήλθεν ἐν ἀγωνίᾳ, τὴν ἐπαύριον εἶδομεν συνεχισμένην τὴν λεηλασίαν τακτικῶς καὶ μεθοδικῶς ἐν ἀπάσαις ταῖς οἰκίαις. Ὁ κ. Καρλιὲ εὐρίσκει ἐν τῇ ὁδῷ καὶ περυσυλλέγει βρέφος γεννηθὲν τὴν προτεραίαν. Δὲν ἠδυνήθημεν ν' ἀνεύρωμεν τὴν μητέρα του. Τὸ ἐνεπιστεύθημεν εἰς μίαν γυναῖκα, θηλάζουσαν τὸ ἰδικόν της τέκνον. Προσέρχεται πρὸς τὸν κ. Δάνδρια καὶ ἐμὲ εἰς χριστιανός. Ἔχει 500 λίρας τουρκίας κεκρυμμένας ἐν τῷ ὑπογείῳ του. Ἡ οἰκία του ἐληλατήθη. Εὔρηται μακρὰν ἡμῶν, εἰς τὰς παλαιὰς συνοικίας τῆς πόλεως. Ἀναχωροῦμεν καὶ οἱ τρεῖς ἐν συνοδείᾳ ἐνὸς χωροφύλακος. Ὄταν ἐφθάσαμεν ἐπὶ τόπου εὔρομεν τοῦρκον ἀνερευνῶντα, τὸν ἀποδιώκομεν καὶ φρουροῦμεν τὴν οἰκίαν, καθ' ὃν χρόνον ὁ οἰκοδεσπότης ἀναζητεῖ τὸν θησαυρόν του. Εὐτυχῶς τὸν ἀνευρίσκει. Ἡρχισαν νὰ μᾶς ἔρχωνται καὶ τραυματῖαι. Ἐλλείπει ἰατροῦ ἀναλαμβάνω τὴν περίθαλψίν των, μέχρις οὗ τοὺς ἐπιβιβάσωμεν διὰ τὴν Μιτυλήνην. Διεπίστωσα ὅτι, ἐξαιρέσει δύο ἢ τριῶν, πάντες οἱ λοιποὶ τραυματῖαι ἦσαν ὑπερεξηκοντούτεις. Ἐπὶ τῶν μεταξὺ αὐτῶν καὶ γραιῖαι 90 ἐτῶν, τραυματισθεῖσαι διὰ πυροβολισμῶν, ὅχ' βεβαίως διότι ὑπερησπίζοντο τὴν περιουσίαν των. Ἦτο ἀπλῶς σφαγὴ! Μετὰ 24 ὥρας ἀνεύρομεν ἐν τῇ ὁδῷ γραιῖαν γυναῖκα, παράλυτον ἀπὸ τὰ πλήγματα, τὰ ὅποια ἐδέχθη. Ἐφέρε δύο πληγὰς εἰς τὴν κεφαλὴν δι' ἀκτηρίδων ὀπλῶν προξενηθείσας. Αἱ χεῖρές της ἦσαν κομματιασμέναι, τὸ δὲ πρόσωπόν της οἰδαλέον. Νεαρὰ κόρη, ἀφοῦ ἔδωκεν εἰς τοὺς ληστὰς ὅσον χρῆμα εἶχε, ἐδέχθη ὡς ἀντίδωρον δύο πλήγματα διὰ μαχαίρας. Εἰς γέρον τελείως ἀνάπηρος ἐδέχθη εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα τοιοῦτον πλήγμα δι' ὑποκοπάνου, ὥστε τὰ δάκτυλα κατεθρυμματίσθησαν. Ἄλλος ἐδέχθη πλήγ-

μά μαχαίρας εἰς τὸ κρανίον, διέφυγε δὲ δεύτερον πλήγμα, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ ἐσφάζετο. Τοῦ ἀπεκόπη μόνον ὁ πώγων.

Κατὰ τὰς ἀκολουθούς ἡμέρας πανταχόθεν συρρέουσι πρὸς ἡμᾶς οἰκογένειαι, αἱ ὁποῖαι εἶχον κρυβῆ εἰς τὰ βουνά. Πᾶσαι σχεδὸν εἶχον ὑποστῆ ἐπίθεσιν. Μεταξὺ αὐτῶν μία γυνὴ εἶδε φονευομένους ὑπὸ τὰ ὄμματά της τὸν ἀνδρα της, τὸν ἀδελφὸν της καὶ τὰ τρία της τέκνα. Ἄπεσταλμένος τις ἔρχεται καὶ ζητεῖ τὴν προστασίαν μας ὑπὲρ τεσσαράκοντα ἀτόμων, κεκρυμμένων εἰς τὸ ὄρος καὶ μὴ τολμώντων νὰ κινήσῃ ἐκεῖθεν. Ἀμέσως σπεύδομεν νὰ εὐρωμεν τὸν ἀξιοματικὸν τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῷ ζητοῦμεν δύο χωροφύλακας, ὅπως ἐξέλθωμεν εἰς ἀναζήτησιν τῶν πτωχῶν ἐκείνων καὶ τοὺς ὀδηγήσωμεν εἰς Φώκαιαν. Ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἔχει ἀρκετοὺς ἀνδρας ἀνέβαλε διὰ τὴν ἐπαύριον τὴν ἱκακοποίησιν τῆς αἰτήσεώς μας. Ἄλλ' ὁ ἀπεσταλμένος, φοβηθεὶς μὴ κακοποιηθῆ, ἔφυγε πρὸς τὸ ὄρος δι' ἀτραπῶν καὶ δὲν ἐπανῆλθε πλέον. Ἄγνοοῦμεν τί ἀπέγειναν οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι. Καὶ μία φρικιαστικὴ λεπτομέρεια: Εἰς γέρων παραλυτικὸς, εὐρεθεὶς ἐν τῇ κλίνῃ του ὑπὸ τῶν εἰσελασάντων ληστῶν, ἐφονεύθη ἐν αὐτῇ χωρὶς βεβαίως νὰ δυνηθῆ ν' ἀμυνθῆ.

Ἐκ Σμύρνης μᾶς ἀπεστάλη στρατὸς πρὸς τήρησιν τῆς τάξεως. Οἱ στρατιῶται κυκλοφοροῦσιν εἰς τὰς ὁδοὺς. Ἄλλὰ λαμβάνομεν ἀνελπιστον πείραν τῆς τάξεως, ἣν ἤλθον νὰ τηρήσωσι, διότι καὶ αὐτοὶ ἐπιδίδονται εἰς τὴν λεηλασίαν. Τὴν 17 μ. μ. παρεκαλέσαμεν δύο χωροφύλακας νὰ συνοδεύσωσι χριστιανὸν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπως παραλάβῃ ἐκεῖθεν μερικὰ πράγματα. Ἄλλ' οἱ χωροφύλακες οὗτοι, οἵτινες θὰ τὸν ὑπερήσπιζον κατὰ πάσης ἐπιθέσεως, ἀπεγύμνωσαν τὸν ἀτυχῆ παντὸς ὅ,τι κατεῖχε, δηλαδὴ ποσοῦ 4 φρ. καὶ 25 ἑκατ. Διατρέχομεν τὴν πόλιν ἢ λεηλασία εἶνε πλήρης. Πᾶσαι αἱ θύραι εἶχον ἐκβιασθῆ.

Οἱ λησταὶ πᾶν ὅ,τι δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀποκομίσωσι τὸ κατέστρεψαν. Οὕτως ἢ ἀτυχῆς Φώκαια, ἣτις παρουσίαζε τὴν ζωηρότητα, εἶναι ἤδη μία πόλις νεκρά.

Τὴν 18 ὀδηγεῖται πρὸς ἡμᾶς ζεῦγος ἐσχατογῆρων συζύγων, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ 5 ἡμέρας ἔμενον ἔγκλειστοι ἐν τῷ οἴκῳ των χωρὶς νὰ φάγωσί τι καὶ νὰ πῖωσι καὶ μὴ τολμῶντες νὰ ἐξέλθωσι φόβῳ μήπως σφαγῶσιν. Μᾶς ὀδηγεῖται καὶ μία γυνὴ ἐτοιμοθάνατος. Ἐξεβιάσθη ὑπὸ 17 τούρκων. Ἀπήγαγον οὗτοι μετ' αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη νεάνιδα 18 ἐτῶν, ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς ὁποίας ἐφόνευσαν ἀμφοτέρους τοὺς γονεῖς της. Οὕτως εἶδομεν ἰδίους ὀφθαλμοῖς, ὡς ἐν τοῖς βαρβαροτάτοις χρόνοις, τὰ πάντα χαρακτηριστικὰ τῆς καταστροφῆς μιᾶς πόλεως, ἦτοι τὴν κλοπὴν, τὴν λεηλασίαν, τὴν πυρπόλησιν, τὸν φόβον καὶ τὴν ἀτίμωσιν τῶν γυναικῶν.

Ἐκτὸς ἀμφιβολίας ὑπάρχει ὅτι ἡ λεηλασία ὑπῆρξε κίνημα ὀργανωμένον, ἦτο κίνημα σκοπὸν ἔχον νὰ ἐκδιώξῃ ἐκ τῶν παραλίων τοὺς κατοίκους «ραγιάδες» (Ἕλληνας ὀθωμανοὺς ὑπηκόους) τὸ πλεῖστον. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῆ τις, ὅτι οἱ ἐπιδραμόντες οὗτοι λησταὶ θὰ διέθετον τόσα πολεμικὰ ὄπλα, ἐὰν δὲν ἐξωπλίζοντο ἐκ τῶν προτέρων. Ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν τῆς Π. Φωκαίας οὐδεμία ἀντετάχθη ἄμυνα. Ὅσοι ἐφονεύθησαν ἢ ἐτραυματίσθησαν δὲν ἔπεσαν ἀμυνόμενοι, ἔπεσαν ἀπλοῦστατα θύματα σφαγῆς.

Ἀναγινώσκομεν ἤδη εἰς τὰς ἐφημερίδας ἐπίσημα ἀνακοινωθέντα, ἰγγέλλοντα ὅτι ἡ τάξις ἀποκατέστη καὶ ὅτι ἐν ταῖς, περὶ ὧν ὀμιλοῦμεν, περιοχαῖς οὐδὲν πλέον ἔχουσι νὰ φοβῶνται διὰ τε τὴν ζωὴν των καὶ τὴν περιουσίαν των. Τοῦτο δὲν εἶνε φράσις κενῆ ἐννοίας ἢ τάξις βασιλευεῖ ἐξ ἑαυτῆς, ἀφοῦ οὐδεὶς πλέον κάτοικος ὑπελείφθη. Ἄλλὰ καὶ αἱ περιουσίαι των οὐδένα πράγματι διατρέχουσι κίνδυνον, ἀφοῦ πᾶσαι εὐρηναὶ ἀσφαλῶς εἰς χεῖρας τῶν ληστῶν».

Ὁ ἐν Σμύρνῃ ἄγγλος κ. E. Whittal παρέστη αὐτόπτης

μάρτυς τῆς ἐξῆς δραματικῆς ἱστορίας, καθ' ἣν στιγμὴν τὰ ἔνοπλα στίφη τῶν τούρκων διήρπαζον τὴν Π. Φώκαιαν: εἰς συμμορίτης ὤρμησεν ἵνα ἀπαγάγῃ νεαρὰν γυναῖκα, εἰσπηδήσασαν εἰς λέμβον πλήρη φευγόντων χριστιανῶν μὴ κατορθώσας ὅμως νὰ ἀπαγάγῃ τὸ θήραμα αὐτός, ἡρπάγῃ ὁ ἴδιος ὑπὸ δύο ἰσχυρῶν βραχιόνων καὶ ἐρρίφθῃ εἰς τὸ κύτος τοῦ πλοιαρίου μετενεχθεὶς εἰς Μιτυλήνην. Ἐκεῖ παραδοθεὶς εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ ἀφαιρεθεὶς τὸν χιτῶνα τοῦ συμμορίτου εὐρέθη φέρων κάτωθεν στολὴν τούρκου χωροφύλακος ἔχοντος εἰς τὰ θυλάκια αὐτοῦ ἄνω τῶν 200 λιρῶν.

Ἐπισημοὶ κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι ὑπῆρξαν οἱ διώκται καὶ τῆς Π. Φωκαίας τοῦτο ἀποδεικνύεται εὐκολώτατα καὶ ἄλλως καὶ ἐξ ὧν αὐτὸς ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν Ταλαὰτ βέης ὠμολόγησε πρὸς τὸν μητροπολίτην Σμύρνης.

Ἡ σήμερον ἦτο, ἔγραφεν ὁ τελευταῖος οὗτος εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπὸ ἡμερ. 3 Ἰουνίου 1914, ἡ ὠρισμένη ἡμέρα τῆς μεταβάσεως τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν καὶ τοῦ νομάρχου εἰς Π. Φώκαιαν, Ὡς προέγραφον, ἡ συνεννόησίς μας ἦτο νὰ μεταβῶμεν ὁμοῦ, ἵνα καὶ ἐγὼ ἀντιληφθῶ, ἰδίως ὁμμάσι, τὴν ἐπελθοῦσαν ἐκεῖ πλήρη ἐρήμωσιν καὶ καταστροφὴν. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές ὅτι, μικρὸν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ὁ ὑπουργὸς εἰδοποίησέ με, ὅτι μὲ ἀναμένει, καὶ νὰ σπύσω παρ' αὐτῷ πρὸς ἀναχώρησιν· ἀλλ' ὅτε ἔσπευσα καὶ μετέβην ἔμαθον μετὰ λύπης μου, ὅτι ὁ ὑπουργὸς καὶ ὁ νομάρχης ἀνεχώρησαν, διότι τάχα ἤρρησεν νὰ προσέλθω ἐγώ. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ὅτε ἐπανελθόντα ἐκ Φωκαίας τὸν ἐπεσκέφθην καὶ τῷ εἶπον, ὅτι κακὴ συνεννόησις ἐγένετο καὶ δὲν μὲ περιέμενε, μοὶ εἶπεν, ὑπὸ τὸ κράτος φαινομενικῆς συγκινήσεως καὶ εὐκρινείας, ὅτι καλῶς ἐγένετο καὶ δὲν μετέβην καὶ ἐγώ, διότι θὰ συνετρίβετο ἡ ψυχὴ μου, ὡς καὶ ἡ ἰδική του

συνετρίβη, ἐκ τῆς θεᾶς τηλικαύτης ἐρημώσεως καὶ πρωτοφανοῦς καταστροφῆς. Μοὶ εἶπεν, ὅτι ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει πλέον οὐδὲ εἰς χριστιανὸς καὶ δὲν ἐναπελείφθη οἰκία, ἡ ὁποία νὰ μὴ διηρπάγῃ καὶ ἡρημώθῃ, ὅτι **ἔνοχος εἶνε ὁ Καϊμακάμης καὶ ὄλαι αἱ τοῦ τόπου ἀρχαί**, ἤτοι: ἀρχηγὸς τῆς χωροφυλακῆς καὶ χωροφύλακες. Καὶ πράγματι, Παναγιώτατε, τὰ λεχθέντα ταῦτα εἶνε ἡ πραγματικότης. Οἱ χριστιανοὶ ὄλων τῶν κοινοτήτων τοῦ ἐσωτερικοῦ εἶνε τοῦτ' αὐτὸ ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων, ἀφ' ὅτου μάλιστα, μὲ τὸ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐξακολουθοῦν ἀπαίσιον μποιϊκοτάζ ἐκ μέρους τοῦ μουσουλμανικοῦ κόσμου κατὰ τῶν χριστιανῶν, οὗτοι ἐτέθησαν ἐκτὸς παντὸς νόμου καὶ οὐδεμίᾳ δύνامي προστατεῦει τὴν περιουσίαν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν των. Δέρονται, ἀρπάζονται, διώκονται, ρίπτονται εἰς φυλακάς, φονεύονται· καὶ οἱ νόμοι τοῦ κράτους τούτου δι' αὐτοὺς κοιμῶνται. Μόλις προσωπική τις ἐνέργεια καὶ ἐργασία, εἴτε τῶν Μητροπολιτῶν, εἴτε τῶν ἄλλων ὀργάνων τῆς ἐξουσίας, εἴτε ἄλλων προκρίτων τῶν κοινοτήτων, κατορθοῖ, ἔστιν ὅτε, νὰ ἐπουλώσῃ τὰς πληγὰς τῶν χριστιανῶν. Ὁ γενικὸς κανὼν εἶνε, ὅτι οἱ χριστιανοὶ διώκονται διὰ μόνον ἕκκλημα, ὅτι εἶνε χριστιανοί, καὶ διὰ τοῦτο ἡ μακρὰ σειρὰ τῶν κακουργημάτων καὶ φόνων, ἐν ταῖς ἐσχάταις μάλιστα ταύταις ἡμέραις, δὲν ἔχει τέλος...».

Ἀμα τῇ καταστροφῇ τῆς ὠραιότητος καὶ ἑλλητικωτάτης ταύτης κωμοπόλεως ἀπεστάλη ἐκ Σμύρνης ἱκετήριος ἀναφορὰ πρὸς τὸν δῆμον Μασσαλίας, ὅπως καὶ οὗτος ὑψώσῃ φωνὴν παρὰ τῇ κυβερνήσει τῆς εὐγενοῦς Γαλλικῆς Δημοκρατίας καὶ ζητήσῃ τὴν τιμωρίαν ἐκείνων, ὅσοι ἡρῆμωσαν τὴν ἀρχαίαν καὶ ἔνδοξον μητρόπολιν τῆς Μασσαλίας, τὴν Π. Φώκαιαν, καὶ ἐξεδίωξαν τοὺς τρισχιλιετῆ ἱστορικὸν βίον ζήσαντας ἐκεῖ γηγενεῖς Φωκαεῖς κατοί-

κους. Ἡ ἰκετήριος αὐτῆ γραφῆ ἐν ἀτελεῖ μεταφράσει εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἔχει ὡδε :

Κύριε Δήμαρχε,

Ἐπληροφόρηθητε βεβαίως ἤδη τὸ τραγικὸν τέλος τῆς δυστυχοῦς ἡμῶν πατρίδος, τῆς ἀρχαίας ἐκείνης ἐστίας, ἐξ ἧς ἀναχωρήσαντες οἱ γενναῖοι καὶ ριψοκίνδουνοι ναυτίλοι, οἱ κοινοὶ ἡμῶν πρόγονοι, μετέφερον τὸ ἱερὸν τοῦ πολιτισμοῦ πῦρ εἰς τὰς φιλοξένους καὶ χαριέσσας ἀκτὰς τῆς Γαλατίας.

Ἡ Φώκαια, ἡ λαμπρὰ αὐτῆ Μητρόπολις τῆς ἐνδόξου Μασσαλίας, δὲν ὑπάρχει πλέον σήμερον. Βαρβαρικαὶ ὄρδαί, σπεύρουσαι τὸ πῦρ καὶ τὸν θάνατον κατὰ τὴν διάβασίν των, ἠρήμωσαν καὶ μετέβαλον εἰς ἐρείπια τὰ πάντα. Ἐπὶ τῶν καπνίζοντων ἐρείπιων τῆς ὠραιότητος ἀρχαίας πόλεως, ἐν ἧ ἐξήλειψαν καὶ τὸ τελευταῖον ἴχνος τοῦ πολιτισμοῦ, πανηγυρίζουσι σήμερον τοὺς ἀγρίους θριάμβους των οἱ βάνδαλοι οὗτοι, καθ' ὃν χρόνον οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Φωκαέων, γυμνοὶ καὶ πειναλέοι, ἐκ τῶν γειτονικῶν νήσων, εἰς τὰς ὁποίας ἐζήτησαν ἄσυλον καὶ καταφύγιον, ἀτειρίζουσι τεθλιμμένοι πρὸς τὰς ἀνθηρὰς παραλίας, τὰς ὁποίας ἐξηναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλίπωσι, καὶ ἐν αἷς τὰ θυσιαστήρια τῶν προγόνων των ἐβεβηλώθησαν ὑπὸ ἀνημέρων ἐπιδρομέων.

Ἡ τύχη ὁμως, ἣτις τόσον σκληρῶς ἔπληξε τὴν δυστυχὴ ταύτην πόλιν, ἠθέλησε φαίνεται νὰ πραῦνη τὰς τελευταίας στιγμὰς της. Τέκνα εὐγενῆ τῆς μεγάλης καὶ ἡρωϊκῆς οἰκογενείας, τῆς ὁποίας προσφιλέστατον μέλος ἀποτελεῖ ἡ Μασσαλία, οἱ κ. κ. **Sartiaux, Manciet, Carlier et Dandria**, περιφρονήσαντα καὶ ἐκμυκτηρίσαντα τὴν μανίαν τῶν ληστρικῶν συμμοριῶν, ἀνεπέτασαν τὴν παρήγορον γαλλικὴν σημαίαν καὶ ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν της ἠδυνήθησαν οὕτω νὰ σώσωσιν ἀπὸ φρικώδους καὶ βεβαίου θανάτου ὑπὲρ

τοὺς 800 Φωκαεῖς, τοὺς ὁποίους ἐβοήθησαν εἶτα νὰ ἐπιβῶν βασιθῶσι ἐπὶ τῶν πλοίων καὶ καταφύγωσι πρὸς τὰς ἀδελφὰς νήσους Μιτυλήνην καὶ Χίον. Πρὸς τὰ γενναῖα καὶ θαρραλέα ταῦτα τέκνα τῆς ἐνδόξου καὶ ἡρωϊκῆς Γαλλίας, μοναδικοὺς μάρτυρας τῆς τραγικῆς ἀγωνίας τῆς Φωκαίας, ἀπευθύνομεν διὰ τῆς ἀδελφῆς ἡμῶν Μασσαλίας, ἐκ βάθους καρδίας εὐγνώμονα ἀσπασμόν, τὸν ὅποιον ὁ Γαλλικὸς λαός, δικαίως ὑπερηφανευόμενος διὰ τὰ γενναῖα καὶ ἡρωϊκὰ τέκνα του, θέλει συμμερισθῆ ἀναμφιβόλως.

Ἀπὸ τοῦ ἀχνίζοντος δ' ἀκόμη αἵματος τῆς ἀνθρωπίνης ἐκατόμβης, τὴν ὁποίαν οἱ βάρβαροι ἐπιδρομεῖς προητοίμασαν πρὸς ὕβριν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀπὸ καπνίζόντων ἐρείπιων τῆς Μητροπόλεως Μασσαλίας, ἐν τῷ μέσῳ τῶν θριαμβευτικῶν κραυγῶν ἀγρίων σφαγέων καὶ τῶν θλιβερῶν λυγμῶν ἀθῶν θυμάτων, ἀπευθύνομεν πρὸς ὑμᾶς, Κύριε Δήμαρχε τῆς ἐνδόξου Μασσαλίας, ἀπέλπιδα ἐπίκλησιν. Ἐψώσατε τὴν ἰσχυρὰν φωνήν, ὑπερασπίσθητε πρὸ τοῦ πεπαλιτισμένου κόσμου τὴν δυστυχῆ Φώκαιάν μας. Ἐν ὀνόματι τῶν σφαγιασθέντων ἀδελφῶν μας, τῶν ἀτιμασθέντων παρθένων μας, αἵτινες ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ὀνομάζωνται θυγατέρες τῆς Μασσαλίας, ἐν ὀνόματι τῶν βεβηλωθέντων θυσιαστηρίων μας, ἐν ὀνόματι παντὸς ὃ,τι ἔχομεν ἱερὸν, καὶ τὸ ὅποιον ἐπονείδιστως ἐμολύνθη, ἐν ὀνόματι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, τὸν ὅποιον ἀπέσπασαν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἵνα τὸν ἀντικαταστήσωσι διὰ τῆς ἡμισελήνου, ἐκδικήθητε τοὺς ἐν θλίψει ἀδελφούς σας, τὰς θρηνοῦσας ἀδελφὰς καὶ μητέρας ἡμῶν. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ κωδονοστασίου ἡμῶν ὁ μουεζίνης ἀνήγγειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ἐπανήλθον οἱ χρόνοι τῆς μαύρης δουλείας καὶ τῆς σκληρᾶς βαρβαρότητος. Ἄς καταστῇ ἡ Δημαρχία τῆς ἀγαπητῆς ἡμῶν Μασσαλίας τὸ ὑψηλὸν βῆμα, ὅποθεν θὰ κηρυχθῇ εἰς τὸν κόσμον, ὅτι ὁ μουεζίνης ἐψεύσθη ἀναιδῶς, ὅτι θὰ νικήσῃ ὁ Χριστιαν-

Φιός, ὅτι ὁ πολιτισμὸς θὰ τυφλώσῃ τὴν βαρβαρότητα, καὶ ὅτι θὰ προστατευθῶσιν οἱ διωκόμενοι.

Διεσκορπισμένοι εἰς διάφορα μέρη, ἐξόριστοι, μακρὰν τῶν ἐστιῶν καὶ τῶν βωμῶν μας, γυμνοὶ καὶ πειναλέοι, **Κύριε** Δήμαρχε, δὲν ἐκζητοῦμεν παρ' ὑμῶν ὑλικὴν βοήθειαν. Ἀρκοῦμεθα νὰ ποτίζωμεν τὸν ἄρτον τῆς ἐξορίας μας, τὸν ἄρτον τοῦτον, ὅστις μᾶς προσφέρεται ἐπίσης παρ' ἀδελφῶν, τοὺς ὁποίους ἐθήκεν ἡ μοῖρα πλησιέστερον πρὸς τὴν ἐρημωθεῖσαν πατρίδα μας. Ἐκ τῶν μεμακρυσμένων ἀδελφῶν μας, τῶν Μασσαλιωτῶν, οἵτινες καλοῦνται ἀδελφοὶ ὡς ἐκ τοῦ φωκαϊκοῦ αἵματος τοῦ ρέοντος εἰς τὰς φλέβας των, ἀναμένομεν τῶν ἠθικὴν ὑποστήριξιν, τὴν ἐκδίκησιν διὰ τὴν ἀνοχῆν τῆς Εὐρώπης γενομένην κατὰ τοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος περιφρόνησιν, ἀνοχῆν, ἣτις ἐπέτρεψεν ἀτιμωρητὲι τοιαύτας σφαγὰς, τοιαύτας ἐρημώσεις, τοιαύτας σκληρότητας. Εἶναι αἰσχὸς διὰ τὴν Εὐρώπην καὶ τὸν Πολιτισμὸν νὰ ἐξακολουθῆ ὁ ποῦς τῶν βαρβάρων ἐμπρηστῶν καὶ ἐπιδρομέων νὰ βεβηλώσῃ τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῆς Φωκαίας, ἣτις ἐξαιτεῖται παρ' ὑμῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν Μασσαλιωτῶν, **Κύριε** Δήμαρχε, τὴν τιμωρίαν τῶν ἀτιμασάντων καὶ πνιζάντων ἐν τῷ αἵματι τὴν Μητρόπολιν σας.

Ἐψώσατε τὴν ἰσχυρὰν φωνὴν σας χάριν τῶν δυστυχῶν ἀδελφῶν σας, κινήσατε διὰ τοῦ τύπου τὸν πεπολιτισμένον κόσμον, ἵνα δείξῃ ἐνδιαφέρον διὰ τὰς ἀπεριγράπτους δυστυχίας μας, λάβετε ἐκδίκησιν διὰ τοὺς ἀδελφούς σας. Τοῦτο ἐπιβάλλει εἰς τὴν ἐνδοξὸν καὶ εὐτυχὴν Μασσαλίαν ἡ τιμὴ καὶ τὸ καθῆκον πρὸς τὴν δυστυχὴν μητέρα τῆς Φώκαιαν, ὡς ἡ Νιόβη κλαίει τὰ ἐν ἀπελπισίᾳ εὐρισκόμενα τέκνα τῆς. Ἴδου τί ἐξαιτούμεθα παρ' ὑμῶν, **Κύριε** Δήμαρχε, μὲ δακρυβρέκτους ὀφθαλμούς. Ἡ φωνὴ τῆς κοινῆς ἡμῶν πατρίδος, τῆς Ἑλλάδος, δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθῆ ὡς ἐκ τῆς ἀδυναμίας καὶ ἀσθενείας τῆς.

Σεῖς, ἀδελφοὶ Μασσαλιῶται, διὰ τῆς ἰσχυρᾶς φωνῆς τῆς ἐνδόξου Γαλλίας, σεῖς μόνοι διὰ τῆς σθεναρᾶς φωνῆς τῆς ἐνδόξου Γαλλίας, δύνασθε νὰ ἐπανεγκαταστήσητε ἡμᾶς εἰς τὰς ἐστίας μας καὶ νὰ μᾶς ἀποδώσητε εἰς τὴν ἀγαπῆ- τὴν καὶ δυστυχὴν πατρίδα μας.

Ἄλλοτε ἡ Μασσαλία μᾶς ἔσωσε δῖς. Ὅτε τὸ βασιλεῖον τῆς Περγάμου, βασιλεύοντος Ἀττάλου τοῦ Γ', προσητηθήθη εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος, οἱ Φωκαεῖς, τοὺς ὁποίους ὁ βασιλεὺς οὗτος διὰ διαθήκης παρεχώρει εἰς τὴν Ρώμην, ὑψωσαν τὴν σημαίαν τῆς αὐτονομίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, τῷ 136 π. Χ. καὶ ἀντέστησαν ἡρωϊκῶς κατὰ τῶν Ρωμαίων. Ἡ σύγκλητος τῆς Ρώμης τότε ἀπεφάσισε νὰ κατασκάψῃ καὶ ἐξαλείψῃ τὴν Φώκαιαν. Οἱ Μασσαλιῶται ὅμως, οἵτινες ἐπηγρύπνου ἐπὶ τῆς Μητροπόλεώς των, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς Ρώμην, συνηγορήσαντας καὶ ἐπιτυχόντας τὴν σωτηρίαν τῆς Φωκαίας. Βραδύτερον τῷ 66 π. Χ. οἱ Φωκαεῖς συνήψαν συνθήκην μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ Πόντου Μιθριδάτου κατὰ τῶν Ρωμαίων. Μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ Μιθριδάτου ἡ Ρωμαϊκὴ σύγκλητος ἀπεφάσισεν ἐκ νέου τὴν καταστροφὴν τῆς Φωκαίας, τῆς συμμάχου τοῦ Μιθριδίτου. Ἀλλὰ καὶ τότε ἡ Μασσαλία ἔσωσε τὴν Μητρόπολιν τῆς. Ὁ Πομπήσιος, ἐκδικούμενος τὸν Καίσαρα, ὅστις κατέστρεψε τότε καὶ ἐλεηλάτησε τὴν Μασσαλίαν, ἐπέμενεν ὅτι δὲν ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ συγκαταστρέψῃ καὶ τὴν Μητρόπολιν τῆς, τὴν Φώκαιαν, καὶ τὸ ἐπέτυχεν. Οὕτω δὲ ἡ Φώκαια ἐσώθη ἅπαξ ἔτι χάρις εἰς τὴν Μασσαλίαν. Τοῦτο ἐξαιτούμεθα νὰ ἐπαναλάβῃτε τρίτην ταύτην φοράν, ἵνα ἐμποδίσῃτε τὸν ἱστορικὸν θάνατον παλαιᾶς τῆς Μασσαλίας δόξης, ἵνα μὴ διαψευσθῶσιν αἱ εὐγενεῖς ὑμῶν παραδόσεις καὶ διὰ νὰ μὴ λέγωσι μετὰ καταφρονήσεως, ὅτι ἡ Μητρόπολις τῆς Μασσαλίας ἔχει ὡς προγόνους καὶ κατοίκους τοὺς πομάκους καὶ ζεϊμπέκους, τοὺς γιουρούκους καὶ ὄλους τοὺς βαρβάρους ἐξολοθρευτάς, τοὺς

ὁποίους ἡ τουρκικὴ κυβέρνησις ἐγκατέστησεν εἰς τὰς οἰκίας μας!

Ἐπὶ τῇ βεβαιότητι ὅτι διὰ τῶν προσπαθειῶν Ἑμῶν, πρὸς ἅς θὰ ἔλθωσιν ἀδιαφιλονεικῆτως ἐπίκουροι αἱ προσπάθειαι σύμπαντος τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου, θέλομεν ἴδῃ πραγματοποιημένην τὴν θερμὴν ἡμῶν ταύτην παράκλησιν, παρακαλοῦμεν, Κύριε Δήμαρχε, νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἀφοσιώσεως ἡμῶν καὶ νὰ διαβιβάσητε πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Μασσαλιώτας τοὺς πατρικοὺς καὶ ἐγκαρδίου ἀσπασμούς μας».

Ἡ ἐκκλησις αὕτη δὲν ἔμεινεν ἀτελεσφόρητος· ἐκτὸς τῆς τηλεγραφικῶς ἀποσταλείσης ἐκ μέρους τῆς δημαρχίας Μασσαλίας προσφοράς ἐξ 20 χιλ. φρ. καὶ τῆς διαταγῆς ὅπως ἐν ὀρισμένη ἡμέρᾳ τὰ θέατρα καὶ τὰ λοιπὰ κέντρα ἀναψυχῆς τῆς πόλεως διαθέσωσι τὰς εἰσπράξεις αὐτῶν ὑπὲρ τῶν Φωκαέων, ἡ δημαρχία ἀνέλαβε προθύμως νὰ ἐνεργήσῃ παρὰ τῇ Γαλλικῇ κυβερνήσει συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ τὸ γράμμα τῆς ἰκετηρίου ἀναφορᾶς.

Τὴν μῆνιν καὶ λύσσαν τῶν νεοτούρκων δὲν διέφυγον καὶ αἱ λοιπαὶ κοινότητες τῆς ἐπαρχίας. Μαρτυροῦσι τοῦτο τὸ κομβολόγιον τῶν φόνων καὶ δολοφονικῶν ἀποπειρῶν, τῶν ἐπιτάξεων, τῶν δαρμῶν, τῶν ἀτιμώσεων καὶ ἐν γένει τῶν διαφόρου εἶδους βιαιοπραγιῶν.

Κατὰ Ἰούνιον 1914 ἐπληγώθησαν θανασίμως ἐν **Βουρνόβα** ὑπὸ τουρκικῆς συμμορίας τέσσαρες ἀσβεστοποιοί· Ἐφονεύθησαν ὁ Μῆτσος Τσοβάνου καὶ ὁ 13ετῆς Κωνσταντῖνος Χρήστου Καρανδρέου· ἐπληγώθησαν θανασίμως ὁ πατὴρ τοῦ τελευταίου τούτου, ὡς καὶ ἡ μήτηρ, ἐπὶ τῆς κοιλίας, τοῦ βραχίονος καὶ τοῦ μαστοῦ, ἀποκοπέσεως ἑπιτετα τῆς ἐτέρας χειρὸς αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ αὐτοῦ Γεωργίτσα. Τῇ 28 Ἰουλίου ἰ. ἔ. ἐφονεύθη διὰ πέντε σφαιρῶν γκρᾶ ὁ Μῆτσος Κωκαλιάρης κατόπιν καυθεὶς καὶ ἐπληγώ-

θη θανασίμως ὁ ὄρφανός Μανώλης, τοῦ οὐοῖν συνέτριψαν διὰ ροπαλῶν καὶ πετρῶν τὴν κεφαλὴν. Ἐξηραγκάσθη ὁ Κωστής Τσακῆρογλου, ὅπως παραδώσῃ τὸ κτήμα αὐτοῦ εἰς τὸν γραμματέα τοῦ ἐκεῖ συντάγματος ἀπειληθεὶς νὰ ἐξωσθῆ βίᾳ ἐκ τοῦ κτήματος.

Ἐν **Βουτζᾶ** ἐδολοφονήθη ὑπὸ χωροφυλάκων τῇ 28 Ἰουνίου 1914, παρὰ τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν, ὁ πρόκριτος Σεβδίκιοι Κώστας Κοκκίνης. Ἐν **Σεβδίκιοι** κατεδικάσθη εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον, κατὰ τὰ μέσα Ἰουνίου ἰ. ἔ., ὁ νέος Κωνσταντῖνος Θεοφανάκης διὰ τὸν δῆθεν φόνον τοῦ μουδῖρου τοῦ χωρίου, εἰς τοῦ οὐοῖν τὰς ἀτίμους προτάσεις καὶ τὰς ἐπανελημμένας ἐνοχλήσεις δὲν ὑπέκυψεν. Ἐφονεύθη ὁ Σταμάτιος Σουκιαλβάνης. Ἐδάρησαν ἀνηλεῶς ὑπὸ τινος τῶν ἐκεῖ χωροφυλάκων ὁ Πᾶνος Γ. Δζανοπούλου, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ ὁ Γ. Γενειᾶς ἀρνηθεὶς νὰ παραδώσῃ εἰς ἐκεῖνον τὰς δύο αὐτοῦ θυγατέρας. Ἐν **Βουνάρ μπασι** ἐπληγώθη βαρέως ὁ Ἰωάννης Καρίπης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος Τσανάκης.

Ἐν **Σμύρνη** στρατιῶται ἐφόνευσαν τὸν Γιοβάννην Σουβαδζόγλου, ἀρχιεργάτην τῆς ἐταιρείας τῶν ἀνατολικῶν ταπήτων ἐν τῇ συνοικίᾳ Ἁγίας Ἄννης τούρκοι συλλαβόντες ἔδεσαν καὶ ἀπήγαγον τὸν Γεώργιον Καραπαναγιώτην διασωθέντα κατόπιν καταβολῆς λύτρων. Παρὰ τὴν θέσιν «οὐτς τεπέ» οἱ φύλακες τοῦ Τσιφλικίου Χαϊδὰρ καὶ Μεχμέτ, συνενωθέντες μετὰ ἑπταμελοῦς συμμορίας ἐπετέθησαν (Ἰούλιος 1914) κατὰ τῶν ὁμογενῶν Δημητρίου Ἰατροῦ, Λαμπῆ Φωκιανοῦ, Εὐαγγέλου Τσικαλιώτου καὶ Παναγιώτου Πανάση βασανίσαντες αὐτοὺς φρικωδῶς καὶ δὴ ἀποκόψαντες διὰ μαχαίρας τοῦ μὲν τελευταίου τὴν ρίνα καὶ τὰ ὦτα, τοῦ δὲ τρίτου τὰ γεννητικὰ ὄργανα.

Ἐκτὸς τῶν διαφόρων τροφίμων, ἄτινα ὑπὸ προφάσεις στρατιωτικῆς φύσεως ἐπέτασσε διαρκῶς ὁ σκληρὸς

νομάρχης, στερῶν πολλάκις τοὺς χωρικοὺς καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, κατέλαβε βία τὸ ἐν μέσῃ Σμύρνην ὑπερηφάνως ὑψούμενον καλλιμάρμαρον κτίριον τοῦ μαθητικοῦ συσσιτίου, τοῦ ἀσύλου τῶν ἀστέγων, τοῦ λαϊκοῦ κέντρου καὶ τῆς ἀστρονομικῆς ἐταιρείας, ἐγκαταστήσας ἐν αὐτῷ 300 χωροφύλακας, ἵνα ἐν ἀνάγκῃ χρησιμοποιοῦσιν αὐτοὺς καὶ μάλιστα κατὰ τὸν ἐμπρησμόν τῆς πόλεως. Διότι καὶ περὶ ἐμπρησμοῦ αὐτῆς ἐσκέφθη. Ἡ ὄλη αὐτοῦ προσπάθεια, χρονολογουμένη ἀπὸ μακροῦ χρόνου καὶ ἰδίως ἀπὸ τῶν ἀντιχριστιανικῶν διωγμῶν, ἦτο νὰ ταπεινώσῃ, ἐξευτελίσῃ, καταπτόσῃ καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐμπρήσῃ τὴν Σμύρνην, ὡς ὁ ἴδιος ἀθυροστόμως ἠπέιλησε τοῦτο ἐνώπιον τῶν Μητροπολιτῶν Ἐφέσου καὶ Σμύρνης καὶ τῶν δημογερόντων Ν. Τσουρουκτσόγλου καὶ Χρ. Ἀθανασούλα, καὶ ἰδίᾳ μετ' ἐμφάσεως καὶ μεθ' ὄρκου διεκήρυξεν ἐκ δευτέρου πρὸς τὸν Μητροπολίτην Σμύρνης καὶ τὸν κ. Τσουρουκτσόγλου εἰπὼν ὅτι ἔθηκε πυροβόλα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Πάγου, ἐστραμμένα πρὸς τὴν πόλιν, ὅτι ἔλαβεν ὅλα τὰ κατάλληλα μέτρα νὰ παραδώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν ἐμπρησμόν καὶ τὴν καταστροφὴν, εὐθὺς ὡς καὶ εἰς μόνος πυροβολισμὸς ἤθελε ριφθῆ ἕκ μέρους οἰουδήποτε ἐχθρικοῦ πλοίου κατὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ φρουρίου τῆς Σμύρνης, ὅτι θὰ ἐκδώσῃ προκήρυξιν τότε πρὸς τὸν λαὸν διατασσόμενον ὅπως παρακολουθήσῃ αὐτόν, ὅτι οἱ τυχόν δυστροπήσοντες θὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν σφαγὴν, καθὼς καὶ ἡ πόλις εἰς τὰς φλόγας, ἵνα μὴ ἐπαναληφθῆ ἡ τύχη τῆς Θεσσαλονίκης, ἡ ὁποία παρεδόθη εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ παραδοθῆ εἰς τὰς φλόγας. Τὰς νερωικὰς ταύτας ἰδέας αὐτοῦ δὲν ἐδίστασε νὰ ἐπαναλάβῃ ἀργότερον καὶ εἰς τοὺς μεταβάντας παρ' αὐτῷ προξένους Ἀγγλίας καὶ Ρωσσίας προσθεῖς συγχρόνως ὅτι «ἀπορεῖ πῶς προβαίνουσιν οὗτοι εἰς

παραστάσει, ἐνῶ εἶνε φυσικὸν δικαίωμα αὐτοῦ καὶ τοῦ κράτους νὰ καίῃ καὶ νὰ μεταχειρίζηται ὅπως θέλῃ μίαν πόλιν καὶ εἰς οὐδένα ἔχει νὰ δώσῃ λόγον τῆς παραδόσεως αὐτῆς εἰς τὰς φλόγας» !!

Ἴδου τί ἐφρόνει καὶ τί ἐσχεδίαζε περὶ τῆς πόλεως ταύτης αὐτὴ ἡ ἐπίσημος κυβέρνησις, γνωστοῦ ὄντος ὅτι ὁ Νομάρχης Σμύρνης, εἰς τῶν πρώτων ἰδρυτῶν καὶ παραγόντων τοῦ νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου, ὁμιλῶν διευτύπου τὴν ~~αἰθετικὴν~~ ~~γνωμὴν~~ τῆς τε ἀφανῶς καὶ τῆς φανερῶς κυβερνήσεως Ἀρχῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἡ συστηματικὴ ~~ὀργάνωσις~~ καὶ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἡ ~~καταδυναστεύσις~~ τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου, αἱ ἀπελάσεις καὶ διωγμοὶ προσώπων φιλησύχων, ἡ ἀσύστολος παραβίασις τοῦ κοινοτικοῦ κανονισμοῦ Σμύρνης καὶ τοῦ ἐν τῇ ἐκπαίδευσίᾳ προνομιακοῦ ἡμῶν χάρτου, καὶ ἡ ἐξακολουθοῦσα μέχρι τῆς ἀνακωχῆς τρομοκρατία ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρᾳ, πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα μέτρα, ἐφευρεθέντα σαταμικῶς ὑπὸ τοῦ ἀπαισίου μνήμης Νομάρχου Σμύρνης, ἐπεδίωκον τὴν βιαίαν ἐκμηδένησιν τῆς ἐλληνικῆς δυνάμεως τῶν μερῶν τούτων καὶ τὸν ἐκτουρκισμόν αὐτῶν, κατόπιν μάλιστα προσκλήσεως ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐγκαταστάσεως εἰς τὰ μέρη ταῦτα τουρκοκρητῶν.

Τὸ κακὸν ὁμῶς ἔπρεπεν ἐγκαίρως καὶ σοβαρῶς νὰ ἐπίτευχθῆ πρὸς τοῦτο ὁ Νομάρχης γνωρίζων τὴν πρὸς τοὺς πνευματικούς ἀρχηγούς ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν μετ' αὐτῶν συνεργασίαν τῶν χριστιανῶν ἀπεφάσισε νὰ πατάξῃ τὸν ποιμένα καὶ διασκορπίσῃ τοιουτοτρόπως εὐχερέστερον τὰ πρόβατα. Ὁ στόχος λοιπὸν αὐτοῦ ἐστράφη ἐνωρὶς πρὸς τὸν Μητροπολίτην Σμύρνης Χρυσόστομον.

Κατόπιν δηλ. ἐνεργειῶν τῆς Νομαρχίας Σμύρνης παρὰ τῇ κεντρικῇ κυβερνήσει ἀπεστάλη εἰς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπουργικὸς τεσκερὸς ὑπὸ ἡμερ. 5 Ἰουλίου 1330 1914) ζητῶν

τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης καὶ δι' ἄλλους λόγους καὶ ὡς ὑποκινούντος τοὺς χριστιανοὺς εἰς μετανάστευσιν(!) καὶ ὡς διευκολύνοντος τὴν ἐκ Σμύρνης ἔξοδον τῶν χριστιανῶν, ἀφιχθέντων ἐκεῖ ἐκ τῶν πέριξ. Τὸ ἀβάσιμον τῆς τοιαύτης κατηγορίας, ἐγκαίρως καὶ ἀρμοδίως διαβιβασθὲν τῇ κυβερνήσει, δὲν ἐπέτυχε τὴν καθησύχασιν τοῦ ἐγερθέντος τεχνητῶς σάλου, οὐδὲ αἱ ἀμέσως καὶ ἐμμέσως δοθεῖσαι παρὰ τοῦ ἐνδιαφερομένου Μητροπολίτου πρὸς τὸν Νομάρχην Σμύρνης ἐξηγήσεις ἤρκεσαν νὰ πείσωσιν αὐτὸν περὶ τῆς θέσεως τῶν πραγμάτων, διὰ τοῦτο τῇ 21 Αὐγούστου 1914 ὁ ἀρχιαστυνόμος Σμύρνης Χαδζιμ βέης μεταβάς, κατόπιν διαταγῆς τοῦ Νομάρχου, εἰς τὴν Μητρόπολιν ᾠδήγησε διὰ τῆς βίας τὸν Μητροπολίτην εἰς τὴν παραλίαν καὶ διὰ τοῦ ἀπαίροντος Ἰταλικοῦ ἀτμοπλοίου ἀπήλασεν αὐτὸν εἰς βασιλεύουσαν. Τὸ παράνομον τοῦ πράγματος κατηγγέλη διὰ πατριαρχικοῦ τακριρίου (8]βριος 1914) καὶ ἐζητεῖτο ἡ ἐπάνοδος τοῦ Μητροπολίτου Σμύρνης εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ. Ἄλλ' οὐδὲν ἐγένετο· τούτου χάριν μάλιστα διὰ προφορικῶν διακοινώσεων καὶ διὰ τεσκερέδων (7 Ἰανουαρ. καὶ 12 Νοεμβρ, 1915) ἐδηλοῦτο μετὰ σοβαρότητος ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ὄχι μόνον ἡ ἐπάνοδος αὐτοῦ εἰς Σμύρνην, ἀλλὰ καὶ ἡ παρεδρεία αὐτοῦ ἐν τῇ ἱ. Συνόδῳ καὶ συνιστάτο ὅπως διακόψῃ ὁ Μητροπολίτης πᾶσαν σχέσιν μετὰ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, ἡ παράνομος κυβερνητικὴ ἀξίωσις δὲν ἐξεπληρώθη καὶ ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης ἐνδημήσας ἐπ' ἀρκετὸν ἐν βασιλευσῶσι ἐπέστρεψεν, ἅμα τῇ ἀνακωχῇ, εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ.

ΚΣΤ'

ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΦΕΣΟΥ

Ἐνωρὶς ἤδη διωγμὸς ἀμείλικτος ἤρξατο καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ (κοινότη. 85, πληθυσμ. 164467). Ἐπανελημμένοι φόνοι διαπραττόμενοι ἀνὰ τὰ διάφορα τμήματα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης περιφερείας ἐκράτουν εἰς διαρκῆ φόβον τοὺς ὁμογενεῖς συνοικισμοὺς, προσιωνιζομένους μαῦρον καὶ ἀπαίσιον τὸ μέλλον αὐτῶν. Οἱ ἄγνωστοι καὶ ἀσύλληπτοι κακοῦργοι—καὶ τοιοῦτοι ἦσαν ἅπαντες οἱ κομιτατικοὶ παντὸς βαθμοῦ καὶ πάσης τάξεως—παραμένοντες ἀτιμώρητοι καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ὀρισμένων ὁδηγιῶν καὶ βλέψεων ἐνεργούντες ἐπέτυχον, ὥστε νὰ κλονίσωσι τὸν ψυχολογικὸν βίον τῶν χριστιανῶν καὶ προλειάνωσι τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς τοῦ 1914. Πρὸ πάντων δὲ φαυλόβιοι τουρκοκρήτες σήμερον μὲν φυλακίζομενοι, αὔριον δὲ πάλιν ἀποφυλακίζομενοι—πρὸς τιμὴν τῆς τουρκικῆς δικαιοσύνης!—ἀπεθρασύνοντο εἰς βαθμὸν ὥστε, ἀναφανδὸν πλέον νὰ κηρύττωσι τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου.

Τῇ 2ῃ Μαρτίου 1913 τοῦρκός τις ἐτραυμάτισε θανασίμως νεανίσκον τινα, ὀνόματι Ἀθανάσιον Καμπακλήν, ἀποθανόντα μετὰ δύο ἡμέρας· τῇ ἐπιούσῃ πάνοπλον σῶμα τούρκων ἐθελοντῶν, εἰσελάσαν εἰς τὸ χωρίον Κάτω Δε-

μιρτζιλῆ, προέβη εἰς αὐστηρὰν καὶ γενικὴν ἔρευναν τῶν χριστιανικῶν οἰκιῶν, μεθ' ὃ δείραντες τὸν μουχτάρην καὶ πολλοὺς προκρίτους ἀπήλθον ἀνενόχλητοι. Ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου κατήγγειλε τὰ γενόμενα, ἀλλ' ἀντὶ πάσης ἄλλης ἐνεργείας ἐζητήθη παρὰ τῶν ἀρχῶν ἡ τιμωρία αὐτοῦ! Τὸν αὐτὸν μῆνα ὃ ἐκ Περγάμου μυλωθρὸς Παναγῆς Τσουλάκης ἐσφάγη ὑπὸ κακούργων τούρκων, οἵτινες ἔρριψαν εἰς αὐτὸν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀγιασμαί-τσαῖ. Ἐπίσης ἐδολοφονήθη ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τοῦ ἁγίου Γεωργίου (ἐν Περγάμῳ) ὁ Κωνσταντῖνος Καραμιχάλης. Τῇ 8 Αὐγούστου ἰ. ἔ. κατεσφάγησαν παρὰ τὴν Μαγνησίαν, ἐν ταῖς θέσεσι Δερέκιοι καὶ Κιοῦρλα, οἱ ἐκ Νεοχωρίου ἢ Ἀσβεστοχωρίου τῆς Μακεδονίας καταγόμενοι ὁμογενεῖς Δημήτριος Εὐαγγέλου Καμίσης καὶ Δημήτριος Χρήστου Νικολώνης. Ὁ ἀνακριτὴς μεταβάς ἐπὶ τόπου καὶ ἰδὼν τοὺς σφαγέντας εἶπε σαρκαστικῶς: «ἀς χαθοῦν δύο βούλγαροι».

Τῇ 2 Σεπτεμβρίου ἰ. ἔ. εἰς τὸ χωρίον Γιουκσέκ-κιοῖ (Μαγνησίας) τρεῖς μουσουλμάνοι συλλαβόντες τὴν Σωσάνναν Δημητρίου, μεταβαίνουσαν πρὸς ἀντλησιν ὕδατος, ἀφοῦ κτηνωδῶς ἠσέλησαν ἐπ' αὐτῆς, κατεκρεούργησαν εἶτα αὐτὴν καὶ διασχίσαντες τὴν κοιλίαν αὐτῆς, ἐγκύου οὐσης, ἀφήρεσαν τὸ ἔμβρυον, ὅπερ καὶ ἔρριψαν μετὰ τῆς δολοφονηθείσης εἰς παρακειμένην χαράδραν. Τῇ 29 ἰ. μ. καὶ ἔ. χωροφύλακες συναντήσαντες τὸν ἐκ Παπασλῆ (Μαγνησίας) ὀρμώμενον Νικόλαον Δημητρίου Ἴνταν ἐφόνευσαν αὐτόν. Τῇ 1 Ὀκτωβρίου ἰ. ἔ. τρεῖς μουσουλμάνοι ἐφόνευσαν τὸν ἐκ Μπαγιᾶς τοῦ Ζαγορίου (*Ηπείρου) ὀρμώμενον καὶ ἐν Μαγνησίᾳ ἐγκατεστημένον Γεώργιον Νατσουλίδην. Τὴν νύκτα τῆς 8 πρὸς τὴν 9 Ὀκτωβρίου ἰ. ἔ. τουρκοκρῆτες κακούργοι μεταβάντες εἰς τὸ καφενεῖον τοῦ Ἀναστασίου Σπύρου Χασάπη ἐν Κασαμπᾶ (Μαγνησίας) κατέσφαξαν αὐτόν. Ἡ ἀστυνομία μετὰ τὴν νεκροψίαν εἰκάσασα ὅτι μόγ

νον «χασάπιδες» ἠδύναντο νὰ διαπράξωσι τοιαύτην σφαγῆς ουνέλαβε καὶ ἐφυλάκισέ τινες τῶν ὁμογενῶν κρεοπῶλῶν! Κατὰ Νοέμβριον ἰ. ἔ. ἐδολοφονήθη ἐν τῷ ἔξω τῆς Μαγνησίας κειμένῳ ἐβραϊκῷ νεκροταφείῳ ὃ ἐκ Τσομπανησιᾶς (Μαγνησίας) Χρῆστος Μιχαὴλ Σαρητσαμόγλου.

Ὁ ἀνωτέρω ἀπαριθμηθεὶς κατάλογος κακουργημάτων ἀποδεικνύει σαφῶς τὴν λυσσώδη θηριωδίαν, μεθ' ἧς οἱ σύνοικοι τούρκοι, ἐπίσημοί τε καὶ μὴ, εἶχον ἐπιδοθῆ εἰς τὸ ἐντιμον ἔργον τῆς ἐξοντώσεως τῶν ἐλληνικῶν πληθυσμῶν. Πᾶσα ἐνέργεια τῶν ἐπὶ τόπου ἀρχῶν πρὸς τιμωρίαν τῶν δραστῶν τούτων ἦτο ἀπλή φενάκη, ἀφοῦ αὐτὴ αὐτὴ διὰ τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν μουσουλμάνων τῶν ὑποδιοικήσεων Μαινεμένης, Ἀδραμυτιῦ, Βουρχανιέ, Περγάμου, Φωκαίας, Βρουύλλων, Σιβρισαρίου καὶ Ν. Ἐφέσου, καὶ δι' ὧν ἐλάμβανεν αὐστηρῶν μέτρων ἐναντίον εὐπόληπτων καὶ φιλησύχων πολιτῶν, ἀπελαύνουσα ἢ φυλακίζουσα ἀναιτίως αὐτούς, καὶ δι' ὧν ἐπέβαλλε προσθέτως δυσβαστάκτων φόρων κατεπτόει μὲν καὶ ἐτυράννει τὸν ὁμογενῆ κόσμον, ἐνίσχυε δὲ καὶ τοὺς κακούργους εἰς τὸ ἐναντίον ἐκείνου πρόγραμμα αὐτῶν.

Παρὰ πάντα ὅμως ταῦτα ὁ ὁμογενὴς πληθυσμὸς παρέμενεν ἐδραῖος καὶ σταθερὸς ἔχων πεποιθήσιν εἰς τὸ δίκαιον αὐτοῦ. Πλὴν ἀλλ' ἔπρεπε καὶ τὸ νεοτουρκικὸν πρόγραμμα νὰ ἐπιτύχη καὶ πρὸς τοῦτο ἤρξατο ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς πανταχοῦ τῆς ἐπαρχίας καὶ κατὰ τρόπον ἀγριώτερον ἢ ὅσον ἀλλαχοῦ εἶχεν ἐφαρμοσθῆ. Ἡ κατάστασις ὁσημέραι ἀπέβαινε κρισιμωτέρα, διότι πολλοὶ τῶν τούρκων ἤρξαντο ἀπειλοῦντες κατ' ἀρχάς, ἀργότερον δὲ καὶ προβαίνοντες εἰς καταστροφὰς τῶν χριστιανικῶν κτημάτων, π. χ., ἐκριζώσεσι δένδρων καὶ κλημάτων, θερισμοὺς σπαρτῶν κλπ., συνεργούντων εἰς τοῦτο καὶ τῶν νεωστὶ ἐγκατασταθέντων εἰς πολλὰς ὁμογενεῖς κοινότητας τούρκων μεταναστῶν. «Ὁ κατὰ τῶν

ὁμογενῶν διενεργούμενος ἐμπορικὸς ἀποκλεισμός ἀφ' ἑνός, ἔγραφεν ὁ σεβ. Μητροπολίτης Ἐφέσου Ἰωακείμ ὑπὸ ἡμερ. 28 Ἀπριλίου 1914, καὶ ἡ ἐγκατάστασις προσφύγων εἰς τὰς διαφόρους κοινότητας τῆς ἐπαρχίας μου ἀφ' ἐτέρου, δυσχερεστέραν ὁσημέραι καθιστῶσι τὴν θέσιν τῶν ἐν τῷ ἐσωτερικῷ χριστιανῶν μου, οἵτινες ἀπεγνωσμένοι διαβλέπουν ὅτι ἐν οὐ μακρῷ θὰ περιέλθωσιν εἰς τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην νὰ ἐγκαταλίπωσι τὰς ἐστίας των, ὑπὸ τοῦ μουσουλμανικοῦ στοιχείου πρὸς τοῦτο πιεζόμενοι.

Ἡ πρόβλεψις δυστυχῶς ἐπληθύνθη καὶ τὸ ἀπαίσιον πρόγραμμα τοῦ διωγμοῦ τῶν ἐλλήνων ἤρξατο ἐφαρμοζόμενον καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ.

ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΟΥ 1914

Αον) Περιφέρεια Ἀδραμυτίου.

1 Φρένελι. Στίφη τούρκων περιφερόμενα νύκτωρ καθ' ὁμάδας ἐντὸς τοῦ χωρίου τούτου ἐνέσπειραν τὸν πανικὸν εἰς τοὺς κατοίκους, προβαίνοντα ἅμα καὶ εἰς λεηλασίας καταστημάτων καὶ οἰκιῶν καὶ εἰς διαρπαγὰς ποιμνίων ὀλοκλήρων. Περὶ τὰ τέλη Μαΐου τὸ χωρίον ἐξεδιώχθη.

2 Ζεϊτινλί, 3 Γκιουρέ, 4 Ἀβδζιλάρ, 5 Ταχτάκιοϊ. Διὰ διαφόρων πιέσεων, διαρπαγῶν καὶ ἰδίως δι' ἐλεινοτάτων καὶ ἀνηλεῶν δαρμῶν ἐξεπατρίσθησαν τὰ χωρία ταῦτα.

6 Ἀδραμύτιον. Ἡ κοινότης αὕτη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἐτρομοκρατεῖτο ὅλως ἰδιαιτέρως. Κατὰ Μάϊον τοῦ 1913

ὅλως ἀναιτίως καὶ ἀπροσδοκῆτως συλληφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκεῖ στρατιωτικῆς ἀρχῆς ἐρρίφθησαν εἰς τὰς φυλακὰς, ὡς οἱ ἔσχατοι τῶν κακούργων, οἱ ἐκ τῶν προϋχόντων τῆς κοινότητος εὐπόλητοι καὶ ἀθῶοι πολῖται. Ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμός δὲν καθυστέρησεν. Ἡ χριστιανικὴ ἀγορὰ εἶχε κλείσῃ, ἐπὶ ἀπειλῇ δὲ θανάτου ἀπεσπῶντο χρήματα παρὰ τῶν ὁμογενῶν ἐμπόρων. Περὶ τὰ τέλη Μαΐου 1914 τάγμα ὀλόκληρον βασιβοζούκων, διατρέχον καθ' ἑκάστην τὰς ὁδοὺς, ἐπετίθετο κατὰ παντὸς, ὄν συνήντα καὶ διὰ φωνῶν καὶ ἀπειλῶν διέτασσε τοὺς χριστιανοὺς ὅπως ἐντὸς 24 ὥρῶν ἀπέλθωσιν εἰς Ἑλλάδα, διότι ἄλλως ἐκινδύνευεν ἡ ζωὴ αὐτῶν. Ἀργότερον τὸ τάγμα τοῦτο ἐνισχυθὲν καὶ ὑπ' ἄλλων ἐνόπλων τούρκων ἤρχισε νὰ διαρπάξῃ τὰς οἰκίας καὶ τὰ καταστήματα, νὰ δέρῃ διὰ ροπάλου τοὺς ἀνθισταμένους καὶ νὰ ἐξαναγκάξῃ τοὺς κατοίκους εἰς ἐκπατρισμὸν, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Τῇ 24 Μαΐου ἰ. ἔ. ἡ κοινότης ἐξεπατρίσθη.

Οἱ κάτοικοι τῶν ὡς ἄνω κοινοτήτων διηυθύνθησαν εἰς Μιτυλήνην.

7 Βουρχανιέ, 8 Καραγάτς, 9 Δερέκιοϊ. Κατὰ τὸν αὐτὸν καὶ αἱ προηγούμεναι κοινότητές τρόπον ἐξαναγκάσθησαν καὶ αὐταὶ εἰς ἐκπατρισμὸν διαπεραιωθεῖσαι εἰς Μιτυλήνην, πλὴν ἐλαχίστων οἰκογενειῶν Βουρχανιέ, διασκορπισθεισῶν ἀνὰ τὰ πέριξ καὶ κατὰ Ἰούλιον ἰ. ἔ. ἐπιστρεψασῶν εἰς τὰ ἴδια.

Βον) Περιφέρεια Κορδελλοῦ.

10 Τσιλί, 11 Γενύκιοϊ, 12 Ναρλί-δερέ, 13 Τσιφλίκιον Ἀγίου Γεωργίου. Τὰ χωρία ταῦτα ἔπαθον πολυτά. Συμμορία ἐνόπλων τούρκων κατεκρεοῦργησε τὸν Ἰωάν-

ην Δούκαν, κάτοικον Ναρλή-δερé. Τούρκοι ένοπλοι μετα-
 βάντες έβίαζον τούς κατοίκους αυτού όπως φύγωσιν. Έν Τσι-
 φλικίω οί συμμορίται όμοϋ μετά κυβερνητικῶν όργάνων ζε-
 δερων άναιτίως τούς κατοίκους καί διήρπαζον τὰ πάντα. Ό
 εκεί χωροφύλαξ Άπδουραχμάν μετά τούρκων μεταναστῶν
 έφώναζε συχνάκις: «Γκιαουρλάρ, νὰ φύγητε, διότι άλλως
 θα σὰς σφάξωμεν». Έφονεύθη ό Φώτιος Τριάντας. Τό πλεί-
 στον τού χωρίου τούτου καί τὰ άλλα τρία έξηναγκάσθη-
 σαν έν τέλει νὰ απέλθωσι.

14 Μαινεμένη. Οί χωροφύλακες δια συνεχῶν πυρο-
 βολισμῶν ένέσπειρον τόν πανικόν εις τούς κατοίκους διαλα-
 λούντες συγχρόνως ότι θα έξέλθωσιν εις τὰ όρη ως λησταί, ίνα
 έκδικηθῶσι τούς έλληνοθωμανούς. Άφ' έτέρου δέ τὰ έν τῇ
 ύποδιοικήσει Μαινεμένης λαβόντα χώραν ένέσπειραν τόσον
 πανικόν εις τούς φιλησύχους άστούς τῆς πόλεως Μαινεμένης,
 ώστε οί κάτοικοι πανδημεί κατέφυγον εις Σμύρνην, εκείθεν
 δέ πλείστοι εις Μιτυλήνην. Εις τὸ χωρίον Κακλήτς τῆς Μαι-
 νεμένης ό Τζελάλ βέης έφόνευσε τόν κεχαγιάν Στέλιον Μι-
 διλδζήν αφαιρέσας άπ' αυτού 800 πρόβατα, εις δέ τὸ χω-
 ρίον Μπάνιδζα εύρέθη πνιγμένος έντὸς φρέατος ό Γαρουφα-
 λῆς Τσακμακλιώτης.

15 Όλουδζάκιον. Μετά τήν καταστροφήν τού Σερέ-
 κζοϊ οί τούρκοι έπιδρομείς έλεηλάτησαν τὸ χωρίον τούτο.
 Άξιον σημειώσεως είνε ότι καί αί χανούμισαι αὐταί έλαβον
 λίαν ένεργόν μέρος εις τήν διαρπαγήν. Έφονεύθη ό Γεώρ-
 γιος Κασκαβάλης, πολλοί δέ θερισται εύρον οίκτρὸν θάνα-
 τον έν τοίς παρακειμένους άγροίς. Τὸ χωρίον έξεπατρίσθη.

16 Σερέκιοϊ. Τήν 30 Μαΐου οί πρόσφυγες Γκερέν-κζοϊ
 κατέφθασαν εις Σερέκιοϊ έξασφαλισθέντες εις τὰς οικίας τού
 χωρίου, οί δέ κάτοικοι αυτού άπεφάσισαν όπως άμυνθῶσι
 κατά πάσης ένδεχομένης εισβολῆς τούρκων. Τήν έπομένην
 όμως ήρξαντο κατερχόμεναι χιλιάδες ένόπλων μουσουλμά-

νων, οί όποιοι περιεκύκλωσαν τὸ χωρίον στενῶς: συνήφθη
 τότε αληθῆς μάχη. Έπί κεφαλῆς τῶν μουσουλμάνων ήσαν
 10—12 χωροφύλακες έφιπποι, όλοι δέ οί άγροφύλακες φέ-
 ροντες όπλα στρατιωτικά έμάχοντο μετ' εκείνων. Έπί τέλους
 υπέκυψαν οί χριστιανοί, έλλείψει πολεμοφοδίων, καί συνθη-
 κολογήσαντες παρεδόθησαν ύπὸ τὸν όρον όπως παραδώσω-
 σι τὰ όπλα, αφήσωσι τὰς περιουσίας καί απέλθωσι πανοι-
 κεί. Άλλ' οί τούρκοι εισελθόντες εις τὸ χωρίον έπεδόθησαν
 εις σφαγὰς καί έθηκαν πῦρ εις αυτό.

Αί οίμωγαί, οί όλοφυρμοί τῶν γυναικοπαίδων, αί κω-
 δωνοκρουσίαι, οί άλλαλαγμοί, οί θρήνοι καί οί κοπετοί τῶν
 λυσικόμων γυναικῶν δέν περιγράφονται. Ό άρχηγός τῆς χω-
 ροφυλακῆς Μουστὰ έφέντης εισήλθεν εις τόν οίκον τού Πα-
 ρασκευά Σκούφου, όπου είχαν συναθροισθῆ δέκα έπτὰ έν
 όλῳ υπάρξεις, καί κατέσφαξαν αὐτὰς άνηλεῶς: έβασάνισε τήν
 θυγατέρα τού Σκούφου Όλυμπίαν, σύζυγον τού Μιχαλάκη
 Λεωνιδάκη, ζητῶν χρήματα καί έφόνευσε τὸ τετραετὲς τέκνον
 αὐτῆς. Όλοι οί τούρκοι έχύθησαν εις τὰς όδοὺς καί ώρμη-
 σαν εις διαρπαγὰς. Έλόγχιζον τούς γέροντας, έβεβήλωσαν
 τήν εκκλησίαν, έγύμνωσαν γυναικά τινα, Έλεονώραν όνόματι,
 από κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καί με άδαμιαίαν περιβολήν ά-
 φῆκαν αὐτήν νὰ τρέχη εις τούς δρόμους. Έφονεύθησαν οί
 ακόλουθοι: Μιχαήλ Λεωνιδάκης, Νίκος Λεωνιδάκης, Ίωάν-
 νης Σκούφος, Μαρία Σκούφου, Ευάγγελος Τρικαλιώτης, Ίω-
 άννης Σχοινὰς, Άντώνιος Τσέλιγκας, Άπόστολος Συμὰς,
 Παυλῆς Βογιατσῆς, Σταμάτιος Βουρλιώτης, Άθανάσιος Γκε-
 ρεγκιιώτης, Παρασκευούλα Κερεκιοίτση, Άθανάσιος Δικε-
 λιώτης, Νικόλαος Παπαλιάρας, Άθανάσιος Κολομίδης, Δύο
 Τίοι Κολυμένον, Παναγιώτης Κατουλάς, Άθανάσιος Λιμπέ-
 ρης, Ίωάννης Γκερεγκιοίτης, Παναγιώτης Γκερεγκιοίτης,
 Κωστής Π. Κατουέλας, Βασ. Παναγιώτου, Νικ. Κόκκος,
 Στέφανος Κόκκου, Χρήστος Τσακμακλιώτης, Άθαν. Τσακ.

μακλιώτης, Χρήστος Πουπούλας, Παναγ. Γεωργαλάς, Ἰωάν. Τριαδάς, Ἄθαν. Τσοῦρας, Ἐλευθέριος Ἐλευθερίου, Στέλιος Τοκμῆς, Κώστας Κανάκης, Ἐλευθέριος Σταύρου, Γεώργιος Μυτιληναῖος, Μαριγῶ Τροῦμπα, Χριστόφας Καρακιοζής, Ἀναστάσιος Σακαλῆς, Κωστής Μπαλῆς, Μάνθος Μαλτέζος, Μίλτης Κόντρας, Κωστής Πιτόσης, Γεώργιος Σαντσίλης, Στρατῆς Πατσέλη, Βασ. Πατσιλάκης, Δημ. Πατσιλάκης, Μάρκος Ἴατροῦ, Παρασκευᾶς Ζέρβας, Θεόδ. Ζέρβας, Νίκος Ἐξηνατρίχης, Γιάννης Φωτεινὸς Τσοπάνης, Γιάννης Μισονδάκης, Δημ. Σαλαντσακιοῦ, Ἀναστάσιος Φωτεινός, καὶ ἄλλοι. Ἐτραυματίσθησαν δὲ βαρέως οἱ ἐξῆς: Γεώργιος Σκοῦφος, Πέτρος Βουρλιώτης, Ἀπόστολος Κολυμπάκα, Λαμπῆς Πασᾶ, Χαράλαμπος Παναῆς, Δημήτριος Τριγιάνης, Δημήτριος Κομνηνάκης, Δύο Κερεγκιοῦται κ. λ. π.

Οἱ κάτοικοι ἀφοῦ ἐγυμνώθησαν, ὤρμησαν πρὸς τὸν δρόμον τῆς Σμύρνης καὶ ἐφθασαν μέχρι τοῦ χωρίου Τσιλῆ, ἀλλ' ἄλλοι ἔνοπλοι τούρκοι ἐκ τοῦ Τσιλῆ καὶ χωροφύλακες ὑπεχρέωσαν αὐτοὺς νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὸ Οὐλουτζάκιον, ἔνθα ἐφορευῆθησαν ὑπὸ ἐνόπλων τούρκων ἄλλοι ἑπτὰ.

Οἱ Διερμηνεῖς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρεσβειῶν τῶν Μ. Δυνάμεων μεταβάντες εἰς Σερέκιοϊ διεπίστωσαν τὴν γενομένην καταστροφὴν, ἔκθεσις δὲ τῆς ἱ. Μητροπόλεως Ἐφέσου ὑπὸ ἡμερομ. 12 Ἰουνίου 1914, ἔγραφεν:

«Ἐφθάσαμεν ἐκεῖ τὴν 10ην π. μ. τῆς σήμερον ἐν πρώτοις ὠδήγησα τοὺς εἰρημένους διερμηνεῖς εἰς φρέαρ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἔκειτο τὸ πτώμα ἑβδομηκονταετοῦς γέροντος Χριστοφόρου Καραγκιοζή, εἶτα μετ' αὐτῶν ἐπεσκέφθημεν τὰς κατακαείσας οἰκίας ἐν μιᾷ ἐξ αὐτῶν, ἀνηκούσῃ τῷ Βατίστα Νικολάου, εὔρομεν κατακαέντα πτώματα ἀνθρώπινα ἀνήκοντα εἰς οἰκογένειαν ἄγνωστον ἡμῖν· αἱ πυρποληθεῖσαι οἰκίαι ἀνέρχονται εἰς 34. Μετ' αὐτὰς

ἐπέσκέφθημεν τὰ καταστήματα, ὧν τὰ ἐμπορεύματα καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς εὑρισκόμενα εἶχον διαρπαγῆ. Καταστήματα τοιαῦτα εἶνε 6, ὧν μόνον τὸ τοῦ Μ. Λεωνιδάκη περιεῖχεν ἐμπορεύματα ἄνω τῶν 600 λιρῶν. Σήμερον οὐδὲ κόνις ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων τούτων ἐναπέλεβθη. Ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ, ἣν ἐξήτασαν μετὰ προσοχῆς οἱ κκ. Διερμηνεῖς, εὔρομεν τὰ πάντα κατεστραμμένα, καίτοι οἱ ἐνδιαφερόμενοι προσεπάθησαν νὰ διορθώσωσιν ἐκ τῶν ἐνότων τὰς βλάβας, καθάρισαντες τὴν ἐκκλησίαν ἐκ τῶν συντριμμάτων καὶ τῶν ἄλλων ἀκαθαρσιῶν. Αἱ ἄγιοι εἰκόνες εἶναι κατασυντετριμμέναι, πολλῶν ἁγίων ἐξώρυξαν τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ μαχαιρῶν, τὴν ἁγίαν τράπεζαν ἀνέτρεψαν καὶ κάτωθεν αὐτῆς ἔσκαψαν εἰς βάθος ἀρκετὸν, ἵνα ἀνακαλύψωσι δῆθεν κεκρυμμένους θησαυροὺς. Τὸ πάτωμα ὅλον τῆς Ἐκκλησίας ὡς καὶ τῆς σχολῆς, τὴν ὁποίαν ἐπεσκέφθημεν, εἶναι κατεστραμμένα πρὸς εὔρεσιν θησαυρῶν. Τὸ δὲ παρθεναγωγεῖον εἶναι τελείως κατεστραμμένον ἐκ πυρκαϊᾶς. Ἐν τέλει δὲ παρουσιάζει τὸ χωρίον, ὅπερ εἶναι κατεστραμμένον καὶ ἐγκαταλελειμμένον, εἰκόνα φρίκης προκαλοῦσαν τὰ δάκρυα παντὸς ἐπισκεπτομένου. Πρὸς συγκάλυψιν τῶν κακουργημάτων τούτων τὰ πάντα ἐμηχανεύθησαν οἱ κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι, ἀποστείλαντες εἰς τὸ χωρίον ὑπάλληλους, ἵνα κλείσωσιν τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν καὶ καθάρισωσιν τὰς ὁδοὺς ἐκ τῶν συντριμμάτων καὶ τῶν πτωμάτων καὶ τῶν αἱμάτων. Μ' ὅλα ταῦτα ὁμως αἱ γενόμεναι καταστροφαὶ καὶ αἱ κακουργίαι εἶνε τοσαῦται, ὥστε εὐκόλως ἐγένοντο ἀντιληπτὰ ὑπὸ τῶν κκ. Διερμηνέων, πρὸς οὓς ἐπίτηδες ἤνοιξα τὰς θύρας μερικῶν οἰκιῶν, ἐν αἷς μετὰ φρίκης καὶ ἀποτροπιασμοῦ εἶδον πτώματα καὶ συντρίμματα καὶ ἐρείπια.

Κατὰ τὴν ἐκ Μαινεμένης διέλευσίν μας ὁ καϊμακάμης πρὸς δικαιολογίαν τῶν διαδραματισθέντων παρουσίασε

πρὸς τοὺς κκ. Διερμηνεῖς ἐπιστολικά τινα δελτάρια, παριστῶντα τὴν τουρκικὴν σημαίαν καταπατουμένην ὑπὸ εὐζῶνων, ἐνῶ εἶνε φανερόν ὅτι τὰ δελτάρια ταῦτα ἔχουσιν ἀγοράσει αὐτοὶ οἱ ἴδιοι πρὸς ἐνοχοποίησιν τῶν ἡμετέρων.

Κατερχόμενοι εἰς Σμύρην διεκρίναμεν ἀπὸ τοῦ τραίβου τὸ πτώμα τῆς ἐκ Σερέκιοῦ παρὰ τὸ Βαλατζικ φονευθείσης Μαριγοῦς Τρούμπαινας, καταβροχθιζόμενον ὑπὸ κυνῶν. Ὁ ὁδηγὸς τῆς ἀμαξοστοιχίας διέταξε νὰ σταματήσῃ αὕτη, ἵνα ἐνταφιασθῇ τὸ πτώμα, ἀλλ' ὁ συνοδεύων τοὺς κκ. Διερμηνεῖς κυβερνητικὸς ὑπάλληλος δι' ἀπειλῶν ἠνάγκασε τὸν ὁδηγὸν νὰ συνεχίσῃ τὸν δρόμον.

17 Νέα Φώκεια. Παρομοίαν ἐπίθεσιν ὑπέστη καὶ ἡ κοινότης αὕτη, καθ' ἣν ἐφονεύθησαν ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου Τσακμακλῆ μετὰ τῆς πρεσβυτέρας αὐτοῦ καὶ ὁ Λαμρινὸς Μισκίτης, ὁ Δημ. Κόκκινος, ὁ Πανταζῆς Μερκάκης, ὁ Στυλιανὸς Χώνιας, ὁ Παναγιώτης Σεράγος, Γαρουφαλιά Πίπιλα, Ἀθανάσιος Χορέκης, Ἰωάννης Πούπος, Δημήτριος Πασβάντης, Μιχαὴλ Καχδίζος, Γεώργιος Πέτρου Τσομπάνης, Μαροῦλα Προμπουδζάκου, Γεώργιος Σαρῆς, Γεώργιος Τσακίρ Κεχαγιᾶς κλπ., ἐτραυματίσθησαν δὲ πάμπολοι. Ἡ κοινότης ἔφυγεν εἰς Μιτυλήνην περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου.

18 Ἀλῆ-ἀγά, 19 Ἀράπ τσιφλίκ, 20 Κόζ-μπεϊλί, 21 Τσακμακλῆ. Ὅχι μετανάσται, ἀλλὰ περίοικοι τούρκοι εἰσελθόντες εἰς τὰ χωρία ταῦτα καὶ κατόπιν διαρπαγῶν ἐπενεγκόντες τελείαν καταστροφὴν ἐξεδίωξαν ἔπειτα αὐτά. Ἐφονεύθη ὁ Ἀθανάσιος Σερέ-δαῆς ἐκ τοῦ χωρίου Ἀλῆ ἀγά.

22 Πέργαμος, 23 Τσανταρλί, 24 Κλισέκιοῦ, 25 Κάλαργα, 26 Σογανδζήδες, 27 Χριστιανοχώριον. Ὁ ὑποδιοικητὴς Περγάμου ἐγκατέστησε διὰ τῆς βίας μετανάστας τούρκους εἰς οἰκίας χριστιανικὰς, ἐνσπείροντας καθ' ἐκάστην τὸν πανικόν. Καὶ τὰ λοιπὰ χωρία ἐτρομοκρατοῦν. Ἐν Κλισέκιοῦ ἡ ἑξαμελὴς οἰκογένεια Χρήστου Τσαγκά-

ρη ἐδολοφονήθη, ὡς ἐδολοφονήθησαν καὶ οἱ ἐκ τῶν προκρίτων Σκάλας-Κλισέκιοῦ Μαλλῆς καὶ Προκόπιος Θεοδοσίου, τοῦ δὲ δευτέρου ἡ σύζυγος ἀπήχθη εἰς τὰ ὄρη ὑπὸ τῶν κακούργων. Τῇ 18 Μαΐου τούρκοι πολυάριθμοι ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ χωρίου Σογανδζήδες τραυματίσαντες μίαν γυναῖκα μετὰ τοῦ μονοετοῦς αὐτῆς τέκνου, καὶ τὸν ποιμένα Μιχαὴλ Μπαλῆν. Ἀκολουθῶς οἱ κακούργοι διηυθύνθησαν εἰς τὸ χωρίον Κάλαργα, ἔνθα ἐπανελάβον τὰ αὐτά. Οἱ ἐν Χριστιανοχωρίῳ ἐγκαταστάτες τούρκοι μετανάσται, συνενωθέντες μετὰ τούρκων περιοίκων, ἐξεδίωξαν τοὺς κατοίκους φεύγοντας ἐν ἐλεεινῇ καταστάσει εἰς Κινίκιον. Ἐκεῖθεν ὁμῶς διωχθέντες ὑπὸ τοῦ μουδίου διηυθύνθησαν εἰς Πέργαμον, ἐξαναγκασθέντες ὑπὸ τῆς ἐκεῖ χωροφυλακῆς ὅπως μὴ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν ἀλλὰ διανυκτερεύσωσιν εἰς τὸ ὑπαιθρον. Τὴν ἐπιούσαν κατέφυγον εἰς Δικελί.

Τοιοιουτρόπως ἡ ἐρήμωσις ἠπλώθη πλήρης καὶ σκοτεινὴ ἐφ' ὄλων τῶν κοινοτήτων τῆς περιοχῆς καὶ τῆς πόλεως Περγάμου, ὅπου τόσος ἦνθει ἑλληνικὸς πληθυσμὸς καὶ ὅπου οἱ τούρκοι, περίοικοι καὶ μετανάσται, κατωρχοῦντο ἐπὶ τῶν καλλιμαρμάρων καὶ χρυσῶν ἐρειπίων τῆς ἐνδόξου ποτὲ ἐκεῖ ἑλληνικῆς κυριαρχίας.

28 Κινίκιον. Ἡ κωμόπολις αὕτη μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν μικρῶν χωρίων, μὴ ἀποτελούντων συμπαγεῖς κοινότητας, παντελῶς ἠρημώθη. Ἡ στρατιὰ τῶν βανδάλων διελθοῦσα καὶ ἐκεῖθεν δὲν ἐσεβάσθη οὔτε ὅσια οὔτε ἱερά.

29 Δικελί, 30 Καβακούμ, 31 Μακαρονία, 32 Ἰσμαπλάρ, 33 Ἀδζανόζ. Καὶ τὸ τμήμα τοῦτο κατόπιν μεγάλων καὶ συνεχῶν διαρπαγῶν καὶ βιαιοπραγιῶν ἐξεδιώχθη.

Ἄλλὰ καὶ ἡ περισωθεῖσα περιοχὴ ἐβασανίσθη ἀρκετά. Ἐπεκράτει καὶ ἐκεῖ τρομοκρατία ἀφόρητος βαπτομένη πολλάκις καὶ εἰς αἷμα χριστιανικόν. Οὕτως ἐφονεύθησαν ἐν

Ἁγιασουλὸκ (Π. Ἐφέσω) ὁ Ἀντώνιος Κελήογλους λαβὼν δύο τραύματα διὰ πυροβόλου εἰς τὸ στήθος καὶ ἕτερα δύο διὰ μαχαίρας εἰς τὴν κοιλίαν, ἐν Νυμφαίῳ ὁ Νικόλαος Τηριακὸς καὶ ὁ Μιχαὴλ Χιώτης, ἐν Κρυδζαλιᾷ ὁ Ἡλίας Ματθαιουδάκης, ἐν Γιακάκιοι ὁ βρισκὸς Γεώργιος Χαραλάμπους καὶ ἐν Λουδζακίῳ ὁ Στέφανος Σάμιος πληγωθεὶς διὰ σφαιρῶν Γκρᾶ εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα καὶ τὴν κοιλίαν καὶ σφαγεῖς ἔπειτα καὶ ὁ Ἰωάννης Ἀθ. Ντεῦδῆς μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Νικολάκη.

Γον) Περιφέρεια Βρουύλλων.

34 Κόλιτζα-ὄρτατζα, 35 Μεντέσι, 36 Νῆδος ἱατροῦ. Καὶ τὰ χωρία ταῦτα ἐξεδιώχθησαν διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους. Τὸ τμήμα ὅμως τοῦτο ἐν γένει καὶ ἡ πόλις Βρουύλλων ὑφίσταντο πολλὰ ἐκ μέρους κακοποιῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα περιερχόμενα ἐπιδεικτικῶς ἐτρομοκράτουν τὸν πληθυσμὸν, κατόπιν μάλιστα τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν αὐτοχθόνων τούρκων, διενεργουμένου ἐπισήμως παρ' αὐτῆς ταύτης τῆς κυβερνήσεως. Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο ἐφονεύθησαν: ὁ ποιμὴν τοῦ Δάμπρου Στούπη παρὰ τὴν θέσιν Μπουρνουσσούς, ὁ Δημήτριος Κιουλπακσιώτης, ὁ Ἀργύρης Δημητρίου παρὰ τὰ Βρούυλλα, ὁ Μανώλης Κανέλλος Σαρηγιάννης εἰς τὸ χωρίον Σογοῦτι, ὁ Γεώργιος Φωτεινάκης εἰς τὸ κιμᾶν-Ρεῖζ, καὶ ὁ Παναγιώτης Μαρκέτας. Ἡ πόλις τῶν Βρουύλλων, ἀπειληθεῖσα δι' ἐκπατρισμοῦ, ἐσώθη κατόπιν γενναυόφροσύνης τοῦ Τζαλατ εἰπόντος: «**σίνδιλικ δουρσοῦν**» (=ἐπὶ τοῦ παρόντος ἄς μείνῃ)!!! Ἐφονεύθησαν ἐπίσης ἐκ τοῦ χωρίου Γκζουλ βαξέ ὁ Ἐλευθέριος Ἀκρίτας, ἐκ τοῦ χωρίου Ἐψηλῆς χωρικός τις ὀνόματι Μανώλης καὶ ὁ ποιμὴν Κυριακὸς Ἀξιώτου, λαβόντος πέντε μεγάλα τραύματα, ἐκ Κιλιςμανίου

μειράξ τις, ὁ γέρο Τσεμπερλής, ὁ Κώστας Ὀρφανὸς καὶ ὁ Βασίλειος Καρᾶ-δαῆς.

Δον) Περιφέρεια Μαγνησίας.

37 Σόμα. Ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμὸς ἐμάρανε πᾶσαν οικονομικὴν ζωὴν καὶ κίνησιν τῶν χριστιανῶν, αἱ διαρπαγαὶ συνεχίζοντο ἀφόβως, διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ τῶν κατοίκων μετηνάστευσαν. Ἡ κατάστασις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Μαγνησίᾳ δὲν ἦτο καλλιτέρα. Ἐν τῇ πεδιάδι αὐτῆς, παρὰ τὸ χωρίον Μουτεβελῆ, εὐρέθη φονευμένος ὁ Ἀθανάσιος Περιβολάρης. Ἐν Κασαμπᾶ 15ετῆς τουρκόπαις ἐπετέθη λυσσωδῶς κατὰ κορασίδος ὁμογενοῦς, τὴν ὁποῖαν ὀλίγον δεῖν θὰ ἐφόνευσεν. Ἐν Γιαγιάκιοι ἐφονεύθησαν ὁ Κυριάκος Ἀμπαλής, ὁ Κωστής Καβούκας καὶ ὁ Γεώργιος Χαραλαμπάκης. Ἐν Ἀξαρίῳ ἐξηφανίσθη ὁ Χρῆστος Ἰωαννίδης.

ΣΗΜ. Συνοικισμοὶ ὁμογενεῖς καὶ μὴ ἀποτελοῦντες κοινότητος (Σακράνι, Κιρκλάρ, Δαγλήδενα, Τσουρούκι, Φρέγκιοι, Καδήκιοι, Τσιρικτση, Κιζιλ-κιτσιλή, Ἀραπλάρ, Καβακλάρ, Ταχταδζή-κιοι, Γκζου-μπεϊλη, Γκζουλδζουκ, Γκζοζ-μπεϊλη καὶ Σαρίδζαλαρ) κατόπιν πολλῶν πιέσεων καὶ ἀπειλῶν ἐξεπατρίσθησαν.

Ἡ κατάστασις ἐξηκολούθει οὕσα ἡ αὐτή, τῶν ὑπολειφθέντων χριστιανῶν μὴ τολμώντων νὰ ἐπισκεφθῶσι τὰ κτήματα αὐτῶν, συνεπεία τῶν διαπραττομένων ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρα φόνων καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι τὸ μεταναστευτικὸν ρεῦμα εἶχε κατὰ Ἰούνιον σταματήσῃ, ἀλλ' ἐσταμάτησεν ὄχι συνεπεία σχετικῆς βελτιώσεως τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ διότι ἐθεωρήθη ἀρμοδίως ὅτι ἔληξεν ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐξοντωτικοῦ σχεδίου, ὅτι ἐξετελέσθη πλέον ἐπακριβῶς ὅ,τι οἱ περίφημοι φάκελλοι, οἱ εἰς τοὺς μουσουλ-

μάνους Μουχτάρηδες ὑπὸ τῆς νεοτουρκικῆς ὀργανώσεως δια-
 νεμηθέντες, ἔλεγον: **ἐκδιώξατε διὰ ροπάλων τοὺς χρι-
 στιανούς· ἐξοντώσατε, ληστεύσατε καὶ ἀτιμάσατε τοὺς
 ἀπίστους**· ὅτι ἐκαρποφόρησε τὸ ἀπαίσιον κήρυγμα τῶν
 νεαρῶν τούρκων Μεχμέτ Σιλιχ, Μαχμουτ Χαμδῆ καὶ Μου-
 σταφᾶ Μουζαφφέρ, οἵτινες φέρουσι συστατικὰ τοῦ νομάρ-
 χου Σμύρνης καὶ δωρεὰν εἰσιτήριον τοῦ σιδηροδρόμου, πε-
 ριήρχοντο τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις τοῦ νομοῦ διοργα-
 νοῦντες οὐχὶ διαλέξεις περὶ ὑγιεινῆς, ὡς ἰσχυρίζοντο, ἀλλὰ
 κηρύγματα ἀντιχριστιανικά, τὰ ἐξῆς: «Μετὰ συντετριμμέ-
 νης καρδίας παρατηροῦμεν ὅτι κοιμᾶσθε ἀκόμη, ὦ τούρκοι·
 οἱ χριστιανοὶ μᾶς παραγκωνίζουσι, σφετερίζονται τὰ δίκαιά
 μας· αὐτοὶ εἶνε ὄφεις, τοὺς ὁποίους θερμαίνομεν, ἵνα ἀπορρο-
 φήσωσι πᾶσαν ἰκμάδα τοῦ ἔθνους μας· αὐτοὶ εἶνε σκώληκες
 ἐντὸς τῆς σαρκός μας, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ ἐξολοθρεύ-
 σωμεν· εἶνε καιρὸς πλέον νὰ ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς
 ἀνθρώπους μὲ πᾶν μέσον, εἴτε θεμιτόν, εἴτε ἀθέμιτον»!!!!

Παρὰ ταῦτα ὅμως ὁ φόβος περὶ ἐπαναλήψεως τοῦ
 διωγμοῦ δὲν ἐξέλιπε, τούναντίον μάλιστα ὁσημέραι ἐνι-
 σχυόμενος ὑπὸ τῶν ἐξακολουθητικῶς ἐπισυμβαινόντων ἐκ-
 τρώπων εἰς βάρος τοῦ ὑπολειφθέντος ὁμογενοῦς στοιχείου,
 εἶχε κορυφωθῆ εἰς βαθμὸν ὑψιστον, ἀφοῦ μάλιστα καὶ
 πρὸς τὸν σεβ. Μητροπολίτην Ἐφέσου Ἰωακείμ, ἐρωτήσαντα
 ἐν τῇ ρύμῃ τῆς μετὰ τοῦ Ραχμῆ σχετικῆς συνομιλίας αὐτοῦ
 ἐὰν καὶ διατὶ θὰ ἀπέλθῃ καὶ αὐτὸς: «**Μάλιστα, ἀ-
 πήνητησεν ὁ νομάρχης, καὶ οὐδεὶς θὰ ἀπέλθῃτε, διότι δὲν
 θὰ ἔχητε ποιμνιον ἐπὶ τοῦ ὁποίου νὰ ἀρχιερατεύητε.
 (ἔββε! σίζδα γκιεδεζέκσινιζ, τσοῦνκι δεσποτλοῦκ κιμέ για-
 παδζάκσινιζ;».**

ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΕΙΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Προφάσει μὲν στρατιωτικῶν λόγων, πράγματι δὲ πρὸς
 ἐπανάληψιν τοῦ προσφιλοῦς τοῖς Νεοτούρκοις ἀντιχριστιανι-
 κοῦ διωγμοῦ ἤρξατο καὶ πάλιν κατὰ Ἰανουάριον τὸ ζήτημα
 τῶν μετατοπίσεων ὁμογενῶν κοινότητων. Ἦδη κατὰ Ἰ-
 οῦνιον 1915 ἐκκενωθεῖσαι κατέφυγον πρὸς τὴν ἐπαρχίαν
 Φιλαδελφείας αἱ κοινότητες **Ἄνω καὶ Κάτω Δεμιρ-
 δζιλῆ, Γκιούλ-Βαξέ καὶ Γιαγδζιλάρ**, ὡς καὶ οἱ ὑπολει-
 φθέντες κάτοικοι τοῦ **Τσιφλικίου Ἁγίου Γεωργίου**, κατὰ
 Μάϊον δὲ τοῦ 1916 ἐξεκενώθη καὶ ἡ **Ν. Ἐφέσος**, ὁδηγη-
 θεῖσα ἐπίσης ἐκεῖσε. Ἡ κοινότης **Βρουύλλων** ἀπειληθεῖσα
 ἐκ νέου νὰ ἐκκενωθῆ ἐσώθη τὴν τελευταίαν στιγμήν.

ΚΖ'

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΝΕΩΝ

Ἡ αὐτὴ τρόμοκρατία καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ (κοινότη. 18 καὶ πληθ. 31036). Καπνοφυτεῖαι κατεστρέφοντο, ἀθῶοι χωρικοὶ ἐδέροντο καὶ ἐτραυματίζοντο, συνοικισμοὶ ὁμογενεῖς ἀπεκλείοντο ἐμπορικῶς, ὀλόκληρα ποίμνια διηρπάζοντο. Ἐν τῷ χωρίῳ Κοιμητούρια ἐφονεύθη ὁ ποιμὴν Δημήτριος. Αἱ κοινότητες **Τσαγκλί, Ἄκ-βοῦκι καὶ Κοιμητούρια** ἐξεδιώχθησαν καθ' ὀλοκληρίαν. Τοῦ **Χριστιανοχωρίου** ὁ περισσότερος πληθυσμὸς, ὡς ἔλκων τὴν καταγωγὴν ἐκ τῆς γείτονος νήσου Σάμου, ἀπηλάθη εἰς τὸ ἐξωτερικόν, οἱ δὲ ἐναπομείναντες γέροντες καὶ γυναῖκες ἐτυραννήθησαν ἀπανθρώπως, ὥστε ἐγκαταλείψαντες τὰς περιουσίας αὐτῶν εἰς τοὺς ἐπισήμους καὶ μὴ τούρκους διεσκορπίσθησαν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Αἱ κοινότητες **Σωκίων, Νεοχωρίου, Γέροντα, Ἄκ-κιοῖ, Δωματίων, Κελεμβεσίου, Βαγάρσι, Δεβελίκιοῖ, Μάλκατζα καὶ Μπελερίτς**, συνεπείᾳ συνεχῶν φυλακίσεων, πιέσεων, ἐπιτάξεων, δαρμῶν καὶ ἀπελάσεων ἔχουσι, αἱ μὲν καθ' ὀλοκληρίαν, αἱ δὲ ἐν μέρει διασκορπισθῆ εἰς τὰ ἐνδότερα τουρκικὰ χωρία. Οἱ τοῦ τμήματος Μάλκατζε μικροὶ συνοικισμοὶ (τσιφλίκια): **Καγιάς, Τριάντα, Δεβελίκιοῖ** καὶ

Μπελερίτς διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους καὶ διὰ τὴν στρατολογίαν ἀπαντος τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ διελύθησαν.

Τὴν μῆνιν τῶν νεοτούρκων δὲν διέφυγε καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἀνέων Ἀλέξανδρος, κατηγορηθεὶς ἀδίκως ὅτι εἰργάσθη δῆθεν ἐναντίον τῶν συμφερόντων τῆς κυβερνήσεως, διὸ καὶ ἐζητήθη ἐπανελημμένως ἢ ἀντικατάστασις αὐτοῦ (τεσκερέδες 8 Ἰουνίου καὶ 1 Σεπτεμβρίου 1917). Καίτοι δὲ ἐγκαίρως καὶ ἐπαρκῶς ἀπελογήθη ὁ Μητροπολίτης, οὐχ ἦττον διετάχθη (ἀρχὰς Αὐγούστου 1917) νὰ καταλίπη τὰ Σώκια καὶ κατέλθῃ εἰς Σμύρνην, ἐκεῖθεν δὲ κατὰ Σεπτέμβριον ἰ. ἔ. ἀπομακρυνθεὶς βία ὠδηγήθη εἰς τὸ καθαρῶς τουρκικὸν χωρίον Τσιβρῆλ, ὁπόθεν κατὰ Δεκέμβριον ἰ. ἔ. ἐπετράπη ὅπως μεταβῆ ἐλευθέρως ὅπου τοῦ νομοῦ Προύσης ἤθελεν. Ἡ ἐπελθούσα ἀνακωχὴ ἐπέτρεψε εἰς τὸν Μητροπολίτην νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ.

ΚΗ΄

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΡΗΝΗΣ

Ὁ διωγμὸς ἐνωρὶς ἤρξατο μαινόμενος ἀπὸ ἄκρον εἰς ἄκρον καὶ τὴν ἐπαρχίαν ταύτην (κοινὸτ. 31 καὶ πληθυσμ. 60496). Μετανάσται μουσουλμάνοι, οἱ πλείστοι ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς Σερβίας κατεληγμένων χωρῶν ὀρμώμενοι, ἐγκαθιστάμενοι εἰς τὰς διαφόρους ὁμογενεῖς κοινότητες κατελάμβανον βία τὰς οἰκίας καὶ τὰ ὑποστατικά αὐτῶν, διαρπάζοντες πᾶν ὅ,τι μακροχρόνιοι κόποι καὶ οἰκονομίαι τῶν χριστιανῶν εἶχον ἀποταμιεύσῃ, καὶ ἐν γένει τρομακρατοῦντες τοὺς πάντας.

Εἰς τὴν τοιαύτην στάσιν καὶ συμπεριφορὰν τῶν μεταναστῶν, καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν περιοίκων τούρκων, συνήργουν καὶ τὰ κατὰ τόπους ἐπίσημα κυβερνητικὰ ὄργανα. Τοῦτο ἀπεδείχθη ἐξ ἐγγράφου, ὃπερ φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ Καραμπίνα Ζαδὲ Ἀλλῆ, (πλουσίου ἰδιοκτήτου τῶν μεγάλων ξενοδοχείων καὶ θερμῶν Τσεσμέ), ὡς γενικοῦ ἀρχηγοῦ καὶ ὀργανωτοῦ τῶν συμμοριῶν τῆς Ἐρυθραίας Χερσονήσου, ἀπηρυθύνειο: **«Πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν συμμοριῶν καὶ τοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς χωροφυλακῆς»** (= τσέτε ρεϊσλερί ἰλέ καρακογλὰρ ζαμπιταλαρινά). Τὸ ἔγγραφον τοῦτο, δοθὲν ὡς εἶδος διαβατηρίου πρὸς τινα, Κώσταν ὀνόματι, μεταβαίνοντα εἰς Βρύουλλα, ἐμαρτύρει ὅτι συμμο-

ρίαι καὶ χωροφυλακὴ ἦτο ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ἢ μάλλον ὅτι ἡ χωροφυλακὴ ἐτέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν συμμοριῶν, ἀφοῦ ἐν τῇ προσφωνήσῃ προηγούνται οἱ τῶν συμμοριῶν καὶ ἔπονται οἱ τῆς χωροφυλακῆς ἀρχηγοί.

Τὴν συνενοχὴν ὁμως τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων ἐν τῇ καταστροφῇ τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἀποκαλύπτει κατὰ τρόπον ἀναμφίλεκτον ἔκθεσις τοῦ Μητροπολίτου Κρήνης ὑπὸ ἡμερομ. 20 Μαΐου 1914, ἔχουσα ὡδε:

«. . . . Εἶχε πρὸ ἡμερῶν περατωθῆ ἢ ἐν τῇ ρηθείσῃ κωμοπόλει ἐγκατάστασις 1300 μουσουλμάνων προσφύγων εἰς τε τὰ σχολεῖα καὶ 105 χριστιανικὰς οἰκίας, οἱ δὲ κάτοικοι εἶχον δι' ἐλπίδος, ὅτι οὕτως ἢ ἄλλως θὰ ἐξηκολούθουν τὰ εἰρηνικὰ ἔργα των, ἐν σχέσει μάλιστα πρὸς τὴν γεωργίαν, ἐξ ἧς καὶ μόνης ἀναμένουσι τὰ τε πρὸς ἰδίαν συντήρησιν οἰκονομικὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς πληρωμὴν τῶν διὰ τὴν Κυβέρνησιν προωρισμένων φόρων τοιαῦτα, ὅτε παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν αἱ ἐκεῖ ἀρχαί, καλέσασαι τοὺς μουχτάριδας καὶ τινας ἐκεῖ προκρίτους, διέταξαν νὰ ἐτοιμάσωσιν ἐτέρας 100 οἰκίας διὰ τοὺς πρόσφυγας, καθότι αἱ ὡς ἄνωθι πρότερον παραχωρηθεῖσαι δὲν ἀρκοῦσιν. Οἱ ρηθέντες μουχτάριδες καὶ πρόκριτοι ἀπήντησαν, ὅτι ἀδυνατοῦσι νὰ ἐπαρκέσωσι, μὴ ὑπαρχόντων κενῶν οἰκημάτων, μετὰ τὴν βία ὑπὸ τῶν αὐτῶν προσφύγων κατάληψιν τῶν εὐρυτέρων καὶ καλυτέρων ἐκεῖ οἰκιῶν, διὸ καὶ θερμῶς παρεκάλεσαν ἵνα μὴ καὶ εἰς τὴν προκειμένην ὑποχρέωσιν ὑποβληθῶσιν. Αἱ Ἀρχαί, μετὰ τοιαύτην ἀπάντησιν, ὅχι μόνον οὐδεμίαν συγκατάβασιν ἔδειξαν, ἀλλ' ἐκ προμελέτης καὶ κατόπιν ὀρισμένου προγράμματος, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑστέρων, προσηγορήθησαν ὀργὴν καὶ ἀγανάκτησιν, προέβησαν εἰς ὕβρεις καὶ ἀπειλὰς, ἐπαναλαβοῦσαι δὲ ἐντονώτερον τὴν διαταγὴν καὶ συνακολούθους ἔχουσαι ἄπλισμένους χωροφύλακας καὶ

καπνοφύλακας, ὡς καὶ πλείστους ἐκ τῶν ἀγριωτέρων προσφύγων, ἐξεκίνησαν ἀπειλητικώτατα καὶ εἰσερχόμενοι κατὰ σειρὰν εἰς τε τὰ διάφορα ἐμπορικὰ καταστήματα καὶ τὰς μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης κατωκημένας χριστιανικὰς οἰκίας, μὲ πολύκροτα καὶ ξιφολόγχας εἰς χεῖρας, προσεκάλουν ἀμέσως τοὺς ἰδιοκτήτας νὰ παραδώσωσιν αὐτοῖς πᾶν τὸ παρ' αὐτοῖς χρῆμα, καὶ ἀφοῦ ἐξεγύμνουσιν αὐτοὺς οὕτω, διέτασσαν ἐπὶ ἀπειλῇ θανάτου νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ κατάστημα ἢ τὴν οἰκίαν των καὶ ν' ἀναχωρήσωσι, καθ' ὅσον οὐδένα πλέον λόγον ὑπάρξεως εἶχον ἐκεῖ, κατ' αὐτούς, ἐν τῇ αὐτῇ κωμοπόλει καὶ νὰ μεταβῶσιν εἰς Θεσσαλονίκην.

Οὕτω πάντα τὰ καταστήματα καὶ πᾶσαι αἱ οἰκίαι, ἀπέναντι τοιαύτης τῶν Ἀρχῶν ἀδικαιολογήτου στάσεως, ἐγκατελείφθησαν καθ' ὀλοκληρίαν, τῶν πλείστων κατοίκων ἐξελθόντων τῶν οἰκιῶν αὐτῶν μὲ ὅ,τι ἔφερον ἔνδυμα, ὀλίγων δὲ δυνηθέντων νὰ παραλάβωσι καὶ τινα σκεπάσματα. Ἐν τοιαύτῃ ἀπροόπτῳ ἐπιθέσει τῶν Ἀρχῶν καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῶν κατὰ τῶν χριστιανῶν κατοίκων, ἐν μέσῳ γενικῆς συγχύσεως καὶ τοῦ διαδοθέντος πανικοῦ, ἰδίως τῶν γυναικοπαίδων, ἐπόμενον ἦτο νὰ περιέλθῃ πᾶσα ἡ κωμόπολις εἰς τὴν διάκρισιν τῶν ἐπιδρομέων. Καὶ ἄλλοι μὲν τῶν κατοίκων κατέφυγον εἰς Τσεσμέ καὶ εἰς τὰ πέριξ μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, ἄλλοι δὲ διενυκτέρευσαν μετὰ πλείστων γυναικοπαίδων ὑπαίθριοι ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Κάτω Παναγίας, ἀναμένοντες πλοῖα πρὸς ἀναχώρησιν καὶ ἐκπατρισμόν. Καθ' ὅλην ὁμως τὴν νύκτα ἐκείνην ἡ ἀτυχῆς κωμόπολις παρέιχε τρομερὰν καὶ ἀξιοθρήνητον θέαν, καθ' ὅσον Ἀρχαὶ καὶ λησταὶ συνειργάζοντο πρὸς ἐντελῆ αὐτῆς ἀπογύμνωσιν. Ἐθραύσθησαν διὰ πελέκεων αἱ θύραι κεκλεισμένων οἰκιῶν καὶ ἐμπορικῶν καταστημάτων μετὰ τῶν ἐν αὐτοῖς χρηματοφυλακίων, διηρπάγη πᾶν τὸ περιεχόμενον

αὐτῶν, ὡς καὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἠνεωγμένων. Χρήματα, κοσμήματα, ἐπιπλα, χαλκώματα, ὑφάσματα καὶ παντοειδῆ χρειώδη καὶ ἐμπορεύσιμα, ὡς καὶ αὐταὶ αἱ ἐσοδεῖαι τῶν κατοίκων, ἀκορέστῳ λύσσει συνελέγησαν καὶ σωρηδὸν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν δραστῶν περιήλθον. Οὕτω περιουσίαι ὀλοκληροὶ ὀλοκληροὺν ἀνθηρᾶς κωμοπόλεως, ἀριθμούσης καθαρῶς ὁμογενῆ πληθυσμὸν ἐκ χιλίων οἰκογενειῶν, ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ μετήλλαξαν χεῖρας. Ἀληθῶς δὲ αἱ ἀπώλειαι αὐταὶ μέγα καὶ δυσυπολόγιστον ἀποτελοῦσι ποσὸν χρηματικόν καὶ μετρίως λαμβανόμεναι ὑπ' ὄψιν. Ταῦτα πάντα, ὡς εἴρηται, ἐγένοντο, φανερᾶ συμπράξει τῶν Ἀρχῶν. Ἐπὶ τρεῖς ἤδη ἡμέρας καὶ νύκτας ὀπλοφόροι τοῦρκοὶ ἐκ Τσεσμέ καὶ Ὀβατζικίου μεταφέρουσιν ἐκ τῆς Κάτω-Παναγίας ἐνταῦθα, ὡς καὶ εἰς τὸ ἡμίσειαν ὥραν ἀπέχον μεσόγειον χωρίον Ὀβατζικίον, τὰ ὡς ἀνωθι ληστευθέντα, πολλὰ τῶν ὁποίων σπεύδουσι νὰ ἀγοράζωσιν οἱ ἐνταῦθα Ἰουδαῖοι. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐνταῦθα Καϊμακάμης προσποιεῖται ἄγνοιαν ἢ ὁμολογεῖ ἀνεπάρκειαν, ἵνα συγκρατήσῃ τὴν τάξιν, ὡς ὁ αὐτὸς ἀπαντῶν εἰς τὰς τελευταίας διαμαρτυρίας μου διὰ τὰ συμβαίνοντα ὁμολόγησε, πολλοὶ τῶν ὀθωμανῶν παροτρυνόμενοι ὑπὸ κακοποιῶν προσώπων ἐπίσης ὀθωμανῶν, αὐθαιρέτως ἀπὸ τοῦδε θερίζουσι σιτοφόρους ἀγροὺς τῶν χριστιανῶν, προβαίνουσιν εἰς διαφόρους ζημίας ἐν τοῖς ἐξοχικοῖς τούτων κτήμασι καὶ διὰ παντοίων μέσων ἀποπειρῶνται νὰ διασαλεύσωσι τὴν ἐπαρχιακὴν τάξιν, ἥτις ὁμολογουμένως ἐπὶ αἰῶνας ἐδραία διέτηρήθη χάρις εἰς τὴν συντηρῆσιν καὶ νόμιμον διοίκησιν τῶν ἐκάστοτε προϊσταμένων Ἀρχῶν καὶ τὸν νομοταγῆ χαρακτῆρα τῶν κατοίκων ὡς δὲ σήμερον πληροφοροῦμαι, ὁ ἐν Ὀβατζικίῳ τοῦρκος μουχτάρης προφορικῶς ἐδήλωσεν εἰς τὸν ἐκεῖ χριστιανὸν συνάδελφόν του, ὅτι νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τοὺς χριστιανοὺς κατοίκους τοῦ αὐτοῦ χωρίου, ὅτι ὀφείλουσι τάχιστα νὰ ἐγκατα-

λείψωσι τὸ χωρίον ἐκπατριζόμενοι καὶ αὐτοί, τοῦτο δὲ ὁ αὐ-
τὸς ὀθωμανὸς καὶ δημοσίᾳ ἐν χριστιανικῇ τοῦ χωρίου κα-
φενείῳ ἀνεκοίνωσεν.

Ὁ ἐξαφθεὶς ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ τύπου φυλε-
τικὸς φανατισμὸς καὶ ἡ διεγειρομένη ἤδη ὄρεξις τῶν κακο-
ποιῶν στοιχείων πρὸς διαρπαγὴν ἀλλοτρίων περιουσιῶν εἶνε,
φαίνεται, τὰ καὶ τοὺς κατοίκους τῶν περίξ ὀθωμανικῶν χω-
ρίων κινδύντα ἐλατήρια πρὸς ἐξόντωσιν τῶν χριστιανῶν,
ὄλονεν δ' αἱ πρὸς τοῦτο κακόβουλοι ἐνέργειαι κατακτῶσιν
ἔδαφος, ἐφ' ὅσον δὲν πατάσσονται ὑπὸ τῶν ἀρμοδιῶν Ἀρ-
χῶν οἱ ἔνοχοι, οἱ τὰ πάντα δυστυχῶς ἀψηφούντες, ὅταν βλέ-
πωσιν, ὅτι τὸ ἀνώμαλον τῶν περιστάσεων δύναται νὰ παρέ-
χῃ αὐτοῖς ἄσυλον πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τιμωρίας, ἣν οἱ νόμοι
διὰ πᾶσαν ἀδικίαν ἐπιβάλλουσιν. Ἐν τέλει προσεπισημειῶ,
ὅτι τόσον οἱ κάτοικοι τῶν περιόικων χριστιανικῶν Κοινοτή-
των, ὅσον καὶ αὐτῆς τῆς πρωτεύουσῃς Κρήνης οἱ χριστια-
νοὶ βλέποντες ἀπεριόριστον καὶ ἀτιμώρητον τὴν δρᾶσιν τῶν
προσφύγων καὶ τῶν ὁμοφρόνων στοιχείων, ἤρξαντο δει-
κνύοντες σημεῖα κοινοῦ φόβου, πλείστοι δέ, ὡς μανθάνω, εἰ-
σὶν ἔτοιμοι ἀπὸ τοῦδε εἰς μετανάστευσιν καὶ μετὰ πολλοῦ
κόπου ὑπ' ἐμοῦ καὶ τῶν περὶ ἐμέ ἐγκρίτων χριστιανῶν συγκρα-
τοῦνται μέχρι τοῦδε, βέβαιον ὁμῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπὸ
τοῦ νῦν ὅτι νέα τις προσέλευσις Μουσουλμάνων προσφύ-
γων, ἔστω καὶ ὀλιγάριθμος, καὶ νέα βιαιοπραγίαι θὰ προ-
καλέσωσιν ἄμεσον καὶ γενικὸν ἐκπατρισμὸν τῶν χριστιανῶν
τῆς ἐπαρχίας, ἣτις ἐν τοιαύτῃ ἀπευκτέᾳ περιστάσει ἐρημω-
θήσεται, ὡς ἡ ἀτυχῆς Κάτω-Παναγία, μὴ λαμβανομένων ὅθεν
δεῖ δραστηρίων καὶ σωστικῶν μέτρων».

Τὰ ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ προβλεπόμενα ἐπραγματο-
ποιήθησαν καὶ ὑπὸ τὰς μᾶλλον τραγικὰς συνθήκας ἐξεκε-
νώθησαν μετὰ τὴν **1 Κάτω Παναγίαν**, κατὰ σειρὰν καὶ ἐν-
τὸς ὀλίγου χρόνου, αἱ κοινότητες: **2 Τσεσμές, 3 Ἀλάτσατα**

**4 Ἁγία Παρασκευή, 5 Ὀδαζίκ, 6 Ρεζι-δερέ, 7 Κερ-
μεγάλεσι, 8 Ἀγριελιᾶ, 9 Πυργί, 10 Ἐρυθραί, 11 Ζιγ-
κουῖ, 12 Ἀχιολί, 13 Σαῖπι, 14 Ἀμπάρ-δεκί, 15-16
Μικρὸ καὶ Μέγα Μολδοβάνι, 17 Τεκκές, 18 Μοναστή-
ρι, 19 Τεπεπόξι, 20 Γενι-λιμάν, 21 Χας-δεκί, 22 Σαρ-
πινδζίκ, 23 Σαζάκι, 24 Βοϊνάκι, 25 Σαλμάνι, 26 Ἐ-
γρι-λιμάν, 27 Δενιζ-γκερέν, 28 Κιουτσούκ-βαξέ, 29
Μελί καὶ 30 Ἁγία Παρασκευή.**

Ἴνα δὲ ἡ φυγὴ τῶν χριστιανῶν γείνη ἀσφαλῆς καὶ
ἐσπευσμένη, προλαβόντες οἱ κακοῦργοι ἐφόνευσαν ἐν τῷ με-
ταλλείῳ τοῦ χωρίου Μοναστήρ δύο ἐργάτας καταγομένους
ἐξ Ἀχιρλή στρατιῶται καὶ μετανάσται τοῦρκοι ἐν Σαῖπι ἐ-
πιτεθέντες ἐπλήγωσάν τινος τῶν ἐκεῖ χριστιανῶν φονεύ-
σαντες τὸν Ἀνδρέαν Μοναστιρλήν, τὸν Χαράλαμπον Ρου-
μελιώτην, τὴν σύζυγον τοῦ Πέτρου Χ' Κυριακοῦ, τὸν Γιάν-
νην Τσομπάνην, τὸν Σταμάτην καὶ τινος ἄλλου· ἕτεροι κα-
κοῦργοι ἐφόνευσαν τὸν ἐκ Γενι-λιμάν Χαράλαμπον Παναγ.
Ἴσμουρλήν, ὁ δὲ ἀγροφύλαξ Ἀρήφ ἔδειρεν ἀνηλεῶς δύο
γραιῖας ἐκ Μικροῦ Μολδοβανίου, τὴν παράλυτον πρεσβυτέ-
ραν τοῦ Π' Σταματίου καὶ τὴν Χρυσάφην Διάκουρη, ὡς μὴ
θελησάσας νὰ ἐξισλαμισθῶσι, καὶ ἰδίαις δαπάναις, ἐπὶ πλοια-
ρίου, ἀπέστειλεν αὐτὰς εἰς τὸ ἔναντι Ἐγγλεζονήσιον, ἵνα
μὴ ποῦς χριστιανικὸς ἐξακολουθῇ μολύνων καὶ πατῶν τὸ
ἔδαφος τῆς Ἐρυθραίας Χερσονήσου!

Τελευταίον πάντων ἐξεδιώχθη καὶ τὸ **31 Κιοστὲν**
(—Ἐγγλεζονήσιον). Τῇ 27 Ἰουνίου 1914 στρατὸς τακτικὸς
ἀποβιβασθεὶς εἰς ἐξ διαφόρους θέσεις τῆς νήσου ταύτης, κα-
τέλαβε αὐτὴν καὶ περικυκλώσας τὰς οἰκίας, πρὸς ἀνακάλυψιν
δῆθεν ὀπλων, ἐφόνευσε 15, τῶν λοιπῶν ὁμογενῶν καταφυγόντων
εἰς τὸ κτῆμα τοῦ γάλλου ὑπηκόου κ. Ζορώ. Διεκορεύθησαν
δὲ διαδοχικῶς ὑπὸ 25 στρατιωτῶν δύο κοράσια (14 καὶ 17
ἐτῶν) τοῦ Ἀσπρομμάτη. Αἱ ἀρχαί, εἰς ἃς κατηγγέλθησαν

ἀρμοδίας τὰ ἐν λόγῳ κακούργηματα, συγκαταλύπταυσαι τὰ
ταῖς ἐπισημασίαις ἐπισημασθέντων ὅτι οἱ ἐν Ἑγγλεζουσιῶ φονευθέντες δὲν
ἦσαν ἐκ τῶν κατοίκων ἀλλὰ λησταί, ἐνῶ εἶνε βέβαιον ὅτι τι-
νὲς τῶν φονευθέντων ἦσαν ἀθῶοι ἀλιεῖς, ἕτεροι δὲ φιλήσυχοι
ἐργάται.

Μετὰ τὸ γεγονός τοῦτο ἡ νῆσος, εἰς ἣν κατέφευγον οἱ
ἐκδιωκόμενοι ὁμογενεῖς τῆς ἐπαρχίας, ἐξεπατρίσθη εἰς Ἑλ-
λάδα, ὅπου, καὶ ἰδίως εἰς Χίον, κατέφυγε καὶ πᾶσα ἡ ἐκδιω-
χθεῖσα ἐπαρχία.

ΚΘ.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

Ἡ πρώτη σοβαρὰ ἐκδήλωσις τῶν ἐχθρικῶν αἰ-
σθημάτων τῶν τούρκων ἐναντίον τῶν χριστιανῶν τῆς
ἐπαρχίας ταύτης (κοινότης 29 καὶ πληθυσμ. 21138) ἐγένε-
το διὰ τοῦ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀναφανδὸν
διωργάνωσαν οἱ κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι, ἔχοντες ἐπικου-
ρους καὶ ἐκτελεστὰς τοὺς χωροφύλακας, τοὺς νυκτοφύλα-
κας, τοὺς καπνοφύλακας καὶ δὴ καὶ κακούργους διαβοή-
τους, ἐξεπίτηδες ἀποφυλακισθέντας. Τὴν τριαύτην διαρ-
γάνωσιν τοῦ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐπεθεώρησεν αὐτὸς
ὁ νομάρχης Σμύρνης Ραχμὴ βέης, ἐπὶ ταύτῃ περιοδεύσας
ἀνὰ τὰς ἐδρας τῶν διαφόρων ὑποδιοικήσεων καὶ καταλύσας
εἰς οἰκίας τῶν φανατικώτερον τούρκων προκρίτων, ἵνα
ἐνθαρρύνῃ αὐτοὺς εἰς τοὺς κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμούς.

Ὁ ἀποκλεισμὸς οὗτος, πανταχοῦ τῆς ἐπαρχίας παρα-
τηρηθεῖς, ἐφηρμόσθη ἀγριώτατα ἐν Σαλιχλή, Θύσακίφ,
Κούλοις, Σιμάβ, Δενιζλή, Γκιόρδες, Σάρδεσι καὶ ἰδίως ἐν
Φιλαδελφείᾳ, ἐνθα ὀργάνωσις τελεία τόσον ἐφανάτισε τοὺς
τε ἐπισήμους καὶ μὴ τούρκους, ὥστε ἔπαυσε καὶ αὐτὸς
ἀκάμῃ ὁ πρὸς τοὺς χριστιανούς χαιρετισμὸς.

Ταυτοχρόνως πρὸς τὸν ἐμπορικὸν ἀποκλεισμὸν διενηργήθησαν καθ' ὅλην τὴν ὑπαιθρον ἰδίως χώραν ἐμπρησμοὶ ὑποστατικῶν, μύλων, ἐργοστασίων, οἰκιῶν κλπ. καὶ ἐγένοντο ἀθροοὶ φόνου ποιμένων, μυλωθρῶν, γεωργῶν, μικρεμπόρων καὶ ἄλλων χριστιανῶν. Ἐφονεύθησαν ἐν ὅλῳ 154 ἄτομα, ἦτοι: 25 ἐν Φιλαδέλφεια, 32 ἐν Κούλοις, 28 ἐν Σαλιχλή καὶ τοῖς περίξ χωρίοις, 12 ἐν Οὐσακίῳ, 22 ἐν Γκιόρδες καὶ τοῖς περίξ, καὶ 35 ἐν τῇ περιφερείᾳ Δενιζλή, Χώνναις καὶ Δινέρ. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν συγκαταλέγεται καὶ ὁ διευθυντὴς τῶν μεταλλικῶν λουτρῶν Κ. Κοτζαμανίδης. Ἐμπρησμοὶ ἐσημειώθησαν ἐν ὅλῳ 102, οἱ δὲ φανατικοὶ τοῦ κομιτάτου παρέδωκαν εἰς τὸ πῦρ τὴν νεοσύστατον ἐν τῷ σταθμῷ Σάρδεων ἐκκλησίαν, ὡς καὶ τὴν σχολήν.

Συνεπεία πάντων τούτων οἱ ὁμογενεῖς κάτοικοι τῆς ἐπαρχίας ἠναγκάσθησαν νὰ περιορισθῶσιν ἐντὸς τῶν πόλεων καὶ τῶν πολυανθρωποτέρων χωρίων, πολλοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν προβλέποντες δεινότερους διωγμοὺς ἐγκατέλιπον τὰς ἐργασίας καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπατρισθέντες εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ μερικὸς οὗτος ἐκπατρισμὸς ἐσημειώθη εἰς τὰς κοινότητας Κούλων, Γκιόλδε, Δεμιρδζή, Πιτσιρλή, Γκιόρδες, Καγιαδζίκ, Μπορλὸν, Μεντοχώρια, Οὐσάκ, Ὁτουράκ, Σάρδεις, Ἐνιγκιὸλ, Δενιζλή, Σαράκιοϊ, Ἐλβανλάρ, Ἀππα, Χώνναι, Τσιβρίλ, Δινέρ, Τατάρ, Γκεδίσ, Σιμάβ καὶ Φιλαδέλφεια.

Ὁ ἐκραγεὶς παγκόσμιος πόλεμος ἐκορύφωσε τὰ δεινὰ καὶ τῶν ὁμογενῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης. Ἐπιτάξεις ἔρανοι καταναγκαστικοὶ, στρατιωτικὸν ἀντισήκωμα καὶ στρατολογία ἐν γένει ἔχουσι παραλύσει πᾶσαν κίνησιν καὶ ζωὴν ἐν αὐτῇ. Τῆς στρατολογίας τῶν χριστιανῶν ἐπωφελοῦμενοι οἱ τοῦρκοι γαιοκτήμονες ἠγγάρευον πολλοὺς ἐξ ἐκείνων εἰς τὰς ἐπαύλεις, πρὸς ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς θητείας, καὶ μεταχειριζόμενοι αὐτοὺς κυρι-

λεκτικῶς ὡς εἴλωτας ἐγένοντο παραίτιοι τοῦ θανάτου τοῦ πλείστου ἐξ αὐτῶν. Ἐπωφελοῦμενοι δὲ συγχρόνως καὶ τῆς ἀπουσίας τῶν προστατῶν τῶν ὁμογενῶν οἰκογενειῶν καὶ ἐκμεταλλεῦμενοι τὸ τουρκόφωνον τῶν τελευταίων τούτων, εἰσεχώρουν ἐν αὐταῖς καὶ δι' ἀπειλῶν καὶ ὑποσχέσεων παραπλανῶντες γυναῖκας καὶ παρθέτους χριστιανὰς ἐγίνοντο συχνάκις παραίτιοι πολλῶν αὐτοκτονιῶν ἐκ μέρους τούτων.

Λ'

ΕΠΑΡΧΙΑ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Πρώτη χρονολογικῶς ἐκδήλωσις τοῦ ἀνθελληνικοῦ διωγμοῦ καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ (κοινότη. 50 καὶ πληθ. 54245) ὑπῆρξεν ὁ ἐμπορικὸς ἀποκλεισμός. Κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ χωρίῳ Ἄκτσέ ἀναφανείς ἐξηπλώθη μέχρις Ἰουνίου 1914 καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν, αὐτῶν τούτων τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων μετὰ φανατισμοῦ διευκολυνόντων τὴν ἐξάπλωσιν αὐτοῦ. Ὁ μουδέρης τοῦ παρὰ τὸ Ὀδεμήσιον Πυργίου διένειμεν εἰς τοὺς μουσουλμάνους μουχτάρας βιβλιάρια ὀκτασέλιδα, ἐξορκίζοντα ἐν ὀνόματι τοῦ Προφήτου τοὺς μουσουλμάνους ὅπως μόνις κρούσῃ ὁ κώδων τοῦ συνθήματος προβῶσιν εἰς δηώσεις καὶ σφαγὰς τῶν χριστιανῶν, ὁ δὲ ὑποδιοικητὴς Ὀδεμησίου ἀπηγόρευσε διὰ δημοσίου κήρυκος ὅπως χριστιανοὶ ράπται καὶ πωληταὶ ἐτοιμῶν φορεμάτων πωλῶσι τοιαῦτα εἰς τοὺς τούρκους ἐπ' ἀπειλῇ ἐν πρώτοις: προστίμου πέντε λιρῶν καὶ ἐν ὑποτροπῇ: ραβδισμῶν, φυλακίσεως καὶ ἐξορίας.

Παραλλήλως πρὸς τὸν ἐμπορικὸν ἀποκλεισμόν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἔβαινον καὶ οἱ φόνοι. Ἐν ἐκάστῳ τουρκικῷ χωρίῳ εἶχεν ὀρισθῆναι διὰ κλήρου ἀριθμὸς τις κακούργων πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ μαύρου καὶ ἀπαισίου ἔργου τῆς ἐξοντώσεως τῶν χριστιανῶν.

Οἱ κακούργοι οὗτοι καταρτίζοντες ἐνόπλους συμμορίας ἐπέτιθεντο κατὰ διωφόρων κοινοτήτων τῆς ἐπαρχίας καὶ μετὰ κορεσμὸν τῶν αἰμοχαρῶν καὶ κτηνωδῶν αὐτῶν ὀρέξεων καὶ παθῶν ἀπῆρχοντο ἐκεῖθεν συναποκομίζοντες πολλὰ λάφυρα. Μαρτυρικὴν ἐπίθεσιν ἐκ μέρους ἐνόπλου συμμορίας ὑπέστη τὸ χωρίον Ἄκτσέ. Τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1915 τούρκοι δολοφόνοι εἰσελθόντες εἰς τὸ χωρίον τοῦτο καὶ καταλαβόντες τὰς διόδους καὶ παρόδους αὐτοῦ καὶ λεηλατήσαντες τὰ καταστήματα τῶν προκρίτων Γεωργίου Σφετσοπούλου, Χ' Πέτρου Προύσαλη, Γεωργίου Χρήστου, Φιλίππου Κρίστη, καὶ Χαλαλάμπους Σαββοπούλου, τὸν μὲν τελευταῖον κατεκρεοῦργησαν αὐθωρεὶ ἐντὸς τοῦ καταστήματος αὐτοῦ, τοὺς δὲ λοιποὺς τέσσαρας ὀδηγήσαντες δεσμίους εἰς τὴν πλατείαν τοῦ χωρίου, ἐπυροβόλησαν πλειστάκις κατ' αὐτῶν καὶ ἀφέντες αὐτοὺς ἐκτάδην κειμένους νεκροὺς ἀπῆλθον ἄδοντες.

Διὰ ταῦτα πάντα καὶ διὰ τὴν συνεχῆ ἐπιβολὴν ἐπιταξεων καὶ φόρων, πολλοὶ τῶν χριστιανῶν, καὶ ἰδίως οἱ εὔποροῦντες καὶ σημαίνοντες μεταξὺ αὐτῶν, ἐξηναγκάζοντο ὅπως ἐγκαταλείποντες πᾶσαν καθόλου περιουσίαν αὐτῶν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν τούρκων ληστοσυμμοριτῶν, καταφεύγωσιν εἰς Σμύρνην καὶ Ἀϊδίνιον πρὸς προστασίαν τῆς τιμῆς καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ἡ ἐπαρχία μου, ἔγραφεν ὑπὸ ἡμερ. 6 Ἰουνίου 1914 ὁ Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως Σμάραγδος, ἐξακολουθεῖ νὰ παρουσιάζῃ ὄψιν ὀδυνηρὰν καὶ ἀπελπιστικὴν. Ἐκτὸς τῆς τελείας οικονομικῆς τῶν χριστιανῶν καταστροφῆς ἐπελθούσης ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ, τῶν καταστροφῶν τῶν καπνοφυτειῶν, τῶν συκοπεριβόλων, τῶν ἐλαϊοδένδρων, τῶν λαχανοκήπων καὶ ἐν γένει παντὸς μέσου διατηρήσεως αὐτῶν, αἱ διάφοροι ἀπειλαὶ καὶ αἱ διαδόσεις κατόπιν τῶν εἰς ἄλλα μέρη τοῦ νομοῦ λαβουσῶν χώραν γενικῶν καταστροφῶν, ἤγαγον τοὺς χριστιανοὺς εἰς τοιοῦτο σημεῖον ἀπελπισίας καὶ ἀπογοητεύσεως, ὥστε τὰς τελευταίας ταύτας ἡμέρας τὸ πλεῖστον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν

περιφερειῶν Ἀϊδινίου καὶ Θείρων ἤρξατο μετὰ σπουδῆς νὰ μετοικῆ εἰς Σμύρνην, ἵνα ἐξασφαλίσωσι τοῦλάχιστον τὴν ζωὴν των. Εἶναι ἀπερίγραπτος ὁ πανικός, ὅστις κατέλαβε τοὺς χριστιανούς μου. Ἀπὸ χθὲς ἤρχισαν νὰ ἐκπατρίζωνται καὶ οἱ χριστιανοὶ τοῦ Ἀϊδινίου πολλῶν οἰκογενειῶν ἀπελθουσῶν εἰς Σμύρνην».

Ἄλλ' ἐὰν τότε δὲν ἐσημειώθη που τῆς ἐπαρχίας σοβαρὰ καὶ ριζικὴ ἐκκένωσις κοινοτήτων αὐτῆς, ὁ παγκόσμιος πόλεμος δὲν ἀφῆκεν αὐτὴν ἐντελῶς ἀπρόσβλητον. Τὸ τμήμα μάλιστα τῆς Καρίας, ὡς ἐκ τῆς παραλιακῆς αὐτοῦ θέσεως, ἐδοκιμάσθη περισσότερον τῶν ἄλλων, διότι ἅμα τῇ κηρύξει τοῦ πανευρωπαϊκοῦ πολέμου ἰδιαίτερος ἐξοντωτικὸς διωγμὸς ἤρξατο κατ' αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν οἱ πλείστοι κάτοικοι **1** Κεφαλουκάς, **2** Μπαλαῖ, **3** Γκιουμουσλή, **4** Ἀλικαρνασοῦ, **5** Κιουλούκ, ἀρκετοὶ τῶν: **6** Μυλάσδων, **7** Καράμακα, **8** Τάτσα-Πέτσα, **9** Ταλιάνι, **10** Γιουκσέκ-κούμ, **11** Κουγιουδζάκ, **12** Μαδαλιᾶ ἐπέτυχον ὅπως δι' ἀκατίων καταφύγωσιν εἰς τὰς ἀπέναντι νήσους. Ἀργότερον ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι συλλαμβανόμενοι οἱ πρόκριτοι τῶν ὡς ἄνω κοινοτήτων ἐρρίπτοντο εἰς τὰς φυλακάς, ἕως οὗ κατὰ Ἰούλιον 1918, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ἐφαρμογῆς τοῦ περὶ φυγοστράτων νόμου, διατάσσεται ἡ ἐκκένωσις καὶ ὁ μετατοπισμὸς τοῦ ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ὑπολειφθέντος ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὡς καὶ τῶν κοινοτήτων: **13** Κοκκινοχώρι, **14** Μασάτ, **15** Γενὴ-Παζάρ καὶ **16** Καραδζά-σοῦ, οἱ δὲ κάτοικοι ἀπεστάλησαν ὀλίγοι μὲν εἰς Μοῦγλα, οἱ πλείους δὲ εἰς τὰ τουρκικὰ χωρία. Αἱ ἐκκενωθεῖσαι κοινότητες ἐντελῶς κατεστράφησαν, πολλοὶ δὲ τῶν ἐκπατρισθέντων ἀπέθανον ὡς ἐκ τῶν ὀλονυκτιῶν ὀδοποριῶν, τῆς σωματικῆς ἐξαντλήσεως, τῆς πείνης καὶ τῶν ἀσθενειῶν.

* * *

Οἱ φόνοι ἀθῶων ὁμογενῶν τῆς ἐπαρχίας ταύτης δύναται νὰ ἀποτελέσωσι ὀλόκληρον τόμον, χωρὶς ἐννοεῖται νὰ συνυπολογισθῶσιν οἱ θάνατοι πλείστων ὁμογενῶν στρατιωτῶν, ἐπελθόντες κατόπιν πείνης καὶ ἀσθενειῶν καὶ κακώσεων ἐκ μέρους τῶν ἀξιωματικῶν. Ληστρικὰ ἀφ' ἑτέρου συμμορίαί, ἀπάγουσαι προκρίτους χριστιανούς καὶ δι' ἀπειλητικῶν ἐπιστολῶν ἀποσπῶσαι παρὰ πολλῶν ἐξ αὐτῶν σημαντικὰ ποσά, ἠνάγκαζον τοὺς ἡμετέρους ὅπως μὴ μεταβαίνωσιν εἰς τὰς ἀγροτικὰς αὐτῶν ἐργασίας. Ἐξισλαμίσεις, ἀτιμώσεις καὶ διακορεύσεις δὲν ἐσπάνιζον προκαλοῦσαι συχνάκις τὴν φρίκην καὶ τὴν ἀγανάκτησιν διὰ τε τὴν ἐκδηλουμένην θηριωδίαν καὶ διὰ τὴν ιδιότητα τῶν διαπρατιόντων αὐτῆν.

«Πρὸ τινων ἡμερῶν — ἐγραφον ἐκ Τάτσης πρὸς τὸν Μητροπολίτην Ἡλιουπόλεως ὑπὸ ἡμερ. 14 Ἰουνίου 1914 — ἡ ἐνταῦθα χωροφυλακὴ συνέλεξεν ὅλα τὰ κυνηγετικὰ ὄπλα τῶν ἐνταῦθα ὁμογενῶν, καὶ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων ἡμερῶν, τὴν 9ην τοῦ τρέχοντος, 4ην ὥραν τῆς νυκτός, οἱ μουχταροδημογέροντες τοῦ χωρίου Κάρκιοι τῆς περιφερείας Τάτσης καὶ τινες ἄλλοι, ὠπλισμένοι ὄντες, περιεκύκλωσαν μίαν οἰκίαὰ χριστιανικὴν ἐκ τῶν ἐνταῦθα καλῶν οἰκογενειῶν, καὶ ἀφοῦ παρεβίασαν τὴν θύραν θραύσαντες τὰ κλείθρα αὐτῆς, εἰσῆλθον καὶ συνέλαβον τὸν οἰκοδεσπότην καὶ δέσαντες αὐτὸν ἔδειραν ἀνηλεῶς, ἀρπάσαντες ἅμα καὶ τὴν δεκαεξαετῆ θυγατέρα αὐτοῦ. Οἱ τρεῖς ἐξ αὐτῶν ἐφύλαττον τὴν ἐξοδὸν τῶν οἰκείων, μέχρις ὅτου οἱ ἄλλοι ἀπομακρύνωσι τὸ κοράσιον, οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ἔδεσαν ὀπισθεν τὰς χεῖρας τοῦ κορασίου καὶ ἐπειδὴ ἀνθίστατο, ἔσυραν αὐτὴν

κατὰ γῆς ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν τῶν θάμνων, εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς οἰκίας δέκα λεπτῶν, καὶ τὴν ἔφερον εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος. Ἀρχηγός αὐτῶν ἦτο ὁ Σαπίτ βέης, ἡλικίας 55 ἐτῶν· αὐτὸς πρῶτος ὤρμησε κατὰ τῆς ἀτυχοῦς κόρης καὶ ἀφοῦ διεκόρευσε αὐτήν, κατεμάσησε τὰς παρειὰς καὶ κατεξέσχισε τοὺς μαστοὺς καὶ πολλὰ μέρη τοῦ σώματός της, οἱ δὲ ἄλλοι κρατοῦντες τὸ στόμα της ἠμποδίζον τὰς φωνάς· ἔπειτα ἔπιπτον καὶ οἱ ἄλλοι ἐναλλάξ κατὰ τῆς κόρης κορέσαντες τὴν λύσσαν των δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ τὴν αὐγὴν ἔφερον αὐτὴν λιπόθυμον καὶ ἡμίγυμνον καὶ τὴν ἔρριψαν πλησίον τῆς οἰκίας καὶ ἔφυγον».

* * *

Ἐπιστολὴ τοῦ τότε μουτσαρίφου Ἀϊδινίου Χουσνή βέη πρὸς τὸν ἀξιωματικὸν τῶν φυλακῶν Σμύρνης :

«Συμφώνως ὀδηγίαις τοῦ σεβαστοῦ κομιτάτου σὰς ἀποστέλλω εἰς πρώτην ἀποστολὴν σιδηροδεσμίους τέσσαρας ἐκ τῶν προκρίτων Καραβουνάρ, ἐπικινδύνους ἑλληνοφρονας, διὰ τοὺς ὁποίους φροντίζετε τὰ δέοντα. Μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἔχητε καὶ ἐγέρας ἀποστολὰς ἀπὸ Δερμεντζίκ, Μουρσαλή, Ναζλή καὶ Ἀκτσέ. Τὸ μέτρον εἶνε κατάλληλον, διότι διὰ τῆς ἐξουτώσεως τῶν προκρίτων, μένει ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς, διὰ τὸν ὁποῖον ἐσχημάτισα ἀνὰ δύο τρεῖς συμμορίας εἰς ἕκαστον τῶν ἀνωτέρω χωρίων, διώρισα δὲ τὸν ἀδελφόν μου Μουστᾶ βέην ὡς ἀρχηγὸν τῶν συμμοριῶν (τσέτε Μεεμουρού), ὅστις ἀμισθεὶ ἀνέλαβε νὰ ὑπερασπίσῃ τὰ συμφέροντα τοῦ Κομιτάτου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς γυναῖκας καὶ τὰ παιδιά, ἔχομεν τὸν ἐξισλαμισμὸν καὶ ἐλπίζω, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐκτοπίσω ὅλην τὴν

ὑπαιθρον χώραν τῆς ἐπαρχίας. Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ Ἀϊδινίου δὲν ἠδυνήθη νὰ εὔρω θερμοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Κομιτάτου ἐκ τῶν σημαινόντων μουσουλμάνων. Εὗρον μὲν τοιοῦτους, ἀλλ' εἶνε τῶν κατωτέρων στρωμάτων καὶ μικρᾶς ἀξίας ἄνθρωποι καὶ δὲν βασίζομαι ἐπ' αὐτῶν ἄλλως τε ἐπειδὴ τὸ Ἀϊδίνιον εἶνε ἔδρα στρατιωτικοῦ σώματος, κωλύομαι ὀλίγον, ὡς ἐκ τῆς διαφυλάξεως τῶν προσχημάτων, εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐκεργειῶν μου. Τέλος εἰς δευτέραν σύσκεψιν ἀποφασίζομεν καὶ δι' αὐτό. Καλὸν κρίνω τὴν μέθοδον τῶν πυρκαϊῶν. Προσεχῶς θὰ ἔλθω εἰς Σμύρνην, ὅπως συνεννοηθῶμεν καὶ διὰ ζώσης».

Πᾶν σχόλιον περιττόν. Ἐπίσημοι κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι ἀποκαλυπτόμενοι μίαν ἔτι φορὰν ὡς οἱ πρῶτοι σφαγεῖς καὶ ἐμπρησταὶ καὶ διώκται τῶν χριστιανῶν!

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ

Μνήμονες μεγάλων προκατόχων αὐτῶν καὶ πιστοὶ πάντοτε εἰς τὴν ἐθνικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν ἀποστολὴν οἱ τοῦ κλίματος τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου Μητροπολίται εἰργάσθησαν ἀόκνως, ἐν τῇ ἰδίᾳ ἕκαστος παροικία καὶ μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς σωματείων, πρὸς προφύλαξιν καὶ διάσωσιν τοῦ ποιμνίου αὐτῶν ἀπὸ τῶν διωγμῶν καὶ τῆς ἐν γένει ἐφαρμογῆς τοῦ ἐξουτωτικοῦ προγράμματος τῶν νεοτούρκων. Τοῦ κανόνος τούτου μὴ παρεκκλίνοντες καὶ οἱ τοῦ νομοῦ Σμύρνης μητροπολίται ἡμαγκάζοντο οὐχ ἦττον, ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς θέσεως τῶν πραγμάτων πιεζόμενοι, ὅπως πολλάκις προβαίνωσιν καὶ εἰς ἀπὸ κοινοῦ ἐνεργείας καὶ πράξεις τὸν αὐτὸν καὶ πάλιν μέγαν σκοπὸν ἐπιδιώκοντες. Οὕτως ἐκτὸς τῆς ἄλλης παρὰ τῷ Νομάρχῃ Σμύρνης κοινῆς ἐνεργείας αὐτῶν σχετικῶς πρὸς τὸν διωγμὸν τοῦ 1914, καὶ τῆς ὑποβολῆς κοινῶν σχετικῶν ἐγγράφων εἰς πρόσωπα ὑπέροχα πολιτικῶς καὶ ἐκκλησιαστικῶς, ἐπέδωκαν τῇ 12 Ἰουνίου ἰ. ἐ. κοινὸν ὑπόμνημα πρὸς τοὺς ἐξεπίτηδες ἐκέισε κατελθόντας ἀ' διερμηνεῖς τῶν ἐν Κωνσταντινῶν πρεσβειῶν τῶν Μ. Δυνάμεων, ἀποσκοποῦν τὴν διαφώτισιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ φλέγοντος ζητήματος τῆς ἡμέρας.

Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο ἔχει ᾧδε:

Πρὸς τὴν ἔντιμον Διεθνή Ἀνακριτικὴν Ἐπιτροπὴν,

Οἱ ὑποφαινόμενοι Μητροπολίται Ἐφέσου, Σμύρνης Φιλαδελφείας, Ἡλιουπόλεως καὶ Κρήνης συμμορφούμενοι πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν, τὴν ἐκφρασθεῖσαν ὑπὸ τῶν κ. κ. ἀντιπροσώπων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβειῶν τῶν Μ. Δυνάμεων, λαμβάνουσι τὴν τιμὴν νὰ ἐκθέσωσιν αὐτοῖς τὰς σκέψεις αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, καταστάσεως αἰτιολογούσης τὴν ἐν τῷ βιλαετίῳ ἡμῶν ἀποστολὴν αὐτῶν.

Αἱ πράξεις τῆς ἐξολοθρεύσεως καὶ καταδιώξεως, αἱ γινόμεναι ἐναντίον τοῦ χριστιανικοῦ στοιχείου, χρονολογούμεναι ἤδη ἀπὸ πολλοῦ οὐδόπως ἀποτελοῦσι γεγονὸς μεμονωμένον καὶ τυχαῖον. Φαίνονται ὅτι εἶνε ἡ προτελευταία φάσις (ἡ τελευταία μᾶς ἐπιφυλίσεται ἴσως ὑπὸ τὴν μορφήν γενικῆς σφαγῆς, ὡς ἡ τῶν Ἀρμενίων) τοῦ μίσους καὶ τοῦ φανατισμοῦ τῶν μουσουλμάνων, ἐξιχθέντων μέχρι παροξυσμοῦ ὑπὸ τοῦ σοβινιστικοῦ τουρκικοῦ τύπου, κηρύττοντος διαρκῶς δι' ἄρθρων φλογερῶν τὴν ἐξολόθρευσιν τῶν χριστιανῶν, καὶ τῆς ὁποίας φάσεως αἱ πρῶται ἐκδηλώσεις ἦσαν: εἰς ἐμπορικὸς ἀποκλεισμός, καθιστάμενος καθ' ἑκάστην σφοδρότερος καὶ μεμονωμένα κρούσματα σφαγῶν, δυναμένων νὰ ἐμπνεύσωσι τὸν πανικόν.

Τοῦ εὐρέως σχεδίου τῆς καταστροφῆς τῶν χριστιανῶν προηγῆθη ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ ἀνάκλησις πάντων τῶν Ἑλλήνων ὑπαλλήλων ἀπὸ τῶν κυβερνητικῶν καὶ διοικητικῶν θέσεων, ὁ ἐξοπλισμὸς τῶν Τούρκων χωρικῶν καὶ ἰδίως τῶν ἐν ταῖς παραλίαις, ἀφ' ἐτέρου δὲ ὁ ἀφοπλισμὸς πάντων τῶν χριστιανῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀφήρεσαν καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ κυνηγε-

τικά ὄπλα, ἢ καταπίεσις τῶν προϋχόντων τῶν βιλαετιῶν Προύσης καὶ Ἀϊδινίου, ἢ ἀπέλασις ἐτέρων προϋχόντων Ἑλλήνων ὑπηκόων τῆς Σμύρνης, ὁ διορισμὸς εἰς τὰς ἐμπιστευτικὰς θέσεις πρακτόρων φανατικῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων εὐκόλως θὰ ἠδύναντο νὰ βασισθῶσι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ διοργανωθέντος σχεδίου. Διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου τούτου αἱ μυστικαὶ διοργανώσεις εἰργάσθησαν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν, τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν προστασίαν τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων, καὶ ἀ τρόπον ὄντως ἀποτελεσματικόν.

Πάντα τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐν λεπτομερεῖᾳ θὰ ἐκθέσωμεν, σχετιζόμενα πρὸς τοὺς διαγμούς, τὰς δηώσεις καὶ τὰς μετὰ λεηλασιῶν δολοφονίας, δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς γεγονότα τυχαῖα καὶ μεμονωμένα. Ἀποτελοῦσιν ἀπ' ἐναντίας μίαν σειρὰν γεγονότων σοφῶς συλληφθέντων ἐν τῷ νῷ καὶ αὐθωρεῖ ἐκτελεσθέντων πρὸς πραγματοποίησιν ἐνὸς προγράμματος ἀκριβοῦς καὶ προμελετημένου.

Πανταχοῦ, πράγματι, τὰ μέσα τῆς ἐκτέλεσεως καὶ ὁ τρόπος τῆς διεξαγωγῆς τῶν φρικαλεοτήτων τούτων εἶνε ὁ ἴδιος. Ὅστιςδήποτε παρέστη εἰς μίαν τῶν φρικαλέων τοιῶντων σκηνῶν, τὴν ἐξελιχθεῖσαν ἐν τοῖς ἡμέροις τούτοις τόποις, ὅπου τὸ χριστιανικὸν στοιχεῖον ἐδέσποζεν, εἶνε εἰς θέσιν νὰ μορφώσῃ γνώμην ἀκριβῆ περὶ πάντων τῶν διαπραχθέντων εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις καὶ χωρία τῆς Ἀνατολῆς.

Μόνην ἐξαίρεσιν ποιοῦνται αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία, ἃ τινὰ ἀμυνόμενα τῶν ἐστιῶν καὶ τῶν βωμῶν αὐτῶν, ἀντιπαρέταξαν ποίαν τινα ἀντίστασιν πρὸς τὸ ἐπιδρομικὸν στοιχεῖον. Τὰ χωρία ταῦτα, ὅπως τὸ Σερέκιοῦ, τὸ Γκερένκιοῦ, τὸ Ὀλουτζὰκ καὶ ὀλόκληρος ἡ χώρα τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Φωκαίας, κατεστράφησαν καὶ ἐνεπρήσθησαν ὀλοσχερῶς.

Ἴδου ἄλλως τε τὸ παρὰ τῶν μουσουλμάνων ἐφαρμοζόμενον σύστημα. Ὁ καϊμακάμης καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῆς

χωροφυλακῆς, προσκαλοῦσι τοὺς δημογέροντας καὶ τοὺς προϋχοντας τῆς χώρας καὶ συνιστῶσιν εὐθὺς νὰ ἀναχωρήσωσι, καθότι ἡ παρουσία αὐτῶν δὲν εἶνε περαιτέρω ἀνεκτὴ. Τοιοῦτοτρόπως ἐνήργησεν ὁ καϊμακάμης τῆς Περγάμου Ἀρίφ Χικμέτ βέης, ὁ καϊμακάμης τοῦ Ἀδραμυντίου, ὁ καϊμακάμης τοῦ Καραβουρνοῦ, ὁ μουδέρης τοῦ Μολδοβάν, ὁ ἀρχηγὸς τῆς μυστικῆς διοργανώσεως Κρήνης Καραμπίνα ζαδὲ Ἀλλῆ, ὁ διοικητὴς τῆς χωροφυλακῆς καὶ ὁ λιμενάρχης, ὁ δήμαρχος, ὁ δημαρχιακὸς ἰατρὸς Σαῖμ βέης, καὶ ὁ πρῶην μουφτῆς τῆς Παλαιᾶς Φωκαίας Σιρῆ βέης, ὁ διοικητὴς τῆς χωροφυλακῆς Μαινεμένης Ταλαατ βέης καὶ πάντες οἱ κυβερνητικοὶ ὑπάλληλοι τῶν προειρημένων ἐπαρχιῶν.

Μετὰ ταῦτα αἱ ἔνοπλοι ὀρδαὶ, ἀποτελούμεναι ἀπὸ βασιβοζούκους καὶ βαρβάρους ζεϊμπέκιδες, ἐξαπολύονται ἐναντίον τῶν χριστιανῶν τῶν πόλεων καὶ τῶν χωρίων, προσελκύομεναι δὲ ἀπὸ τὴν εὐφορίαν καὶ τὸν πλοῦτον χωρίου τινὸς σφετερίζονται πάντα τὰ ἀγαθὰ, τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς χριστιανούς καὶ τὰ ὁποῖα θεωροῦσιν ὡς ἀποτελοῦντα σκοπὸν τῆς ἐπιδρομῆς, ἀπὸ πολλοῦ διδαχθέντος αὐτοῖς ὅτι τὰ ἀγαθὰ ταῦτα ἀνήκοντα αὐτοῖς κατεκρατοῦντο ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους δὲν ἔπρεπε τοῦ λοιποῦ νὰ ἀνεχθῶσιν ἐν μουσουλμανικῷ Κράτει. Δύναται τις νὰ φαντασθῆ μετὰ ταῦτα πῶς τὸ σχέδιον τοῦτο, τὸ ὠριμάσαν ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου, ἐτέθη σατανικῶς ἐν ἐφαρμογῇ καὶ τοῦ ὁποίου σκοπὸς ἦτο ἡ ἐξολόθρευσις τῶν χριστιανῶν.

Δυστυχία εἰς τοὺς χριστιανούς, οἵτινες δὲν θὰ ὑπέκυπτον αὐθωρεῖ εἰς τὰ σχέδια τῶν τρομοκρατῶν τῆς χωροφυλακῆς καὶ τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Τὴν ἰδίαν ἐκείνην νύκτα ἀρχίζουσι περίξ τοῦ χωρίου πυροβολισμοὶ, ζωφλοπαί, ἀπαγωγαὶ χωρικῶν, φόνοι, διὰ πυρὸς καταστροφῆ

ἐξοχικῶν οἰκιῶν. Ἐὰν οἱ Ἕλληνες χωρικοὶ τρομοκρατούμενοι ἀπὸ τὰ γεγονότα ταῦτα ἐκδηλώσι διαθέσεις πρὸς μετοικεσίαν, τότε ληστεύουσιν αὐτούς, ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτῶν πᾶν ὅ,τι κατέχουσι καὶ ἀποπέμπουσιν ἐν πλήρει γυνότητι. Ἐὰν δὲ ἐπιχειρῶσι νὰ ὑπεραμυνθῶσι τῶν ἐστιῶν καὶ βωμῶν αὐτῶν, αἱ ὀρδαὶ καταπλημμυροῦσι τὰ περίξ, προερχόμεναι ἀπὸ τὰ ὄρη καθ' ὠρισμένας ἡμέρας καὶ ὥρας, ὡσεὶ ὑπέικουσαι εἰς διαταγὴν τινα, καὶ ἐφορμῶσι ἐναντίον τῆς προγραφείσης πόλεως ἢ τοῦ χωρίου.

Ἐὰν τὸ χωρίον ἀνταπαντᾷ εἰς τὸν πυροβολισμόν, αἱ ἴδιαι αὐταὶ ὀρδαὶ ὀδηγούμεναι ὑπ' ἀξιωματικῶν τῆς χωροφυλακῆς, χωροφυλάκων ἢ ἀγροφυλάκων καὶ ὑπὸ ἀποστράτων ἀξιωματικῶν, ἐφορμῶσιν ὅμοιοι πρὸς στρατεύματα τακτικῶν καὶ ἐπιχειροῦσι τὴν καταστροφὴν τῶν χωρίων. Τότε ἔχομεν νὰ θρηνήσωμεν τὰ ἀποτελέσματα τῶν μεγάλων σφαγῶν καὶ τῶν φρικαλέων καταστροφῶν, ὅπως ἐγένετο εἰς τὸ Γκερένκιοῖ, τὸ Σερέκιοῖ καὶ εἰς ὀλόκληρον τὸν καζᾶν τῆς Φωκαίας. Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους τὸ θλιβερὸν καὶ ὀδυνηρὸν θέαμα τοῦ ἀνωφελοῦς τῆς παρουσίας τοῦ νομάρχου καὶ τοῦ ὑπουργοῦ διεπιστώθη πανταχοῦ. Ἀντὶ βελτιώσεως ἢ παρουσίας αὐτῶν ἀπεναντίας ἐγένετο πρόξενος ἐπιδεινώσεως τῆς καταστάσεως.

Πράγματι, ἐὰν δημόσιοι ὑπάλληλοι μετέβησαν εἰς τὰς δηρωθείσας χώρας, ὡς εἶναι αἱ πόλεις τοῦ Ἀδραμυτιίου, οἱ καζάδες τῆς Περγάμου, τῆς Φωκαίας, τοῦ Τσεσμέ καὶ τοῦ Καρὰ βουρνοῦ καὶ ἐτηλεγράφησαν ἐκεῖθεν ὅτι πλήρης τῶν ξις ἀποκατέστη, τοῦτο ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐλλοσχερῆ ἔκλειψιν τῶν χριστιανῶν, πάντων ἐκδιωχθέντων καὶ ληστευθέντων. Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς καταστροφῆς αὐτοὶ οὗτοι ἀποστέλλουσιν εἰς τὰ ἐγκαταλελειμμένα χωρία πρόσφυγας μουσουλμάνους προσκαλοῦντες αὐτοὺς ἀπὸ τὸ ἐ-

σωτερικόν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ἀρκετὰ, ὅτι ἐννοοῦσι νὰ ἐπωφελῶνται τῶν καρπῶν τῆς λεηλασίας καὶ τῶν καταστροφῶν, τὰς ὁποίας ἐπροξένησαν.

Ἐὰν ἐπὶ τέλους ἐπεσκέφθησαν τοὺς μὴ καταστραφεί-
 τας τόπους, ὡς τὰ Θεῖρα, τὸ Βαϊνδῆριον κτλ., αἱ πληροφο-
 ρίαι αἱ ληφθείσαι ἐκεῖθεν εἶνε ἀπελπιστικά. Μετὰ τὴν ἐπί-
 σκεψιν αὐτῶν, ἡ κατάστασις αὐτῶν ἐπεδεινώθη ἀποτόμως.
 Ἵνα μὴ ἐξάρωμεν ἕτερα γεγονότα, παραθέτομεν ἐνταῦθα τὸ ἐπίσημον τηλεγράφημα τῆς κοινότητος Θεῖρων, τὸ ὁποῖον ἐλήφθη σήμερον: «Μετὰ τὴν ἀφίξιν Γενικοῦ Διοικητοῦ καὶ ὑπουργοῦ, τὸ μποῦκοτὰζ σφοδρότερον ἢ ἀγορὰ κλειστή· φυτεῖαι καπνῶν καὶ ἀγροὶ ἐγκατελείφθησαν· καλλιεργηταὶ φοβοῦνται νὰ μεταβῶσιν εἰς τὰς ἐργασίας των· πληθυσμὸς ζητεῖ μετανάστευσιν· ἀλλ' ἡ κυβέρνησις ἀπαγορεύει· ἐνεργήσατε τὸ ταχύτερον ὅπως ἐπιτραπῆ ἡμῖν νὰ ἔλθωμεν εἰς Σμύρνην καὶ νὰ ἀποφύγωμεν βίον ἀβίωτον».

Καὶ τώρα, Κύριοι, δύνασθε νὰ ἐννοήσητε, ποῖος εἶνε ὁ ἐσωτερικὸς καὶ ἐξωτερικὸς μηχανισμὸς, ὅστις θέτει εἰς κίνησιν ὀλόκληρον τοῦτο τὸ καταχθόνιον μηχανήμα, τὸ ὁποῖον ἐν πλήρει εἰκοστῷ αἰῶνι, ἐν πλήρει εἰρήνῃ, ὑπὸ τὰ ὄμματα τῆς χριστιανικῆς καὶ πεπολιτισμένης Εὐρώπης, διοργανοὶ καὶ διεξάγει ἐναντίον τῶν χριστιανῶν ἕνα ἀνοικτίρμονα διωγμὸν, διωγμὸν μοναδικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, διὰ τοῦ ὁποῖου δύναται τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ἐπιδιώκεται ἡ ἐξολόθρευσις καὶ ὁ ἐξισλαμισμὸς ὀλοκλήρου τῆς χώρας. Θεωροῦμεν ὡς φάρμακον μοναδικὸν καὶ ἀποτελεσματικὸν πρὸς ἐξασφάλισιν ζωῆς, κατὰ τι ἀνεκτῆς εἰς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Τουρκίας, τὴν ἀποδοχὴν καὶ πιστὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Οἰκουμεικοῦ Πατριάρχαιου διατυπωθέντων πόθων, οἵτινες εἶνε οἱ ἀκόλουθοι:

- 1) Παλινόστησις τῶν μεταποπισθέντων Ἑλλήνων εἰς τὰς ἐστίας αὐτῶν.
- 2) Απόδοσις τῶν περιουσιῶν αὐτῶν.

3) Ἀποζημίωσις.

4) Κατάπαυσις τοῦ μποῦκοτάζ καὶ ἀπελευθέρωσις τῶν φυλακισμένων.

5) Ἐγγυήσεις.

6) Σχηματισμὸς μικτῆς Ἐπιτροπῆς, ἣτις θὰ ἐπαγρυνήσῃ ἐπὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν προσφύγων ἐν ταῖς ἐστίαις αὐτῶν.

Οἱ ὑπογεγραμμένοι δράττονται τῆς εὐκαιρίας ταύτης, ὅπως διαβεβαιώσωσιν Ἐμᾶς, Κύριοι, περὶ τῆς ἐξαιρέτου αὐτῶν ὑπολήψεως καὶ ἐπικαλοῦνται τὴν εὐλογίαν τοῦ Οὐρανοῦ ἐφ' Ἐμᾶς καὶ ἐπὶ τὸ φιλάνθρωπον Ἔμῶν ἔργον.

Ἐν Σμύρνῃ, τῇ 12)25 Ἰουνίου 1914.

ΣΗΜ. Πλὴν τοῦ ὡς ἄνωθι κοινοῦ ὑπομνήματος ἕκαστος Μητροπολίτης ἐπέδωκε ἐπισυνημμένως καὶ σύντομον τοιοῦτον διὰ τὴν οἰκείαν αὐτοῦ ἐπαρχίαν.

ΛΑ'.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΙΣΣΙΔΕΙΑΣ

Τὴν ἐπαρχίαν ταύτην (15 κοινότη. καὶ 32784 πληθυσμοῦ) ἐτρομοκράτησεν ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ βαλκανικοῦ πολέμου μεγάλη σπείρα τουρκοκρητῶν, οἵτινες προβαίνοντες εἰς δαρμούς ἀνηλεεῖς καὶ ἀπειλὰς καὶ διαφόρους ἄλλας πιέσεις ἐναντίον τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου ἐπιχρηματισμῶ, διέπραττον καὶ φόνους, φονεύσαντες μεταξὺ ἄλλων καὶ τοὺς ἐξ Ἀλαίας ἀδελφούς Παναγιώτην καὶ Σάββαν, ἐργαζομένους εἰς τὸ πλησίον τῆ Ἀτταλεία κείμενον τσιφλίκιον τοῦ Χ' Ἰωάννου Παπάζογλου (τῇ 9 Ἰανουαρίου 1913). Ἐνεργὸν μέρος ἔλαβον οὗτοι καὶ εἰς τὸν κήρυχθέντα αὐστηρότατον ἐμπορικὸν ἀποκλεισμόν.

Κατόπιν δηλ. τῆς ἐπὶ τούτῳ ἐν Ἀτταλείᾳ ἀφίξεως γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τοῦ κομιτάτου τῆς «Ἐνώσεως καὶ Προόδου» ἤρξατο ἐφαρμοζόμενος ἐν Ἀτταλείᾳ, Βουρδουρίῳ, Σπάρτῃ, Φοίνικι καὶ ἐν γένει καθ' ὅλην τὴν ἐπαρχίαν οικονομικὸς πόλεμος, τουρκοκρητὲς δὲ ἀναλαβόντες τὴν ἐπιβλεψὴν αὐτοῦ διέτρεχον τὴν ὑπαιθρον χώραν καὶ περιήρχοντο τὰς πόλεις, μετὰ μαστίγων ἀνὰ χεῖρας, ἐξαναγκά-

ζοντες, ὑπὸ τὰ ὄμματα τῶν κυβερνητικῶν ὀργάνων, τοὺς συμπολίτας αὐτῶν ὀθωμανοὺς μεθ' ὄρκου ἐπὶ διαζεύξει, ὅπως μὴ συναλλάσσονται μετὰ τῶν χριστιανῶν καὶ μὴ καταβάλλωσιν ἐκείνοις τὰς προηγουμένας αὐτῶν ὀφειλάς.

Ἡ κατάστασις αὕτη δὲν ἦτο δυνατὴ νὰ παραμείνῃ ἀτελέσφορος. Τὸ μὲν διὰ τὸν καταλαβόντα τοὺς χριστιανοὺς πανικόν, κατόπι μάλιστα ἐπιτηδείως διαδιδομένων φημῶν περὶ προσεχοῦς ἐφαρμογῆς καὶ ἐνταῦθα τοῦ ἐν τῇ Θράκῃ καὶ τῇ Μ. Ἀσίᾳ ἐφαρμοσθέντος διωγμοῦ, τὸ δὲ διὰ τὴν φαντελῆ ἐμπορικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀπραξίαν καὶ στασιμότητα, ἀλλὰ, τὸ σπουδαιότερον, καὶ διὰ τὴν δοθείσαν ἐκ μέρους τῶν τούρκων μouxτάρηδων εἰκοσιτετράωρον προθεσίαν ὅπως, ἐπ' ἀπειλῇ θανάτου, ἐγκαταλείψωσι τὰ χωρία, οἱ ὁμογενεῖς κατέφυγον εἰς Ἀττάλειαν καὶ Βουρδούριον ἐγκαταλιπόντες τὰ πάντα εἰς τὴν διάθεσιν τῶν τούρκων.

Καίτοι δὲ ἡ σύστασις τοῦ ὡς ἄνω γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ ἀπηγόρευε προσωπικὰς προσβολὰς καὶ κακώσεις, ὡς καὶ πᾶσαν ἄλλην παρεκτροπὴν κατὰ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ζωῆς τῶν χριστιανῶν — καὶ τοῦτο ὅπως ἀποτραπῆ, ἔλεγεν, ἐκ τοῦ κράτους πᾶς κίνδυνος ξενικῆς ἐπεμβάσεως καὶ κατοχῆς — οὐχ ἦττον καὶ πολλὰ ἔκτροπα καθ' ἐκάστην ἐπισυνέβαινον καὶ φόνοι διεπράχθησαν. Περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου 1914 ἐφρονεῦθη εἰς τὸ χωρίον Γουβὰ ὁ ἐκ Σπάρτης καταγόμενος ἔμπορος Ἀθανάσιος Ἀθανάσογλου, ἐντὸς δὲ φρέατος εὐρέθη σάκκος ἀλεύρου περιέχων αἰμοσταγῆ τὰ κατάστιχα καὶ τὰ ἐνδύματα τοῦ φονευθέντος. Ὁ ἐν τῷ χωρίῳ Κεμὲρ ἀπὸ δεκαπενταετίας ἐγκαταστάς Ἀναστάσιος Φιλιππίδης ἐφρονεῦθη ὑπὸ ἐνόπλων τούρκων χωρικῶν ὁ ἐν Χορζούμ τοῦ Κζὸλ. Χι. σὰρ διαμένων Ἱερεμίας Δανόπουλος δαρεῖς ἀνηλεῶς ἐφο-

νεύθη διὰ πελέκews· οἱ ἐν Γζαρασλῆ κατοικοῦντες Κυριακὸς Χ" Ἀρσλάνογλους καὶ Κοσμᾶς Δαμάρογλους ἀπέθανον κατόπι ἀποκοπῆς τῶν αἰδοίων αὐτῶν· ὁ ἐν Καπακλή κατοικῶν Γεώργιος Δεμιραγιάκογλους ἐδολοφονήθη· αἱ οἰκογενεῖαι τῶν: Γεωργίου καὶ Κωνσταντίνου Σαζάκογλου καὶ Νικολάου Κζοριζόγλου εὗρον τραγικὸν θάνατον φονευθεῖσαι.

Προκειμένου εἰδικῶς περὶ τῆς κοινότητος Βουρδουρίου ἀνάγκη νὰ σημειωθῆ ὅτι ἐπέκειτο νὰ γείνη τῇ 21 Σεπτεμβρίου 1914 γενικὴ σφαγὴ τῶν χριστιανῶν, καὶ μόνον ὁ ἐπισυμβὰς σεισμός, τόσον καταστρεπτικὸς ἀφ' ἐνὸς διὰ τὴν κοινότητα ταύτην, ἐματαίωσεν ἀφ' ἑτέρου τὰ αἰμοχαρῆ σχέδια τῶν τούρκων ἀναβληθέντα ἴσως δι' εὐθετώτερον καιρόν. Οὐχ ἦττον ὅμως ἀρκετὰ καὶ πάλιν ἐδοκιμάσθη δι' ὧν ὑπέστη πιέσεων ἐξ ἐπιτάξεων καὶ φορολογιῶν, δι' ἐξορίας εἰς τὰ ἐνδότερα 20 ἐν ὄλῳ προκρίτων καὶ διὰ τῆς βαρβαροῦ ἐν γένει καὶ ἐμπαθοῦς πρὸς τοὺς ἡμετέρους συμπεριφορᾶς τῶν τε αὐτοχθόνων καὶ τῶν ἐξωθεν ἐλθόντων τούρκων.

Πλὴν τῶν, ὡς ἄνω, ὁμογενῶν, καταφυγόντων ἐκ τῶν χωρίων εἰς Ἀϊδίνιον καὶ Βουρδούριον, πολλοὶ τῶν κατοίκων τῆς κοινότητος **Μύρων** διὰ τὸ ἀνώμαλον τῆς καταστάσεως ἀνεχώρησαν οἰκογενειακῶς εἰς Καστελλόριζον κατὰ Ἰούνιον 1914, ὁ **Ἀντίφελος** ἐξεκενώθη τὸν αὐτὸν μῆνα, καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ **Φοίνικος** διεσκορπίσθη. Ἐν γένει δὲ ὁ χριστιανισμὸς καὶ τῆς γωνίας ταύτης τῆς Μ. Ἀσίας ἤρξατο, αἰσθανόμενος τὴν ἀπήχησιν τῆς μεγάλης ἐν τῷ νομῷ Σμύρης συμφορᾶς κατὰ τὸ 1914, νὰ ἐκπατρίζηται.

Ὁ εὐρωπαϊκὸς πόλεμος παρέσχευεν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς νεοτούρκους ὅπως συμπληρώσωσι τὸ καταστρεπτικὸν αὐτῶν ἔργον. Τὸ ὑπολειφθὲν μέρος τοῦ **Φοίνικος**, πλὴν ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων, ἀπεμακρύνθη τῆς πατρίδος αὐτῶν οἱ δὲ κάτοικοι τῆς **Μάκρης**, τοῦ **Λεβησίου** καὶ τῶν

περιχώρων μικροασυννοικισμῶν Κιουδζέκ καὶ Πελδζιγέζ ἐξεδιώχθησαν κατὰ διάφορα διαλείμματα (ἀπὸ Σεπτεμβρίου τοῦ 1916.—Αὐγούστου 1818) πρὸς τὰ ἑνδότερα, ἄνευ οὐδενὸς οἴκτου πρὸς τοὺς γέροντας, τὰ γυναικόπαιδα καὶ τοὺς ἀσθενεῖς.

ΣΗΜ. Οἱ κάτοικοι τῆς ἐντὸς τοῦ κόλπου Μάκρης εὐρισκομένης καὶ τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει Ρόδου ὑποκειμένης νησιίδος **Ταρσανᾶ**, εἰς 376 ψυχὰς ἀνερχόμενοι ἐξεπατρίσθησαν κατόπιν ἐπιθέσεως τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ἐγκαταλιπόντες περιουσίας ἀξίας 162 χιλ. ὀθωμ. λιβῶν.

ΔΒ'.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΓΚΥΡΑΣ

Ἡ ἐπαρχία αὕτη, ἀριθμοῦσα 7 κοινότητας καὶ 10598 πληθυσμόν, ἤδη ἀπὸ τοῦ 1914 ὑπέστη ὄχι μὲν ἐξώσεις καὶ μετατοπίσεις ἀλλ' ἀμείλικτον ἐμπορικὸν πόλεμον, ἐπενεγκόντα, ἰδίως ἐν Κοτυαίῳ καὶ Ἐσκή-Σεχίρ, μεγάλην οἰκονομικὴν κρίσιν μεταξὺ τοῦ ὁμογενοῦς στοιχείου. Ὁ ἀποκλεισμὸς οὗτος, ἐπιταθεὶς μάλιστα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς μεταβάσεως εἰς **Κοτύαιον** (20 Ἰουνίου 1914) τοῦ ὑπουργοῦ τῶν στρατιωτικῶν Ἐμβέρ, ἐνέσπειρε πανικὸν μέγαν παρὰ τοῖς ἡμετέροις καὶ ἄλλως καὶ ὡς συνοδευόμενος τακτικῶς καὶ ὑπὸ ἀπειλητικῶν ἐπιστολῶν, αἰτινες ἑλληνιστὶ ὑπὸ φανατικῶν ἐπηλύδων τούρκων γραφόμεναι ἐρρίπτοντο εἰς τὰ χριστιανικὰ καταστήματα περιέχουσai τὰς φράσεις: **«θὰ καταστρέψωμεν ἰσθὰς τοὺς Γκιαούριδες ρωμηοὺς».**

Αἱ ἀπειλαὶ κατὰ τῶν ἡμετέρων δὲν ἔπαυσαν καὶ ἐφεξῆς ὁ δὲ ὁμογενὴς πληθυσμὸς τὸ μὲν ἔχων ὑπ' ὄψει τὰ εἰς βάρος τῶν Ἀρμενίων γενόμενα, τὸ δὲ τὰς διακηρύξεις τῶν μουσουλμάνων ὅτι τὸ αὐτὸ τέλος ἀνέμενε καὶ τοὺς Ἕλληνας εὐθὺς ὡς ἡ Ἑλλὰς ἤθελε μετάσχη τοῦ πολέμου καὶ ὅτι φρονίμως θὰ ἔπραττον οἱ χριστιανοί, ἐὰν ὄλως αὐτοπροαίρετο

ἔσπευδον νὰ ἀσπασθῶσι τὸν ἰσλαμισμὸν, εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ μεγάλου φόβου. Τὸ μῖσος καὶ ἡ περιφρόνησις πρὸς τὸ ὁμογενὲς στοιχεῖον εἶχε κορυφωθῆ, αὐτὸς δὲ ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν ἐσωτερικῶν Ταλαὰτ διερχόμενος διὰ Πολατλή, σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ τῶν Χαϊμάνων Ἀγκύρας, ἔδειξε τὴν δυσφορίαν αὐτοῦ μαθῶν ὅτι ἀκόμη εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἀκούονται χριστιανικὰ ὀνόματα, ἐνῶ ἔπρεπε ἐν Ἀνατολῇ νὰ ὑπάρχωσι μόνον Ἀλῆ καὶ Μεχμέτ.

Εἰς τὸν οἰκονομικὸν μαρασμὸν τῆς ἐπαρχίας οὐκ ὀλίγον συντέλεσεν καὶ ἡ ἀπηνῶς διενεργηθεῖσα στρατολογία, τὴν δὲ Ἀγκυραν ἰδιαίτερος ὄλως ἐκλόνισε καὶ ἡ κατ' Αὐγουστον 1918 ἐπισυμβάσα φοβερὰ πυρκαϊὰ ἀποτεφρώσα, κακῆ προθέσει καὶ ἀμελείᾳ τοῦ νομάρχου Δ]ρος Ρεσῆτ βέη, τὸ πλουσιώτερον καὶ ὠραιότερον χριστιανικὸν τμήμα αὐτῆς. Ἐναυλοὶ εἰσέτι διατηροῦνται παρὰ πολλοῖς αἱ σχετικαὶ πικραὶ φράσεις τοῦ ἐν λόγῳ νομάρχου εἰπόντος: «**τόσαι ἐκκλησίαι καίονται καὶ μόνη ἡ ἰδική σας μένει τότε καὶ ἐγὼ κρημνίζω αὐτήν**», καὶ ἐπιτεθέντος διὰ τῆς βακτηρίας κατὰ τοῦ παρατυχόντος ἱερέως Εὐσταθίου.

ΛΓ'.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΙΚΟΝΙΟΥ

Τρομοκρατία πλήρης καὶ ὀλονὲν αὐξοῦσα ἐπεκράτησεν ἐνωρὶς ἤδη καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ (42 κοινότη. καὶ 50300 πληθυσμοῦ). Κυβερνητικὰ ὄργανα προβαίνοντα ἀνευ λόγου εἰς ραπίσματα, δαρμούς, ὕβρεις καὶ διαφόρους πιέσεις τῶν ἡμετέρων ἐξηρέθιζον τὸν μουσουλμανικὸν ἐκεῖ λαὸν ἐναντίον αὐτῶν. Ὁ εἰσαγγελεὺς Ἀκ. Σεχίρ Ἰσμαήλ Χακκῆς διαβάλλων ἐπισήμως τοὺς ὁμογενεῖς ἐπὶ ἑλλαδικοῖς φρονήμασι προέτρεπε τοὺς ὁμοθενεῖς αὐτοῦ εἰς βιαιάν ἐξωσιν τῶν ἡμετέρων ἀπὸ τῶν ἐστιῶν αὐτῶν. Ὁ δὲ φανατικώτατος νομάρχης Ἰκονίου Χουσνῆ βέη, ὑποδαλίζων τὸ μουσουλμανικὸν μῖσος κατὰ παντὸς χριστιανικοῦ, μετεκαλεῖτο πολλάκις παρ' αὐτῷ χριστιανοὺς, τοὺς ὁποίους προτρέπων ἐμμέσως εἰς ἐξισλάμισιν προσεπάθει νὰ πείσῃ αὐτοὺς ὅτι οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντες πρὸς τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἦσαν ἀπλούστατα ἐκχριστιανισθέντα λείψανα τούρκων! Ὁ δὲ διαβόητος διάδοχος αὐτοῦ Ἀζμῆ βέης διεκήρυττεν ἐπισήμως ὅτι μόνον διὰ τῆς ἐξοντώσεως παντὸς μὴ μουσουλμανικοῦ στοιχείου ἡ Τουρκία θὰ ἠδύνατο νὰ σωθῆ ἀπὸ τοῦ ἐπαπειλοῦντος αὐτὴν κινδύνου. Ἐν γένει ἡ θέσις τῶν ὁμογενῶν τῆς ἐπαρχίας ταύ-

της ἀπέβη κρίσιμος, κατόπιν μάλιστα τοῦ γενικοῦ ἀφοπλισμοῦ τῶν χριστιανῶν καὶ τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν μουσουλμάνων. Ἡ ἐνταῦθα κατάστασις τῶν πραγμάτων, ἔγραφε καὶ ὁ μητροπολίτης Ἰκονίου Προκόπιος ὑπὸ ἡμέρ. 2 Φεβρουαρίου 1915, κατήντησεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἐπιδεινώσεως, οἷον οὐδέποτε εἶδεν ὁ τόπος οὐδὲ ἐφαντάσθη τις, ἀλλ' οὐδὲ δύναται νὰ περιγράψῃ αὐτὸν ὁ ὀξυγραφώτερος κάλαμος. Δὲν λέγει τις ὑπερβολὰς ἰσχυριζόμενος ὅτι τὰ δεινὰ τοῦ ἐνταῦθα ἡμετέρου στοιχείου κατὰ πολὺ ὑπέρεβησαν τὰ τῶν ἑβραίων ἐν Αἰγύπτῳ, ὅτε οὗτοι ἐν τῇ συνειδήσει τῶν κρατούντων καταδικάσθησαν εἰς ἐξόντωσιν· διότι ἀποκλεισθέντες παντελῶς οἱ ἡμέτεροι ὁμογενεῖς ἀπὸ τοῦ ἐμπορίου διὰ τῆς συστηματικῆς καὶ κατὰ τρόπον ἀπηνῆ ἔξασκουμένης ἐπιτάξεως τῶν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν παρεμβαλλομένων μυρίων προσκομμάτων εἰς τὴν πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῶν μεταφορὰν ἄλλων, μὴ ἀπηλλαγμένων πρὸς τούτους καὶ τούτων ὡς καὶ τῶν εἰδῶν τῆς ἐπιτοπίου παραγωγῆς καὶ τῆς πρώτης ἀνάγκης τοῦ κινδύνου νέας ἐπιτάξεως, ὑποβαλλόμενοι εἰς ἀτελεύτητον σειρὰν φόρων καὶ ποικιλωνύμων ἐράνων, καὶ κατὰ χιλιάδας πολλὰς καταναγκαστικῶς ἐργαζόμενοι εἰς τὸ ὑπαιθρον εἰς ἀγχαρείας, παρ' ὅλον τὸ ἀκατάλληλον τῆς χειμερινῆς ἐποχῆς, ἐν στερήσεσι καὶ κακουχίαις, ἀπεστερήθησαν καὶ αὐτῶν τῶν διὰ τὸν χειμῶνα προμηθειῶν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων πρὸς συντήρησιν τῶν οικογενειῶν αὐτῶν, καὶ οὕτω περιῆλθον εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις εἰδημόνων προσώπων ὁ εἰς τὴν ὑπαιθρον χώραν λαὸς δύναται τὴν κατάσταση ταύτην νὰ ἀντιμετωπίσῃ μόνον ἐτι δύο μῆνας, μεθ' οὓς, ἐκλειπόντων πάντων παντελῶς τῶν εἰδῶν τῆς πρώτης ἀνάγκης, θὰ καταλάβῃ τὸν τόπον ἀπηνῆς πείνα, καὶ αἱ ὀδυνῆσαι συνέπειαι δὲν εἶνε δυνατόν ἀπὸ τοῦδε νὰ προοραθῶσι καὶ νὰ καθορισθῶσι ἐπακριβῶς, εἰς τόπον πανταχόθεν ἀπο-

κεκλεισμένοι καὶ ἀδυνατοῦντα ἐγκαίρως οὔτε νὰ ἐπικαλεσθῆ οὔτε νὰ δεχθῆ τὴν συναντίληψιν ἄλλων, διὰ τὸν αὐστηρότατα ἐξασκούμενον περιορισμὸν καὶ αὐτῶν τῶν μέσων τῆς ἐπικοινωνίας.

Ἦσανεὶ ἴδὲ ταῦτα μὴ ἐπήρουν εἰς τὴν ἐπαρκῆ κατὰ θλίψιν τῶν ὁμογενῶν, ἐτέθη ἀπὸ ἱκανῶν μηνῶν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν καὶ νέον εἶδος διωγμοῦ τῶν ἡμετέρων ὑπὸ κυβερνητικὴν ἐνθάρρυνσιν καὶ προστασίαν. Ἄνθρωποι τῆς ἐσχάτης ὑποστάθμης ἐτέθησαν εἰς κίνησιν καὶ καθ' ἑκάστην δι' αὐτῶν καταγγελλόμενοι ὁμογενεῖς φιλήσυχοι καὶ φίλεργοι, ἐπὶ φανταστικαῖς ἀθυροστομίαις, ἀπάγονται καὶ παραπεμπόμενοι ἐνώπιον τοῦ ἐν Ἰκονίῳ στρατοδικείου ἀβασανίστως καταδικάζονται εἰς μακρὰς φυλακίσεις, εἰς χρηματικὰς ζημίας καὶ εἰς ὑπερορίας. Τὸ δλέθριον τοῦτο μέτρον, ἀπὸ ἱκανοῦ ἐφαρμοζόμενον ἐν τῇ περιφερείᾳ Ἰκονίου, εἶχε πρὸ πολλοῦ κενώσει τὸ Ἰκόνιον, τὴν Σύλλην, τὸ Καραμὰν κτλ. ἀπὸ ἡμετέρους χρησίμους ὁμογενεῖς, ὑπερπληρῶσαν τὰς φυλακὰς Ἰκονίου. Ἡ περιφέρεια δὲ Νίγδης μέχρι πρὸ τινων διετῆρει τὴν ἀκεραιότητα αὐτῆς, χάρις εἰς τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις τοῦ διοικητοῦ αὐτῆς. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἀπὸ μικροῦ χρόνου ἤρξαντο καὶ ἐνταῦθα νὰ μεταδίδωνται τὰ μικρόβια τοῦ κακοῦ τούτου πρὸς θλίψιν τῶν ἡμετέρων. Καὶ ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ἱκανοὶ ὁμογενεῖς ἤρξαντο πίπτοντες θύματα τῆς κακοήθους συκοφαντίας ἐν Νίγδῃ, ἐν Πόρῳ, ἐν Κιολτζούκ, ἐν Χασά-κιοῦ καὶ ἀλλαχοῦ, αὐτὰ δὲ θεωροῦνται ὡς τὰ πρωτόλεια μεγάλων ἐν προσεχεί μέρων θυσιῶν τῆς ὁμογενείας. Διότι ὁ νομάρχης Ἰκονίου ἀμείλικτον καὶ ἀδυσώπητον τρέφει μῖσος κατὰ τοῦ ἡμετέρου στοιχείου διαβάλλων αὐτὸ καὶ δημοσίᾳ ἀσυστόλως ὡς ἐπίβουλον καὶ προδοτικόν, διακηρύττει δὲ ὅτι διὰ τὴν ἡσυχίαν τοῦ κράτους, τὸ στοιχεῖον τοῦτο δέον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἔδαφος αὐ-

τοῦ, ἀφοῦ μάλιστα ἀπογυμνωθῆ καὶ τῆς περιουσίας αὐτοῦ, ἦν περ, ὡς οὗτος φρονεῖ, ἀπέκτησεν καὶ ἐσχημάτισεν ἐνταῦθα καταδολιεύμενος τὸν ἀφελῆ (;) μωαμεθανικὸν πληθυσμόν. Διὰ τοῦτο ἐξεμηδενίσθη ἡ θέσις τοῦ ἡμετέρου στοιχείου, κατερρακώθη ὁ προνομιακὸς ἡμῶν χάρτης καὶ ἀφόρητοι αἱ ἐπεμβάσεις εἰς τὰ σχολεῖα. Οἱ ἱερεῖς ἡμῶν πρὸς ἐκφοβισμόν τοῦ λαοῦ ἀναίτιως ξυλοκοποῦνται καὶ ἐνώπιον διαφόρων κυβερνητικῶν τμημάτων βία ἀπάγονται, ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ταπεινῆς μου Μητροπόλεως, εἰς τοὺς διδασκάλους, ἀπευθύνονται διαταγαὶ ἀφορῶσαι τὸ πρόγραμμα καὶ τὴν διδασκτέαν ὕλην, ὡς καὶ τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας ἀπ' εὐθείας παρὰ τῶν διευθύνσεων τῆς παιδείας, αἱ δὲ γραπταὶ μου καὶ προφορικαὶ παραστάσεις ἢ οὐδόλως λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν ἢ διὰ διαφόρων ὑποσχέσεων κατασιγῶνται καὶ οἱ διδάσκαλοι, οἱ μὴ ἔχοντες τὰ διπλώματα αὐτῶν ἐπικεκρωμένα ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου ἢ τῶν ἀρμοδίων διευθύνσεων τῆς παιδείας, ἀπειλοῦνται διὰ παύσεως. Ἀπὸ τίνος δὲ ἡ Νίγη ἀποτελεῖ καὶ κέντρον στρατιωτικῆς ἐπιμελητείας, δι' ἧς διενεργοῦνται διάφοροι ἀποστολαὶ ἐκ Κων)πόλεως εἰς Ἐρζερούμ ταγμάτων γεγυμνασμένων καὶ ἀγυμνάστων ἐκ Καισαρείας εἰς Κων)παλιν. Ἐντεῦθεν προφάσει φιλοξενίας στρατιωτῶν, τῆδε κακεῖσε ἀποστελλομένων, προέβη ἡ ἐνταῦθα στρατιωτικὴ ἀρχὴ εἰς τὴν ἐπίταξιν καὶ τῶν ἐκπαιδευτηρίων Νίγδης, ὧν ἡ ἀνέγερσις οὐπω τελείως ἀπεπερατώθη μὲ μυρίας ἐθνικὰς θυσίας καὶ κόπους ἀτρήτους».

ΛΔ'

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

*Αποτελουμένη ἐκ 52 κοινοτήτων καὶ ἀριθμοῦσα 34000 πληθυσμοῦ ἡ ἐπαρχία αὕτη ἐκλονίσθη σφόδρα καὶ δὴ οικονομικῶς κατὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν πόλεμον συνεπεία τῆς στρατολογίας τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ αὐτῆς καὶ τοῦ αὐστηρῶς ἐφαρμοζομένου ἐμπορικοῦ ἀποκλεισμοῦ. Εἰς τοῦτο συνετέλεσαν καὶ αἱ κατὰ τόπους ἀρχαὶ, αἵτινες ἀντὶ πάσης ὑποστηρίξεως τοῦ λιμοκτονοῦντος κυριολεκτικῶς χριστιανικοῦ στοιχείου, τὸναντίον καθίστων τὸν βίον αὐτοῦ ἐπαχθέστερον καὶ ἀβίωτον ἐπιβάλλουσαι ἀσπλάγχχνως βαρείας φορολογίας καὶ διενεργοῦσαι τυρρανικῶς καταθλιπτικὸς ἐράνους ὑπὲρ διαφόρων κυβερνητικῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀναγκῶν.

Τῆς καταστάσεως ταύτης θὰ ἐπήρχετο ποιά τις ἀνακούφισις καὶ θεραπεία, ἐὰν ἠδύνατο οἱ χριστιανοὶ ἐλευθέρως μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον νὰ ποιῶνται ἀγοραπωλησίας· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἦτο ἀδύνατον, διὰ τὴν ὑπαρξίν καὶ παρουσίαν πολλῶν ληστοσυμμοριτῶν τούρκων, οἵτινες

κατὰ χιλιάδας λιποτακτήσαντες τοῦ στρατοῦ ἀπεγύμνον
πάντα χριστιανὸν διερχόμενον διὰ τοῦ κρησφυγέτου αὐτῶν.
Καὶ τοιοῦτοτρόπως πάσης οἰκονομικῆς κινήσεως ἐκλιπού-
σης ἢ πείνα καὶ ἡ δυστυχία ἐμάστιζε τὴν ἐπαρχίαν ταύ-
την.

ΣΗΜ. Καὶ ὁ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ **Ταρσοῦ** καὶ **Ἀδάνων** (τοῦ
κλίματος τοῦ Ἀντιοχικοῦ θρόνου) ὁμογενὴς πληθυσμὸς ἐ-
δοκιμάσθη συνεπεία τῶν γενομένων μετατοπίσεων. Ἄμα τῇ
ἐνάρξει τοῦ παγκοσμίου πολέμου οἱ ὁμογενεῖς κάτοικοι
Μερδίνης μετετοπίσθησαν εἰς τὰς ἐνδότερον κειμένας πό-
λεις Ταρσὸν καὶ Ἄδανα διὰ λόγους δῆθεν στρατιωτικούς,
ὥσεί οἱ λόγοι οὗτοι δὲν ἦσαν οἱ αὐτοὶ καὶ δι' ὅλον ἐν γένει
τὸν πληθυσμὸν. Συγχρόνως μετετοπίσθησαν οἱ ὁμογενεῖς
καὶ τῶν λοιπῶν παρεκειμένων συνοικισμῶν, 70 δὲ περίπου
πρόκριτοι Ταρσοῦ ἐξωρίσθησαν εἰς τὴν περιφέρειαν Χαλε-
πίου κατ' Ἀπρίλιον 1918.

ΜΕΡΟΣ Ε΄.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ

ΤΟΥ

ΕΚΔΙΩΧΘΕΝΤΟΣ

ΟΜΟΓΕΝΟΥΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΕΠΑΡΧΙΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Α

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Διωγμὸς μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον.

Καζᾶς Ἀδριανουπόλεως.

Καρά Γιουσούφ 420. Μουσοῦλ Μπεϊλή 420. Δεμίρ-Χανλή 210. Ὀρταξή 910. Ἀρναούτι-κιοῖ 133. Χηδὴρ ἀγά 105. Χάβαρη 210.

Καζᾶς Χαφσαῶς

Χαφσαῶ 875. Χάσκιοῖ 595. Ἀμπαλάρ 875. Ὀλ-πασα 1050. Ὀσμανλή 840. Γκέρδελι 910. Χεϊμπελέρ 210. Μουσοῦλτζα 224.

Καζᾶς Βαβᾶ-Ἐσκή.

Βαβᾶ-Ἐσκή 1120 μόνον. Ἀλεπλή 1645. Κουμουρλάρ 450. Γενί κιοῖ 1281. Δογάντζα 707. Ναδιρλί 1050. Ἰμάμπαζάρ 525. Κούλελι 105.

Καζᾶς Λουλέ-Βουργάζ.

Λουλέ-Βουργάζ 854 μόνον. Ἀϊβαλή 1120. Τουργούτ-βέη 490.

Ἐν ὄλῳ κ. 17334.

Β

ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Διωγμὸς τοῦ 1914 (κ. 3500).

Καζᾶς Σαράντα-Ἐκκλησιῶν.

Κουγιούν-δερέ 512.

Καζᾶς Μπουνάρ-Χισάρ.

Κουρού-δερέ 488. Γιαντζικλάρ 1510. Εὐκάρυον 990.

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (κ. 11498).

Καζᾶς Μπουνάρ-Χισάρ.

Σκοπὸς 5357.

Καζᾶς Σαράντα Ἐκκλησιῶν.

Πέτρα 2520. Σκόπελος 1545.

Καζᾶς Βιζύης.

Σκεπαστὸς 2071.

Ἐν ὄλῳ 14993.

Γ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΥ

Διωγμὸς μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον (κ. 13148).

Καζᾶς Διδυμοτείχου.

Ἰμβλινδίνιον 501. Σκουρτοχώρι 506. Τσομπανλί 505. Κουφόβουνο 310. Καπουδζή 388.

Καζᾶς Ὀρτάκιοῦ.

Μανδρίτσα 2050.

Καζᾶς Ἀδριανουπόλεως.

Τατάρ-κιοῖ 425. Καράκασημ 560. Ἀζατλή 593. Σαραπλάρ 1260.

Καζᾶς Οὐζοῦν-κιοπροῦ.

Μέγα Ζαλοῦφι 3360 μόνον. Ἀσλαάν 1190 μόνον.

Καζᾶς Σουφλίου.

Κιουπλίον 1500 μόνον.

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπ. πόλεμον (κ. 5368).

Καζᾶς Σουφλίου.

Δαγαντζή 668.

Καζᾶς Οὐζοῦν-κιοπροῦ.

Καράϊλε 286. Κούρτι 622. Καράμτζα 282. Πασά-Γενι.

δζε 322. Λουλή 582. Γιαούπ 533. Τσαλή 389. Έσκη-κιοϊ
700. Καβακλή 714. Τσιφλικάκι 270.

Έν όλω κ. 18516.

Δ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΙΝΟΥ

Διωγμός τοῦ 1914 (κ. 1457).

Καζᾶς Σουφλίου.

Άχηρ-κιοϊ 237. Κόξ-κορή 131.

Καζᾶς Αἴνου.

Κεμερλή 215. Άγίασμα 535. Δουκιένη 67.

Καζᾶς Κεσσάνης.

Τσελεμπή 207. Άρβανίτες 65.

Διωγμός κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (κ. 3067).

Καζᾶς Αἴνου.

Αἶνος 2100. Άμυδαλιὰ 475. Μαῖστρος 492.

Έν όλω κ. 4524.

Ε

ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΥΡΟΛΟΗΣ

Διωγμός τοῦ 1914.

Καζᾶς Τυρολόης.

Τυρολόη 4500 μόνον. Κερμένιον 2044.

Καζᾶς Μεγρών.

Στράντζα 4280. Άσκος 540. Καρατζάκιοϊ 760 μόνον.
Βελιγράδιον 340 μόνον.

Οἱ κάτοικοι 10 τσιφλικίων 1251.

Έν όλω κ. 13715.

ΣΤ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΒΙΖΥΗΣ

Διωγμός τοῦ 1914 (κ. 20677).

Καζᾶς Βιζύης.

Βιζύη 2610 μόνον. Άγιος Ιωάννης 845. Κρονόερον
1650. Σαρακίνα 1050. Χασβουγᾶ 1200. Τοπτσή-κιοϊ 482.
Μουσελίμ 132. Μαγκριώτισσα 1218. Γιοβαλή 865. Άγιος
Γεώργιος 1030. Τσακλή 533. Σεράγιον 1305. Καβάκι 120.
Γιάτρος 168.

Καζᾶς Δουλέ-Βουργᾶζ.

Άχμὲτ βέη 1058. Τσιφλίκι 1250. Μεσσήνη 682.

Καζᾶς Μηδείας.

Μήδεια 2495. Ἀχτσιδζίμη 305. Ὀργαί 1229.

Καζᾶς Βουνάρ-Χισάρι

Τσόγγαρα 450.

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (κ. 8106).

Καζᾶς Βιζύης

Βιζύη οἱ ὑπολειφθέντες 250. Σοφίδες 1980.

Καζᾶς Μηδείας.

Σαμάκοβον 4220. Τρουγλά 1056.

Καζᾶς Ἀγαθουπόλεως.

Ἅγιος Στέφανος 600.

Ἐν ὄλφ κ. 28783.

Z

ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΩΖΟΑΓΑΘΟΥΠΟΛΕΩΣ

Διωγμὸς μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον.

Καζᾶς Ἀγαθουπόλεως.

Ἀγαθούπολις 3200. Π. Βασιλικὸς 1785. Ν. Βασιλικὸς 365. Προδίβα 810. Κωστή 1580. Γαλατσάκι 110.

Ἐν ὄλφ κ. 7850.

H

ΕΠΑΡΧΙΑ ΔΕΡΚΩΝ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον

Διοικήσεις Πέραν.

Βαθυρρύαξ 2387. Γενή Μαχαλὲ 1725. Κεφιλί-κιοϊ 129. Κιρέτ-βουρνου 112.

Καζᾶς Μακροχωρίου.

Ἅγιοι Πάντες 150. Ἀβάσσος 315. Βαξέ-κιοϊ 931. Δομούζ-δερὲ 606. Καλφᾶς 1218. Νύμφαι 104. Πύργος 3459. Φαναράκιον 470. Σαφρᾶς 574.

Καζᾶς Μετρῶν.

Ἀγισματάκι 582. Λαζάρ-κιοϊ 679. Ἴμβροχῶρι 101.

Ἐν ὄλφ κ. 13542.

Θ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Διοικήσεις Πέραν.

Σωσθένιον 320.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΗΛΥΒΡΙΑΣ

Διωγμός τοῦ 1914.

Καζᾶς Μ. Τσεκμεδζέ.

Οἰκονομὸ 910.

Καζᾶς Σηλυβρίας.

Σινεκλή 348. Κιουτσοῦκ Σεϊμὲν 832. Ἄβρεν 870.

Ἐν ὄλφ κ. 2960.

ΙΑ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ

Διωγμός τοῦ 1914 (κ. 29081).

Καζᾶς Ραιδεστοῦ.

Ραιδεστός 3754 μόνον. Πάνιδον 2467. Κούμβαον 3149. Ναῖπ-κιοῖ 2490. Σχολάριον 5688. Σιμιτλή 2953. Τσανακτοῦ 750. Σελτζίκιοι 1388. Κιοσελέζ 391. Ἡράκλεια 1466. Σουλτάν-τσιφλικ 502.

Καζᾶς Τυρολόης.

Γενί-τσιφλικ 488.

)(381)(

Καζᾶς Χαριουπόλεως.

Χάσκιοι 712. Ρέπετσι 433.

Καζᾶς Μαλγάρων.

Χάσκιοι 276. Καλύβια 436 μόνον.

Καζᾶς Ούζοῦν-κιοπροῦ.

Ούζοῦν-κιοπροῦ 350 μόνον. Σουμπάς-κιοῖ 895.

Καζᾶς Καλλιπόλεως.

Μπαϊραμίτς 493.

Διωγμός κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (κ. 22688).

Καζᾶς Ούζοῦν-κιοπροῦ.

Ούζοῦν-κιοπροῦ 790 μόνον. Λαλά-κιοῖ 236. Μαλκότσι 672. Κίρκιοι 556. Καβαδζίκι 790.

Καζᾶς Μαλγάρων.

Καρά-μπουνάρ 580. Σουλτάν-κιοῖ 1315. Καρναί 586.

Καζᾶς Κεσσάνης.

Κεσσάνη 3340 μόνον. Χιδίρ-κιοῖ 293. Καρλί-κιοῖ 750. Παζάρ δερὲ 475. Τσελτίκι 455. Χαδζιγύριον 1250. Μαῦρες 295. Βαρνίτσα 210. Καδή-κιοῖ 242. Βεγενδίκιον 1366. Μαχ-μούτ-κιοῖ 522. Γραβούνα 1350. Μουζαλή 425. Σιγλή 350. Φακίρμα 485. Καρά τεπέ 196.

Καζᾶς Καλλιπόλεως

Κουροῦν-τσεσμέ 90. Ἐξαμίλιον 1260. Μεγαρίς 510. Καράτσαλι 300.

Καζᾶς Σουφλίου

Χιδίρ κιοϊ 293, Κουρουτζού-κιοϊ 450.

Καζᾶς Ὑψάλων

Ἰβρὶκ τεπεὶ 2256.

Ἐν ὄλφ κ. 51769.

ΙΒ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΓΑΝΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΑΣ

Διωγμὸς τοῦ 1914.

Καζᾶς Μυριοφύτου

Καστάμπολις 1750. Ἰνδζέ-κιοϊ 1980. Μηλιὸ 1495. Εἰρηνοχώριον 285.

Καζᾶς Περιστάσεως

Νεοχώριον 1508.

Ἐν ὄλφ κ. 7018.

ΙΓ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΥΡΙΟΦΥΤΟΥ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Καζᾶς Περιστάσεως.

Λούπιδα 1358. Ἡρακλείτσα 1400, Νεοχώριον 1302.

Ἐν ὄλφ κ. 4060.

ΙΔ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΑΛΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Καζᾶς Καλλιπόλεως.

Καλλίπολις 4156. Καβακλή 894. Πλαγιάριον 2080. Νεοχώριον 2837. Γαλατᾶς 2270. Ἀγγελόχωρι 2885. Ταϊφύριον 2578. Περγάζιον 915. Βαΐριον 2440.

Καζᾶς Ἐθζὰ ἀμπάτ.

Μάδυτος 8650. Κριθιὰ 3120.

Ἐν ὄλφ κ. 32825.

ΣΗΜ. 1. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω 14 ἐπαρχιῶν τῆς Α. Θράκης ὑπάγονται πολιτικῶς δέκα μὲν τῇ νομαρχίᾳ Ἀδριανουπόλεως, δύο (Τυρολόης καὶ Σηλυβρίας) τῇ ἀνεξαρτήτῃ διοικήσει

Μετρῶν, μία (Δέρκων) τῇ τελευταία ταύτῃ ὡς καὶ τῇ νομαρχία Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Κωνσταντινουπόλεως τῇ τελευταία ταύτῃ.

ΣΗΜ. 2. Οἱ σημειούμενοι ἀριθμοὶ παριστῶσι τὸν ἀπὸ τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου καὶ ἐφεξῆς παρὰ τῶν Τούρκων ἐκδιωχθέντα ὁμογενῆ πληθυσμόν.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ

Δ. ΚΑΙ Α. ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

ΙΕ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΧΑΛΚΗΔΟΝΟΣ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Καζᾶς Βέικοζ.

Ἀρβανιτοχώριον 1104.

Καζᾶς Χελῆς.

Ἄνω Νεοχώριον 1950. Κάτω Νεοχώριον 5700.

Καζᾶς Χαρταλιμῆς.

Μικρὸ Βακάλκιοϊ 640.

Ἐν ὄλῳ κ. 9394.

ΙΣΤ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ

Διωγμὸς τοῦ 1914 (κ. 444).

Καζᾶς Ἀδὰ Παζάρ.

Κρουπλιὰ 169.

Καζᾶς Μουδανίων.

Ἀκ-τὰς 275.

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπ. πόλεμον (κ. 8446).

Καζᾶς Κίου.

Ἀρβανιτοχώριον 1080. Ἀρμουτλή 1560. Καλόλιμνος 1850. Γιαλὴ τσιφλίκιον 2026.

Καζᾶς Μεγαλητσίου.

Τσεσνέριον 950. Τσάμουδζα 958.

Ἐν ὄλῳ κ. 8890.

ΙΖ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΡΟΥΣΗΣ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Καζᾶς Μουδανίων.

Τρίγλια 4533. Σιγὴ 2823. Μεσαίπολις 1850. Ἀρβανιτοχώριον 370. Νεοχώριον 800.

Καζᾶς Κίου.

Ἐλιγμοὶ 1700.

Ἐν ὄλφ κ. 12076.

ΙΗ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΥΖΙΚΟΥ

Διωγμὸς 1914 (κ. 8628).

Καζᾶς Ἀρτάκης.

Κιλίκ 310. Χ" Πογὸν 340.

Καζᾶς Βάλιας.

Βάλια 1140 μόνον. Κοδζὰ μπουνάρ 1805. Ἀλαδζὰ
μπαῖρ 323. Τοῦπελὲν 950. Σουγιούτ 586. Τὰς-κισέ 398. Ἴ.
βρινδι 458.

Καζᾶς Ἀδραμυττίου.

Ἀλάκλησα 453. Καραϊδὶν 563.

Καζᾶς Πανόρμου.

Κουπάση 78. Μανδηῖρι 799. Γενὴ κιοῖ 425.

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (κ. 7519).

Καζᾶς Βιγαδίτης.

Βαλὰτ 350.

Καζᾶς Βαλούκισερ,

Κεπισίτ 108.

Καζᾶς Βίγας.

Χαβουσί 390. Μουσάτσα 298.

Καζᾶς Πανόρμου.

Καστέλι 985. Μηχανιώνα 1760. Πέραμος 2750 μόνον.

Καζᾶς Μεγαλειτσίου.

Κουρσουλή 878.

Ἐν ὄλφ κ. 16147.

ΙΘ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΡΟΙΚΟΝΝΗΣΟΥ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Καζᾶς Ἀρτάκης.

Μαρμαρᾶς 4594. Κλαζάκι 356. Παλάτια 3742. Κούταλη
2008. Ἀλῶνι 2490. Χουχλιὰ 1910. Προάστειον 2685. Ἀ-
φθόνη 2015. Γολιμὴ 1987. Πασᾶ λιμὰν 3013. Σκουπιὰ
3093. Βορὶ 1707.

Ἐν ὄλφ 29600.

Κ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΔΑΡΔΑΝΕΛΛΙΩΝ

Διωγμός τοῦ 1914 (κ. 19055)

Καζᾶς Βίγας.

Βίγα 125. *Ακ-σαζ 1174. Δεῖρμενδζή 960. Καρά-δάγ 847. Καμάραι 195. *Ισκενδέρ-κιοῖ 312. *Ἰνδζέ-κιοῖ 233.

Καζᾶς Ἐζίνε.

Νεοχώριον 1652. *Ἐζίνε 1226. Ρέγκιοῖ 5 χιλ. Καλαφατλή 200. Γενή Σεχίρ 2250.

Καζᾶς Λαμψάκου.

Τσατάλ-τεπέ 601. Ροῦμτσα 280. Γενή κιοῖ 140.

Καζᾶς Ἀἰθαδζέκ.

Μέγα Τσιπνί 340. Μικρὸ Τσιπνί 239. Ναρλί 660. Παπασλή 385. *Αδὰ-τεπέ 909.

Καζᾶς Βαλήκισερ.

Μουσαρετλί 67. *Ἐρικλί 95. Κιοτσουκ κογιουῦ 157. Κιοσέ-δερé 130.

Καζᾶς Βαῖραμίτς.

Βαῖραμίτς 881.

Διωγμός κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (κ. 6520),

Καζᾶς Δαρδανελλίων.

Δαρδανελλια 5500.

Καζᾶς Λαμψάκου.

Λάμψακος 1020.

*Ἐν ὄλφ κ. 25575.

ΚΑ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΥΔΩΝΙΩΝ

Διωγμός τοῦ 1914 (κ. 5657)

Καζᾶς Κεμερλιού.

Γιαγιάκιοῖ 710. Γκιζομέτσι 857. Κερέμ-κιοῖ 110.

Καζᾶς Κυδωνιῶν.

Γεντσαροχώριον 2970.

Καζᾶς Περγάμου.

*Ἀγιασματίον 1010.

Διωγμός κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (κ. 20730).

Καζᾶς Κυδωνιῶν.

Κυδωνιαί 20730.

*Ἐν ὄλφ κ. 26387.

ΚΒ

ΕΠΙΣΚΟΠΗ ΜΟΣΧΟΝΗΣΙΩΝ

Διωγμός κατά τόν Εύρωπ. πόλεμον.

Καζᾶς Κυθωνιῶν.

Μοσχονήσια 6000.

ΚΓ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΣΜΥΡΝΗΣ

Διωγμός τοῦ 1914.

Καζᾶς Π. Φωκαίας.

Παλαιὰ Φώκαια 5450. Μπάγ ἀρασή 1492. Σουγιου-
δζούκ 808. Μπαρέλ 589. Γκερένκιοῦ 911.

Ἐν ὄλφ κ. 9250.

ΚΔ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΦΕΣΟΥ

Διωγμός τοῦ 1914 (κ. 49695).

Καζᾶς Ἀδραμυττίου.

Ἀδραμύτιον 5610. Φρέιελι 2008. Ἀβδζιλάρ 520.
Ταχτά-κιοῦ 250. Γκιούρε 510. Ζεϊτινλί 1790.

Καζᾶς Βουρχανιῆ.

Βουρχανιῆ 2487 μόνον. Δερέκιοῦ 488. Καραγάτς 550.

Καζᾶς Σμύρνης.

Τσιιλῆ 262. Γενῆ-κιοῦ 795. Ναρλή-δερέ 521. Τσιφλί-
κιον Ἀγίου Γεωργίου 1550.

Καζᾶς Μαινεμένης.

Μαινεμένη 345 μόνον. Ὀλουτζάκιον 818. Σερέκιοῦ
750 μόνον.

Καζᾶς Ν. Φωκαίας.

Ν. Φώκαια 6450. Ἀλῆ-ἀγά 1800. Ἀράπ-τσιφλίκ 322.
Κόζ-μπεϊλί 145. Τσακμακλή 350.

Καζᾶς Περγάμου.

Πέργαμος 7390. Τσανταρλή 1250. Κλησέ-κιοῦ 638.
Κάλαργα 392. Σογαντζήδες 750. Χριστιανοχώριον 504. Κι-

νίκιον 2990. Δικελί 2987. Καβακούμ 400. Μακαρονία 195.
Ίσμαηλάρ 328. Άδζανόζ 795.

Καζᾶς Βρουόλλων.

Κόλιτζα-Όρτατζα 260. Μεντέσι 280. Νήσος Ιατρού 30.

Καζᾶς Μαγνησίας.

Σόμα 1150 μόνον.

Δέκα πέντε συνοικισμοὶ μὴ ἀποτελοῦντες κοινότητας
(σελ. 193) κ. 995.

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον (κ. 8289).

Καζᾶς Βρουόλλων.

Ἄνω Δεμιρδζιλῆ 394. Κάτω Δεμιρδζιλῆ 359. Γκιούλ-
βαζέ 2162. Γιαγδζηλάρ 422.

Καζᾶς Σμύρνης.

Ἐπόλοιπον Τσιφλικίου Ἁγ. Γεωργίου 950.

Καζᾶς Ν. Ἐφέσου.

Νέα Ἐφεσος 3952.

Ἐν ὄλφ κ. 57934.

ΚΕ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΝΕΩΝ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Καζᾶς Σωκίων.

Σώκια 720. Βαγάρασι 1483. Νεοχώριον 782. Κάλεμα
βέσιον 781. Δωμάτια 1846. Ἄκ-κιοῖ 1019. Γέροντας 2014.
Ἄκ βοῦκι 490. Χριστιανοχώριον 1397. Κοιμητούρια 384.
Δεβελί-κιοῖ 830. Μάλκατζα 790. Μπελερίτς 142.

Καζᾶς Ν. Ἐφέσου.

Τσαγκλί 1135.

Ἐν ὄλφ κ. 13813.

ΚΣΤ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΡΗΝΗΣ

Διωγμὸς τοῦ 1914.

Καζᾶς Τσεσμῆ.

Τσεσμῆς 9750, Κάτω Παναγία 5580. Ὁβαδζίκ 1794.
Ἀλάτσατα 15980. Ἁγία Παρασκευῆ 5016. Ρεῖζ-δερέ 4795.
Κερμεγάλεσι 317. Ἁγριελῆ 392. Πυργί 432. Ἐρυθραὶ
3026. Ζίγκουῖ 187.

Καζᾶς Καραβοῦρων.

Ἄχιρλι 890. Σαῖπι 885. Ἄμπὰρ σεκὶ 250. Μικρὸ Μολδοβάνι 880. Μέγα Μολδοβάνι 1152. Τεκκῆς 830. Μοναστηρι 407. Τεπεπόξι 789. Γενί-λιμὰν 427. Χὰς-σεκὶ 495. Σαρπινδζίκι 310. Σαζάκι 590. Βοϊνάκι 710. Σαλμάνι 429. Ἐγρὶ λιμὰν 103, Δενιζ-γκερὲν 340, Κιουτσουκ βαξέ 350. Μέλι 1870.

Καζᾶς Βρουόλλων.

Ἐγγλεζονήσιον 1185. Ἄγία Παρασκευὴ 330.
Ἐν ὄλφ κ. 60496.

KZ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ

Δεωγμὸς τοῦ 1914.

Καζᾶς Κόδλων.

Κούλα 148. Γκρόλδε 57. Μεντοχώρια 10.

Καζᾶς Σαλεχλή.

Πιτσιρλή 125. Τατάρ 33.

Καζᾶς Γκλόρδες.

Γκλόρδες 320. Καγιαδζίκ 20.

Καζᾶς Οὐσάκ.

Οὐσάκ 155.

Καζᾶς Δενιζλή.

Δενιζλή 152. Χῶνναι 55.

Καζᾶς Δινέρ.

Δινέρ 30. Ἄππα 35. Τσιβρίλ 47.

Καζᾶς Ἄλὰ-Σεχέρ.

Φιλαδέλφεια 354. Ἐνή-γκιὸλ 24.

Καζᾶς Σαρά-κιοῖ.

Σαρά-κιοῖ 58.

Καζᾶς Δεμιρδζι.

Δεμιρδζι 100.

Καζᾶς Σιμάβ.

Σιμάβ 78.

Οἱ συνοικισμοί: Μπορλου 35. Σάρδεις 45. Βουλαδάν 4.
Γκεδὶς 20. Ὁτουράκ 54.

Ἐν ὄλφ κ. 1959.

ΣΗΜ. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω κοινοτήτων ἐξηναγκάσθη εἰς ἑκπατρισμόν μόνον ὁ ἀναφερόμενος ἀριθμὸς τῶν κατοίκων.

ΚΗ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

Διωγμός κατά τόν Εὐρωπαϊκόν πόλεμον.

Καζᾶς Βουδρουμίου.

Ἄλικαρνασός 3836. Κέφαλούκα 232. Κιομουσλή 38.
Μπααλᾶς 213.

Καζᾶς Παρμαρᾶς.

Τάτσα-Πέτσα 370. Καράμακα 175.

Καζᾶς Μυλάσσων.

Μύλασσα 3030. Μαδαλιὰ 445. Κιολοῦκ 332. Κουγιουτ
δζὰκ 188.

Καζᾶς Βαϊνδηρίου.

Κοκκινοχώρι 99.

Καζᾶς Θείρων.

Μασὰτ 107.

Καζᾶς Ποστογάνι.

Γενί-Παζάρ 94.

Καζᾶς Κιουκσέκ-κουμ.

Ταλιάνι 335. Γκιουκσέκ-κουμ 228.

Καζᾶς Καρά-εὐ.

Καρατζά-σοῦ 120.

Ἐν ὄλφ κ. 9842.

ΚΘ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΠΙΣΣΙΔΕΙΑΣ

Διωγμός τοῦ 1914 (κ. 655).

Καζᾶς Ἀτταλείας.

Μῦρα 120. Ἀντίφελος 195. Φοῖνιξ 340 μόνον.

Διωγμός κατά τόν Εὐρωπαϊκόν πόλεμον (κ. 6395).

Καζᾶς Ἀτταλείας.

Ἐκ τοῦ ὑπολοίπου τοῦ Φοίνικος 180 μόνον.

Καζᾶς Μεντεσέ.

Μάκρη 1850. Λειβήσιον 4120.

Οἱ συνοικισμοὶ Κιουδζέκ καὶ Πελδζιγέζ 245.

Ἐν ὄλφ κ. 7060.

ΣΗΜ. 1. Ἐκ τῆς ἐπαρχίας **Ρόδου** ἐξειδιώθη ἡ νησίς
Ταρσανᾶ κ. 376. (σελ. 224).

ΣΗΜ. 2. Ἐκ τῆς ἐπαρχίας **Ταρσοῦ** καὶ Ἐδάνων ἐξε-
διώχθησαν οἱ ὁμογενεῖς Μερσίνης (κ. 3580) καὶ ἐκ τῆς
Ταρσοῦ 70 ἄτομα, ἐν ὄλφ κ. 3650.

ΣΗΜ. 3. Ἐκ τῶν ὡς ἄνω 15 ἐπαρχιῶν ὑπάγονται πο-
λιτικῶς ἢ τῆς Χαλκηδόνος ταῖς νομαρχίαις Κωνσταντινουπό-
λεως καὶ Κασταμονῆς, ἢ τῆς Νικομηδείας τῇ ὁμωνύμῳ ἀνε-
ξαρτήτῳ διοικήσει καὶ τῇ νομαρχίᾳ Προύσης, ἢ τῆς Πρού-
σης τῇ ὁμωνύμῳ νομαρχίᾳ, ἢ τῆς Κυζίκου τῇ τελευταίᾳ ταύ-
τη καὶ τῇ διοικήσει Βαλούκσερ, ἢ τῆς Προικοννήσου τῇ
τελευταίᾳ ταύτη, ἢ τῶν Δαρδανελλίων τῇ διοικήσει Δαρ-
δανελλίων, ἢ τῶν Κυδωνιῶν τῇ νομαρχίᾳ Σμύρνης
καὶ τῇ διοικήσει Βαλούκσερ, ἢ τῶν Μοσχονησίων τῇ τε-
λευταίᾳ ταύτη, ἢ τῆς Σμύρνης, Ἐνέων, Κρήνης, Ἐλιουπό-
λεως τῇ νομαρχίᾳ Σμύρνης, ἢ τῆς Ἐφέσου τῇ τελευταίᾳ
ταύτη καὶ τῇ διοικήσει Καρασῆ, ἢ τῆς Φιλαδελφείας τῇ
νομαρχίᾳ Σμύρνης καὶ ἐν μέρει τῇ τῆς Προύσης καὶ ἢ τῆς
Πισιδείας ἐν μέρει τῇ νομαρχίᾳ Σμύρνης καὶ ἰδίως τῇ
νομαρχίᾳ Ἰκονίου.

ΕΠΑΡΧΙΑΙ ΠΟΝΤΟΥ

Λ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΚΟΛΩΝΙΑΣ

Διωγμὸς μετὰ τὸν Εὐρωπ. πόλεμον.

Καζᾶς Καρά-χισάρ Σαρκή.

Βάλδζανα 1510. Τρουπδζή 1058. Χάχαβλα 456. Ἄλη-
σορ 889. Ἴσπαχὰν μαχαλεσι 726. Καλαδζούκ 155. Ἐσολα
175. Φεΐλερη 807.

Καζᾶς Μεσουδιέ.

Ἄναστος 705. Καμησλή 955. Ἄλησιξ 225. Χιν-
δζηρι 550.

Καζᾶς Κερδζενές.

Καδῆ-κζοῖ 950. Ριφαγζέ 4512. Κονδύλζα 610. Πιστοῦρ
607. Ἄλαδζά-χὰν 794. Μονδολᾶς 550. Μεντέμελη 450.

Καζᾶς Ἐπές.

Ἴν ὄνοῦ 650. Παζὰρ πελὲν 450. Κηζίκι 750. Τσαμλῆ
καλὲ 450.

Μερικὸς διωγμὸς 11 χωρίων τοῦ αὐτοῦ καζᾶ (σελ. 240)
κ. 2464.

Ἐν ὄλφ κ. 19938.

ΛΑ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΧΑΛΔΙΑΣ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Καζᾶς Τοροῦλ.

Κορόνυζα 575. Μάντζερο 280. Ἀμβρίκιον 1380. Φυ-
τίανα 356. Παπαβράμ 287. Σαράντάρ 850. Γκεθζούκ 289.
Χόψια 570. Γολή 340. Φετικέ 1650. Μαυρένα 249. Ἀκ-τσάλ
286. Γαργάαινα 802. Δέσμενα 380. Σιμικλή 2508. Σαρή πα-
πᾶ 220. Σαρπίς κιοϊ 220. Αὐλίανα 798. Ἀδυσα 835. Ἀρτα-
πέρ 420. Μαγκάδιον 387. Μπέϊ-ταρλά 248. Τιμπρικᾶ 358.
Ρυάκιον 450. Παλαιοχώριον 285. Χαβίανα 797. Ἀζίτη 465.
Δεμερτζί-κιοϊ 350. Τζολόχανα 405. Παλαγία 380. Μουρ-
δξανή 370.

Πλὴν τούτων καὶ δέκα μικρότεροι συνοικισμοὶ (σελ.
243) διεσκορπίσθησαν κ. 2300.

ΣΗΜ. Σὺν τῇ ὑποχωρήσει τῶν Ρώσων πολλοὶ τῶν δια-
σωθέντων κατοίκων τῶν καζᾶδων Ἀργυρουπόλεως καὶ Το-
ροῦλ συναπῆλθον μεταβάντες εἰς Βατοῦμ κύριως καὶ ἄλ-
καχού (σελ. 268).

Καζᾶς Χερροϊάνων (=Σεϊράν).

Ἄνω Ταρσὸς 950. Κάτω Ταρσὸς 658. Πέλεν 496. Οὐ-
λού σεϊράν 315. Μαυρόλιθ 405. Τσαοῦλ 358. Ζίμον 398.
Κιζούν-πατοῦρ 185. Παπούση 305. Τζαπουτλή 297. Πιντσάν-
των 155. Τουμάν-δλουγοῦ 469. Σόμκι 240. Παροτσῆ 204.

Καζᾶς Κελκίτ.

Ταγκάρ 270. Σιὸν 258.

Καζᾶς Τριπόλεως καὶ

Καζᾶς Κερασοντος.

Οἱ ἐκδιωχθέντες ἀμφοτέρων τούτων τῶν περιφερειῶν ἀ-
νέρχονται εἰς 35 χιλ. (ὄρα σελ. 259—260).

Καζᾶς Βαϊβούρι.

Χαλβᾶ-μαδέν 550.

Καζᾶς Ἀκ-δάγ-Μαδέν.

Ἐξειδιώθησαν ἐν ὄλφ 2579 κάτοικοι ἐξ Ἀκ-δάγ-Μα-
δέν καὶ τῶν χωρίων: Καρά-πιρ, Κουλλάκ, Χάλχαδζη, Ἀκ-
τάς, Πάτσατακ, Τσικρικτσῆ, Κιοῦλ πινάρ, Τάτ-δερεσή, Κε-
γίς ὄγλου, Γεδῆ-σεαχρή, Καδῆ-κισλά, Τουργούτ, Ὀλουδζά,
Τεκέ-κουνεγί, Ἀλμαλή, Κεϊσερή, Κουσ-κάγιά, Σαχῆνα-δερέ,
Ἐβδζή, Τσάκαλ, Χοπούζ, Τοκούζ, Μπαχτσεδζίκ, Σεκέκα-
ση, Καραδζόρεν.

Ἐν ὄλφ κ. 64582.

ΛΒ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΡΟΔΟΠΟΛΕΩΣ

Διωγμός κατά τόν Εὐρωπαϊκόν πόλεμον.

Καζᾶς Τοροῦλ.

Ὀλόκληρον τὸ τμήμα Σάντας (σελ. 265) (ἤτοι αἱ κοινοίτες Ἴσχανάντων, Ἵπαπανιή, Πιστοφάντων, Τερψάντων, Ζουρναδζάντων, Κοπελάντων, Πινατάντων, Κοζλαράντων) κ. 4810.

Καζᾶς Μάτσικας.

Γιαννάντων 279. Δανείαχα 611. Κοστορδὸς 206. Κάτω Χορτοκόπι 123. Μονταντὸς 205. Σανόγλια 209. Σαχνοή-Θέρσα 953. Σπήλαια-Χαβάν 402.

Τὰ ἐπὶ τῆς τουρκικῆς ζώνης εὐρεθέντα καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀργυρουπόλεως μετοικήσαντα χωρία (σελ. 265) κ. 8350.

Καζᾶς Γεμουράς.

Κοσπιδὴ 1137. Σκόπια 194.

Ἐν ὄλφ κ. 17479.

ΛΓ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΟΣ

Διωγμός κατά τόν Εὐρωπαϊκόν πόλεμον
(σελ. 274-282).

Καζᾶς Τριπόλεως.

Τρίπολις 2300. Κλεισέπορον 135.

Καζᾶς Ἐλεδῆ.

Ἐλεβῆ 1250.

Καζᾶς Ριζαίου.

Ρίζαιον 2000.

Καζᾶς Πλατάνων.

Πλάτανα 1900. Καλογενᾶ 460. Φῆζ 472. Καρτσέα 438. Ἄσσωρ 550. Καλλιερᾶ 238. Στρουκὶ 513. Μωρσίνη 515. Ἄγριδι 465. Φυσερᾶ 330. Φραγγουλάντων 122.

Καζᾶς Σουρμένων.

Κοινώνισσα 2245. Καρακουτζῆ 776. Μεξεζῆ 507. Τσι-κολῆ 1096. Μουλκάντων 528. Χουμουρκζάντων 632. Ἄσσοῦ 850. Χαλανικὴ 280.

Καζᾶς Ὀφείως.

Γίγα 306. Κωφίκα 135. Κρησίτσα 430. Λέκκα 34.

Καζᾶς Τραπεζοῦντος.

Κοιλᾶδι 730. Δούρχα 630. Μούντα 465. Ἀργαλῆ 402. Καρλούκη 420. Κομερᾶ 140. Κοῦχλα 570. Μικρὰ Σαμά

ρουξα 345. Μεγάλη Σαμάρουξα 660. *Οχτσα 270. Σέσερα 310. Φαντάκ 170.

Κατὰ τὴν προέλασιν τῶν τούρκων καὶ τὴν φυγὴν τῶν Ρώσων ὁ λαὸς πολλῶν ἐκ τῶν λοιπῶν κοινοτήτων πανικόβλητος πρὸ τῶν τουρκικῶν κακουργημάτων μετηνάστευσεν εἰς Ρωσσίαν (σελ. 282) οὕτως ὥστε ὁ ἀπελθὼν ὁμογενὴς πληθυσμὸς τῆς ἐπαρχίας ἀνέρχεται ἐν συνόλῳ εἰς 38434.

ΛΔ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΑΜΑΣΕΙΑΣ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Καζᾶς Πάφρας.

(Καϊτάλασα, Παντάζ ούσαγῆ, Καπουκλούκ, Λολουκλέρ, Πενλή ούσαγῆ, Κοδζέρ ούσαγῆ, Τογὰν γιουβασῆ, Ἐβρέν ούσαγῆ, Σούρμελη, Κοτσουκλέρ, Δζανικλή γιουρδοῦ, Δομουζ ἀγῆ, Κόσελη χριστιανή, Κελλέρ, Δεγυρμέν κουνεγί, Γελλῆ τεπέ Τασδζῆ ούσαγῆ, Χορτικλέρ, Τσαχαλλῆ, Παντάζ ούσαγῆ, Τσατάχ, Ὀρμανος, Κάβλααν, Παϊδερλῆ, Ναλικλάρ, Χρύση, Μενκευλέρ, Δζιριχλάρ, Μουζμελέκ, Ὀσμὰν πείλῆ, Τασδζῆ ούσαγῆ, Καριπὰν τσιφλικί, Ταρπογάζ, Κοσελίκ, Τοχουρλάρ, Σίρτ, Σοχοῦρ σεμριτζῆ, Καραδζὰ κισλά, Φίλιππος Τερεσή, Τικενδζίκ, Κουσδζιλλέρ, Ἰορδὰν ούσαγῆ, Ὀλδζεκλέρ, Χατμασά, Πεσκελλέρ, Κιραζλή, Τασδζῆ ούσαγῆ, Γυρμέν ούσαγῆ, Κοῦρτ ούσαγῆ, Ἄσμαδζάμ, Πίρ γιουρδά, Τσάλκιοι, Ἄλαδζάμ, Καπὰ Τσικούρ,

Σοκοῦ Τσικούρ, Γιάρ ἀλτή, Ὀτ-καγιασῆ, Ἄλέξι δεμριτζῆ Ἄτ τεκέ, Κουμρέν ὕσαγῆ, Κοσέ κιοῖ, Κωσταντίν ούσαγῆ, Μουζαλάν, Γεβρέντ, Τοροῦν ούσαγῆ, Καποῦ καγιά, Γιαϊλά, Καρὰ πουνάρ, Πουλουδζὰ γιούρτ, Κουρλὲν σαμή, Τσιφτλίκ Παπάζογλου ἀδασῆ, Ἐκίζ τεπέ, Καρὰ τικέν, Μουαμλῆ, Ἄκ κουνεγῆ, Χιδιριλιὰς, Ἐλγιαβούτ, Κουτσέ σοῦ, Ὀριωδζικ χριστιανλάρ, Ἐλμαδζικ, Κωδζὰ μπιγικλάρ, Κουσλαάν, Τιρλαχλάρ, Ἀράπ ούσαγῆ, Πετσὶ χριστιανλάρ, Σελάμαλικ, Κολαῖ πασῆ, Πατλάρ, Μερίσογλου, Ἄσάρ, Κεστανέ, Ἄλμαλάν, Ἄρκαδάγ, Λοδζέρ ούσαγῆ, Σερνίτζ, Ὀρτά μαχαλέ, Διρεκλή, Ἄκ δζαλάν, Τοποῦρ ούσαγῆ, Μουστιδζέντ, Κεῖκ οἰναγῆ, Καπὰν πογαζῆ, Ἀζαῖ-χριστιανλάρ, Κερεστεδζῆ, Κοβανλίκ, Κοῦρτ ούσαγῆ, Παντάζ ούσαγῆ, Ἰνέ-καζέ-χριστιαν, Δζινὰρ καγιά, Καβακλιδζά, Μιδερίς κεδιγί, Πογιαλουδζά, Φουρουνδζόγλου, Καραπουνάρ, Κδζ-κιοῖ, Κιλλίκ, Τζουλχάκιοῖ, Ἄινδερεσή, Σαραλάν, Καραάγατζ, Τὰς κελίκ, Γιοκάρι τσετιρλίκ, Ἄσαγῆ τσενιρλίκ, Καρὰ χουσεῖν, Ἄκ κουνεγῆ, Πετές χριστιαν, Γικαρή ἐλμά, Μεϊτανδζίκ).

* Εν ὄλῳ κ. 46455.

Καζᾶς Ἄμισοῦ.

(Δέβ-Κερίς, Κουρκενλί-Γιατάκ, Γιέλλιδζε, Πακαδζάκ, Κέλ-καγιά, Κῆρκ-χαρμὰν, Ἄλῆ-βέη-Τὰς-Διπέκ, Τοῖγάρ, Ἄλὰν κιοῖ, Ἄσὰρ-ἀγὰδζ, Ὀκσε, Δζιρακμὰν, Κιοκδζέ πινάρ, Σινεμὰ τὰς, Γιέλ καρηγῆ, Ἰορδανάντον, Μανταρλί, Χιζιρλί, Σεϊτὰν-αχτόν, Σαπανάκτον, Ἰνδζέ-κερίς, Δζάμ ἀλάν, Ἄδὰ τεπέ, Καρὰ κιοῖ, Δζαρδὰκ-κερίς, Κωδζ ἀλάν, Διουζ ἐρέν, Κοῦρδ ἀλάν, Καμὰν, Τανκαρλὸν-Σαμλαντόν, Καρὰ τοχλοῦ, Πιδζακδζι ούσαγῆ, Ἄγιακλή ἀλάν, Ἀρουδζάκ, Ἐνκίζ, Κέρτμε, Πεκλίκ, Καρὰ κιοῖ, Καρὰ κιαβούρ, Πιτλί κελίκ, Σογοῦκ πινάρ, Διουζ-κιοῖ, Κιὲλ ούσαγῆ, Κιὲλ ὄγλουαρή, Κεστανέ

σαϊβάν, Τσιφλίκ, Καγιά κιουνέϊ, Δζεβιζ τεπέ, Καπά διούζ, Τσερεκλίκ, Ἀρσλάν ταμί, Ἐλμὰ Τσουκούρ, Κουρκέν πινάρ, Βαρελτζιλέρ, Καρά πεϊκλάρ, Τοκκέλ Ούσαγή, Τεκκέ πινάρ, Καρά περδζίν. Κάτω Τσινίκ, Ἄνω Τσινίκ, Ζικαντόν, Κιοκτσέ, Τραπεζανλή, Κησλά, Τσάλ, Ἄζμάν, Κερπισλί, Σαρή γιούρτ, Γιαγπασάν, Φουνδοντζάκ, Φουρουντζόγλου, Γζαϊλά κέρπ, Τσιμενλί, Ταφλάν κιοϊ, Κουλουτζά ποϊλάν, Κηζήλ κζόλ, Ἐρικλί, Κοδζά δάγ, Ἀδζή σου, Καβαδζίκ, Κηζήλ όγλάκ, Τσινκίρ, Ποκδζά αρμούδ, Κας δάγ, Ἀντρεαντόν, Τσιναρ άγιλί, Κεσιλί, Καδήκιοϊ, Ἐλλές-κιοϊ, Τεκκέ-κιοϊ, Ἀχλατλί, Σολάκ γερι, Γζάν όλούκ, Κεπέλ όγλου). Ἐν όλφ κ. 31408.

Καζᾶς Κάδζας.

(Γιουβὰ σηχή, Γιαγπασάν, Καβακδζι γιούρδ. Ἴμιρ-δζίκ, Κοσορούφ, Τσαἆρ ίοζού. Ἐν όλφ κ. 2770.

Καζᾶς Σινώπης.

(Σινώπη, Ἄγία Κυριακή, Προφήτης Ἡλίας, Καρατζά-κιοϊ, Ἀγιαντζήκ, Τσαἶστα, Σέρνα, Γιοκαρί κιοϊ, Ἀγιαντών, Τόσος, Μόρζα, Χαλαβδί), έν όλφ κ. 8737.

Ἐν όλφ κάτοικοι 89370.

ΛΕ

ΕΠΑΡΧΙΑ ΝΕΟΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ

Διωγμὸς κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον.

Καζᾶς Ὀρδοῦ.

Κοτύωρα (Ὀρδοῦ) 8750. τὰ περίχωρα (σελ. 310) κ. 6689. Σασοῦ 375. Τεπέ-μιλή 67. Τσαγιρλή-γιατὰκ 62. Κε-δζιλισή 150.

Καζᾶς Οἰνόης.

Οἰνόη 3100. Κιρέτσ τεπέ 346. Δερέ μπαση 490. Κζαρές 608. Τοῦζ μεσε 583.

Καζᾶς Τέρμε.

Τσαγκερής 612. Τσιλάρ 540. Λιμάν-δερέ 560. Τσο-κτέ 534.

Καζᾶς Ἰνεπόλεως.

Ἰνέπολις 269. Παθέριον 1418. Ἀτσιδηνον 652. Καρα-δζα 367. Ἀσκορδάσιον 170.

Καζᾶς Δζῆτε.

Δζῆτε 284.

Καζᾶς Φάτσας.

Φάτσα 590 μόνον.

Ἐν ὄλῳ κ. 27216.

Ἐπαρχία Αἴνου.

(Προσθήκη εἰς σελ. 24—32. 376).

Ἐξεδιώχθησαν κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον καὶ τὰ χωρία: Διαδόρονι (κ. 350) καὶ Κιζ-καπάν (κ. 208). Ὁ ἐκδιωχθεὶς πληθυσμὸς τῆς ἐποχῆς ταύτης ἀνέρχεται εἰς 3825 καὶ ὁ συνολικὸς εἰς 5082.

Διόρθωσις. Ἐν σελίδι 25, στίχ. 17 ἀπὸ τῆς λέξεως Σερρών ἀνάγνωθι Φερρών.

Ἐπαρχία Δαρδανελλίων.

(Συμπλήρωσις εἰς σελ. 141). Τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς Λαμφάκου μετετοπίσθη τῷ 1917, οὕτως ὥστε ὁλόκληρος ἡ κοινότης ἐξεπατρίσθη.

ΓΕΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΚΔΙΟΧΘΕΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

1933

Α'. ΕΠΑΡΧΙΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Ἐπαρχία	Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον	Κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον	Ἐν ὀνόματι
Ἀδριανουπόλεως	17334	—	17334
Αἴνου	1457	3625	5082
Ἀρχιεπισκοπή	—	320	320
Βιζύης	20677	8106	28783
Γάνου καὶ Χώρας	7018	—	7018
Δέρκων	13542	—	13542
Διδυμοτείχου	13148	5368	18516
Ἡρακλείας	29081	22688	51769
Καλλιουπόλεως	—	32825	32825
	102257	72932	175189

Επαρχία	Μετά τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον	Κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον	Ἐν συνόλῳ
—	—	—	—
Ἐκ μεταφ.	102257	72932	175189
Μυριοφύτου	—	4060	4060
Σαράντα Ἐκκλησιῶν	3500	11493	14993
Σηλυβρίας	2960	—	2960
Σωζουπόλεως	7850	—	7850
Τυρολόης	13715	—	13715
	<u>130282</u>	<u>88485</u>	<u>218767</u>

Β'. ΕΠΑΡΧΙΑΙ Δ. ΚΑΙ Α. ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

Ἐφέσου	49695	8239	57934
Ἡλιουπόλεως	—	9842	9842
Κρήνης	60496	—	60496
	<u>110191</u>	<u>18081</u>	<u>128272</u>

Επαρχία	Μετά τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον	Κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον	Ἐν συνόλῳ
—	—	—	—
Ἐκ μεταφ.	110191	18081	128272
Σμύρνης	9250	—	9250
Κυδωνιῶν	5657	20730	26387
Μοσχονησίων	—	6000	6000
Φιλαδελφείας	—	1959	1959
Κυζίκου	8628	7519	16147
Ἄνέων	—	13813	13813
Δαρδανελλίων	19055	6520	25575
Νικομηδείας	444	8446	8890
Πισσιδείας	665	6395	7060
Προικοννήσου	—	29600	29600
Προύσης	—	12076	12076
	<u>153890</u>	<u>131139</u>	<u>285029</u>

Επαρχίαι	Μετά τόν Βαλκανικόν πόλεμον	Κατά τόν Ευρωπαϊκόν πόλεμον	Εν συνόλῳ
—	—	—	—
Ῥόδου	Ἐκ μεταφ. 152890	131139	285029
Ταρσοῦ καὶ Ἀδάων	—	376	376
Χαλκηδόνος	—	3650	3650
	—	9394	9394
	153890	144559	298449
Γ'. ΕΠΑΡΧΙΑΙ ΠΟΝΤΟΥ			
Νεοκαισαρείας	—	27216	27216
Ἀμασείας	—	89370	89370
Κολωνίας	—	19938	19938
Ροδοπόλεως	—	17479	17479
Τραπεζοῦντος	—	38434	38434
Χαλδίας	—	64582	64582
	—	257019	257019

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ

	ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΒΑΛ. ΠΟΛΕΜΟΝ	ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΥΡ. ΠΟΛΕΜΟΝ	ΕΝ ΣΥΝΟΛῳ
Ἐπαρχίαι Θράκης	130282	88485	218767
Δ. καὶ Α. Μ. Ἀσίας	153890	144559	298449
Πόντου	—	257019	257019
	284172	490063	774235
			(413)

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἐκθεσις Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς ὑπὲρ τῶν μετατοπισθέντων Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

Πρόλογος

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Οἱ διωγμοὶ καὶ τὰ μαρτύρια τοῦ ἐν Θράκῃ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Α΄	Ἐπαρχία Ἀδριανουπόλεως	σελ.	3
Β΄	» Σαράντα Ἐκκλησιῶν	»	14
Γ΄	» Διδυμοτείχου	»	20
Δ΄	» Αἴνου	»	24
Ε΄	» Τυρολόης	»	33
ΣΤ΄	» Βιζύης	»	41
Ζ΄	» Σωζοαγαθουπόλεως	»	48
Η΄	» Δέρκων	»	49
Θ΄	Ἀρχιεπισκοπὴ Κωνσταντινουπόλεως	»	54
Ι΄	Ἐπαρχία Μετρῶν	»	56
ΙΑ΄	» Σηλυβρίας	»	58
ΙΒ΄	» Ἡρακλείας	»	62
ΙΓ΄	» Γάνου καὶ Χώρας	»	76
ΙΔ΄	» Μυριοφύτου	»	83
ΙΕ΄	» Καλλιουπόλεως	»	86

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Οἱ διωγμοὶ καὶ τὰ μαρτύρια τοῦ ἐν τῇ Ἀ. καὶ Α. Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ

ΙΣΤ΄	» Χαλκηδόνος	»	99
ΙΖ΄	» Νικομηδείας	»	106
ΙΗ΄	» Νικαίας	»	115
ΙΘ΄	» Προύσης	»	119
Κ΄	» Κυζίκου	»	124
ΚΑ΄	» Προικοννήσου	»	130
ΚΒ΄	» Δαρδανελλίων	»	134
ΚΓ΄	» Κυδωνιῶν	»	142
ΚΔ΄	Ἐπισκοπὴ Μοσχονησιῶν	»	157
ΚΕ΄	Ἐπαρχία Σμύρνης	»	159
ΚΣΤ΄	» Ἐφέσου	»	181
ΚΖ΄	» Ἀνέων	»	196
ΚΗ΄	» Κρήνης	»	198
ΚΘ΄	» Φιλαδελφείας	»	205
Λ΄	» Ἡλιουπόλεως	»	208
	Ἐπόμνημα Μητροπολιτῶν τοῦ νομοῦ Σμύρνης	»	214
ΛΑ΄	Ἐπαρχία Πισσιδείας	»	221
ΛΒ΄	» Ἀγκύρας	»	225
ΛΓ΄	» Ἴκονίου	»	227
ΛΔ΄	» Καισαρείας	»	231

ΜΕΡΟΣ Γ΄.

Οἱ διωγμοὶ καὶ τὰ μαρτύρια τοῦ ἐν Πόντῳ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

ΛΕ΄	Ἐπαρχία Κολωνίας	»	235
-----	------------------	---	-----

ΛΣΤ'.	»	Χαλδίας	»	241	
ΛΖ'.	»	Ροδοπόλεως	»	264	
Αἱ Σταυροπηγῆ καὶ Μοναὶ τοῦ Πόντου				»	269
ΔΗ'.	»	Ἐπαρχία Τραπεζοῦντος	»	273	
Οἱ Σταυριῶται				»	285
ΔΘ'.	»	Ἐπαρχία Ἀμασειας	»	289	
Μ'.	»	Νεοκαισαρείας	»	307	

ΜΕΡΟΣ Δ'.

Ἐγγραφα Πατριαρχικὰ
σχετιζόμενα πρὸς τοὺς διωγμοὺς
τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Ἱστορικαὶ σημειώσεις	»	319
Τακρίρια — τεσκερέδες	»	323
Διάφορα ἔγγραφα	»	351

ΜΕΡΟΣ Ε'.

Στατιστικὴ τοῦ ἐκδιωχθέντος ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ.

Ἐπαρχία Θράκης	»	373
» Δ. καὶ Α. Μικρᾶς Ἀσίας	»	384
» Πόντου	»	399
Γενικὴ στατιστικὴ	»	409
Πίναξ τῶν περιεχομένων	»	413

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΩΝ ΜΕΤΑΤΟΠΙΣΘΕΝΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ

